

PARAFIE, KOS

SCIOŁY ORAZ KAPLICE

część 2

ПАРАФІЇ,
КОСТЕМИ
ТА КАПЛИЦІ

ЧАСТИНА 2

ЛЬВІВСЬКА АРХІДІЄЦЕЗІЯ
ЛАТИНСЬКОГО ОБРЯДУ
ІЛЮСТРОВАНА РОЗПОВІДЬ

ПАРАФІЙ, КОСТЕЛИ ТА КАПЛИЦІ

ЄПІСКОП МАР'ЯН БУЧЕК, ІГОР СЕДЕЛЬНИК

BISKUP MARIAN BUCZEK, IHOR SEDELNYK

АРХИДИЕЦЕЗЈА ЛВОУСКА
ОБЗАДКУ ЛАЦИЊСКИЕГО
ОПОВІЄЊ ІЛУСТРОВАНА

ПАРАФІЕ, КОБСЦЮЉЫ ОРАЗ КАПЛІСЕ

KURIA ARCHIDIECEZJI LWOWSKIEJ OBRZĄDKU ŁACIŃSKIEGO

BISKUP MARIAN BUCZEK,
IHOR SEDELNYK

**ARCHIDIECEZJA LWOWSKA
OBRZĄDKU ŁACIŃSKIEGO
OPOWIEŚĆ ILUSTROWANA**

TOM 1

PARAFIE, KOŚCIOŁY ORAZ KAPLICE
(obw. Czerniowecki,
Iwano-Frankowski i Tarnopolski)

Lwów
2006

КУРІЯ ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІДІЄЦЕЗІЇ ЛАТИНСЬКОГО ОБРЯДУ

ЄПІСКОП МАР'ЯН БУЧЕК,
ІГОР СЕДЕЛЬНИК

**ЛЬВІВСЬКА АРХІДІЄЦЕЗІЯ
ЛАТИНСЬКОГО ОБРЯДУ
ІЛЮСТРОВАНА РОЗПОВІДЬ**

ТОМ 1

ПАРАФІЇ, КОСТЕЛИ ТА КАПЛИЦІ
(Івано-Франківська,
Тернопільська і Чернівецька обл.)

Львів
2006

Блаженної пам'яті
Святішому Отцю Йоану Павлу II
присвячується

Świetlanej pamięci
Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II
poświęcamy

В ступ: загальна інформація, умовні позначення та присвя- ти	8	2.2.22. Обертин	95
2.2. Івано-Франківська область	11	2.2.23. Отинія	98
2.2.1. Більшівці	14	2.2.24. Поділля	101
2.2.2. Богородчани	19	2.2.25. Рогатин	103
2.2.3. Болехів	22	2.2.26. Слобода	109
2.2.4. Букачівці	26	2.2.27. Снятин	110
2.2.5. Бурштин	30	2.2.28. Тлумач	114
2.2.6. Велика Кам'янка	34	2.2.29. Ценява	117
2.2.7. Галич	36	2.2.30. Яблуниця	118
2.2.8. Гвіздець	42	2.2.31. Яремча	119
2.2.9. Городенка	46	2.3. Тернопільська область	121
2.2.10. Десятин	49	2.3.1. Бережани	124
2.2.11. Долина	51	2.3.2. Бережанка	129
2.2.12. Єзупіль	55	2.3.3. Білий Потік	130
2.2.13. Заболотів	58	2.3.4. Білобожниця	132
2.2.14. Івано-Франківськ	61	2.3.5. Борщів	134
2.2.15. Калуш	69	2.3.6. Буданів	138
2.2.16. Коломия	74	2.3.7. Бурдяківці	140
2.2.17. Косів	80	2.3.8. Бучач	141
2.2.18. Кути	84	2.3.9. Великі Бірки	146
2.2.19. Липівка	86	2.3.10. Верхняківці	148
2.2.20. Лисець	89	2.3.11. Вільхівчик	149
2.2.21. Надвірна	91	2.3.12. Галушчинці	150
		2.3.13. Глибочок	152
		2.3.14. Говилів	154

Зміст

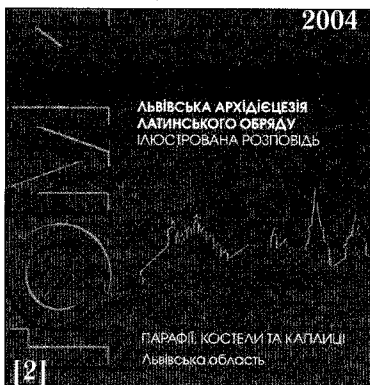
2.3.15. Гусятин	155	2.3.40. Новосілка	217
2.3.16. Дорофіївка	160	2.3.41. Озерна	218
2.3.17. Драганівка	161	2.3.42. Озеряни	220
2.3.18. Жеребки	162	2.3.43. Остап'є	222
2.3.19. Залісся	163	2.3.44. Петриків	224
2.3.20. Заліщики	164	2.3.45. Пилатківці	225
2.3.21. Заложці	168	2.3.46. Підволочиськ	226
2.3.22. Збараж	171	2.3.47. Підгайці	228
2.3.22.1. Чорний Ліс	174	2.3.48. Полупанівка	232
2.3.23. Збручанське	175	2.3.49. Порохова	234
2.3.24. Золотий Потік	177	2.3.50. Пробіжна	236
2.3.25. Качанівка	180	2.3.51. Ридодуби	238
2.3.26. Колодіївка	182	2.3.52. Семаківці	240
2.3.27. Копичинці	184	2.3.53. Сидорів	241
2.3.28. Коропець	187	2.3.54. Скала-Подільська	244
2.3.29. Косів (Хом'яківка)	189	2.3.55. Скалат	247
2.3.30. Коцюбинці	192	2.3.56. Старий Скалат	251
2.3.31. Красне	194	2.3.57. Старі Петликівці	253
2.3.32. Кременець	196	2.3.58. Струсів	255
2.3.33. Куропатники	201	2.3.59. Тарноруда	257
2.3.34. Ладичин	203	2.3.60. Теремовля	259
2.3.35. Лисівці	205	2.3.61. Тернопіль	264
2.3.36. Лосяч	207	2.3.62. Товсте	271
2.3.37. Лошнів	209	2.3.63. Трибухівці	274
2.3.38. Микулинці	211	2.3.64. Устя-Зелене	275
2.3.39. Настасів	215	2.3.65. Хмелиська	277

Зміст

2.3.66. Хоростків	279	2.4.10.2. Лужани	326
2.3.67. Цигани	283	2.4.10.3. Чернівці-SJ	327
2.3.68. Чортків	284	2.4.11. Луківці	328
2.3.68.1. Переходи	288	2.4.12. Мілієве	329
2.3.69. Шидлівці	289	2.4.13. Панка	330
2.3.70. Шипівці	290	2.4.14. Садгора	331
2.3.71. Шманьківці	291	2.4.15. Стара Красношора	333
2.3.72. Шумське	292	2.4.15.1. Корчівці	335
2.3.73. Яблунів	295	2.4.15.2. Красноільськ	335
2.3.74. Ягільниця	297	2.4.15.3. Нова Красношора	336
2.3.75. Язловець	300	2.4.16. Сторожинець	337
2.4. Чернівецька область	305	2.4.16.1. Нова Жадова	340
2.4.1. Банилів-Підгірний	308	2.4.16.2. Череш	340
2.4.2. Бояни	310	2.4.17. Терблече	341
2.4.3. Буденець	312	2.4.18. Хотин	342
2.4.4. Вашківці	313	2.4.18.1. Новодністровськ	342
2.4.5. Верхні Петрівці	315	2.4.18.2. Сокиряни	342
2.4.5.1. Нижні Петрівці	316	2.4.19. Чернівці	344
2.4.6. Вижниця	317	2.4.19.1. Чернівці-св. Антонія	348
2.4.7. Глибока	319	Бібліографія	349
2.4.8. Давидівка	321	Показчик духовних осіб	353
2.4.9. Зелений Гай	323	Index parafii	361
2.4.10. Кіцмань	324		
2.4.10.1. Заставна	325		

Єпископ Мар'ян Бучек та Ігор Седельник у 2001 році видали книгу "Римсько-Католицька Церква в Україні. До візиту *Святішого Отця Йоана Павла II*" [1], а 2004 року вийшла у світ перша частина [2] першого тому "Парафії, костели та каплиці" п'ятитомника "Львівська архідієцезія латинського обряду. Ілюстрована розповідь", присвячена парафіям Львівської області. Ця ж книга є завершальною другою частиною першого тому і продовжує розповідь про парафії, які лежать в межах Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей.

Нагадуємо, що, як вказано у вступі до першої частини, весь перший том відображає парафіальну структуру Архідієцезії, актуальну на кінець 2003 року відповідно до останнього Схематизму [3]. Умовні позначення, використані у попередній книзі, залишилися незмінними: символ (*) після назви парафіальної філії, наприклад, Снятин (*), вказує, що існує окремий розділ з розповіддю про цю філію, а знак (?) замість останньої цифри у році, яким датується фотознімок, означає, що таким роком може бути будь-який із зазначеного десятиліття.

Книга друкується у рік, коли, як писав у зверненні до віруючих *кардинал Мар'ян Яворський*, "відійшов до *Бога ... наш Святіший Отець Йоан Павло II*", котрий "глибоко ... увійшов в серця людей". Що пов'язувало першого *Папу-слов'янина* з Україною? Чи була б вона незалежною, коли б "Солідарність", натхненником і опікуном якої став *Папа*, не завдала нищівного удару тоталітарному режиму, що поневолив народи Східної і Центральної Європи!? Саме *Йоан Павло II* на початку 90-х років відновив в Україні структури Католицьких Церков трьох обрядів, а 2001 року вперше в історії відвідав нас з Апостольським візитом - так увесь світ дізнався про існування незалежної України.

Окрім того, львівських пастирів об'єднують із *Святішим Отцем* численні лінії свячень. Зокрема *Кароля Войтилу* висвятив на священника у 1946 році колишній львівський душпастир, Краківський *митрополит Адам Сапега*, котрий 1893 року отримав священничі свячення з рук Львівського *єпископа-помічника Йоана Пузини*. У 1901р. *о. Пузина*, призначений 1895 року Краківським *єпископом*, консекрував у Львові *о. Йосипа Білчевського* на Львівського

митрополита, котрий у 1919р. висвятив на *єпископа о. Болеслава Твардовського*, з рук якого у 1933р. прийняв *єпископські* свячення *о. Євгеній Базяк*. Саме останній, депортований у 1946р. як *Львівський митрополит* радянською владою до Польщі та призначений 1951 року Апостольським Адміністратором Краківської архідієцезії, вибрав *о. Кароля Войтилу* на посаду *єпископа-помічника* та у 1958р. консекував його на *єпископа*. І нарешті, у 1984 році *о. Мар'ян Яворський*, нинішній Львівський митрополит, прийняв *єпископські* свячення з рук Краківського *митрополита Франциска Махарського*, котрого висвятив на *митрополита* сам *Святіший Отець Йоан Павло II*.

Нехай ця книга, яка розповідає про Львівську архідієцезію, подібно тисячам свічок, що полум'яніли під катедру [7] та по всій Архідієцезії у квітневі дні скорботи, стане ще однією свічею у світлу пам'ять того *Пану*, у святість якого повірили серця мільйонів людей; котрий, як ніхто серед Понтифіків, був пов'язаний із Львівською Церквою такою значною мірою.

Львів, 2005

2.2. Івано-Франківська область

Землі сучасної Івано-Франківської області, які у IXст. належали до Великої Моравії, у Xст. входили до слов'янської держави місцевих білих (карпатських) хорватів, частина котрих у 30-х роках VIIст. на запрошення візантійського імператора **Іраклія** колонізувала території Далматії, Панонії та Іллірії. 907 року білі хорвати разом з іншими давньоруськими племенами воювали з Візантією під проводом київського князя **Олега**, проте лише у 981-992рр. Франківщина була приєднана до Київської Русі-України, а після розпаду останньої утворились Перемишльське, Звенигородське та Теревовельське князівства. У 40-х роках XIIст. князь **Володимирко** об'єднав їх у єдине Галицьке князівство, розквіт якого припав на період князювання **Ярослава Осмомисла** (1153-1187рр.), коли до його складу входило все пониззя Дністра, Прута і Сірета аж до Чорного моря. 1199 року князь **Роман** об'єднав Галицьке та Володимир-Волинське князівства. До утвореної могутньої Галицько-Волинської держави були приєднані також усі українські землі на Правобережжі разом з Києвом. Столицею її був Галич, проте у 1241р. його зруйнували ординці, тому столярним містом став Холм, а 1272 року - Львів.

У 1349р. внаслідок династичних та інших проблем знесилене нерівною боротьбою з монголо-татарськими ордами Галицько-Волинське королівство втратило незалежність. Територія сучасної Івано-Франківщини увійшла до складу Галицької і частково Львівської земель Руського воеводства Польського королівства (Руське воеводство спочатку називали Руським королівством). У середині XVII століття на території сел Заболоття, Княгинин та Пасічна було засноване місто Станіславів - нинішній центр Івано-Франківської області, яка 1772 року увійшла до королівства Галичини і Володомірії у складі Австрійської монархії, у 1918р. - до Польської республіки, з 1939 року - до складу Української РСР, а 1991 року стала частиною держави Україна.

2.2. Obwód Iwano-Frankowski

2.2. Івано-Франківська область

Християнство на Прикарпаття прийшло ще за часів Великоморавської держави, коли *архієпископом* тут був *святий Мефодій*, висвячений і призначений *Папою Римським*. Запроваджений ним християнський обряд отримав назву слов'янського, оскільки був синтезом грецького і латинського обрядів із слов'янською мовою Літургії. Осередком нової віри став Перемишль, де, ймовірно, містилась *єпископська* кафедра. Після приєднання Франківщини до Київської Русі (та хрещення Русі) на Прикарпатті поступово була утворена церковна ієрархія грецького обряду, орієнтована на Київ, хоча ці землі були також у сфері місіонерської діяльності кількох латинських чернечих чинів. Проте римсько-католицьку архідієцезію у Галичі було засновано лише 1375 року (у 1412-1414 роках її столицею став Львів).

У 1593р. *архієпископ Йоан Соліковський* запровадив поділ Архідієцезії на деканати, і на теренах Франківщини були утворені найбільший за територією Устенський (Галицький) та (частково) Жидачівський і Рогатинський деканати. У 1765р. тут, окрім трьох вже названих деканатів, постали також деканати у Коломиї і Кукільниках, а 1787 року замість Галицького було створено Станіславський, а Жидачівський замінили Стрийським. Після останніх структурних змін 1843 року та більш пізніх перед Псв. війною на Франківщині існували деканати Долина, Городенка, Коломия, Кукільники, Станіславів та (частково) Бережани, в яких проживало майже двісті тисяч римо-католиків.

Сьогодні на землях Івано-Франківщини [1] розташовані Галицький та Івано-Франківський деканати Львівської архідієцезії, за винятком філіальної парафії у Поморянах, яка розміщена у Львівській області, але належить до парафії Галицького деканату у Бережанах, хоча саме місто разом з філіями Куропатники і Підгайці знаходиться в адміністративних межах Тернопільщини.

2.2. Obwód Iwano-Frankowski

2.2. Івано-Франківська область

2.2. Obwód Iwano-Frankowski

2.2.1. Більшівці

Більшівці (Богушівці), які відомі у джерелах з XVст., на початку XVIIст. стали містом, а за радянської влади у 1940 році - селищем міського типу та районним центром (до 1963 року). У 1620р. гетьман **Мартин Казановський**, якому належали Більшівці, виловив у Дністрі

Більшівці. Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією, парафія Галич, Галицький деканат (Галицький район)

образ *Матері Божої з Дитямком* [5] і незабаром перемиг переважаючі сили татарів. Образ помістили спочатку у замковій каплиці містечка, а 20.03.1624р. урочисто внесли до новозбудованого мурованого костелу та оточили культом під опікою *отців-кармелітів*.

Храм продовжували дооснащувати; у 1642р. ще не був готовий головний вівтар, а святиня вже потребувала ремонту. 19.04.1648р. *архієпископ Микола Кросновський* освятив відремонтований костел. Проте цього ж та наступного року храм суттєво пошкодили козаки, і лише у 1669 році *кармеліти* відремонтували святиню. У 1671р. ченці, остерігаючись

2.2.1. Bołszowce

2.2.1. Більшівці

турецького нападу, покинули Більшівці і перевезли образ *Матері Божої* до Львова, де він і зберігався до 1718 року. У 1676р. костел знищили турки і протягом кількох десятиліть *кармеліти*, котрі повернулись до міста, молились у тимчасовій дерев'яній святині.

Лише у 1718 році розпочалась відбудова костелу (у стилі пізнього бароко) та монастиря. 01.08.1725р. *архієпископ Йоан Скарбек* освятив храм під титулом *Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією*. У 1728р. будівництво завершили, а 1739 року виконали внутрішній розпис. 12 серпня 1777 року *єпископ-помічник Криспін Цешковський* освятив відновлений храм ззовні та 7 його віктарів, а 15 серпня коронував перенесений у головний віктар з каплиці за містом чудотворний образ [5] коронами, які освятив *Папа Пій VI* 1775 року (дозвіл на коронацію дав ще у 1768р. *Папа Климентій XIII*).

01.11.1791р. при костелі *кармелітів* утворено парафію у Більшівцях, яка охопила також 12 сусідніх сіл. Обов'язки пароха виконував пріор

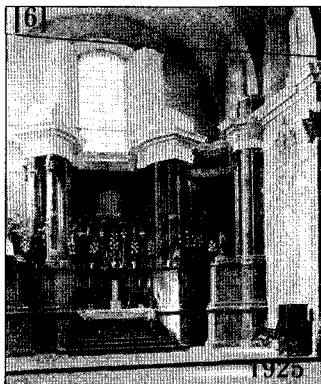

2.2.1. Bołszowce

2.2.1. Більшівці

конвенту *кармелітів*. Спочатку парафія належала до деканату Бережани, а 1843 року її включили до відновленого Кукільницького деканату. Наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть чисельність парафіян становила від 2 до 3 тисяч, а проживали вони також селах Бовшів (уперше згадується 1153 роком), Ганівці, Гербутів (нині - Нараївка), Демешківці (1485р.), Жалибори, Кінашів (1440р.), Німшин, Нові Скоморохи, Перлівці, Підшумлянці, Поплавники, Старі Скоморохи (1443р.), Тустань (у ХІІ-ХІІІ століттях було місцем стоянки річкових суден) та Хоростків (сьогодні - лівобережне передмістя Галича).

Парафіяльні терени містили три філіальні костели: у Хоросткові - спорудили у 1861р. і відбудували 1926 року після знищення у Ісв. війну; у Старих Скоморохах - мурований на кошти **Мицельської** 1903 року (св. *Симона*) та заново побудований у 1930-1933рр. (св. *Архангела Михаїла*) [11]; у Гербутові - споруджено у 1908р., освячено 1912 року, а відбудували у 1930р. [12]. У 1912р. у Старих Скоморохах була заснована парафіяльна

2.2.1. Більшівці

експозитура (у 1925р. стала самостійною парафією), до якої увійшли також Нові Скоморохи і Підшумлянці.

У 60-х роках ХІХст. напередодні урочистостей з нагоди 100-річчя коронації чудотворного образу відбувся ґрунтовний ремонт костелу у Більшівцях, зокрема реставровано всі 7 вітарів: головний - 1861р., *Господа Нашого Ісуса Христа* - 1862р., *св. Йосипа і Преображення Господнього* - 1863р., *св. Йоана і св. Августина* - 1864р., *св. Франциска* - 1865р. 25.06.1865р. *архієпископ Франциск Вежхлейський* освятив новий дзвін "Миколай". Наступний значний ремонт знищеного воєнними діями у Ісв. війну храму було здійснено з 1920 по 1930 роки за проектом архітектора **Й. Хриковича**. Тоді ж під керівництвом архітектора **Т. Пісевича** відреставрували вітарі і назви бічних було змінено. 15.07.1930р. за участі *єпископа Франциска Лісовського* та греко-католицького *єпископа Микити Будки* у відновлену святиню знову помістили відреставрований у Кракові майстром **М. Гонсецьким** образ *Матері Божої Більшівецької*.

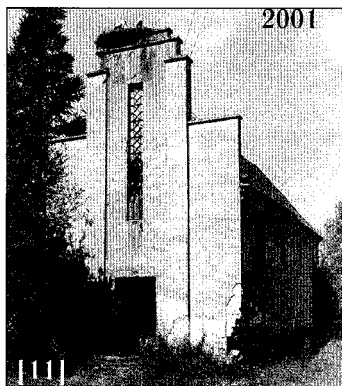
2.2.1. Bołszowce

2.2.1. Більшівці

У 1931-1933рр. чергові ремонтні роботи за проектом **Пісевича** провів пріор **о. Франциск Бішак**.

У 1944 році чудотворний образ перевезли до костелу *кармелітів* у Львові, а 1945 року ченці, виїжджаючи до Польщі, забрали його до Кракова. У 1966р. після реставрації ікону передали у *кармелітський* храм *св. Катерини* у Гданську, де 21.07.1968р. відбулася її інтронізація. Більшівецький костел закрили у 1947р., перетворивши його у зерносховище, а монастир використовували як хлів. Лише 1990 року святиню [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9] повернули вірним. Розпочалися ремонтні роботи, які прийшлося зупинити через брак коштів.

У 2002р. з Гданська до Більшівців привезли копію чудотворного образу. У липні 2003, 2004 та 2005 років відбулися Паломництва миру [10] зі Львова до святині *Матері Божої* у Більшівцях та Зустрічі молоді, організовані *францисканцями*, які з 2001 року опікуються колишньою *кармелітською* святинєю.

2.2.1. Botszowce

2.2.2. Богородчани

Богородчани відомі у документах з 1441 року. Містечко, яке до Псв. війни було повітовим центром, у 1940р. стало селищем міського типу і центром району. Римсько-католицька парафія тут створена у 1690-1691рр. завдяки **Потоцьким**, які збудували для *отців-домініканців*

Богородчани. Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією, парафія Надвірна. Івано-Франківський деканат (сmt. Богородчани)

дерев'яні монастир та костел Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією.

2 жовтня 1741 року препозит Станіславівської колегіати *о. Ігнатій Божим* освятив наріжний камінь під спорудження мурованого храму. У 1742 році будівництво завершили (фундатор - черговий власник Богородчан **Станіслав Коссаківський**), а освятили костел 1775 року. Поряд спорудили також монастир (1762р.). Головний вівтар як старого дерев'яного храму, так і нового, містив відомий образ *Матері Божої Богородчанської* [5], мальований на полотні розміром 110 x 76 см. У 1904 році святиню

2.2.2. Bohorodczany

2.2.2. Богородчани

реставрували, частково її перебудувавши. Костел та монастир зазнали серйозних пошкоджень у 1916 році під час Першої світової війни. Відбудову храму було здійснено лише у 1928-1933 роках.

Богородчанська парафія, яка спочатку належала до Галицького деканату, у 1787р. увійшла до новоствореного деканату Станіславів. На початку ХІХст. вона налічувала понад 2 сотні вірних, котрі проживали також у восьми парафіяльних селах. У 1885р. (адміністратор - о. **Йоан Скалуба** ОР), 1903 року (адміністратор - о. **Аімо Зьолковський** ОР) та у 1912-1913рр. (адміністратор - о. **Альберт Мізера**) понад тисяча вірних населяла як містечко, так і села Горохолина (відоме з середини ХVІІст.), Грабовець (перша згадка у 1451р.), Гринівка, Лесівка, Ляхівці (нині - Підгір'я, 1441р.), Нивочин (ІІ половина ХVІІст.), Похівка, Саджава і Старі Богородчани (1441р.). До Ісв. війни парафія мала єдину філіальну святиню у Горохолині, муровану богородчанським конвентом *домініканців* у 1906р. та освячену 1908 року.

2.2.2. Богородчани

У міжвоєнний період парафіяльними адміністраторами були *отці-домініканці* Степан Плащиця (1929р.), Едуард Герман (1936р.) та Бруно Яневський (1939р.). У селі Грабовець 1926 року постала ще одна філіальна мурована каплиця. У 1923-1939рр. у Богородчанах працювали *сестри-презентки* (їх будинок [6], розташований неподалік *домініканського* монастиря, був освячений 23.08.1923р.).

Після II світової війни тодішній адміністратор о. Каєтан Косятий ОР виїхав до Польщі разом з частиною костельного майна, включно з вищезгаданим чудотворним образом *Матері Божої*, який з 1974 року знаходиться у головному вівтарі дерев'яного *домініканського* костелу в Корбелові біля Живця. Богородчанський костел закрили, а в 90-ті роки колишню римсько-католицьку святиню [1, 2] віддали православним.

Для місцевої громади католиків латинського обряду відправляє Служби у греко-католицькій каплиці *св. Пантелеймона* [3, 4] парох з Надвірної.

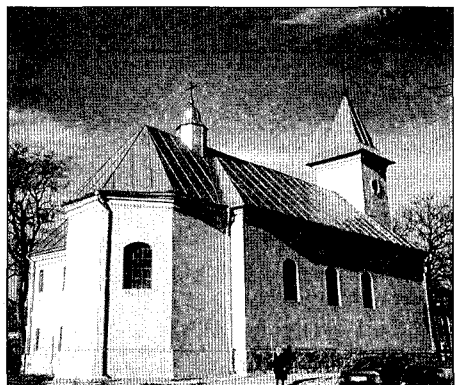
2.2.2. Bohorodczany

2.2.3. Болехів

Болехівські землі відомі ще з Галицько-Волинського літопису (1238-1239рр.), проте датою першої письмової згадки вважають 1371 рік. Болехів-Руський та поселення "волохів" (Болехів-Волоський), що утворилось поруч, у XVст. злились у єдиний Болехів, який у XVIIст. набув міські права. У 1944-1964рр. місто було центром району, а 1993р. отримало статус обласного.

Болехів. Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Долина, Галицький деканат (м. Болехів)

Римсько-католицька парафія у Болехові виникла на рубежі XVI і XVII століть (фундатор - місцевий власник **Микола Гедзинський**), коли вже існував дерев'яний костел *Святого Хреста*. У 1608р. збудували новий дерев'яний храм *Успіння Пресвятої Діви Марії*. Після пожежі 1730 року, яка знищила святиню, на кошти одного з власників міста **Станіслава Понятовського** розпочали будівництво мурованого костелу; спорудження мурів завершили у 1738 році. 1739 року Львівський *архієпископ Микола Вижицький* освятив новий

2.2.3. Болехів

головний вівтар *Успіння Пресвятої Діви Марії*, а *архієпископ* вірменсько-го обряду **Йоан Августинович** - вівтарі *Матері Божої Святого Розарію* (1737р.) та *св. Анни* (1751р.). У 1755р. Львівський *єпископ-помічник* **Самуель Гловінський** освятив вівтар *св. Йосипа*. У 1754р. збудували дерев'яну дзвіницю з п'ятьма дзвонами, які освятив 1774 року *архієпископ* **Вацлав Сераковський**. Через поганий фундамент, не зважаючи на запобіжні заходи, костел завалився у 1785 році. *Богослужіння* стали відправляти у старому храмі *Святого Хреста* на Соломоновій Гірці. У ХІХст. руїни парафіяльної святині розібрали, на її місці спочатку створили торгову площу, а в міжвоєнні роки - сквер, названий Площею Свободи.

Новий мурований костел, який збудували у другому десятилітті ХІХст., мав головний вівтар *Успіння Пресвятої Діви Марії* та бічні - *Матері Божої Святого Розарію* і *св. Антонія*. Храм відкрили 1820 року, а освятив його *архієпископ* **Франциск Піштек** у 1838 році. У 1870-1874рр. парох *о. Лука Кусневич* провів ремонт костелу, зокрема були реставро-

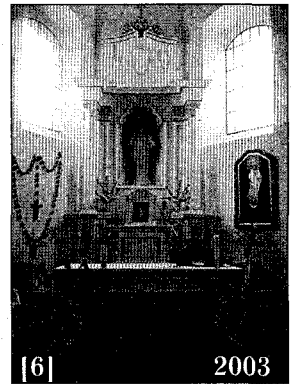
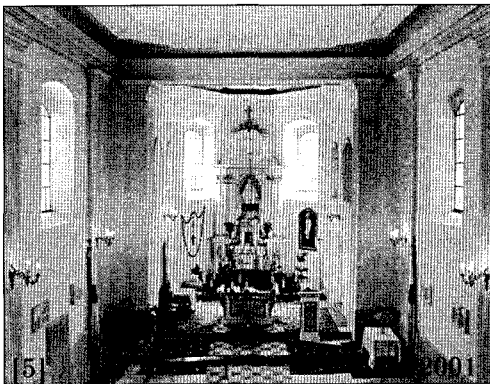

2.2.3. Bolechów

2.2.3. Болахів

вані вітгарі (серед них - *св. Миколая і Анни*). Чергові ремонтні роботи у святині здійснено у 1911 році.

Парафія, яка належала до Жидачівського деканату, потім - до Галицького, з початку ХІХст. - до Стрийського, а 1843р. увійшла до новоствореного деканату Долина, у 1815р. налічувала майже тисячу вірних, розпорошених по 25 селах. Наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть парахи *оо. Лука Кусневич, Адам Відаєвич, Станіслав Станкевич та Станіслав Стасінський* обслуговували від двох до трьох з половиною тисяч болахівських парафіян, котрі проживали також у селах Бжаза (з 1944р. - Козаківка, згадка у 1578р.), Бубнище, Витвиця (ХVст.), Гериня, Гошів (1464р.), Гузіїв (1515р.), Дебелівка, Довге, Княжолука (1515р.), Липа, Лисовичі, Лужки, Моршин, Підбереж (1515р.), Поляниця (1578р.), Розточки, Слобода-Болахівська (ХVІІІст.), Станківці, Сукіль (1587р.), Тисів (1464р.), Тяпче, Човгани (з 1948р.- Міжріччя, 1371р.), Церковна (1659р.), Якубів та німецьких поселеннях Rochersdorf (нині - Смоляний) і Jammer-

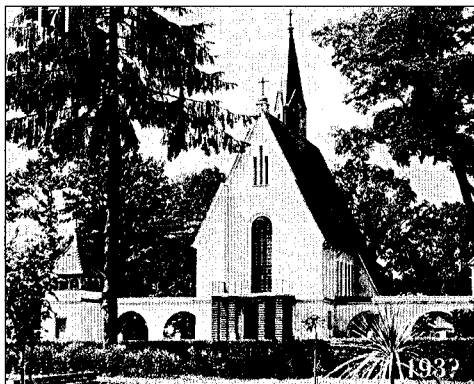

2.2.3. Болехів

shtahl (сьогодні - Буковець). Свої каплиці мали села Довге, Княжолука, Лисовичі, Pochersdorf і Jammershtahl, а пізніше - і Моршин [7].

У міжвоєнний період парафією продовжував опікуватись о. Стасінський, з 1935р. - о. Кароль Зволінський, а з 1938 року - о. Йосип Черкавський. Впродовж 20-х років костел зазнав ремонту, у тому числі було реставровано головний вівтар, який освятив 1931 року єпископ Франциск Лісовський, та бічні - *Матері Божої Святого Розарію* і св. Анни. У 1945р. священики виїхали до Польщі (разом з цінним костельним майном, зокрема образом *Матері Божої Ченстоховської* [8], який нині знаходиться у Вигелжуві біля Зельова).

До кінця 50-х років у храмі відправляли *Служби Божі*, а після закриття він став складом, згодом - спортивним залом, у 70-х роках - торговим домом, а потім - котельнею. Повернули костел у 1992р., 22 грудня архієпископ Мар'ян Яворський освятив його. З 1994р. тривав ремонт храму, у 2000р. завершилися роботи всередині святині [1, 2, 3, 4, 5, 6].

2.2.3. Bolechów

2.2.4. Букачівці

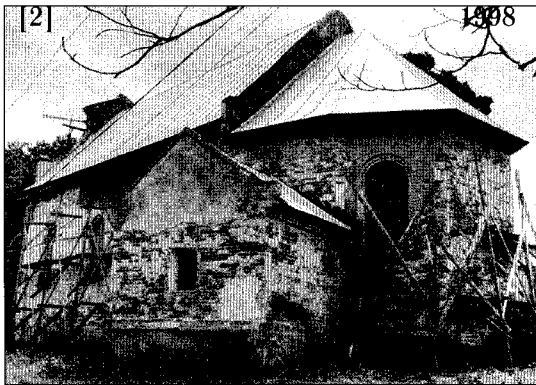
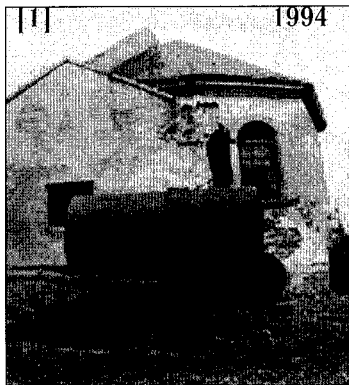
Букачівці, які уперше письмово згадуються у 1438р., 1489 року отримали магдебурзьке право (було поновлено у 1510р. після знищення міста під час нападу молдаван у 1509р.). За радянської влади стали селищем міського типу, а у 1939-1959рр. були центром району.

Букачівці, Всіх Святих, парафія Рогатин, Галицький деканат (Рогатинський район)

Місцева римсько-католицька парафія у складі Устенського деканату вже існувала тут наприкінці XVI - на початку XVII століть (за іншими даними, вона була

філією парафій спочатку у Мартинові, а потім - у Журавному Жидачівського деканату). Проте вже у 40-х роках XVIIст. парафія вважається неіснуючою. У букачівському замку була також своя каплиця, яку розібрали після спорудження парафіяльного костелу (1725 року каплиця мала вітвар *Пресвятої Матері Божої*).

У 1747 році завдяки власнику міста **Франциску Луцевському** було споруджено невеликий дерев'яний костел *Всіх Святих* та засновано

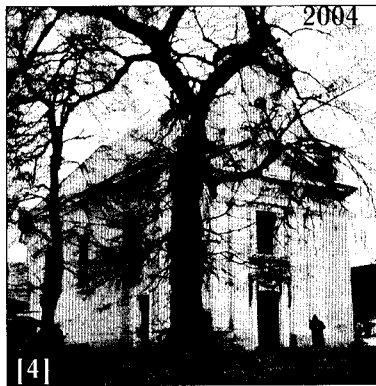
2.2.4. Bukaczowce

2.2.4. Букачівці

парафію. 1765 роком згадуються три вівтарі храму з образами *Всіх Святих* і *Матері Божої* у головному і у бічних - *Пресвятої Діви Марії* і *св. Антонія* та *св. Анни* і *св. Франциска*. При вході на цвинтар була дерев'яна дзвіниця з двома дзвонами. Святиня простояла принаймні до третього десятиліття XIX століття.

Новий мурований костел у пізньобароковому стилі збудували на кошти родини чергових власників Букачівців **Уруських** у 1822-1825рр., а освятили 1838 року також під титулом *Всіх Святих*. Храм мав також три вівтарі - *Всіх Святих* (головний), *св. Аполонії* та *Святої Родини*. Наприкінці XIX - на початку XX століть відбувся ремонт святині. У 1908р. планувалось добудувати дві бічні каплиці, але завадив слабкий фундамент.

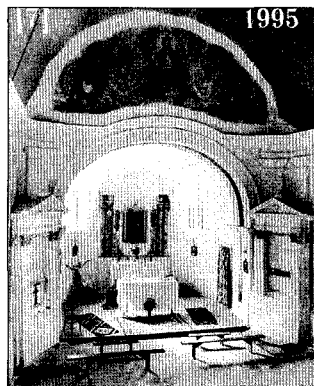
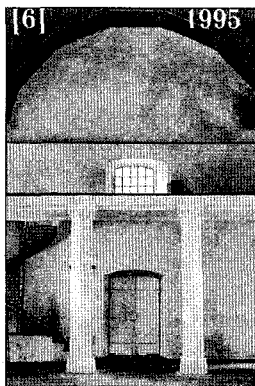
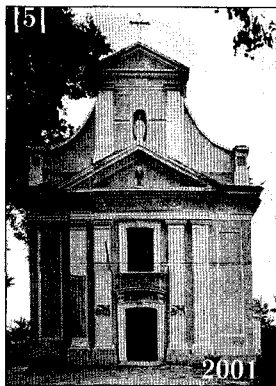
Спочатку парафія увійшла до складу Рогатинського деканату, у 1787р. - до Галицького, на початку XIXст. - до Стрийського, а 1843 року - до новоутвореного Долинського деканату. У 1872-1874рр. душпастирем був о. **Йоан Корчинський**, а в 1874-1876 роках парафію адміністрував о.

2.2.4. Букачівці

Зигмунт Гораздовський (нині - *святий*). У 1877-1886рр. парох *о. Іполит Заремба* опікувався майже тисячею вірних, котрі проживали також у селах Букачівська Слобода, Вишнів, Журавне, Козарі (згадка у 1449р.), Новошини, Посвірж, Чагрів (1438р.) і Чернів (1445р.) (пізніше до парафії приєднався Луковець-Вишнівський, відомий з XVIIст.). Принаймні з 1903 року приблизно 2 тисячі парафіян обслуговував *о. Кароль Долек*. До Ісв. війни парафії належали цвинтарна каплиця XIXст. у Букачівцях, відновлена і освячена у 1926р., та костел у Луківці-Вишнівському, мурований 1895 року. У 1898-1910рр. виділилась парафія *св. Адальберта еп. мч.* у Луківці-Вишнівському, приєднавши до себе Новошини.

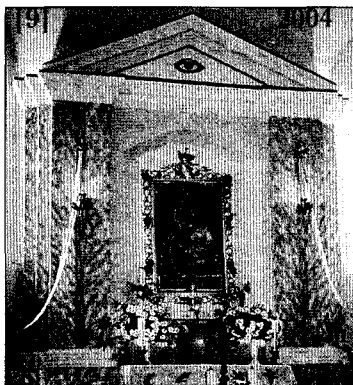
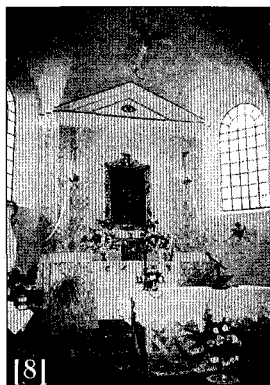
У 20-30-х роках XXст. за багаторічного пароха *о. Долека* відбулась чергова реставрація букачівського костелу. На теренах парафії у 1924 році з'явилась мурована каплиця у приєднаному селі Каролівка; ця святиня була знищена 1947 року. З 1934р. двома з половиною тисячами парафіян опікувався парох *о. Йосип Сліпко*.

2.2.4. Букачівці

Костел у Букачівцях працював до 1956р., пізніше з нього зробили спортзал, а з 1970 року - складське приміщення. У 1993р. будівлю повернули спільноті католиків, які розпочали реставрацію храму [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]. 11.11.1994р. костел освятив тодішній Львівський єпископ-помічник **Маркіян Трофим'як**. У головному вівтарі, датованому, як і бічні, початком ХІХст., міститься образ *Матері Божої з Дитятком* [10] кінця ХІХ - початку ХХ століть.

У 1634р. власник міста **Юрій Каліновський** збудував костел та монастир *бернардинів*, споруди яких були знищені 1648 року козаками. Інший власник Букачівців **Владислав Лушевський** у 1757р. фінансував створення монастиря *реформатів св. Франциска Асизького*. Перша каплиця згоріла, нову освятили 28.08.1758р., а пізніше приступили до будівництва мурованого монастирського комплексу, яке так і не завершили (у 1807р. монастир ліквідувала австрійська влада). На цьому місці згодом виникло село Каролівка.

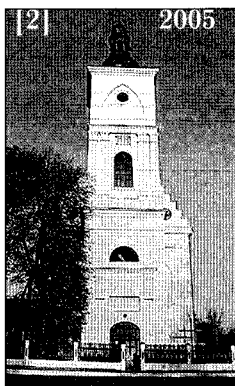
2.2.4. Bukaczowce

2.2.5. Бурштин

Поселення, яке з 1439 року відоме як Нове Село, у 1550р. (за іншими даними, 1521 року) отримало міські права, а у 80-90-х роках XVIст. - сучасну назву Бурштин. За Австрії містечко увійшло до Бережанського циркулу, у 1867р. - до Рогатинського повіту; у 1939р. стало селищем міського типу і до 1962 року було центром району.

Бурштин, Пресвятої Трійці, Галицький деканат (Галицький район)

У документах 1578 року є згадка про католицького священика у Новому Селі, котрий, ймовірно, виїхав з міста, оскільки до 30-х років XVIIIст., коли коштом родини власників Бурштина **Сенявських** за проектом **Й. Логау** було споруджено дерев'яний костел, відсутня інформація про місцевих латинських душпастирів. 09.09.1740р. черговий власник Бурштина **Павло Беноє** підписав акт заснування монастиря *отців-тринітаріїв*, котрі зобов'язувались обслуговувати костел та вірних; він же звернувся у Львів з проханням про утворення місцевої парафії. Датою її заснування можна

2.2.5. Бурштин

вважати 1743 рік, коли Курія визначила бурштинські терени душпастирства ченців-тринітаріїв.

1755 року у Бурштині вже існували нові муровані костел та монастир тринітаріїв, проте будівлі ще потребували викінчення. 24.10.1774р. архієпископ **Вацлав Сераковський** освятив храм під титулом *Пресвятої Трійці*. 1783 року австрійська влада закрила монастир (його будівля була частково розібрана, майно продане), а парафія та костел перейшли під опіку дієцезійного духовенства. 1820р. храм мав 5 вівтарів: головний - *Ісуса Назарянина* з його чудотворною скульптурою [10], відомою принаймні з 1772 року, та бічні - *св. Йоана з Матти*, *св. Яна Непомуки*, *св. мучениць Теклі і Варвари* і *Пресвятої Диви Марії*. У 1820-1830рр. костел набув сучасного вигляду - перед його фасадом збудували муровану вежу-дзвіницю. 21.10.1838р. пожежа знищила головний вівтар, новий виготовили на кошти власника Бурштина **Ігнатія Скарбека**. Костел зазнав значних пошкоджень під час Ісв. війни у 1915р., та найбільше по-

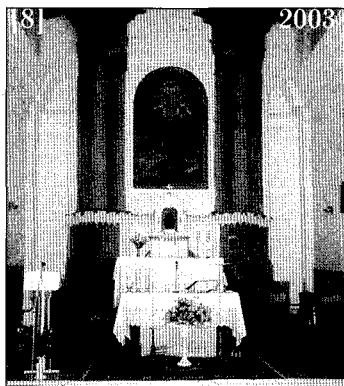
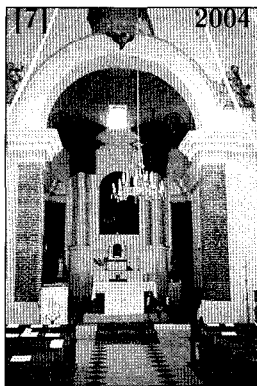

2.2.5. Bursztyn

2.2.5. Бурштин

страждав від пожежі 21.04.1920р., проте станом на 1930 рік він уже був відремонтований.

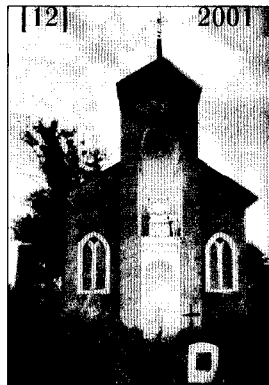
Парафія Бурштин спочатку належала до Галицького деканату, з 1765р. - до Рогатинського, з 1787р. - до Бережанського, а з 1843р. і до Цсв. війни - до Кукільницького деканату. У 1885-1903 роках парахи *оо. Фідель Пашковський і Станіслав Стасінський* обслуговували приблизно дві тисячі вірних міста та сіл Коростовичі (згадка у 1447р.), Куничі, Куропатники (не плутати з Куропатниками на Тернопіллі), Людвиківка (ймовірно, нині село не існує), Насташине (1433р.), Озеряни, Сарники-Нижні (сьогодні - Поділля), Сарники-Середні (нині - Діброва, 1490р.), Стасьова Воля (з 1956р. - Слобода, 1785р.) і Юнашків (1461р.). Перед Ісв. війною була заснована парафіяльна експозитура (пізніше - парафія) у Сарниках-Нижніх, до якої увійшли також Сарники-Верхні. Протягом 1912-1939рр., коли парохом працював *о. Станіслав Станкевич*, чисельність парафіян досягла двох з половиною тисяч, а у Стасьовій Волі постала каплиця.

2.2.5. Бурштин

У 1944р. адміністратор парафії о. **Войцех Ольшовський** виїхав з Бурштина, проте продовжував обслуговувати храм. Частину костельного майна, зокрема чудотворну скульптуру *Христа Назарянина* [10], вивезли до Польщі, решту після закриття у 1950 році храму передали до місцевої церкви. У парафіяльному будинку було розміщено школу, а в костелі - спортзал та склад. Повернуту 1990 року святиню відремонтували, перква віддала отримане колись майно, і 23.12.1992р. храм [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9] поновив свою діяльність. Сьогодні до парафії належать також села Поділля (*) і Слобода (*).

Цвинтарну каплицю *Святого Христа* [12] фундації **Ігнатія Скарбека** збудовано у 1813р., а 1820 року встановлено вітгар з *Розп'яттям* (реставровано святиню у 1902р.). Благодійний заклад *сестер-шариток св. Єлизавети Угорської*, який збудували 1851 року, мав свою каплицю. У 30-х роках ХХст. відбувся її ремонт. У будинку закладу після від'їзду черниць у 1944р. спочатку був лазарет, а пізніше - туберкульозна лікарня [11].

2.2.5. Bursztyn

2.2.6. Велика Кам'янка

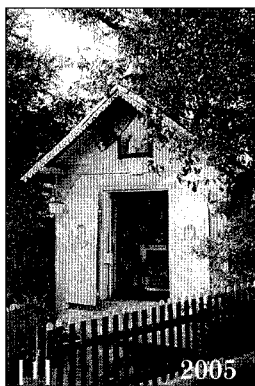
Село Велика Кам'янка уперше в документах згадується 1416 року. Його римсько-католицька спільнота належала до парафії *Пресвятої Трійці* у Жукові Городенківського деканату, заснованої ще у 1458 році на кошті власника поселення **Миколи Слочика**. Останній парафі-

Велика Кам'янка, св. Архангела Михаїла, парафія Коломия, Івано-Франківський деканат (Коломийський район)

яльний костел (дерев'яний) у відомому з 1420 року Жукові (коли йому за власника **Йоана Лабанти** король **Владислав II**

Ягайло надав магдебурзьке право) збудували у 1816 році.

У 1857 році у Великій Кам'янці спорудили дерев'яну каплицю, яку 1868 року освятили під титулом *св. Архангела Михаїла*. У 1885 році понад півтисячею вірних у селі опікувався жуківський парох *о. Михайло Піскорський*, а у 1903-1913рр. парафіян у Великій Кам'янці обслуговував парох *о. Казимир Момоцький*. На початку ХХст. у селі на кошті родини **Пташкевичів** на земельній ділянці, яку виділив **Йосип Земе-**

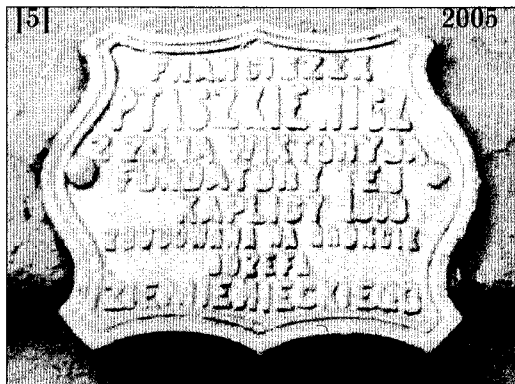
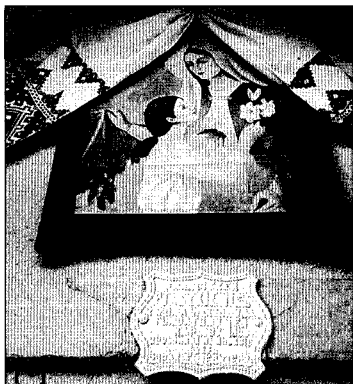

2.2.6. Велика Кам'янка

нецький, було споруджено невеличку каплицю, про що свідчить напис на її фронтоні [5].

У міжвоєнний період, коли парохом у Жукові був о. **Франциск Длугопольський**, великокам'янськими вірними, чисельність яких становила понад тисячу, опікувався о. **Антоній Виробек**. У 1935р. Велика Кам'янка виділилась з парафії Жуків, приєднавши до себе колишнє жуківське село Фатовець, а її першим душпастирем став адміністратор о. **Болеслав Наварецький**. З 1939 року майже півтори тисячі парафіян у Великій Кам'янці обслуговував адміністратор о. **Йосип Беяк**, котрий 1939 року опікувався також вірними у Жукові, який залишився без душпастиря. 05.10.2003р. була відправлена перша *Служба Божа* у врятованій від знищення та повернутій римо-католикам колишній капличці **Пташкевичів** [1, 2, 3, 4].

Доля жуківського костелу не відома; можливо, він не зберігся, або ж був переданий іншій громаді (нині у селі є дві дерев'яні церкви та одна мурована).

2.2.6. Kamionka Wielka

2.2.6. Галич

Перша згадка в угорських літописах про Галич датується 896 роком, а в руських - початком XII століття. У 1141р. місто стало князівською столицею, а наприкінці XIIIст. внаслідок об'єднання Галицьких і Волинських земель Галич став центром могутньої давньоруської держави (місто вважалось найбільшим та найбагатшим на Русі, а князя називали "самодержцем всієї Русі"). У середині XIIIст. було засновано православне Галицьке єпископство, а у 1303р. - Галицьку митрополію, яка обіймала 6 єпархій.

У 1241р. татаро-монголи зруйнували Галич (столицю князівства перенесли до Холма, а потім у Львів). Місто, яке відродилось навколо торгової пристані у гирлі Лукви на Дністрі, вже не мало ні фортечних стін, ні інших укріплень. 1349 року король **Казимир Великий** приєднав його до Польщі, і воно стало осередком староства, отримавши 1367 року магдебурзьке право, яке було підтвержене 28.10.1429р. після останньо-

2.2.6. Галич

го перенесення міста. У 1375р. **Папа Григорій XI** утворив на Галицьких землях три дієцезії (Галицьку, Перемишльську та Холмську), об'єднавши їх у митрополію із столицею у Галичі. Втім, вже у 1412-1414рр. осередком латинської митрополії став Львів. За Австрії Галич перестав бути адміністративним центром та увійшов до Станіславівського повіту, а за радянської влади у 1939р. став центром району.

Перший костел у Галичі (ймовірно, дерев'яний) існував з 1367 року, коли його Гнезненський архієпископ **Ярослав Скотницький** освятив під титулом *св. Марії Магдалини*. У 1370р. Галицький єпископ **Кристин** змушений був залишити Галич внаслідок антикатолицької реакції місцевої православної руської громади, що виникла після смерті короля **Казимира Великого**. Очевидно, тоді ж і була знищена вже згадана перша єпископська катедра у Галичі.

Наступним костелом стала збудована 1194 року князем **Романом Мстиславовичем** білокам'яна церква *св. Пантелеймона*, яку було пере-

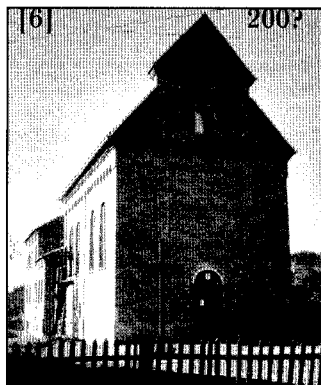

2.2.6. Галич

освячено на католицький кафедральний собор під титулом *Пресвятої Діви Марії*. Цей храм, який згадується у документах 1396 і 1404 років, після перенесення міста і відповідно парафії у 20-х роках XVст. на південний схід, перебував у занедбаному стані аж до кінця 90-х років XVIст., поки не перейшов до *францисканців*.

Фундація як нового костелу *Успіння Пресвятої Діви Марії*, так і самої галицької парафії королем **Владиславом** відбулась 21 липня 1427 року. Пізніше парафія була піднесена до гідності препозитури, що підтверджується згадками про неї 1662 року та 70-80-х років XVIIIст. З 1593 року вона належала до Устенського (Галицького) деканату, а з 1787р. і аж до Псв. війни - до деканату Станіславів. Протягом 1710-1780 років у Галичі збудували новий мурований парафіяльний костел [1, 2], а освятили його у 1785р. під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*.

У 20-х роках XIXст. парафія налічувала 3-4 сотні вірних у місті та дев'яти навколишніх селах. 1885 року понад тисячею галицьких парафіян,

2.2.6. Галич

котрі проживали також у селах Бринь (відоме з II половини XVIIIст.), Височанка, Вікторів, Залуква (згадка у 1447р.), Комарів (1476р.), Крилос (на його території стояв давній Галич), Сапогів, Сокіл та в околицях Гробиськ (нині - село Шевченкове), де знаходився *францисканський костел св. Станіслава*, опікувався парох *о. Адольф Стшелецький*, 1903 року - *о. Йосип Туркевич*, а у 1912-1913рр. - *о. Антоній Скальський*.

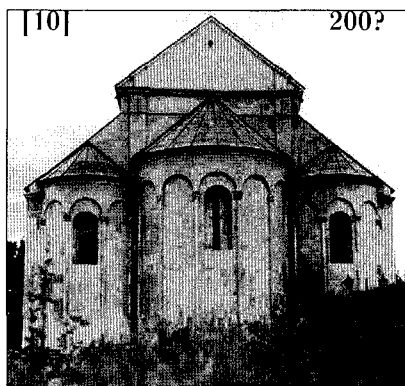
У 1914р. з галицької виділилась парафія *св. Станіслава*, яка адмініструвалась *отцями-францисканцями*. Принаймні з 1362р. відомо про існування у Галичі конвенту *Святого Хреста* цих ченців. А наприкінці 90-х років XVIст. король *Зигмунт III* передав їм також запустілий храм *Пресвятої Діви Марії* біля Гробиськ, і у 1598-1611рр. вони перебудували його у барокову базиліку *св. Станіслава* та спорудили монастир. У 1676р. костел був пошкоджений під час турецького нападу на Галич, 1802 року монастирський комплекс зазнав пожежі, а 1915 року був обстріляний з гармат. У 1926р. завершилась реставрація святині. За незалежної України

2.2.6. Галич

у 1991р. костел передали греко-католикам, котрі перебудували його у стилі галицької архітектурної школи княжої доби. 09.09.1998р. відбулась перша Служба у відновленій церкві св. *Пантелеймона* [9, 10] на Виноградній (Святій) горі у Шевченковому.

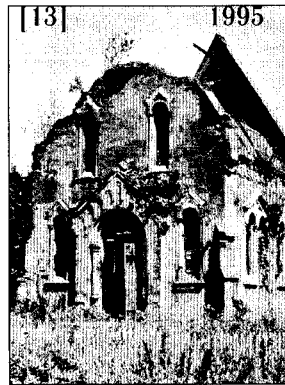
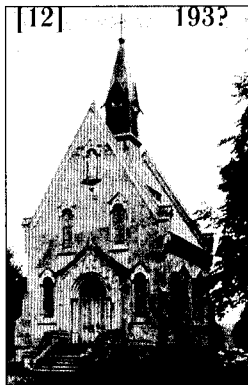
У міжвоєнний період чисельність парафії у Галичі становила від 2 до 3 тисяч вірних. Їх обслуговували парохі *оо. Генрик Ангер* (1920-1936рр.) та *Франциск Вишатицький* (1936-1939рр.). Філіальні храми знаходились у Комарові (1929р.) та Блюдниках. Відомі від початку XVст. Блюдники у 1623р. король *Зигмунт III Ваза* подарував *францисканцям* конвенту *Святого Хреста*. Село належало до парафії *Пресвятої Трійці* у згаданому у джерелах 1385 року Войниліві Долинського деканату, формально заснованої у 1610р., проте з 1924 року перебувало під опікою галицького пароха. Мурований 1848 року войнилівський костел [11] у радянські часи розібрали, а споруджена 1910 року завдяки родині *Ярошинських* готична святиня [12] у Блюдниках нині перебуває у стані руїни [13].

2.2.6. Галич

Після Другої світової війни галицький парафіяльний костел закрили, у 80-90-х роках він став кінотеатром. З відродженням римсько-католицької спільноти *Служби* відправлялись у тимчасовій каплиці [3, 4], а протягом 1995-1999 років за фінансової підтримки дієцезії Санкт-Пелтен (Австрія) тривало спорудження нового костелу [5]. 17 липня 1999 року Львівський архієпископ **Мар'ян Яворський** та єпископ **Курт Кренн** із Санкт-Пелтена освятили новозбудований храм [6, 7, 8] під титулом *бл. Якова Стрепи та св. Іполита*. У 2000 році парафія стала садибою новоствореного Галицького деканату.

Відомо, що у 1533 році король **Зигмунт I Старий** заснував у галицькому замку каплицю *св. Катерини*, яка проіснувала принаймні до 1615 року. Окрім того, із середини XVII століття у Галичі (Залуква) існували костел *св. Анни* та монастир *отців-домініканців*. Монастир було ліквідовано 1787 року, а костельно-монастирський комплекс до наших днів не зберігся.

2.2.7. Гвіздець

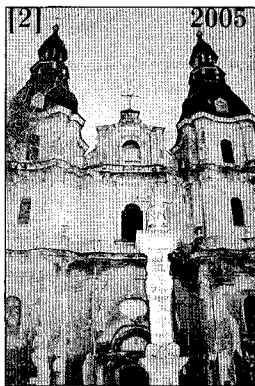
Перша письмова згадка про Гвіздець датується 1373 роком, у 1520-1531 роках поселення перебувало під владою молдавських господарів, а 1540 року отримало магдебурзьке право. З 1940 року Гвіздець є селищем міського типу (був навіть районним центром).

Гвіздець. *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії і св. Антонія, парафія Зоболотів, Івано-Франківський деканат (Коломийський район)*

Римсько-католицька парафія була утворена спочатку у сусідніх Остапківцях. 5 жовтня

1475 року **Йоан Прокопович** підписав акт заснування місцевого костелу під титулом *Благовіщення Пресвятої Діви Марії, св. Йоана Хрестителя, Віднайдення та Воздвиження Святого Хреста*. Перенесли парафію до Гвіздця пізніше. На початку XVIIст. первісний костел був знищений під час татарських набігів.

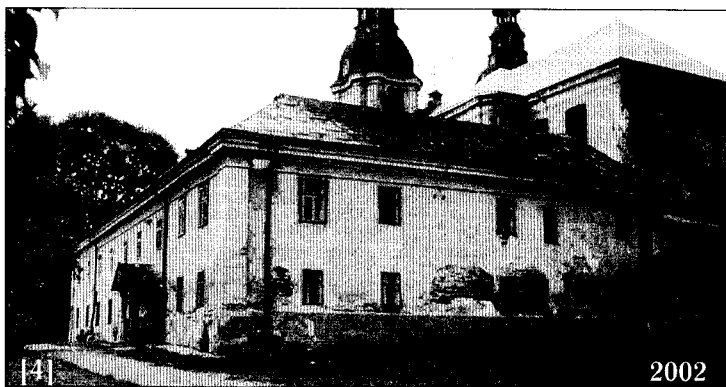
У 1715-1724рр. **Михайло Пузина** за згодою *архієпископа Йоана Скарбека* збудував дерев'яні костел та монастир для *отців-бернардинів*, які

2.2.7. Гвіздець

обслуговували парафію у Гвізді аж до Псв. війни. У 1728 році пожежа знищила храм і монастир. Після відновлення дерев'яного монастиря розпочали будівництво мурованого костелу на кошти **Софії Пузини** (27.06.1730р. було освячено наріжний камінь), а завершили - 1735 року. Проте дооснащення храму тривало і далі, зокрема вітварі встановлено у наступні роки: *св. Франциска* - 1734, *св. Антонія* - 1736, головний - 1739, *св. Анни* - 1758, *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії* - 1760. Спорудження ж мурованого монастиря тривало до 1740 року.

Епідемія 1770 року забрала життя всіх місцевих ченців, костел і монастир опустіли і стали руйнуватись, тому у 1773-1775рр. за проектом архітектора **Франциска Кульчицького** було здійснено ремонт храму. 29.10.1775р. *архієпископ Вацлав Сераковський* освятив костел під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*, а 26.01.1776р. у головний вітвар храму урочисто встановили образ *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*. У 1776-1778рр. збудували муровану дзвіницю.

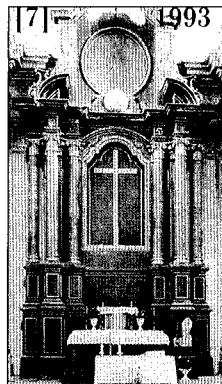
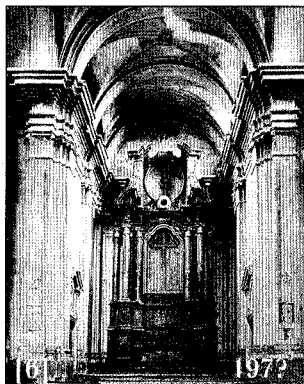
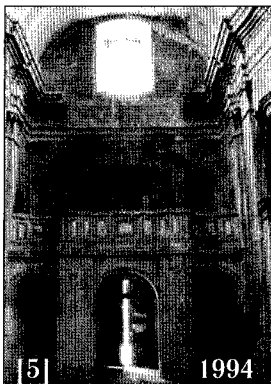

2.2.7. Gwoździec

2.2.7. Гвіздець

У 1802р. землетрус пошкодив костел і його ремонт тривав до 1806 року. Наступні ремонти храму здійснювалися у 1839-1847рр. та у 1888-1896рр. (останній пов'язаний з пожежею 03.04.1888р.). У 1890-1892рр. були встановлені нові вівтарі: головний, *Матері Божої Ченстоховської*, *св. Антонія*, *св. Франціска* та *св. Йосипа* (останні два замінили новими у 1907 і 1914 роках). 28.06.1896р. Краківський єпископ **Йоан Пузина** повторно освятив костел. Під час військових дій у 1916р. храм був частково пошкоджений, його відновлення відбулося лише у 1919-1922 роках за проектом **Юрія Косинського**.

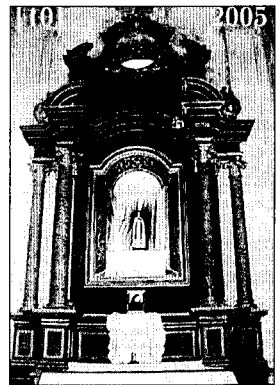
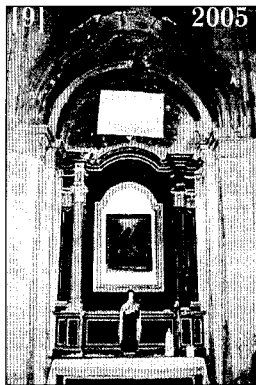
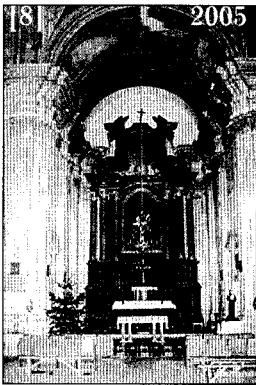
Парафія Гвіздець спочатку належала до Устенського (Галицького) деканату, з 1765р. - до Коломийського, а з 1843р. - до Городенківського. У 1885-1903рр. вона, налічуючи від трьох з половиною до понад чотирьох тисяч вірних, охоплювала також села Балинці (XIIIст.), Бучачки, Вербівці, Виноград (80-ті роки XVIIIст.), Вишнівка, Джурків (80-ті роки XVIIIст.), Загайшіль (80-ті роки XVIIIст.), Кобилець, Кулачківці (XIст.), Малий Гвіз-

2.2.7. Гвіздець

дець, Остапківці, Острівець (1819р.), Прикмише, Рогиня, Росохач (XVст.), Слобідка (XVIст.), Сороки, Старий Гвіздець (1373р.), Торговиця (1476р.), Трофанівка, Хвалибога, Хом'яківка і Чехова. Свої святині мали Загайпіль (1898р.), Росохач (1897р.) і Слобідка (1906р.), а також Джурків (*Відвідання Єлизаветою Пресвятої Діви Марії*, 1876р.) та Сороки (*Святого Імені Марії*, 1873р.), які відповідно 1901 та 1908 року стали парафіяльними експозитурами (пізніше - самостійними парафіями), приєднавши до себе села Прикмише і Росохач та Вербівці, Рогиня, Слобідка і Торговиця.

У 1945 році ченці змушені були залишити монастир. Костел спочатку перетворили на склад цементу, а згодом - на зерносховище. У монастирі знаходилась лікарня, а тепер - музична школа і бібліотека [4]. 13.06.1992р. Львівський єпископ-помічник **Рафаїл Керницький** OFMConv, уродженець Кулачківців, освятив повернутий громаді вірних костел [1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10] під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії та св. Антонія*.

2.2.7. Gwoździec

2.2.8. Городенка

Вперше Городенка згадується у ХІІст. як власність галицького князя **Ярослава Осмомисла**, пізніше - 1195 року. Поселення до середини ХІVст. входило до Галицько-Волинського князівства, потім - до Польського королівства, а 1668 року отримало магдебурзьке право (належало

Городенка, Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, парафія Заболотів, Івано-Франківський деканат (м. Городенка)

до Коломийського староства). З 1939р. місто Городенка є центром району.

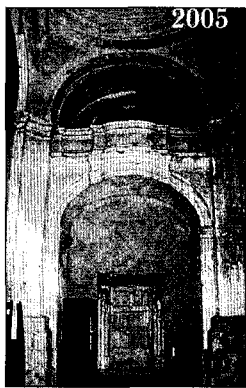
У XV-XVII століттях вагомим, ніж Городенка, було містечко Михальче. Саме тут була утворена римсько-католицька парафія, яка охопила сусідні міста і села, у тому числі і Городенку. 02.09.1439р. снятинський і коломийський староста **Мужило з Бучача** підписав кирилицею (очевидно, був українського роду) складений латиною засновницький акт, згідно з яким костел *Божого Тіла, свв. Михаїла, Станіслава і Катерини* у Михальчому отримав у власність серед іншого майна село Репужинці. Принаймні на початку ХVІІст. у

2.2.8. Городенка

Городенці вже була своя святиня, яка згадується серед знищених під час турецько-татарських нападів 1618-1621 років. Протягом першого та другого десятиліть XVIIIст. душпастирство тут здійснювали *францисканці*.

У 1743-1755 роках коштом **Миколи Потоцького** у Городенці спорудили тринефний мурований костел (архітектор **Бернард Меретин**, скульптор **Йоган Пінзель**) з двома вежами - шедевр пізньобарокової архітектури та скульптури XVIII століття. Два митці разом створили багато оздоблений головний вівтар, а чотири бічні вівтарі та амвон - робота **Пінзеля**. Був збудований також монастир *отців-місіонерів*, який прилягав зі сходу до храму. 1760 року костел освятили під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*, а у 1763-1765рр. була заснована городенківська парафія, обслуговувати яку доручили отцям-місіонерам. У 1782 році австрійська влада ліквідувала *місіонерський* монастир у Городенці. 19.06.1835р. пожежа завдала шкоди костелу, проте через два роки його відновили.

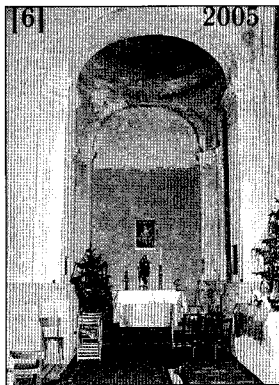

2.2.8. Horodenka

2.2.8. **Городенка**

Спочатку парафія належала до Коломийського деканату, а 1843 року Городенка стала осередком власного деканату. Наприкінці XVIII - на початку XIX століть вона охоплювала десяток сусідніх сіл, налічуючи понад тисячу вірних. Парохи *оо.* **Андрій Баєвський** (1885р.), **Едуард Блядовський** (1903-1913рр.) і **Михайло Собейко** (1926-1939рр.) обслуговували від трьох до понад чотири тисячі парафіян, котрі проживали також у селах Вікно (згадка у 1485р.), Глушків, Городниця (1448р.), Поточище (відоме з XVIIIст.), Пробабин, Серафинці (1500), Стрільче, Тишківці (XVIст.), Чернятин (XVст.) і Ясенів-Пільний (1472р.). Філіальні святині знаходились у Вікні (дерев'яні цвинтарна 1857р. і публічна 1903р.), Поточищах (мурована) і Ясеневі-Пільному (1853р.).

Нині городенківський костел частково відреставрований. З 2002 року римо-католики відправляють *Служби* у бічній каплиці [6] храму [1, 2, 3, 4, 5], який разом з монастирем передали греко-католикам, а з 2003 року послуговуються тимчасовою каплицею [7].

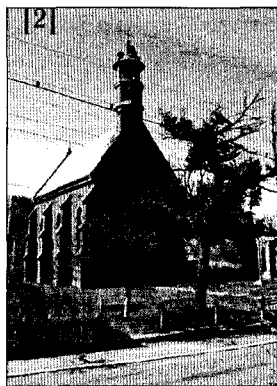
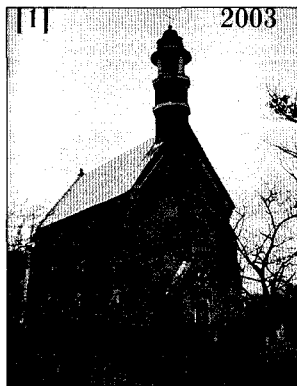
2.2.10. Делятин

Уперше Делятин згадується 1578 року; тут видобували сіль, займались ремеслами, а значно пізніше виник один з найрозкішніших східноєвропейських курортів у передгір'ї Карпат. З 1940р. Делятин є селищем міського типу (у 1940-1941рр. був центром району).

Делятин. св. Франциска, парафія Яремча, Івано-Франківський деканат (Надвірнянський район)

Делятинську римсько-католицьку парафію у складі Станіславівського деканату заснували у 1857р. як капеланію, а 1882 року місцевий мурований костел, споруджений у 1857р., освятили під титулом св. Франциска Асизького. За переказами, храм був перебудований перед Ісв. війною, у його закладенні взяв участь цісар Франц-Йосиф (він посадив поблизу чотири саджанці, з яких збереглась лише кедрова сосна). Ймовірно, пізніше костел реконструювали у романо-готичному стилі.

У 1885р. о. Йосип Богдан обслуговував понад 12 сотень вірних, котрі проживали також у селах Білі Ослави (1745р.), Добротів, Дора (відоме

2.2.10. Делятин

з XVIст.), Заріччя (XVIIст.), Красна (1455р.), Ланчин (XVIIст.), Лоева (XVIIIст.), Луг, Микуличин (XIIIст.), Потік (XVIIIст.), Шевелівка, Чорні Ослави, Яблуниця (XVIIIст.) і Ямна (XVIст.), до яких пізніше приєднались Вороненко, Ворохта (XVIIст.), Татарів (з 1948р. був Кременцями, XVIIIст.) і Яремча (1788р.). У 1903-1913рр. понад півтори тисячі парафіян опікав о. **Йосип Чернятович**. Філіальні святині знаходились у Вороненко (дерев'яна), Ворохті (мурована 1904р.) [5], Ланчині (мурована 1889р.), Микуличині (мурована 1904р.), Татарові (дерев'яна, 1911р.) і Яремчі (мурована 1910р.). Після Ісв. війни понад 3 тисячі вірних обслуговували парохі оо. **Йоан Ференс** (1929р.), **Йоан Палица** (1934-1938рр.) і **Валентин Гарчинський** (1938-1939рр.). 1945 року костел закрили, використовували його як військовий склад (до 70-х років), а потім розташували один із цехів лісокомбінату. Перед поверненням храму [1, 2, 3, 4] у 1993р. (з метою розмістити тут музей) у ньому було розпочато ремонт, який завершила спільнота римо-католиків у середині 90-х років.

2.2.11. Долина

Це давньоукраїнське поселення виникло приблизно у II половині Хст., від 1112р. ченці місцевого Вознесенського монастиря вели його літопис. Ще за короля **Данила Галицького** його називали "королівське місто Долина"; ця назва збереглася і за польських часів.

Долина, Різдва Матері Божої, Галицький деканат (м. Долина)

Прибутки від видобутку солі складали важливе джерело доходів королівської казни. У 1418р. місто отримало магдебурзьке право (1525 року було поновлено), а з ХVст. стало осередком староства.

Нині Долина - місто районного підпорядкування і центр району.

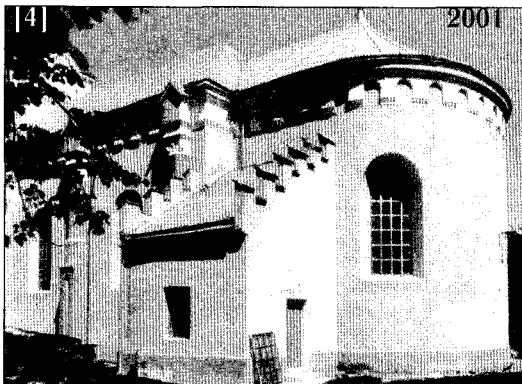
У 1426р. віт **Михайло Лочка** за згодою короля **Владислава Ягайла** збудував перший у Долині (дерев'яний) костел, а 12.05.1429р. він же заснував парафію. Цю святиню та належне їй майно знищили татари, тому 08.07.1469р. король **Казимир IV** на прохання місцевого душпастиря **Лаврентія** підписав фундаційний акт, за яким парафія отримала інше майно, у тому числі село Спас. 1570 року король **Зигмунт Август** ініцію-

2.2.11. Долина

вав приєднання парафії до Перемишльського кафедрального капітулу, залишаючи її в адміністративних межах Львівської архідієцезії. Костел тоді носив титул *Пресвятої Діви Марії*. У 70-х роках XVIIст. було споруджено новий дерев'яний храм. Наприкінці 70-х років XVIIIст. святиня вже потребувала ремонту і мала, окрім головного з образом *Матері Божої з Дитятком*, ще 3 вівтарі: *св. Анни (Матері Божої Святого Розарію)*, *Христа Розп'ятого* та *св. Йосифа*.

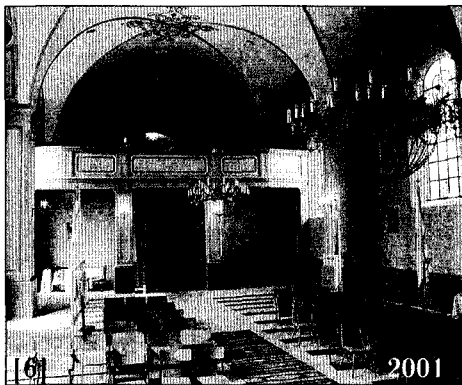
Мурований костел споруджено у 30-х роках XIXст., а освячено 1838 року *архієпископом Франциском Піштеком* під титулом *Різдва Пресвятої Діви Марії*. Проте через 3 роки довелось замінити неякісне склепіння новим, дерев'яним. У 1882р. збудовано нову дерев'яну дзвіницю. Під кінець XIXст. у храмі знаходились 3 вівтарі - головний, перенесений зі старого костелу (у 1883р. його розширили у неоготичному стилі) з чудотворним образом *Матері Божої Ченстоховської* [10], *св. Антонія* (праворуч) та *св. Йоана Непомуки* (ліворуч). У 1899 році проведена ґрунтова реконструк-

2.2.11. Долина

ція святині: зміцнення фундаменту, спорудження нового склепіння та двох каплиць тощо.

Долина належала почергово до деканатів Жидачів, Галич та Стрий, а з 1843р. стала осередком власного деканату. 1885 року парох **о. Франциск Бервіт** обслуговував три з половиною тисячі вірних, котрі проживали у місті та селах Грабів, Липовиця (відоме XVIIст.), Лоп'янка (згадка у 1649р.), Луги, Надіїв (1469р.), Новоселиця (1657р.), Підсухи, Погорілець, Раків (1515р.), Рахиня (1515р.), Слобода-Долинська, Спас (1469р.), Солуків (XVIIст.), Суходіл (XVIIIст.), Тростянець (1578р.), Тур'я-Гнила (нині - Велика Тур'я, 1578р.) і Яворів. У передмісті Долини знаходився філіальний дерев'яний костел *св. Анни*, відбудований завдяки старості міста **Станіславу Красицькому** після знищення татарами у 1597 році (існував ще у 1775р.). В іншому передмісті було споруджено дві каплиці - *св. Йоана Непомуки* (1883р.) *св. Йосипа* (1876р.), а 1922 року збудували каплицю у Рахині. Ще одна каплиця була у долинській лікарні.

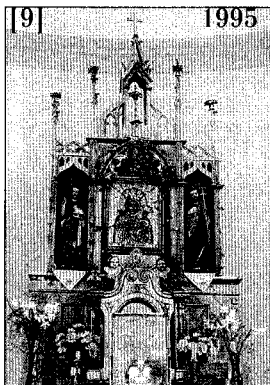
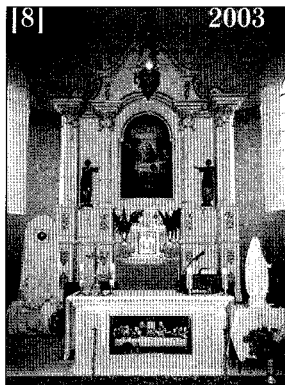

2.2.11. Долина

З 1896 року понад чотирма тисячами парафіян опікувався парох *о. Іполит Заремба*, а з 1921 року - парох *о. Антоній Войнарович*, за якого було придбано новий орган (1927р.) та встановлено електричне освітлення храму. 09.05.1932р. Львівський *єпископ-помічник Франциск Лісовський* освятив дзвони.

1945 року адміністратор *о. Йосип Гарбич* та вікарії *оо. Генрик Смолюк* і *Тадей Сорис* з частиною парафіян виїхали до Польщі, забравши зі собою разом з іншим храмовим майном також і чудотворну ікону *Матері Божої Ченстоховської* [10], яка сьогодні знаходиться у костелі *св. Катерини* біля Вроцлава. Після закриття долинський храм використовували як зерносховище, а потім - як спортивний зал.

У 1991 році колишній костел повернули вірним. Тодішній Львівський *єпископ-помічник Маркіян Трофим'як* освятив костел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9] спочатку 28.12.1991р., а потім 17.07.1994р. - після відновлення розпису всередині будівлі.

2.2.12. Єзупіль

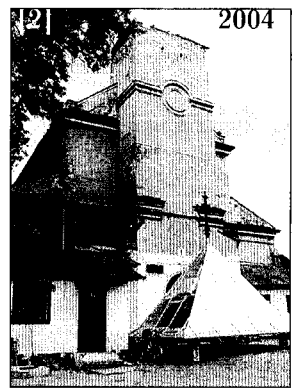
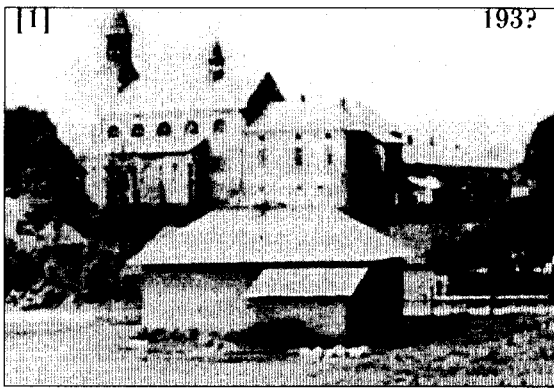
Єзупіль (раніше - Чешибіси) згадується вперше у 1435р., а 1443 року поселення отримало магдебурзьке право. З 1588р. місто належало родині **Потоцьких**, у 1940-2003рр. називалось Жовтень. Нині - селище міського типу. За легендою, **Яків Потоцький**, чудом уцілілий

Єзупіль, Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Галич, Галицький деканат (Тисменицький район)

у 1594р. під час оборони міського замку від турецьких нападників, які повністю спалили місто, дав обітницю збудувати на місці свого порятунку

костел та монастир *домініканців*. У 1597р. **Потоцький** змінив немилозвучну назву міста на Єзупіль, а 1598 року, збудувавши на місці згорілого храму тимчасову невелику дерев'яну святиню Успіння Пресвятої Діви Марії, заснував парафію, доручивши її *домініканцям* (він же 11.05.1600р. підписав фундаційний акт монастиря).

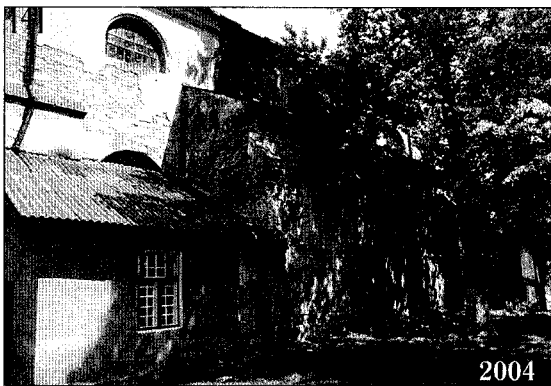
Спорудження мурованого храму (за проектом, ймовірно, **Павла Римлянина**) та монастиря, яке розпочав **Микола Потоцький**, завершили

2.2.12. Єзупіль

у середині XVII століття. Костел мав 5 вівтарів, головний з яких прикрашав відомий з кінця XVIст. чудотворний образ *Матері Божої* [7] (його коронація відбулась у I половині XVIIIст.). У 1715р. почалася реставрація костелу і монастиря, зруйнованих під час татарського нападу 1676 року. Проте роботу перервали через судові суперечки, а дві спроби збудувати новий храм завершилися невдачами. У 30-і роки XIXст. поряд стояли три сакральні будівлі: одна невідремонтована та дві недобудовані. Лише 1843 року завершили спорудження одного з недобудованих костелів (решту будівель розібрали) та присвятили його *Успінню Пресвятої Діви Марії*. Консекрація храму відбулась у 1882 році.

Єзупільська парафія спочатку належала до Устенського (Галицького) деканату, а пізніше - до деканату Станіславів. У 10-20-х роках XIXст. кількість парафіян сягала півтисячі. Наприкінці XIX - на початку XX століть парафія, налічуючи від однієї до двох тисяч вірних, охоплювала села Ганнусівка (згадка у 1437р.), Добровляни, Козина (відоме з XVIIIст.),

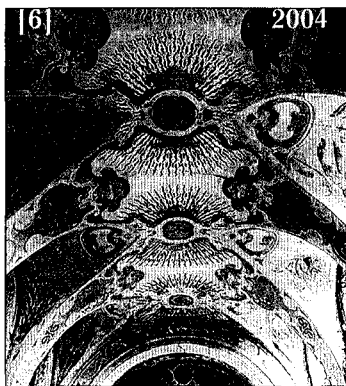

2.2.12. Єзупіль

Колодіївка, Побережжя (XVIIст.), Селець (1785р.), Стриганці (XVIIIст.) та Узин (XVIIIст.). 1898 року постала філіальна каплиця у Стриганцях, а 1899 року було освячено споруджену *домініканцями* каплицю в Узині під титулом *св. Гіацинта*.

І світова війна знищила єзупільський храм, проте у 1920-1923рр. його відбудували та заново освятили 1924 року. У міжвоєнний період чисельність парафії, до якої приєднались також села Рошнів та Милування, складала півтори тисячі вірних. У 1935р. з'явилась ще одна філіальна каплиця - у Козині.

1944 року *домініканці* виїхали до Польщі, забравши зі собою найцінніше костельне майно, зокрема чудотворний образ *Матері Божої* [7], який нині знаходиться у вівтарі *домініканської* каплиці в Ярославі. Костел закрили, перетворивши його в кінцевому підсумку на склади цивільної оборони. До повернення святині [1, 2, 3, 4, 5, 6] у 2003 році римо-католики *Служби Божі* відправляли у приватному помешканні.

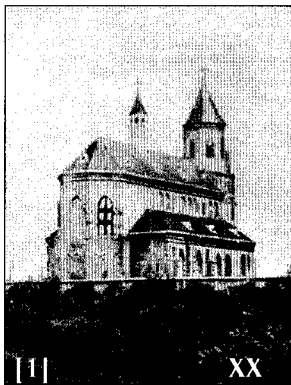
2.2.13. Заболотів

Поселення Заболотів відоме з 1579 року. За Австрії воно спочатку увійшло до Заліщицької, з 1811 року - до Коломийської округи, а 18.07.1785р. було навіть віднесене до розряду міст, проте через рік це рішення скасували. У радянські часи Заболотів став селищем міського типу та деякий час був центром району.

Заболотів, Пресвятої Трійці,
Івано-Франківський деканат (Снятинський район)

Римсько-католицьку парафію заснував 1605 року **Станіслав Волицький**, проте у 1618-1621рр. первісний дерев'яний костел

був знищений під час турецько-татарських нападів. У 1669 році власник Заболотова **Бакутський** заповів своє майно парафії, було споруджено новий дерев'яний храм. 1673 року згадується місцевий душпастир **о. Конопка**, якого опришки примусили написати листа власнику Заболотова **Сенявському** з вимогою припинити знущання над селянами. Останній дерев'яний костел освятили 1833 року. Сучасний мурований храм спорудили у 1902р., а освятили 1909 року під титулом *Пресвятої Трійці*.

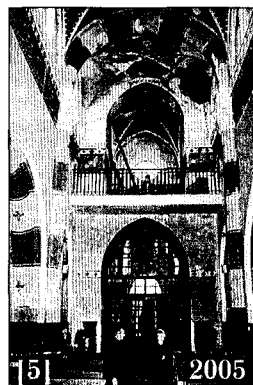

2.2.13. Zablotów

2.2.13. Заболотів

Парафія спочатку належала до Устенського (Галицького) деканату, а з 1765 року і до Псв. війни - до деканату Коломия. У 80-х роках XVIIIст. вона охоплювала 12 населених пунктів, налічуючи понад 4 сотні вірних. У другому десятилітті XIX століття чисельність парафіян складала майже 3 сотні. 1885 року понад тисячею вірних заболотівської парафії, котрі проживали також у селах Альбінівка (нині - Шевченкове), Борців (відоме з 1453р.), Видинів, Ганьківці (вперше згадується у 1565р.), Джурів (1394р.), Задубрівці, Іллінці (1458р.), Келихів, Любківці, Олешків (відоме з 1479р.), Попельники (1785р.), Рудники (II половина XVст.), Троїця (1649р.), Тростянець (1441р.), Тулуків (1472р.) та Хлібичин-Польний (сьогодні - Хлібичин), опікувався парох *о. Антоній Горський*. У 1903-1913 роках від двох до двох з половиною тисяч парафіян обслуговув парох *о. Леон Новицький*.

У міжвоєнний період парохами працювали *о. Людвик Стауфер* і (з 1931 року) - *о. Михайло Розлепіло*. На теренах парафії знаходились

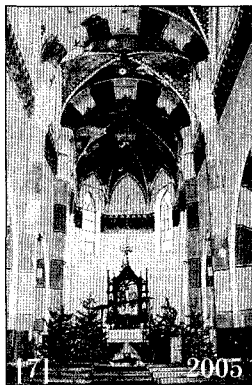
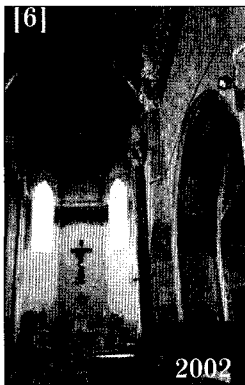
2.2.13. Zabłotów

2.2.13. Заболотів

святині: мурована 1902 року **Ангелою Якса-Добек** цвинтарна каплиця та дерев'яні у Троїці (1905р.) і в Рудниках (1925р., у радянські часи використовувалась у якості клубу), а також у притулку *сестер-служебниць Пресвятої Діви Марії*, який працював тут у 1891-1927 роках.

Після Псв. війни костел закрили, будівлю використовували у якості продовольчого складу. У 1993 році храм [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8] повернули римсько-католицькій громаді. Заболотівські священики обслуговують також такі населені пункти, як Гвіздець (*), Городенка (*) та Снятин (*).

На парафії з 1996 року працюють *сестри-феліціанки*. 8 травня 1999 року Львівський *архієпископ Мар'ян Яворський* освятив їх Дім - відремонтований повернений владою того ж 1996 року колишній парафіяльний будинок, у якому *сестри* організували притулок для занедбаних дітей дошкільного віку, присвячений засновниці їх Згромадження - бл. **Марії Ангелі Трушковській**. *Сестри-феліціанки* також працюють у Косові та Надвірній.

2.2.14. Івано-Франківськ

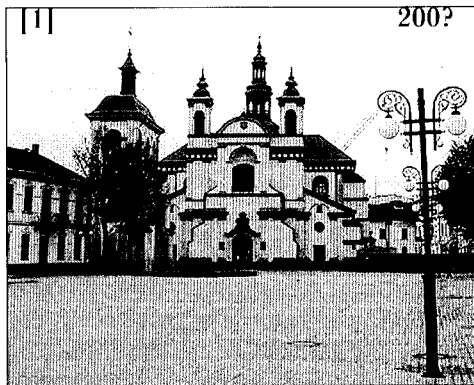
У 1654р. **Станіслав Потоцький** придбав землі у межиріччі двох Бистриць, на яких знаходились села Заболоття (відоме з 1437р.), Княгинин (1449р.) і Пасічна. Засноване на теренах Заболоття поселення Станіславів уперше згадується 1662 року, 7 травня воно отримало

Івано-Франківськ. **Христо Царя**, Івано-Франківський **Деканат** (м. Івано-Франківськ)

магдебурзьке право, яке 14.08.1663р. підтвердив у Львові король **Ян Казимир**. Інші два згадані вище села стали околицями міста. У 1680р. Галицький сейм

назвав Станіславів столицею всього Покуття. За Австрії з 1782р. місто було центром округи (циркулу), яка 1811 року злилась із Заліщицькою, утворивши округу Коломия. З 1867 року Станіславів - повітовий центр, з 1921р. - центр воеводства, з радянських часів - обласний центр. 09.11.1962р. його перейменували на Івано-Франківськ.

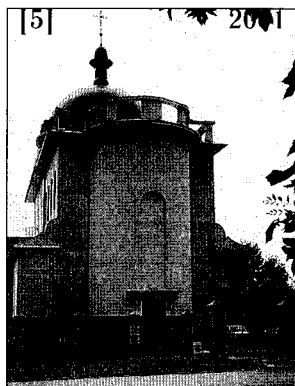
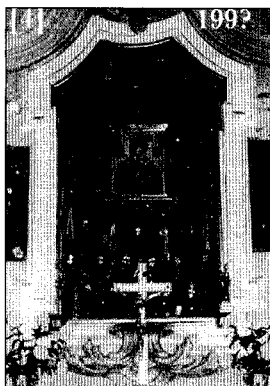
Перший (дерев'яний) станіславівський храм *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії* датується 1662 роком, а 14.06.1669р. *архієпископ*

2.2.14. Iwano-Frankowsk (Stanisławów)

Йоан Гарновський підніс його до гідності колегіати, фундаторами якої стали **Потоцькі**. Капітул колегіати, що складався з прелатів, каноніків і вікаріїв, опікувався також відкритою при костелі школою - філією Краківської академії. На початку 70-х років **Андрій Потоцький** розпочав будівництво мурованої базилічно-купольної тринефної святині у стилі бароко з елементами ренесансу за кресленнями архітекторів-інженерів **Ф. Корассіні** і **К. Беное**, котрі керували спорудженням храму.

У 1703р. новозбудований костел освятив *архієпископ Костянтин Зелінський* під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії і св. Андрія і Станіслава*. Головний та два бічні вівтарі *св. Йосипа* і *св. Вінченца* були виготовлені з мармуру. В останньому зберігались реліквії цього *святото*, які **Станіслав Потоцький** у 1680р. отримав у Римі від *Папи Інокентія XI*. 1718 року сеймик у Галичі ухвалив податок на оздоблення храму. У 1737р. **Йосип Потоцький** розпочав роботи з розширення костелу. У другій половині XVIIIст. храм прикрасили барочними

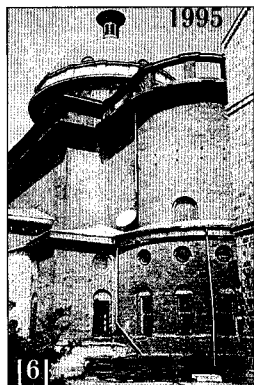

2.2.14. Івано-Франківськ

скульптурами **Матвія Полейовського**. Окрім головного, храм мав 12 бічних вівтарів.

Протягом 1782-1799 років австрійська влада поступово понизила статус станіславівської святині до рівня парафіяльного костелу, проте її і далі продовжували називати колегіатою. 12.09.1863р. до 200-річчя облоги Відня турками і загибелі **Станіслава Потоцького** з обох боків вхідних дверей колегіати встановили дві пам'ятні таблиці - польською та українською мовами (у 1933р. відновили лише польську таблицю, а українську - знищили). 1877 року з'явився розпис костелу **Еразма-Рудольфа Фабіянського**, який був пошкоджений пожежею через 5 років. У 1892 році відбувся ґрунтовний ремонт храму.

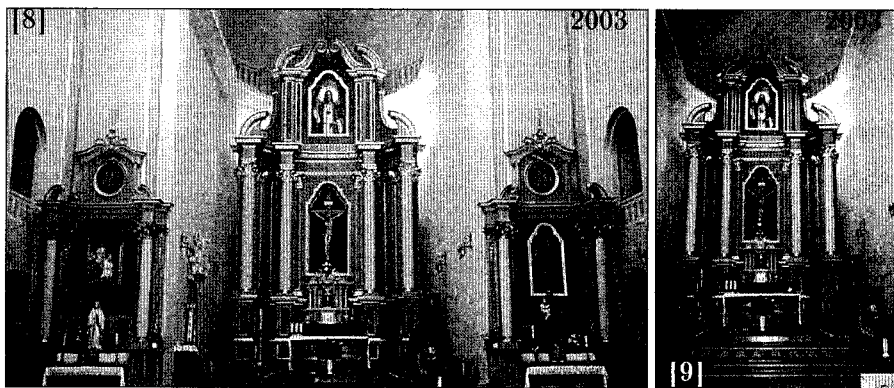
Спочатку парафія Станіславів належала до Устенського (Галицького) деканату, а 1787 року стала осередком однойменного деканату. У 10-20-х роках ХІХст. її чисельність складала лише 2 тисячі вірних, а 1885 року за пароха **о. Йона Красовського** вона налічувала майже десять тисяч

2.2.14. Івано-Франківськ

парафіян, котрі проживали у місті і кількох передмістях, а також у селах Крихівці (згадка у 1441р.), Майдан (відоме з XVIIIст.), Павелче (з 1946р. - Павлівка, XVIIIст.), Пациків (нині - Підлісся), Рибне, Угринів Верхній і Нижній, які нині утворюють відомий з 1440р. Угринів, Хом'яків (нині - Березівка), Хриплин (1438р.), Чернів (1404р.), Ямниця (1444р.). Принаймні з 1903 року три десятиліття від 15 до 20 тисяч парафіян обслуговував парох **о. Йосип Пяскевич**, після смерті якого два роки працював парохом майбутній **архієпископ Євгеній Базяк**. З 1935 року колегіатою опікувався **о. Станіслав Колихановський**, котрого у 1937р. замінив **о. Казимир Більчевський** - племінник **св. архієпископа Більчевського**. Парафія мала також інші святині, зокрема цвинтарні у селах Угринів (XIXст.) і Павелче (XXст.), у передмісті Княгинин та костел **Христа Царя**.

Дерев'яну каплицю у Княгинині у 1911-1913рр. замінив мурований храм **св. Йосипа**, який 1926 року став святинею новоствореної парафії, що виділилась із станіславівської, приєднавши до себе як колишні "ко-

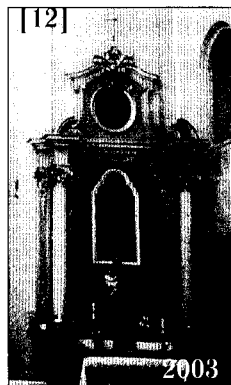
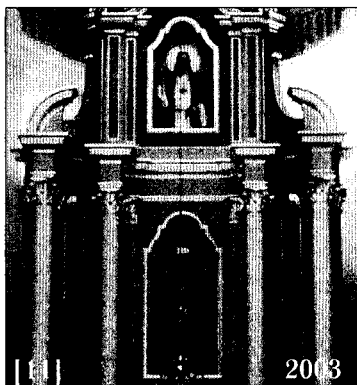
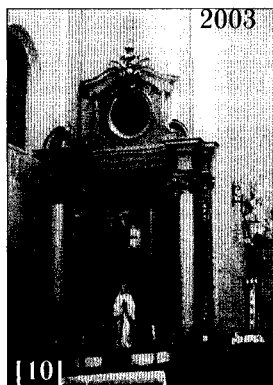

2.2.14. Iwano-Frankowsk (Stanisławów)

2.2.14. Івано-Франківськ

легіатські" села Опришівці, Хриплин, Черніїв, так і нові - Микитинці, Підлужжя і Угорники (згадка у 1458р.). Парафію, яка налічувала 4 тисячі вірних, обслуговували *отці-салетини*. До речі, ще з XVIIIст. відомо про інший костел *св. Йосипа* - дерев'яну святиню, споруджену **Йосипом Потоцьким** на тисменецькому передмісті Станіславова.

У грудні 1939 року планувалось створення Станіславівської дієцезії, і колегіата мала стати кафедральним собором. Після Псв. війни парафіяни та священики (*оо. Більчевський, Бохенек і Ференсович*), змушені були виїхати до Польщі, храм закрили. У 1965р. будівлю колегіати передали під музей Інституту нафти і газу, а 18.05.1980р. після ремонту у костелі відкрили Художній музей [1, 2, 3]. У 80-90-і роки громада вірних домагалася повернення цього костелу, проте отримала інший. У Польщі досі зберігається значна частина вивезеного у сорокові роки майна колегіати, зокрема у вроцлавському костелі *св. Мауріція* знаходиться образ *Матері Божої Неустанної Допомоги* [4] з бічного вітваря колегіати.

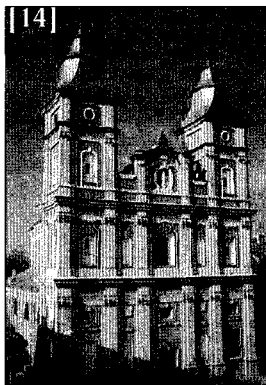

2.2.14. Iwano-Frankowsk (Stanisławów)

2.2.14. Івано-Франківськ

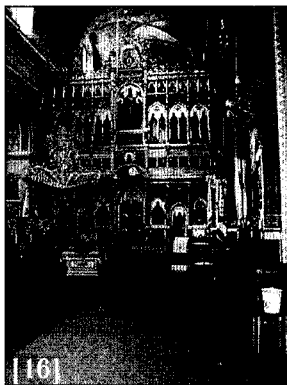
Повернутий вірним костел *Христа Царя* [5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12] (відомий як костел “на горі”) збудували у 1932 році. Його використовували за радянських часів в якості складу. Храм освятили 24.06.1989р. а потім відремонтували. У цьому костелі на кошти громадян Польщі споруджено каплицю Пам’яті, присвячену жертвам гітлерівців - страченій у 1941р. польській інтелігенції. Тут також є привезена з Польщі копія образу *Матері Божої Ченстоховської*. 10.12.2000р. архієпископ **Мар’ян Яворський** освятив відремонтований костельний орган, який 7 років тому привезли з Голландії. Нині до франківської парафії належить також Лисець (*).

У 1690р. у Станіславів з Варшави прибули *отці-тринітарії*, а 1691 року було споруджено дерев’яні костел *Пресвятої Трійці* та монастир, які 1732 року замінили мурованими. Після ліквідації у 1787р. монастиря у костелі була створена одна з чотирьох станіславівських локальних капеланій. У 1868 році будівлі колишнього *тринітарського* комплексу постраждали від пожежі.

2.2.14. Івано-Франківськ

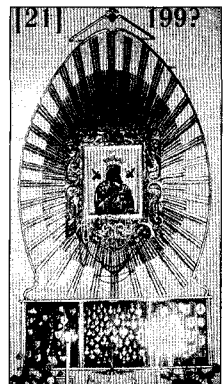
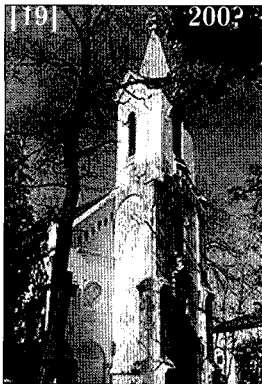
Наприкінці другого десятиліття XVIII століття у Станіславові осіли *отці-єзуїти*. У 1720 році на площі (на місці згорілої під час нападу турків церкви) ректор *єзуїтської* колегії, яка замінила колишню колегіатську школу, *о. Томаш Зеленський* розпочав будівництво *єзуїтського* костелу, а 1729 року святиня вже працювала. Проте споруда мала поганий фундамент, у мурах з'явилися тріщини, і 1752 року храм розібрали. Через рік приступили до будівництва нового костелу у стилі, характерному для австро-баварської архітектурної школи (шатровидні завершення веж заповичені з гуцульської дерев'яної архітектури) за проектом архітекторів *С. Потоцького* і *Г. Дальке*. Спорудження тривало до 1763 року. У 40-х роках перебудували також будівлю колегії, яка прилягала до костелу. Під час облоги міста російською армією у 1764 році була знищена вежа храму. Австрійська влада у 1773 році скасувала монастир *отців-єзуїтів*, а костел закрила (будинки колегії передали для потреб військової та цивільної влад, зокрема тут відкрили гімназію, у якій навчались польський

2.2.14. Івано-Франківськ

поет **Ф. Карпінський**, українські письменники і громадські діячі **І. Вагилевич**, **А. Могильницький**, **В. Навроцький** та вірменський історик **С. Баронч**). У 40-х роках ХІХст. храм віддали під греко-католицьку парафіяльну церкву. Із встановленням греко-католицького єпископства церква стала Свято-Воскресінським кафедральним собором [13, 14, 15, 16, 17]. Ікони та настінний розпис виконали відомі українські художники **А. Манастирський** і **М. Сосенко**. У ХІХст. *єзуїти* повернулись до Станіславова і спорудили монастир і костел *св. Станіслава Костки*.

Однонефний гімназійний костел "Ave Maria" збудували у 1903-1905 роках. У головному вівтарі знаходився образ *Матері Божої Неустанної Допомоги*, який освятив *Папа Пій Х*. Сьогодні ця ікона [21] розміщена в костелі *Успіння Пресвятої Діви Марії* у Поляниці-Здрою у Польщі. У цьому ж костелі є ще інший образ з Івано-Франківська - *Страждаючого Христа*. Нині у колишньому храмі "Ave Maria" знаходиться протестантський Дім молитви [18, 19, 20].

2.2.14. Iwano-Frankowsk (Stanisławów)

2.2.15. Калуш

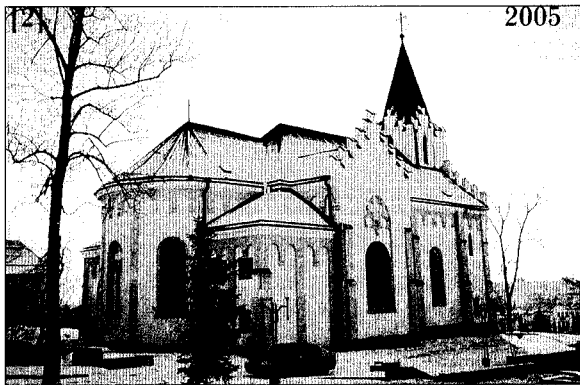
Давньоруське поселення Калуш (Каліуш, Калуша), яке письмово відоме з 1241 року, завдячує своїм розвитком видобутку кухонної та калійної солей. Спочатку належало до Галицького староства, у "городських" книгах якого вперше згадується 27.05.1437р., а 1533 року стало центром власного староства. У 1549р.

Калуш. св. *Валентина*, парафія Долина. Галицький деканат (м. Калуш)

Калуш отримав від короля **Зигмунта Августа** магдебурзьке право, з 1854 року був повітовим осередком, а у 1939-1940 роках став

центром району.

29.03.1469р. король **Казимир III** заснував місцеву римсько-католицьку парафію, обдарувавши її часткою з видобутку солі та іншим майном (у 1578р. цю фундацію підтвердив король **Стефан Баторій**). Перший дерев'яний костел св. *Марії Магдалини* був споруджений трохи раніше (існував уже 1464 року), у XVIст. його відбудували після татарського знищення, але на початку XVIIст. храм був зруйнований під час турець-

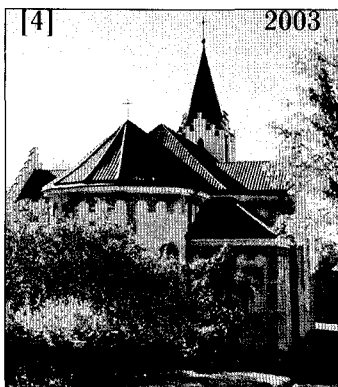
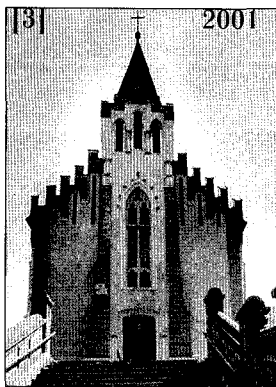

2.2.15. Kalusz

2.2.15. Калуш

ко-татарського нападу. У 1696р. святиню черговий раз відбудували. Цей невеличкий костел, який мав лише один вітвар, припинив своє існування у кінці 60-х років XVIII століття.

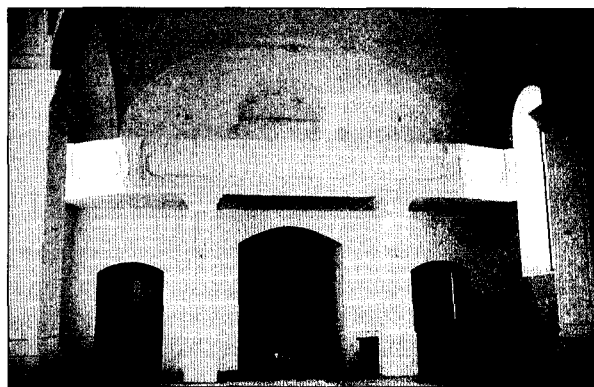
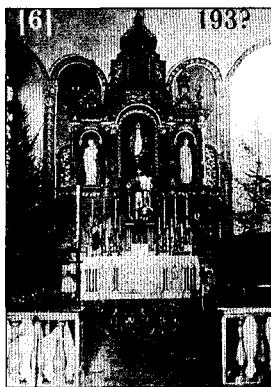
У першій половині XVIIIст. на території калуського замку спорудили ще один костел - *св. Валентина*. Проте у 1695р. храм знищили, але невдовзі на його місці завдяки королеві **Марії Собеській** та зусиллям калуського препозита *о. Йоана Цешинського* збудували новий костел. У 1722р. частково мурований храм, який ще не був освячений, але вже виконував функції парафіяльного, мав 4 вітварі - *св. Валентина* (головний), *Пресвятої Діви Марії*, *св. Анни* та *Матері Божої Ченстоховської*. Але у 60-х роках XVIIIст. і цей костел став непридатним до використання, тому у 1764р. завдяки родині **Чарторийських** збудували новий (великий дерев'яний на кам'яному фундаменті). Храм мав, окрім головного, ще 2 вітварі - *св. Анни* та *Матері Божої Скорботної*. 1775 року його освятили, проте і цей костел теж прослужив недовго.

2.2.15. Калуш

У 1841-1845рр. спорудили новий мурований храм (1842 року його освятили). Ремонтно-будівельні роботи у цьому костелі проводились у 1874-1876, 1903, 1910-1912 роках та у міжвоєнний період, зокрема протягом 1910-1912рр. добудовано дві бічні каплиці, у 1926р. перед фасадом спорудили нові сходи, а 1928 року виготовили новий головний вівтар, в який на початку 30-х років помістили образи *св. Валентина* та *Матері Божої* [5] пензля львівського художника **Станіслава Батовського**. У 1936р. було відновлено бічні вівтарі.

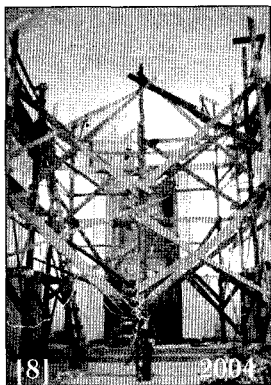
Парафія до 1787р. належала до Жидачівського деканату, потім - до Галицького, Стрийського, а 1843 року увійшла до деканату Долина. У 1885р. *о. Адальберт Кляйн* опікувався понад 3 тисячами вірних, котрі населяли місто та села Баня (нині - частина Калуша), Боднарів (згадка у 1442р.), Бережниця, Берлоги, Голинь (1391р.), Верхня (1506р.), Вістова (1785р.), Грабівка, Гуменів, Добровляни, Довге-Калуське, Завадка (1698р.), Завій (XVIIIст.), Загір'я (1469р., частина міста), Кадобна (XVIIст.), Копанки

2.2.15. Калуш

(1785р.), Кропивник (XVIIст.), Мостище, Мислів, Новий Калуш, Новиця (1367р.), Підгірки (частина Калуша), Підмихайля (1447р.), Пійло (1454р.), Рип'янка (1785р.), Сивка-Калуська (XVIIст.), Середній-Угринів, Старий Угринів (1447р.), Студинка (1451р.), Тужилів (1459р.), Хотин (частина міста), Яворівка та Landestreu (Зелений Яр) і Ugarsthal (частина Сивки).

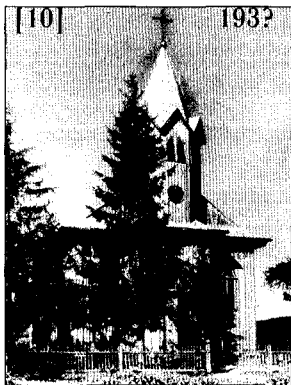
У 1880-1881рр. у Підмихайлі завдяки зусиллям *о. Кляйна* збудували дерев'яний костел, який освятили 1882 року під титулом *св. Архангела Михаїла*. У 1893-1908рр. тут була створена парафіяльна експозитура, а пізніше - самостійна парафія, яка охопила понад десяток колишніх калуських сіл, у тому числі Landestreu зі святинією 1912 року і Бережницю з дерев'яною каплицею 1915 року. Всі три дерев'яні вівтарі святині у Підмихайлі були реставровані у 1936 році, два бічні містили образи *св. Антонія і Пресвятого Серця Ісуса та Матері Божої Святого Розарію і св. Йосипа*. Костел [10] простояв до 80-х років ХХст. - його знищила пожежа. Наприкінці 80-х років ХІХст. у Боднареві було споруджено на кошти *о.*

2.2.15. Калуш

Кляйна дерев'яний храм Пресвятого Серця Ісуса, який реставрували стараннями о. **Йоана Поліцького** 1907 року. У 1903-1913рр. тут теж постала експозитура (потім - парафія). Боднарівська святиня [11], яка згоріла у 40-х роках ХХст., мала також 3 вівтарі, з них бічні - *Матері Божої Дobreї Поради* і *Страстей Господніх*.

Дерев'яні філіальні святині з'явилися також у Копанках (1895р., *св. Станіслава еп. мч.*), Голині (1914р.) і Гуменеві (1923р.). Принаймні у 1903-1913рр. парох о. **Йосип Шелігевич** обслуговував два десятка сіл (майже 4 тисячі вірних). З 1926 по 1937 роки душпастирем 5 тисяч парафіян був о. **Михайло Басцяк**, а пізніше - о. **Йоан Паліца**, котрий у 1945р. разом з частиною парафіян та костельним майном (зокрема образом *Матері Божої* [5], який нині знаходиться у Грифіні) виїхав до Польщі. Костел спочатку був спортзалом, потім його передали православним і лише у 1999 році повернули римо-католикам. 2001 року завершено ремонт святині [1, 2, 3, 4, 6, 7, 6, 8, 9], нині триває черговий ремонт.

2.2.15. Kalusz

2.2.16. Коломия

Столиця Покуття Коломия письмово відома з 1241 року як “доходне сольне місто” галицьких князів (видобуток солі та розташування на перетині важливих торговельних шляхів приносили чималий прибуток скарбниці). Зі середини XIVст. місто, як і все Покуття, опинилось у складі Польщі (за винятком нетривалих періодів належності до Молдавського князівства). Коломия, яка у жовтні 1405 року отримала магдебурзьке право, стала столицею одного з трьох галицьких повітів. За Австрії місто спочатку увійшло до Станіславівського циркулу, а 1811 року було створено Коломийський округ. З радянських часів Коломия є районним центром.

Коломия, св. Ігнатія Лойоли, Івано-Франківський деканат (м. Коломия)

Місцева парафія та костел *Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією*, що поставали у середині XIVст. (1353 року їм було надане село Воскресинці), 13.03.1453р. отримали чергові майнові дотації, які 15.05.1491р. підтвердив король **Ян Ольбрахт**. Втім, після знищення міста татарами

2.2.16. Коломия

у I чверті XVIIст. та його відновлення на іншому місці (на території нинішнього центру), було споруджено новий дерев'яний костел.

Окрім парафіяльного храму, у Коломії знаходились також чернечі святині. Проте *отці-францисканці*, з'явившись у місті в середині XIVст., у наступні століття вже не згадуються, а *отці-домініканці* відомі у місті принаймні з XIVст., хоча їх конвент *Тіла Господнього* заснував король **Ягайло** лише у 1413 році. Зокрема *домініканці* 1593 року отримали землю поблизу Коломії, на якій заснували село Мечиківку. Після перенесення міста вони спорудили новий монастир, який 1788 року закрила австрійська влада, передавши його приміщення магістрату. У 1855р. на місці колишнього монастиря було збудовано церкву *св. Архангела Михаїла*, яка з 1994 року є кафедральним греко-католицьким собором. Саме до *домініканського* костелу перенесли із замкової каплиці відомий чудотворний образ *Матері Божої Коломийської* [1], датований 1635 роком (очевидно, оригінал цієї ікони, створений на зразок образу *Матері Божої Ченстоховської* та, за

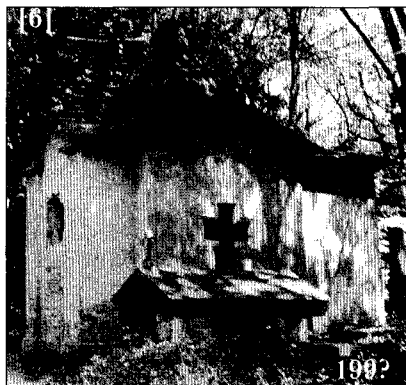

2.2.16. Коломия

переказами, привезений з Угорщини і переданий у Коломию ще князем **Владиславом Опольським**, був втрачений).

1772 року було завершено будівництво нового мурованого парафіяльного храму [2, 3, 4] (за проєктом **Бернарда Меретина** костелу в Годовиці, який повторено також у Буську, Берездівцях та Лопатині) на кошти пароха о. **Степана Миккульського**. Його освячення відбулось у 1775р. під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. До головного вівтаря 20.03.1789р. після закриття *домініканського* костелу урочисто перенесли чудотворний образ *Матері Божої Коломийської* [1]. У 1851р. ікону, відновлену після пошкодження, завданих пожежею 1833 року, розмістили у новому неobarоковому вівтарі, а відновлений костел заново освятили. У 1946р. чудотворний образ, рятуючи від атеїстичної влади, таємно вивезли до Польщі, а 1956 року передали до костелу *капуцинів* в Скомельній Чорній.

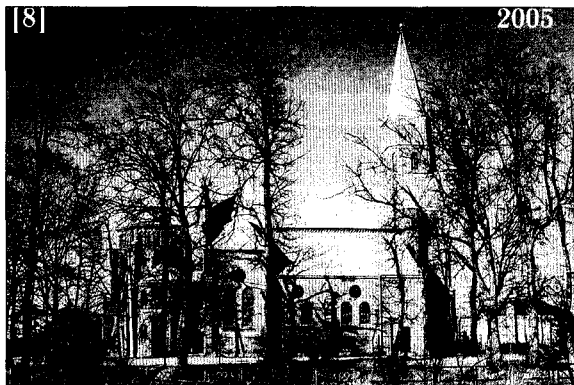
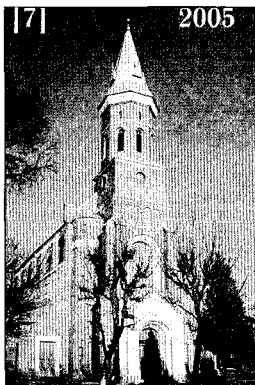
Парафія належала до Устенського (Галицького) деканату, а 1765 року сама стала садибою деканату. Її чисельність становила тисячу вірних

2.2.16. КОЛОМИЯ

у II половині XVIIIст. і понад 3 тисячі - у I половині XIXст. Наприкінці XIXст. до неї належали села Верхній Вербіж (згадка у 1443р.), Воскресинці (1353р.), Години (1857р., нині - Години-Добровідка), Дебеславці (1453р.), Залуччя, Замулинці, Кийданці (1443р.), Княждвір (1416р.), Корнич (1443р.), Королівка (1612р.), Матеївці (1764р.), Молодятин (1646р.), Нижній Вербіж (1443р.), Печеніжин (XIII-XIVст.), Пилипи (1887р.), Підгайчики (1457р.), П'ядики (1480р.), Рунгури (1579р., з 1946р. було Новомарківкою), Семаківці (1482р.), Слобода (у 1646р. - Золотий Потік, пізніше - Слобода-Рунгурська), Сопів (1443р.), Тростянка, Турка (1444р.), Ценява (1714р.) тощо.

У 1893р. у Печеніжині, який мав дерев'яний костел *Непорочною Зачаття Пресвятої Діви Марії* 1873 року, постала парафіяльна експозитура, до якої приєднались ще 5 колишніх коломийських сіл. У 1885-1913рр. від 8 до 15 тисяч коломийських вірних обслуговував парох **о. Зигмунт Павловський**, 1929 року - парох **о. Франциск Вуйцик**, а з 1933р. - парох **о. Людвик Пецяк**. Парафія мала також інші святині: цвинтарну у Коло-

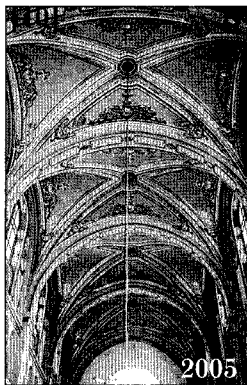
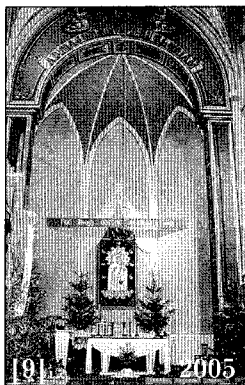

2.2.16. Kołomyja

2.2.16. Коломия

миї [6] (II половина XIXст.), у Замулинцях (1926р.), Княждворі (1912р.), Пилипах (1913р., мурована), Турці (1909р., дерев'яна) і Ценяві (1905р., мурована). 1946 року парафіяльний костел перетворили на торговий центр "Дім дитини" (мур, який оточував храм, і дзвіницю розібрали) [5], а в 1994р. колишню святиню віддали греко-католикам.

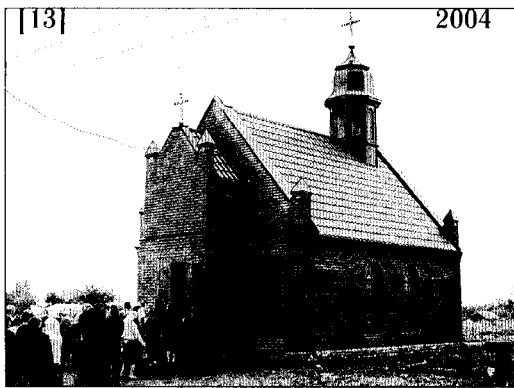
У 1895р. в Коломиї з'явилися *отці-єзуїти*, котрі вже 29.09.1895р. відкрили тимчасову каплицю. А наріжний камінь під неоготичний костел *св. Ігнатія Лойоли* [7, 8, 9, 10, 11], у якому нині знаходиться парафія *Матері Божої Ченстоховської*, вони освятили 2 серпня 1896 року. Спорудження святині було закінчено 31.11.1897р., оздоблювальні роботи тривали до 1905 року. Після 1946р. храм було закрито (з часом у ньому розмістили склад меблів). Колишній *єзуїтський* костел повернули вірним у 1990р., а 03.11.1990р. відбулось його освячення. Відтоді триває поетапна реставрація храму. У розташованій поряд колишній резиденції *єзуїтів*, збудованій у 1901-1902рр., досі знаходиться інфекційна лікарня. 28.10.1993р. у Вар-

2.2.16. Коломия

шаві для коломийського костелу передали копію чудотворного образу *Матері Божої*, виконану **Павлом Петрусинським**. 29 травня 2004 року кардинал **Мар'ян Яворський** освятив каплицю і Дім *сестер-урсулинок* (уперше черниці прибули до Коломиї 02.08.1899р., провадили тут шкільне навчання, виїхали з міста після Псв. війни). Нині до парафії належать також Велика Кам'янка (*), Отинія (*) і Ценява (*).

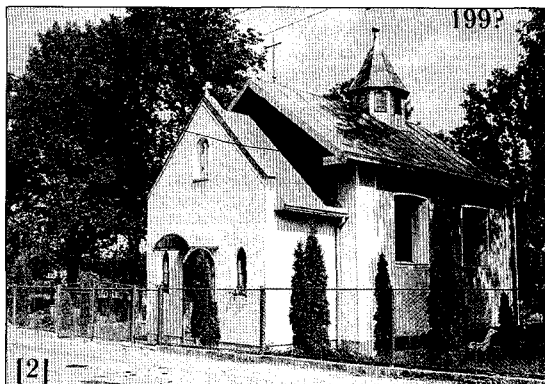
Мурований костел *Пресвятої Діви Марії* [12] німецької католицької спільноти спорудили у передмісті Маріївка (поселення *Mariahilf* заснували у 1803р. 40 німецьких колоністів) ще 1853 року, а освятили у 1857р. У 1901р. храм збудували заново, освятивши його 1906 року. У 30-х роках ця друга парафія у Коломиї нараховувала понад 2 тисячі вірних. У II половині 40-х років святиню висадили у повітря. 31.07.2004р. **єпископ Мар'ян Бучек** освятив наріжний камінь каплиці [13], спорудження якої відроджена католицька громада німецького етнічного походження розпочала 2002 року на місці колишнього костелу.

Перші відомості про Косів знаходимо у грамоті князя Свидригай-ла від 1424 року (у поселенні добували сіль), а у 60-х роках XVIст. поблизу виросло місто, яке отримало назву Риків. Проте воно було знищене, і відновили його вже під назвою Косів, а село Косів пере-

Косів, Матері Божої Свято-го Розарію, Івано-Франків-ський деканат (м. Косів) йменували у Старий Косів. Місто вперше згадується у податковому реєстрі 1579 року, хоча датою його заснування вважається 1658 рік. За Австрії належало до Станіславівсько-го, потім - до Коломийського циркулу. З 60-х років XIXст. Косів був повітовим центром, а за радянської влади став центром району.

Місцева римсько-католицька парафія, яка належала до Галицького деканату, відома принаймні від початку XVIII століття. Тоді у Косові та шести парафіяльних селах проживало півсотні вірних. У 1740р. **Григорій Дідушицький** заснував у Косові костел і конвент *францисканців конвен-туальних під титулом св. Миколая*. Дерев'яний *францисканський* костел

2.2.17. Косів

Успіння Пресвятої Діви Марії було споруджено у 1771р. на кошти **Таддея Дідушицького**, а 1773р. косівську парафію інкорпорував місцевий конвент *францисканців*. 20 липня 1881 року старий парафіяльний храм згорів, тому 2 серпня 1890 року було освячено наріжний камінь під будівництво нового мурованого костелу, який 13 вересня 1897 року освятили під титулом *Матері Божої Святого Розарію*.

Парафія Косів у 1765 році увійшла до новоствореного Коломийського деканату. 31.08.1776р. з неї виділилось у самостійну парафію відоме з 1375р. село Пистинь з дерев'яним костелом *Пресвятої Трійці*, освяченим 1778 року *архієпископом Вацлавом Сераковським*. Наприкінці XVIII - на початку ХХ століть косівська парафія налічувала від 3 до 7 сотень вірних, а 1885 року - 13 сотень, котрі проживали у місті та селах Бабин (згадка у 1408р.), Вербовець (1650р.), Верхній Ясенів (1739р.), Город, Дземброня (тепер - Берестечко), Жаб'є (з 1962р. - Верховина), Криворівня (1719р.), Монастирське (нині - частина Косова), Москалівка (частина міста), Новосе-

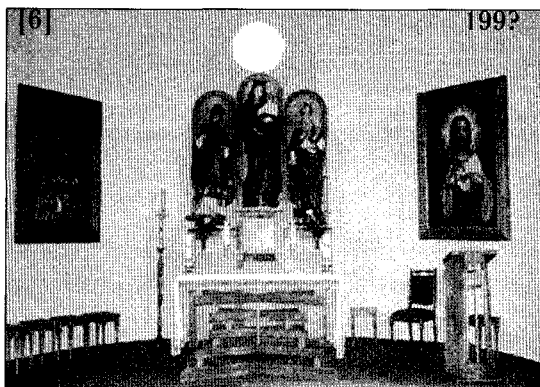

2.2.17. Косів

лиця, Річка (1735р.), Рожнів (1452р.), Сморна, Соколівка (XIVст.), Старий Косів, Черганівка, Химчин (1649р.) та Яворів (1751р.). Тоді парохом був **о. Кароль Дулик**, а у 1903-1913рр. - **о. Кароль Борковський**.

Парафія мала святині у Косові (мурована цвинтарна каплиця 1873 року), Новоселиці (дерев'яний костел 1882 року, освячений у 1883р. під титулом *Відвідання Єлисавети Пресвятою Дівою Марією*), Сморні (приватна каплиця 1901 року у санаторії) та Жабйому (мурована каплиця 1909 року, нині - взуттєва майстерня). У 1894-1909рр. у селі Новоселиця була заснована парафіяльна експозитура (пізніше - парафія). У міжвоєнний період парафіянами опікувався парох **о. Максиміліан Маєвський**, з 1935р. - адміністратор **о. Леон Болеславський**, а пізніше - адміністратор **о. Євгеній Венгжин OFM Conv**. У Косові був також осередок *сестер-францисканок Родини Марії*.

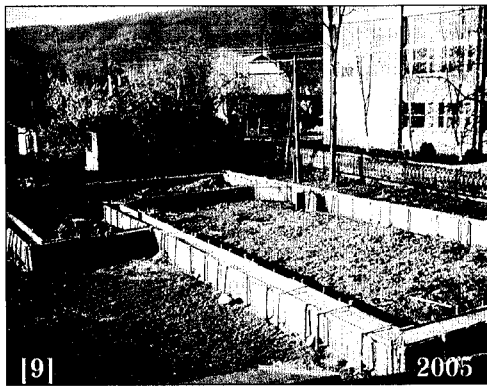
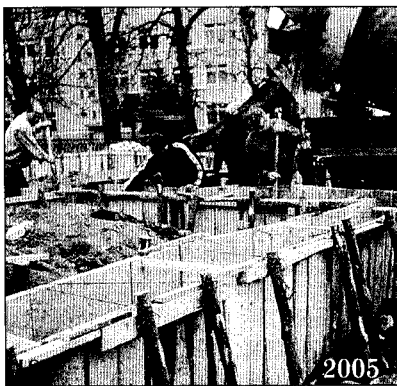
За радянської влади косівський костел [1] знищили 1957 року, підірвавши його (на цьому місці збудували мистецький навчальний заклад).

2.2.17. Косів

Частину костельного майна вдалось зберегти родині **Йосипа Ваха**, котрий нині очолює костельну громаду. 1 листопада 1991 року було освячено у якості парафіяльного храму повернуту вірним цвинтарну каплицю [2, 3, 4, 5, 6], у якій раніше була майстерня з виробництва надгробних пам'ятників. 22 листопада 2003 року **кардинал Мар'ян Яворський** освятив Дім *сестер-феліціянок* [7] у повернутому та відремонтованому колишньому парафіяльному будинку, інтер'єри якого допомогла оформити **Людмила Луканюк** (вона також створила образи для костелів Вижниці, Косова, Кутів і Снятина). Це третій осередок черниць в Україні після Заболотова і Надвірної.

2004 року у Косові розпочали будівництво нового мурованого храму за проектом парафіянина **Олександра Лінди**. 14.04.2005р. завершено укладання фундаменту [8, 9]. Нині до парафії належать теж Кути (*), а косівський парох донедавна обслуговував Вижницю (*) та Мілієве (*), які формально входили до парафії Сторожинець Чернівецького деканату.

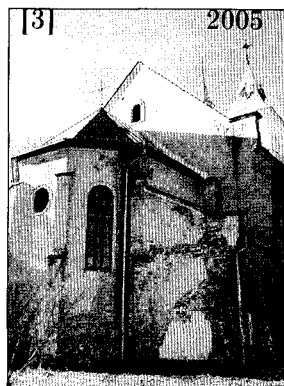
2.2.17. Kosów

Стародавнє поселення Кути, яке відоме з 1448 року, отримало міські права у 1715 році, проте втратило статус міста 1944 року, ставши селищем міського типу. Від грудня 1939 року Кути деякий час навіть були центром району.

Кути. Пресвятого Серця Господа Ісуса, парафія Косів, Івано-Франківський деканат (Косівський район)

Парафію латинського обряду заснували тут 1727 року завдяки **Йосипу Потоцькому**. У цей час у парафіяльному окрузі проживали лише 2-3 десятка вірних, у II половині XVIIIст. їх чисельність становила вже 2 сотні, а у перших десятиліттях XIXст. - понад 7 сотень. У 1861 році був освячений дерев'яний парафіяльний костел, 1898 року - новозбудований мурований храм під титулом *Пресвятого Серця Господа Ісуса*.

Парафія Кути спочатку входила до Галицького, а з 1765 року - до Коломийського деканату; з 1768р. кілька десятиліть перебувала у складі Баківської дієцезії зі садибою у Снятині. Окрім того, місцевий костел

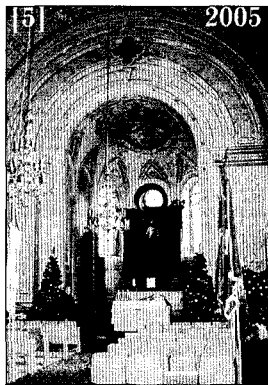
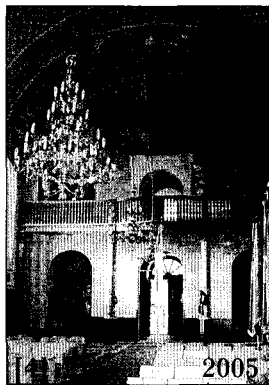

2.2.18. Кути

до 20-х років XIXст. спільно використовували католики латинського і вірменського обрядів, адже Кути були також однією з 18 парафій Львівської вірменської архієпархії. Наприкінці XIX - на початку XX століть парафія, яка налічувала понад тисячу вірних, охоплювала також села Гринява (згадка у 1785р.), Кобаки (у XVст. - Здвижин, з XVIст. - Кобаки), Рибне (XVIст.), Старі Кути (XVIIIст.), Устеріки (XVIIст.), Яблуниця (1785р., не плутати з Яблуницею поблизу Яремчі) та інші (з незначною кількістю католиків). Парохом тоді був о. **Йоан Смагович**, а у міжвоєнний період - адміністратором о. **Вінцент Смаль**. Парафія мала єдину каплицю (дерев'яну 1934 року у селі Рибне), яка нині вже не існує.

Після II світової війни костел в Кутах закрили, перетворивши його на складське приміщення. 30 жовтня 1993 року повернутий колишній храм [1, 2, 3, 4, 5, 6] був заново освячений.

В Кутах принаймні до 1788 року працювали *отці-тринітарії*, доки їх монастир не скасувала австрійська влада.

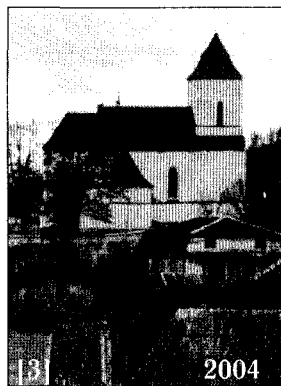
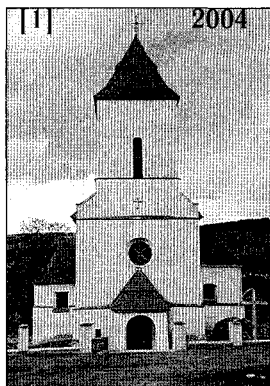
2.2.18. Kuty

2.2.19. Липівка

Поселення Липівка (до 1570р. - Матіїв, до 1948р. - Фірлеїв) відоме від початку XVст., а римсько-католицьку парафію тут було створено 8 грудня 1573 року завдяки **Миколі Нараївському** - засновнику містечка Фірлеїв (за іншими даними, її заснували ще на початку XVIст.). У 1576 році мурований костел у Фірлеєві освятив *архієпископ Йоан Соліковський*. Натурні дослідження храму, проведені у 1984р. архітектором

Юрієм Волощаком, свідчать про те, що костел був споруджений на місці зруйнованої у I половині XVIст. церкви, від якої у структурі костелу залишились первісні стіни подекуди висотою до 7 метрів. Храм тричі був спалений, зокрема у 1639 та 1672 роках, проте його щоразу відбудовували заново.

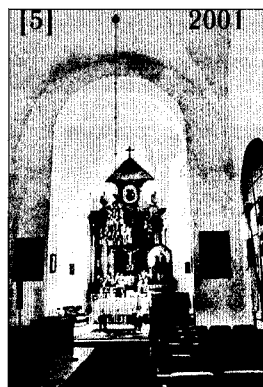
1621 року територію святині обнесли оборонними мурами з бійницями. У 60-70-х роках XVIIIст. храм реконструювали, а 1774 року його

2.2.19. Липівка

заново освятив *архієпископ Вацлав Сераковський* під титулом *св. Станіслава еп. мч.* У 1810, 1845 та 1927 роках відбулися чергові реставрації костелу. 1900 року було встановлено бічні вітари з гіпсового мармуру. У 1941-1945рр. храм зазнав значних руйнувань.

Парафія Фірлеїв спочатку входила до Рогатинського та Золочівського деканатів, а з 1787 року - до деканату Бережани. У 1796-1812рр. вона обслуговувалась *о. Тадеєм Домбровим*, у 1842-1843рр. - *о. Зигмунтом Саківським*, у 1843-1866рр. - *о. Франциском Блізинським*, у 1867-1890рр. - *о. Каролем Малачинським*, у 1891-1897рр. - *о. Йосипом Глінським*, у 1898-1920рр. - *о. Адамом Малачинським*, а з 1920 року - *о. Станіславом Шатком*. 1885 року парафія охоплювала села Бачів, Болотня (існує з давньоруських часів), Войцеховичі (нині - Утіховичі), Воронів, Добряничі, Дусанів (1370р.), Жидовичі (сьогодні - Розсохи), Гульків (нині - частина Кореличів), Кліщівна, Кореличі (1432р.), Прибинь, Подусільна і Янчин (сьогодні - Іванівка; тут принаймні з XVст. була своя парафія, яка у 1576р.

2.2.19. Липівка

увійшла до парафії Фірлеїв). Кількість вірних сягала від 8 сотень у 1885р. до 12 сотень 1939 року.

На теренах парафії знаходились каплиці у селах Жидовичі (1884р.), Дусанів (збудована коштом **Владислава Чайковського**, освячена у 1901р.) і Болотня (1932р.). Відомо, що у середині XVIIIст. була приватна каплиця у селі Бачів, яку обслуговував *отець-єзуїт*. З утворенням у 1918 році парафії *Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією* у селі Тучне (Свірзький деканат) до неї приєднали колишні фірлеївські села Войцеховичі, Добряничі, Жидовичі та Прибинь.

Після Псв. війни парафіяльний костел у Фірлеєві закрили, використовували його у якості зернохосовища. У 1980-1990 роках інститут "Украхідпроектреставрація" провів дослідження храму, на підставі якого була здійснена його реставрація. Повернули святиню [1, 2, 3, 5, 6, 7, 8] 8 вересня 1991 року. У липні 2003, 2004 та 2005 років відбулися паломництва зі Львова до Більшівців, маршрут яких проходив через Липівку [4].

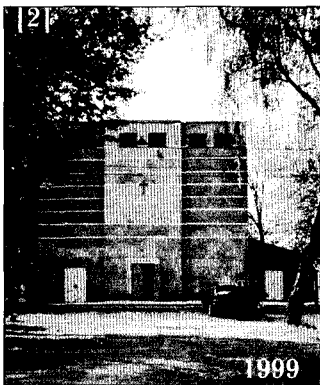
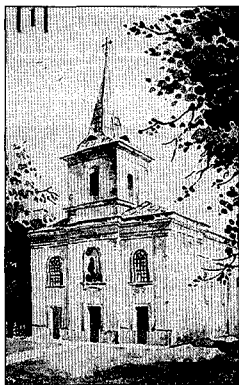
У відомому в джерелах з 1491 року давньоукраїнському поселенні Лисець (нині - селище міського типу) після входження Галичини до Польського королівства оселились, окрім поляків, також вірмени. Місцевий костел був знищений у першій половині XVII століття. 1669

Лисець, Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Івано-Франківськ, Івано-Франківський деканат (Тисменицький район)

року завдяки **Андрієві Потоцькому** тут постала латинська парафія, яку у 1785-1787 роках передали Львівській

католицькій архідієцезії вірменського обряду, що і було затверджено 11.04.1796р. Апостольською Столицею. Проте лисецькою свяतिною спільно користувались католики обох обрядів (зокрема у другому десятилітті XIXст. їх було приблизно порівно - по 2 сотні).

Наступний дерев'яний костел згорів у другій половині XVIIIст. (можливо, у 1779р.), а мурований у 1854 році сучасний храм освятили 1883 року під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. Лисець став місцем

2.2.20. Лисець

паломництва католиків до врятованого від пожежі чудотворного образу *Матері Божої Лисецької* [6], який вивезли разом з іншим костельним майном до Польщі у 1944-1945рр. (нині знаходиться у костелі *Пресвятої Трійці* у Глівіцах).

Парафія Лисець спочатку входила до складу Галицького деканату, а з 1787 року - до деканату Станіславів; обслуговували її священики вірменського обряду. Наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть вона охоплювала також села Драгомирчани з дерев'яною каплицею 1910 року, Іванківка (згадка у 1785р.), Радча (відоме з ХVІІІст.), Стебник, Старий Лисець (1491р.) і Чукалівка, в яких проживало від 4 до 8 сотень вірних, а 1939 року - майже півтори тисячі.

Після Ісв. війни костел [1] перетворили на кінотеатр, а 1997 року колишню святиню [2, 3, 4, 5] повернули місцевим католикам. Обслуговують її священики з Івано-Франківська, у Лисці також працюють *сестри-урсулинки*.

2.2.21. Надвірна

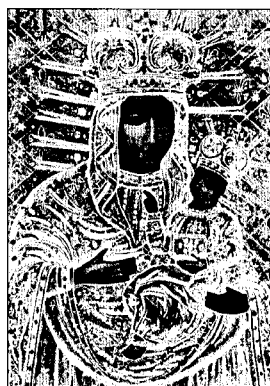
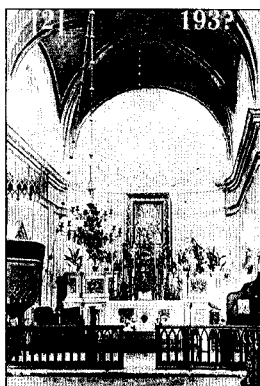
Уперше Надвірна згадується письмово 1589 роком, хоча поселення засноване набагато раніше, про що зокрема свідчать залишки давньоруського городища, які збереглись поблизу міста. Була центром повіту, а з 1939 року є районним центром.

Надвірна. Успіння Пресвятої Діви Марії, Івано-Франківський деканат (м. Надвірна)

Первісний мурований костел Пресвятої Трійці фундації родини Куропатвів, власників Надвірної, спорудили у 1599р., його освятив архієпископ **Іоан Соліковський**.

Облаштування храму тривало кілька років, і лише у 1609р. в Надвірній за сприяння архієпископа **Йоана Замойського** була створена парафія.

У 1649 році єпископ-помічник **Андрій Щедзинський** освятив головний вівтар і помістив у ньому реліквії *св. Лаврентія та Антонія Падуанського*. З другої половини XVIIст. зростає культ образу *Матері Божої Ченстоховської* [3], який у 1662р. на підставі книги з описами чудес було визнано

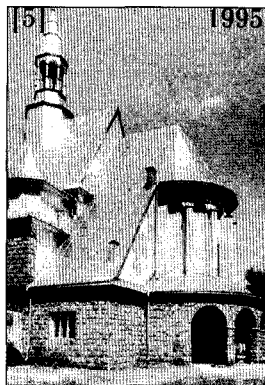
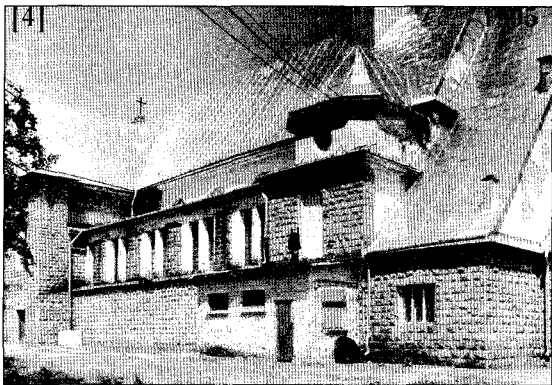

2.2.21. Nadwórna

2.2.21. Надвірна

давнім. У 1713р. завдяки **Гелені Белжецькій** та її брату **Олександрю Куропатві** костел перебудували, і 1720 року у храмі, окрім головного вітваря з вищезгаданим образом, знаходились два бічні вітварі - *св. Анни* та *Преображення Господнього*. У 1739р. Кам'янець-Подільський єпископ-помічник **Адам Оранський** освятив вітвар *св. Анни*, помістивши в ньому реліквії *святих*, зокрема *св. Амелії*, а 1741 року Львівський єпископ-помічник вірменського обряду **Яків Августинович** освятив новий вітвар *св. Юрія* і розмістив у ньому реліквії *свв. Абунданції* і *Кандиди*. Станом на 1775 рік у костелі існував також вітвар *св. Онуфрія*.

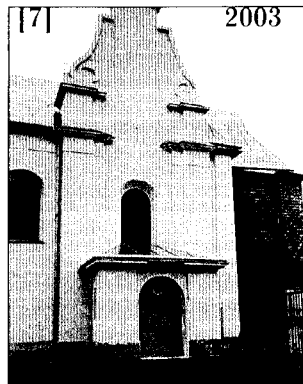
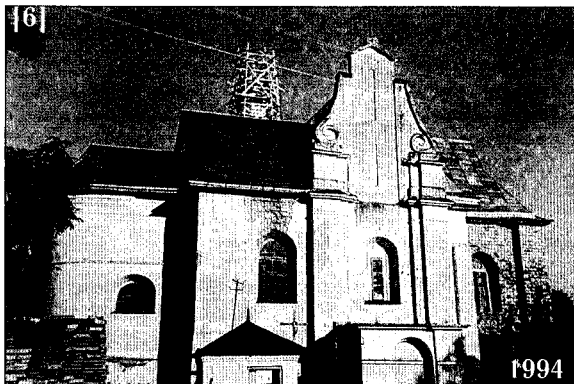
У 1838 році після ґрунтовної реставрації храму, пошкодженого пожежею 1823 року, архієпископ **Франциск Піштек** освятив костел під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. Сучасного вигляду святиня набула у 1937р., коли розпочалося (але так і не закінчилось) за проектом архітектора **Лаврентія Дайчака** [1] будівництво нового костелу (стара будівля стала передсінком та каплицею [2]).

2.2.21. Надвірна

Парафія входила спочатку до Галицького (Устенського) деканату, а з 1787 року - до Станіславівського. На початку XVIIIст. до неї належало півдесятка сіл (приблизно 100 вірних), у другому десятилітті XIXст. - понад два десятка населених пунктів (8 сотень парафіян). Наприкінці XIX - на початку XX століття вона охоплювала зокрема села Велесниця, Верхній Майдан, Волосів (згадка у 1479р.), Гвізд (XVIIIст.), Зелена (XVIIIст.), Майдан Гута (село між Верхнім і Середнім Майданами, нині не існує), Назавизів (1479р.), Пасічна (1648р.), Перерісль (1485р.), Пнів (1482р.), Рафайлова (з 1946р. - Бистриця), Стримба, Гарнавиця (нині - Лісна Гарнавиця), Тисменичани (1437р.), Фитьків, Пуцилів. 1885 року майже трьома тисячами вірних опікувався парох **о. Антоній Яблонський**, у 1903-1931 роках від 4 до 5 тисяч парафіян обслуговував парох **о. Томаш Тшебуня**, а пізніше - парох **о. Йосип Смачняк**, якого у 1942р. замучили гестапівці.

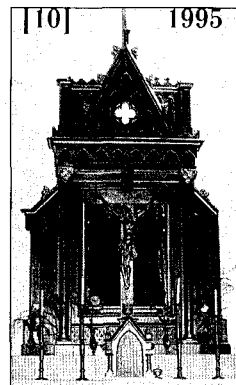
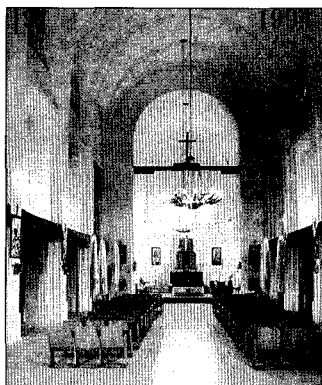
Деякі надвірнянські села мали свої дерев'яні філіальні каплиці: Велесниця (1879р.), Волосів (1906р.), Майдан Гута (1851р.), Пасічна (1913р.),

2.2.21. Надвірна

Перерісль (1901р.), Рафайлова (1911р.). Найдавніша каплиця містилась у Пнівському замку, зруйнованому наприкінці XVIII століття. 1935 року постала парафія *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії* у Волосові, яка приєднала до себе декілька колишніх надвірнянських сіл, зокрема Перерісль з каплицею.

У 1945р. значна частина парафіян, в тому числі їх духовні опікуни *оо. Тадей Лончинський та Йоан Вінярський*, виїхала до Польщі разом з цінним костельним майном (зокрема чудотворний образ *Матері Божої Ченстоховської* [3] знаходиться нині у Легніці), а храм закрили і використовували під склад та для виробничих цілей. Повернули святиню 1991 року і 23.10.1991р. костел [4, 5, 6, 7, 8, 9, 10] освятили. У 1993р. у ньому розмістили виготовлену у Польщі копію вивезеної чудотворної ікони. 15.08.2005р. *єпископ Мар'ян Бучек* відправив відпустове *Богослужіння* та освятив дзвін, пожертвований мешканцем Любліна. Нині на парафії працюють також *сестри-феліціанки*, а належать до неї ще й Богородчани (*).

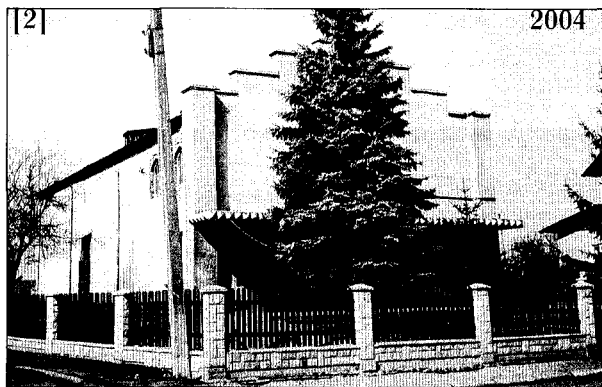
Датою заснування давньоруського поселення Обертин (Подмертин) вважається рік першої письмової згадки - 1416. Належав до Снятинського староства. Саме на цих землях відбулася 1551 року відома польсько-молдавська битва за Покуття. У 1553р. Обертин отримав

Обертин, свв. Апп. Петра і Павла, Івано-Франківський деканат (Глумацький район)

магдебурзьке право, змінивши назву на Ніголтів. 18.11.1746р. король **Август III** підтвердив надання магдебурзького права та повернув місту давню назву Обертин.

У II Речі Посполитій належав до Городенківського повіту, нині - селище міського типу.

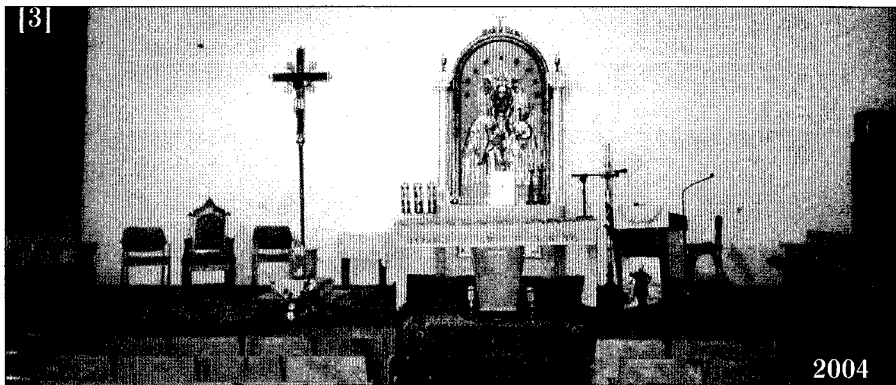
Місцеву католицьку парафію вірменського обряду утворено 1757 року завдяки **Рафаїлу Скарбеку**. У 1785-1787рр. дерев'яну обертинську вірменську церкву разом з парафією було передано Львівській латинській архієпархії в обмін на парафію у Лисці (затверджено 11.04.1796р. *папським* декретом). Переосвячений на костел храм отримав титул св.

2.2.22. Обертин

Апостола і Євангеліста Матвія і перестав функціонувати 1889 року (можливо, внаслідок поганого технічного стану). 1891 року в Обертині було споруджено новий мурований парафіяльний костел, який освятили у 1905р. під титулом свв. *Апп. Петра і Павла*.

Обертинська парафія входила спочатку до Коломийського деканату, а пізніше (ймовірно, з 1843 року) - до складу деканату Городенка. У II половині XVIII - I половині XIX століть вона налічувала від 4 до 7 сотень вірних, а наприкінці XIX - на початку XX століть охоплювала також села Балагорівка (нині частина села Гончарів), Воронів, Гавриляк, Гончарів, Незвисько (згадується у 1440р. як Незвище), Чортовець (1479р.) і Якубівка (нині - Яківка). У 1885р. парохом був *о. Йоан Дренгевич*, 1903 року - *о. Йоан Блядовський*, а у 1913р. - *о. Томаш Горечий*. Парафія мала святині у Балагорівці (дерев'яна 1906 року, споруджена завдяки *Йосипу Шелінському*), Воронові (мурована 1882 року), Незвиську (1900р.) і Чортівці (1890р.). У 1903 році постала парафіяльна експозитура (пізніше -

2.2.22. Обертин

парафія) у Воронові, до якої увійшли також колишні обертинські села Незвисько і Чортовець. У міжвоєнний період приблизно двома тисячами парафіян опікувався о. **Владислав Матиясик**.

Костел [1] закрили 1946 року після від'їзду пароха та частини парафіян до Польщі. У 1949 році був намір використати храм у якості будинку культури, проте його не вдалось реалізувати. 1962 року костел зруйнували і на його місці збудували два двоповерхові житлові будинки (поруч зі спорудою теперішньої селищної Ради). У 1993 році Івано-Франківська обласна держадміністрація зареєструвала в Обертині римсько-католицьку громаду, яка спочатку належала до коломийської парафії. У 2000–2003 роках вірні переобладнали місцевий кінотеатр на каплицю *св. Алл. Петра і Павла* [2, 3]. 21.03.2004р. єпископ **Мар'ян Бучек** освятив каплицю і *Дім сестер-служебниць Непорочно Зачатої Пресвятої Діви Марії* [4], котрі відновили свою діяльність в Обертині.

Нині парафія включає також Тлумач (*).

2.2.23. Отинія

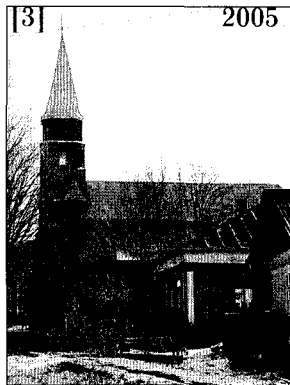
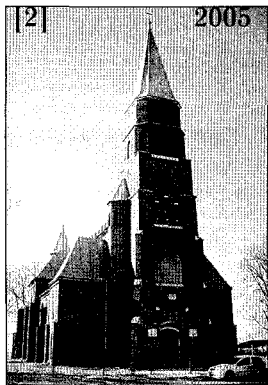
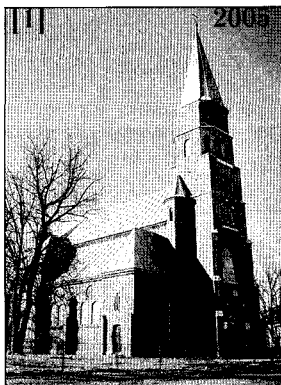
Перша згадка про давньоруське поселення Отинія сягає XIIIст., 1610 року воно згадується як міське під назвами Балабанівка (належало українському магнатові **Балабану**) і Корчаків. 1753 року містечко отримало магдебурзьке право. У 1940р. стало селищем міського типу і ненадовго центром району.

Отинія, Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Коломия, Івано-Франківський деканат (Коломийський район)

Римсько-католицьку парафію заснував у 1669р. **Андрій Потоцький**, на його кошти збу-

дували дерев'яний костел, який 1775 року освятив *архієпископ Вацлав Сераковський*, ймовірно, під титулом *св. Станіслава*. Отинія відома образом *Успіння Пресвятої Діви Марії* 1718 року [7], який у II половині XVIIIст. отримав славу чудотворного (у 1757-1779рр. занотовано 9 чудес).

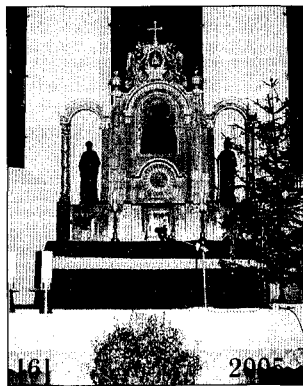
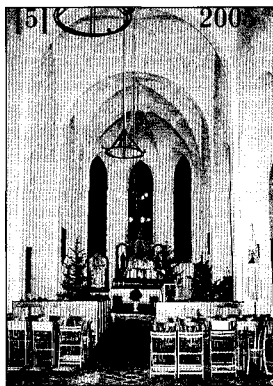
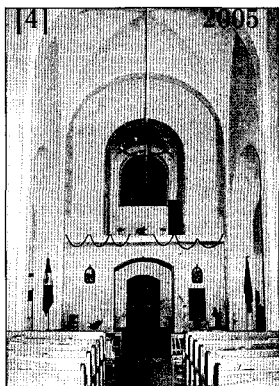
1905 року завдяки зусиллям *о. Людвига Швайгера* було споруджено мурований неоготичний парафіяльний храм, який освятили у 1924р. під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. У неоготичному головному

вітварі, привезеному з Тироля, розмістили чудотворний образ [8], який став об'єктом паломництва великої кількості віруючих.

Парафія Отинія належала до Галицького деканату, а з 1787 року - до Станіславівського; у I половині XVIIIст. нараховувала приблизно 2 сотні вірних, наприкінці століття - до 8 сотень, а у I половині XIXст. - понад півтори тисячі. Наприкінці XIX - на початку XX століть до парафії входили села Баб'янка, Боднарів, Виноград, Ворона, Гаврилівка (відоме з XVIIст.), Глинки, Голосків (1762р.), Грабич (XVIIIст.), Закрівці, Камінна, Коршів (1434р.), Красилівка, Кривотули (1436р.), Кубайвка, Ліски (1453р.), Молодилів, Одаї, Парище (1479р.), Сідлице (1857р.), Скопівка, Струпків (1618р.), Торговиця (1479р.), Угорники (1485р.), Черемхів (1482р.), Хлібичин (нині - Лісний Хлібичин, 1143р.).

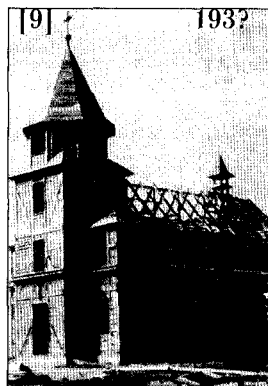
Чисельність парафії становила від 2 тисяч вірних у 1885р., коли парохом був **о. Павло Ястжембський**, до понад 6 тисяч у 30-х роках XXст. У 1905-1913рр. парафією опікувався **о. Швайгер**, у 1919-1936рр. - **о. Фран-**

2.2.23. Отинія

циск Вишатицький, а у 1937-1945рр. о. Станіслав Перенц, завдяки якому Матір Божя Отинійська отримала нове оздоблення. Парафія мала муrowану святиню у Голоскові (1896р.) та дерев'яні у Боднаріві (св. Теодора 1888 року, фундації родини Мрозовицьких), Винограді (1935р.), Грабичі (св. Валентина 1872 року; нову [9] до Псв. війни не встигли добудувати) та Кривотулах (1931р.). У 1903-1913рр. Боднарів виділився у самостійну парафію, до якої увійшли також Глинки, Молодилів і Сідлище.

У 1945р. о. Юрій Долежало, який замінив заарештованого більшовиками о. Перенца, та частина парафіян разом з костельним майном виїхали до Польщі. З 1957 року чудотворний образ [8] та головний вівтар з Отинії знаходяться у Ліготі Ксенженцей. Повернутий парафіяльний костел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7] у 1992р. повторно освятив єпископ Маркіян Трофим'як. 31 серпня 1997 року відбулася інтронізація копії чудотворної ікони Матері Божої. 21 серпня 2005 року єпископ Мар'ян Бучек відправив Службу Божу з нагоди сторіччя костелу в Отинії - четвертого в історії парафії.

2.2.24. Поділля

Села Поділля (колишня назва - Сарники Нижні), Сарники Середні (нині - Діброва) та Сарники Верхні (сьогодні - Сарники) становили колись одне поселення, яке відоме у джерелах принаймні з I половини XV століття. Римо-католики Нижніх Сарників, кількість яких

Поділля, Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, парафія Бурштин, Галицький деканат (Галицький район)

становила зокрема у 1885р. понад три сотні, тривалий час належали до парафії Бурштин Кукільницького деканату.

У 1896-1900 роках у селі було збудовано завдяки родині **Мицельських** за проектом архітектора **Альфреда Броневського** мурований костел, який 1901 року освятили під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії* (храм мав один готичний дерев'яний вівтар). Поруч спорудили також муровані дзвіницю на три дзвони та парафіяльний будинок.

У 1900 році у Нижніх Сарниках осіли *отці-місіонери*, проте вже у 1907 році через нез'ясовані причини вони виїхали з села. 1908 року

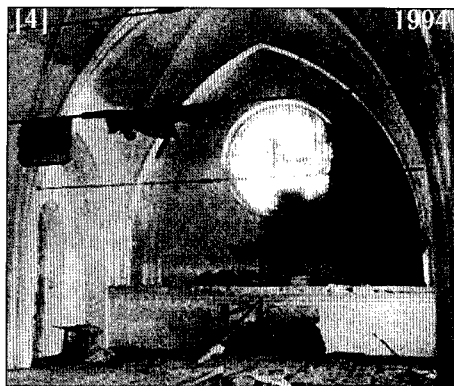
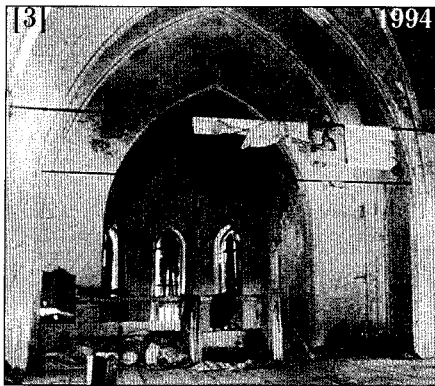

2.2.24. Поділля

була утворена парафіяльна експозитура (охоплювала також Сарники Середні), яка формально у 1912 році, а фактично лише 1925 року, стала самостійною парафією (до неї увійшли також села Сарники Верхні та Жалибори). Парафія Нижні Сарники мала філіальну муровану каплицю у Верхніх Сарниках, збудовану до I світової війни (1932 року був проведений її ремонт).

Принаймні у 1912-1913 роках півтисячею місцевих парафіян опікувався о. **Йосип Лазаревич**. У 1929-1939 роках вірних обслуговував парох о. **Владислав Вьонцек**, а з 1933 року - адміністратор о. **Віктор Шклярчик**, який трагічно загинув 1944 року.

До кінця 40-х років закритий радянською владою костел у Нижніх Сарниках використовувався в якості колгоспного складу, а наприкінці 90-х років колишню святиню [1, 2, 3, 4] повернули громаді місцевих римо-католиків, які приступили до її ремонту. Дзвіниця та парафіяльний будинок не збереглись.

2.2.25. Рогатин

Рогатин, який, за переказами, був заснований за князя **Ярослава Осмомисла**, вперше письмово згадується 1184 року, а також (у польських документах) у 1200, 1340, 1366, 1367 та 1390 роках. Після ліквідації княжих волостей поселення стало центром староства. У 1415р.

Рогатин. св. **Миколая**. Галицький деканат (м. Рогатин)

Волчко Преслужич перейменував своє сусіднє село Філіповичі на Рогатин і отримав для нього магдебурзьке право, давній Рогатин назвали Старим Рогатином, а пізніше він став селом Підгороддя. У

1535р. король **Зигмунт I** підтвердив надання місту магдебурзького права. З XIXст. Рогатин був столицею повіту, а з 1939р. є районним центром.

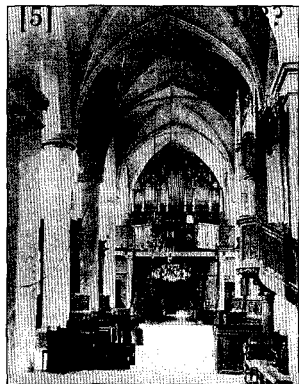
Виникнення парафії та костелу у Рогатині датують початком XVст. (1415-1419рр.). У 1509р. дерев'яний храм відбудували заново на кошти родини **Ходецьких** після пожежі, яка виникла під час молдавського нападу на місто. Одні джерела вважають датою побудови сучасного кам'яного храму 1538р., інші - пізніший термін. Достовірно відомо те, що

2.2.25. Рогатин

мурований храм існував уже в XVIст., оскільки це підтверджено документами тодішнього пароха **о. Мартина Кромера** (секретаря короля та автора "Польської хроніки 1555р."). Після нього у 1589-1590рр. парафію перейняв славетний польський історик та письменник, сповідник короля, майбутній *архієпископ* **о. Петро Скарга**. Наприкінці XVIст. коштом родини **Висоцьких** до храму прибудували дві каплиці (північну - *Різдва Пресвятої Діви Марії* і південну - *св. Анни*), а завдяки наступному пароху **о. Альберту Перлицькому** спорудили вежу. Костел не постраждав під час турецько-татарського нападу у 1620-1621рр., проте зазнав істотних пошкоджень у 1648р. від козаків **Богдана Хмельницького**. Після закінчення ремонтних робіт храм освятили 1666 року.

За протоколом візитації *архієпископа* **Миколи Вижицького** від 1741р. костел мав 14 віктарів, в тому числі *Різдва Пресвятої Богородиці* (1637р.), *св. Анни* (1642р.), *Христа Милосердного* (1693р.), *св. Франциска Ксаверія* (1725р.). У 1804-1807рр. здійснено ремонт святині, а 1862 року було від-

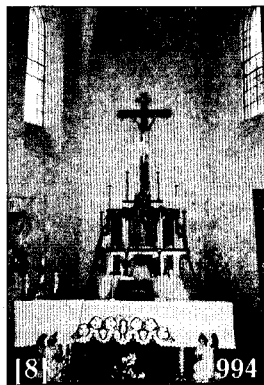
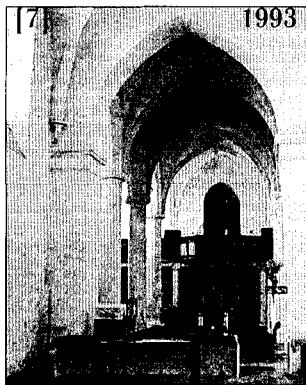

2.2.25. Рогатин

новлено каплицю св. Анни. У 1896р. відбувся черговий ремонт храму, результати якого отримали негативну оцінку спеціалістів. Реставрація костелу [1, 5, 6] відбулась також 1936 року.

1533 року парафію піднесли до гідності препозитури, а костел навіть інколи називали колегіатою. У 1593р. Рогатин став осередком деканату, який 1787 року ліквідували, а парафію ввели спочатку до складу Бережанського, а з 1843р. - до Кукільницького деканату. У II половині XVIIIст. парафія налічувала до 3 сотень вірних, а у I половині XIXст. - понад півтори тисячі. У 1885р. майже 13 сотнями парафіян опікувався парох **о. Григорій Борчовський**, а в 1900-1939рр. від 2 до 3 тисяч вірних обслуговував парох **о. Адольф Пшеджимірський**.

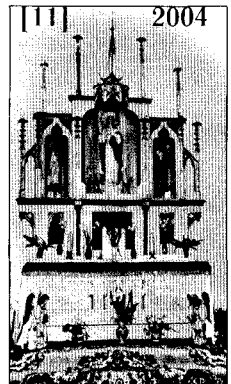
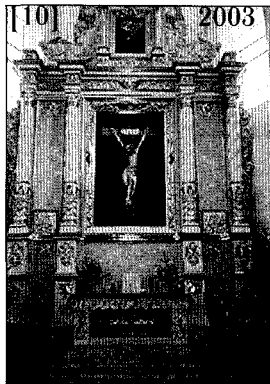
Наприкінці XIX - на початку XX століть парафія охоплювала також села Бабинці (відоме з 1424р. передмістя Рогатина), Бабухів, Вербилівці (1433р.), Городків і Радванів (нині - Межигай), Добринів, Заланів, Залип'я, Залужжя, Конюшки (XVст.), Кутці, Лучинці (1475р.), Обельниця,

2.2.25. Рогатин

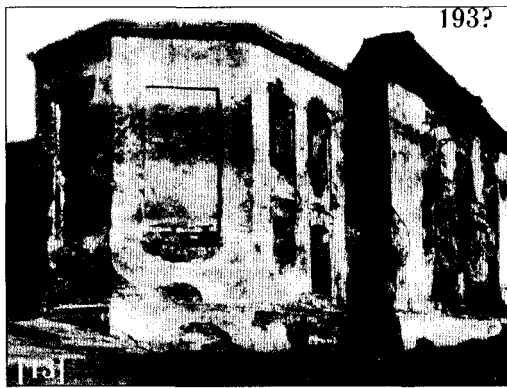
Перенівка, Підвиння, Потік (1433р.), Підгорода (XIIст.), Пуків (1448р.), Путятинці (1466р.), Руда, Стратин (1464р.), Уїзд і Черче (XIIIст.). Окремі святині мали Городків, Заланів, Залип'я (нині не існує), Путятинці (також не існує), Рогатин (*домініканський св. Яцка та шпитальний св. Варвари костели*, а також *каплиця сестер-шариток*) і Стратин (приватну каплицю повинен був замінити мурований костел [12], який не встигли добудувати). Наприкінці XVIIIст. була теж приватна каплиця у селі Псари (з 1968р. - Приозерне).

У 1943 році під час військових дій костел пошкодила бомба. Останній парох о. **Михайло Дунас** встиг частково відремонтувати святиню і, покидаючи парафію, вивіз частину костельного майна до Польщі. Радянська влада планувала розмістити у храмі зерносховище, але, зрештою, перетворила костел на меблевий магазин. У 1969-1973 роках відбувся ремонт колишнього храму [2]. Святиню повернули вірним у 1991 році, і 14 вересня того ж року тодішній Львівський єпископ-помічник **Маркіян**

Трофим'як освятив костел. У Ювілейному році завершено зовнішній ремонт храму [3, 4, 7, 8, 9, 10, 11] та відбудову за проектом київського архітектора **Сергія Юрченка** головного вівтаря, який 2 грудня 2000 року освятив Львівський архієпископ **Мар'ян Яворський**. Сьогодні рогатинська парафія, на якій працюють також *сестри-презентки*, охоплює села Букачівці (*) та Липівка (*).

Першою половиною XVIIIст. датують спорудження у Рогатині на кошти родини **Висоцьких** спочатку дерев'яних, а потім мурованих *домініканських* монастиря та ренесансно-барокового костелу *св. Яцка*, у якому зберігався чудотворний образ *Матері Божої Святого Розарію*. У 1784р. монастир закрила австрійська влада, його будівлю було перетворено на військовий шпиталь, а костел - на склад. У другій половині XIXст. у монастирі влаштували міські адміністративні приміщення, а після Ісв. війни його руїни розібрали повністю. Від костелу [13], який так і не відремонтували, Псв. війна не залишила і сліду.

2.2.25. Рогатин

Окрім парафіяльного та *домініканського* храмів, на околицях Рогатина, принаймні з 1600 року існував шпитальний костел, який у 1645р. заново відбудували, а 1661 року його освятив під титулом *св. Варвари* Львівський єпископ-помічник **Степан Харбицький**. У 1774 році храм мав 4 вівтарі: *св. Варвари* (головний), *Матері Божої Непорочної*, *св. Войцеха* і *св. Тадея*. Наприкінці XVIIIст. костел закрила австрійська влада, пізніше його будівлю перебудували на приватний будинок, в якому на початку XXст. розташовувалась аптека. Під час Ісв. війни колишня святиня була спалена, її руїни розібрали, і про неї нагадували лише дві колони [14].

У 1874-1884 роках *сестри-шаритки* збудували у Рогатині за проектом краківського архітектора **Філіпа Покутинського** на кошти родини **Красінських** монастир з каплицею *св. Вінченца де Пауло*, а також шпиталь та виховний заклад для дітей-сиріт. Ці будівлі, які після II світової війни зайняла рогатинська районна лікарня, стоять нині без ужитку [15], лікарню перевели у нові приміщення.

2.2.26. Слобода

Перша письмова згадка про село Стасьова Воля, яке з 1956 року називається Слободою, відноситься до 1785 року. Його римсько-католицька громада належала до бурштинської парафії Пресвятої Трійці Бережанського (з 1843 року - Кукільницького) деканатів, заснованої у XVI столітті. Вірні Стасьової Волі, чисельність котрих наприкінці XIX - на початку XX століть становила від однієї до двох сотень, відвідували мурований костел у Бурштині, збудований у середині XVIII століття.

Після Першої світової війни у селі спорудили муровану каплицю, а кількість парафіян тут зросла майже до 3 сотень. 1945 року радянська влада місцеву каплицю закрила, її використовували у якості колгоспного складу. У 1993 році повернута римо-католикам Слободи колишня святиня стала костелом *Христа Царя* [1], який сьогодні, як і до Псв. війни, обслуговують священники з Бурштина.

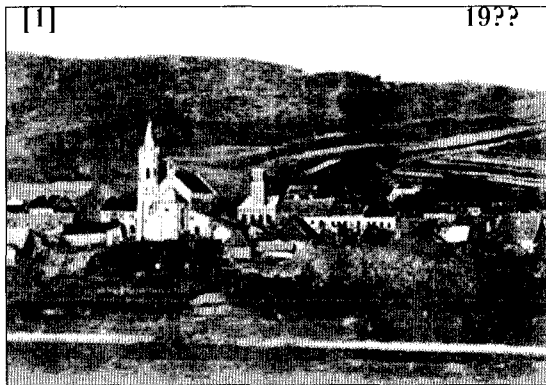

Давньоруське поселення Снятин, яке назвали за часів князя **Яро-слава Осмомисла** ім'ям його власника боярина **Костянтина (Кснятина) Сірославича**, письмово відоме з 1158 року. У 1387р. місто увійшло до складу Польщі, 1398 року стало садибою старства, а

Снятин, Матері Божої Святого Ско-пулярю, парафія Заболотів, Івано-Франківський деканат (м. Снятин)

в 1448р. отримало магдебурзьке право. Снятин був повітовим центром, а з часів радянської влади є центром району.

З першої половини XIVст. у Снятині існував конвент *отців-францисканців*, а парафію тут заснували у XVст., тоді ж і спорудили дерев'яний костел. Мурований храм збудували 1721 року, а освятили у 1857р. під титулом Успіння Пресвятої Діви Марії. У 1751 році Папа **Бенедикт XIV** переніс столицю Баківської дієцезії у Снятин, який виконував функцію осередку єпископства аж до 1788 року (у 1796р. Святий Престол затвердив передачу снятинських парафій Львівській архієпархії).

2.2.27. СНЯТИН

Парафія Снятин спочатку належала до Устенського (Галицького) деканату, з 1765 року - до Коломийського, а з середини ХІХст. - до Городенківського. Снятинськими парохами та одночасно баківськими *єпископами* були *оо. Станіслав Єзерський* (1737-1782рр.), *Домінік Карвосецький* ОР (1782-1789рр.) та *Домінік Шанявський* ОР, який помер 1796 року як номінант. У II половині ХVІІІ - I половині ХІХ століть чисельність парафіян становила від півтисячі до півтори тисячі. З 1813р. парохом працював священник вірменського обряду *о. Деодат Маморош*. 1885 року трьома тисячами вірних опікувався парох *о. Томаш Станковський*. Парохами також були: у 1903р. - *о. Йоан Фішер*, у 1912-1913рр. - *о. Йоан Шленжак*, у 1914-1939рр. - *о. Леопольд Касцинський*; кількість парафіян зросла до чотирьох з половиною тисяч.

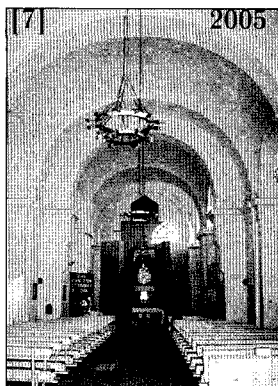
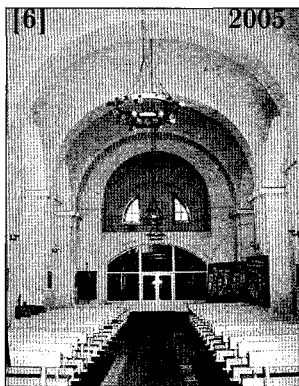
Наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть парафія охоплювала села Белелуя, Будилів, Вовчківці (згадка у 1465р.), Драгасимів, Завалля (1479р.), Карлів (1785р., з 1947р. - Прутівка), Княже (1469р.), Красноставці (ХVІст.),

2.2.27. СНЯТИН

Кулачин (1775р.), Микулинці, Орелець, Підвисоке (1443р.), Потічок (1775р.), Русів (1443р.), Степева (1472р., 1564р. як містечко), Топорівці, Тулова, Тучапи і Устя (XVIIIст.). Філіальні святині знаходились зокрема у Вовчківцях (1900р.), Залуччі (1876р., *св. Миколая*), Стецевій (1928р.), а також у Снятині на цвинтарі (1868р.) та у закладах черниць.

У 1928-1935 роках парафіяльний храм [1, 2] ґрунтовно перебудували. Як і раніше, святиня носила титул *Успіння Пресвятої Діви Марії*. У костелі знаходився образ *Матері Божої Святого Скапулярію* [9], який походив з місцевого *домініканського* костелу *Успіння Пресвятої Діви Марії* (у 1787р. монастир, який існував на цих землях із середини XVIIIст., ліквідували, а дерев'яний костел передали вірменській церкві). Цей образ мав срібні пати, був оздоблений коронами та обдарований вотами на знак одержаних милостей. У 1946 році парох *о. Йоан Пук* та вікарій *о. Тадеуш Войцеховський* разом з частиною парафіян виїхали до Польщі, забравши зі собою серед іншого костельного майна також чудотворний

2.2.27. СНЯТИН

образ *Гуцульської Мадонни* [9]. Сьогодні ця ікона знаходиться у костелі *Матері Божої Святого Скапулярію* в Бжегу Дольним.

Після II світової війни снятинську парафіяльну святиню закрили, розмістивши у будівлі депо пожежної охорони. Колишній *домініканський* храм, а пізніше - вірменський костел, разом із сусідніми забудовами перетворили на будинок культури. Після здобуття Україною незалежності громаді вірних повернули знищений парафіяльний костел [3, 4, 5, 6, 7, 8], який 1993 року був знову освячений. До Снятина "повернулась" копія чудотворного образу *Матері Божої Святого Скапулярію*.

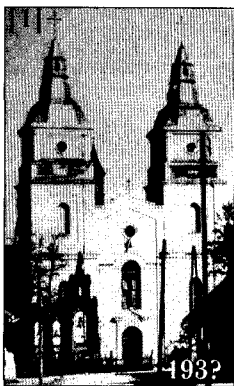
29.05.2004р. кардинал **Мар'ян Яворський** очолив у снятинському храмі поминальну *Службу Божу* у соту роковину смерті покровительки Снятина *сестри-шаритки Слугині Божої Марти Марії Вецької* [10], яка служила та померла у цьому місті, віддавши життя за ближнього, і похована [11] неподалік цвинтарної каплички *св. Йоана Непомуки*. Нині триває її беатифікаційний процес.

Ше за князювання **Ярослава Осмомисла** тут виникло поселення Товмачія, назва якого згодом в перекладі польською перейшла у Тлумач. Датою заснування вважається 1213 рік, коли місто було згадане в Іпатіївському літописі. У 1448р. Тлумач отримав магдебурзьке право. Був повітовим центром, а у 1940 році став центром району.

Тлумач, св. Анни, парафія
Обертин, Івано-Франківський деканат (м. Тлумач)

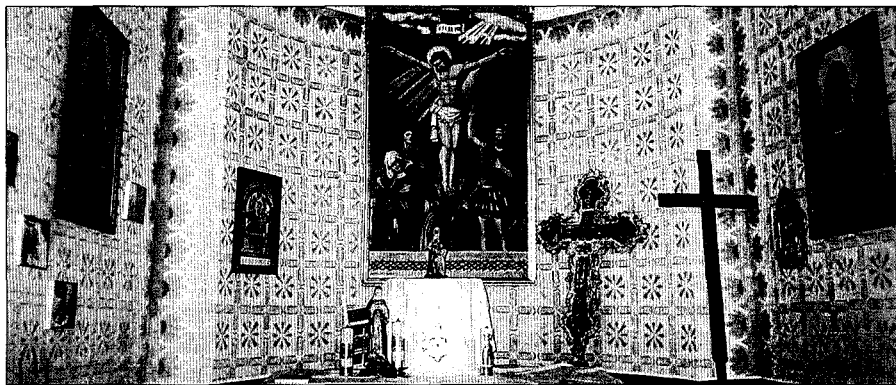
Місцева римсько-католицька парафія, яка є однією з найстаріших в Архідієцезії, утворена у другій половині XIVст. завдяки королю **Казимиру Великому**. 17.10.1485р. за пароха *о. Петра* і вікарія *о. Мартина Білого* король **Казимир IV** обдарував парафію значними майном та привілеями, а 07.01.1488р. свою дотацію здійснили власники відомого з 1440 року села Незвисько брати **Мартин, Йоан, Андрій і Адам**. Костел, який вже тоді мав титул *св. Анни*, тільки протягом XVIст. був тричі знищений татарами і тричі відбудовувався.

2.2.28. Тлумач

Останній тлумацький дерев'яний храм перенесли у село Вікняни у XIX столітті, поставивши на його місці Хрест, а мурований парафіяльний костел збудували у середині 70-х років завдяки зусиллям пароха *о. Франциска Сави*. 1882 року відбулось освячення костелу під титулом *св. Анни*. Храм мав, окрім головного, ще два бічні вівтарі - *Пресвятого Серця Господа Ісуса* і *Матері Божої Неустанної Допомоги*. У першій половині XX століття встановлено ще два - *Матері Божої Королеви Польщі* і *св. Роха*. Особливою пошаною користувався чудотворний образ *св. Анни* [6] з головного вівтаря.

Парафія Тлумач, яка входила до Устенського (Галицького) деканату, а з 1787р. - до Станіславівського, у другому десятилітті XIXст. налічувала понад тисячу вірних. Наприкінці XIX - на початку XX століть до неї належали також села Вікняни, Гринівці (згадка у 1447р.), Грушка (1485р.), Долина (1489р.), Колінці, Королівка (1857р.), Локітка, Надорожна (1492р.), Одаїв (XVIIIст.), Озеряни, Олеша (XIIIст.), Палагичі (1213р.) і Яківка. За

2.2.28. Тлумач

пароха *о. Сави* (70-80-і роки ХІХст.) парафія мала понад 4 тисячі вірних, а 1903 року при *о. Фердинандові Маєвському* - понад 5 тисяч. Окремі святині були у Вікнянах (дерев'яна 1874 року, *св. Варфоломія*), Гринівцях (1912р., дерев'яна), Надорожній (1935р., мурована), Озерянах (дерев'яна 1925 року, *Святого Імені Марії*), Палагичах (мурована), Чорнолізцях та цвинтарна у Тлумачі. У 1905 та 1912 роках постали парафії у Вікнянах і Озерянах, до яких приєдналась частина тлумачьких сіл. Незмінним тлумачьким парохом з 1910р. був *о. Едуард Табачковський*, який на початку 40-х років загинув від рук гестапівців через допомогу євреям.

Його наступник *о. Франциск Пішур* у середині 40-х років вивіз до Польщі частину костельного майна [6, 7], в тому числі і чудотворний образ *св. Анни* [6], який зараз знаходиться у Седляковичах. Залишений непризволяще костел [1] поступово руйнувався; у 70-х роках його знищили і збудували на цьому місці кінотеатр "Ювілейний". Нині римо-католики послуговуються цвинтарною каплицею *св. Анни* [2, 3, 4, 5].

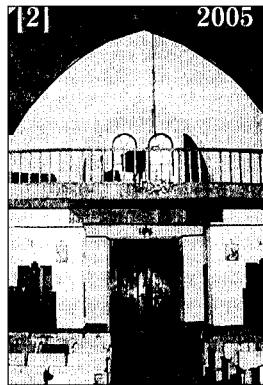
2.2.29. Ценява

У документах село вперше згадується 1714 роком. 1905 року коломиїські мулярі **Кароль Очко** та **Йосип Тимочковський** збудували у Ценяві мурований костел. Громада місцевих римо-католиків, яка до Псв. війни нараховувала понад 8 сотень вірних, належала до коломиїської парафії *Успіння Пресвятої Діви Марії* Коломиїського деканату.

Ценява. Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією, парафія Коломия, Івано-Франківський деканат (Коломиїський район)

У 1946р. храм закрили, облаштувавши у ньому спочатку зерносховище, а потім - склад мінеральних добрив. Після повернення святині [1, 2, 3] у 1992р. її відновили при допомозі колишніх парафіян, які за радянської влади виїхали до Польщі.

З травня по жовтень 13 числа щомісяця у костелі відбувається вшанування *Матері Божої Фатімської* (Фатімські чужання), на які приїжджають численні паломники з інших парафій. 13.10.2005р. *єпископ Мар'ян Бучек* відправив тут *Службу* до сторіччя костелу.

2.2.29. Ceniawa

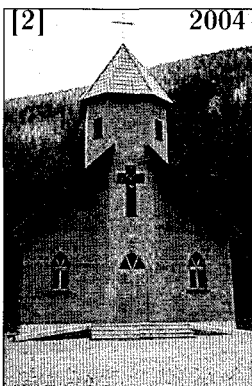
2.2.30. Яблуниця

Високогірне селище Яблуниця письмово відоме з XVIII століття. Місцеві римо-католики, чисельність яких у II половині XIXст. та I половині XXст. не перевищувала півсотні, належали до парафії у Делятині Станіславівського деканату. Вони не мали власної святині, а

Яблуниця. св. Зигмунта Гораздовського, парафія Яремча, Івано-Франківський деканат (м. Яремча)

відвідували Служби Божі у філіяльних каплицях сусідніх населених пунктів.

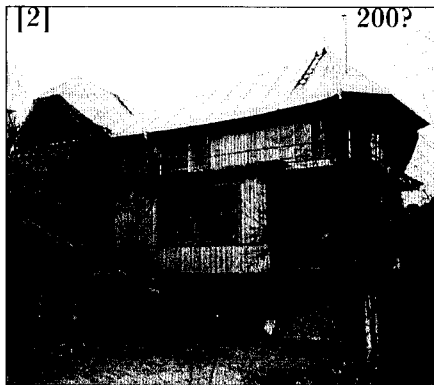
У середині 90-х років XXст. тут був створений благодійний оздоровчий дитячий центр "Карітас-Спес" - Дитяче селище св. Антонія, яким опікуються сестри-гониматки. Протягом кількох років Служби Божі проводились священниками з Яремчі у невеличкій каплиці сестер. 21 вересня 2004 року кардинал Мар'ян Яворський за участю єпископів, котрі зібрались у Яблуниці на XXV Конференцію Єпископів РКЦ, освятив новозбудований місцевий костел [1, 2, 3] під титулом св. Зигмунта Гораздовського, а також образ святого.

2.2.31. Яремча

Сучасне місто Яремча (поселення відоме з 1788 року, належало до села Дора), виникло як окреме селище дачного типу наприкінці 90-х років XIX століття, яке 28.09.1910р. було виділено у самостійну адміністративну одиницю - гміну. Села Дора та Ямна, які нині є частиною міста, згадуються у документах XVI-XVII століть. З 1940 року Яремча деякий час навіть була районним центром, а з 1963 року є містом районного підпорядкування.

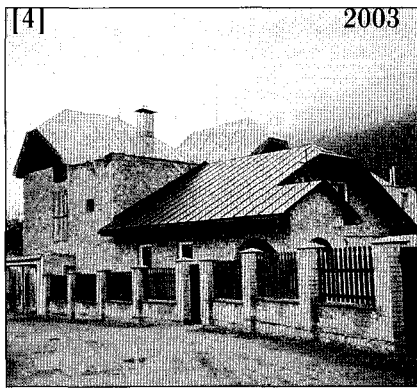
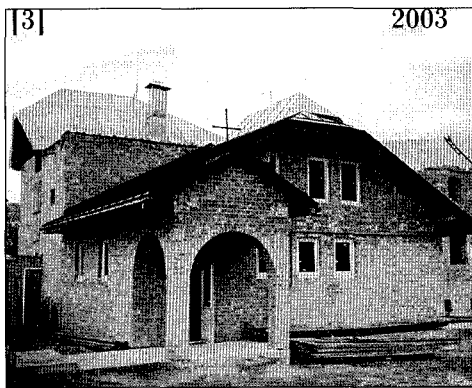
Римсько-католицька громада сіл Дора та Ямна, а також нового поселення Яремча, належала до парафії св. Франциска Асизького у Делятині Станіславівського деканату, заснованої 1857 року як капеланія. Якщо 1885 року у Дорі та Ямній проживало менше чотирьох десятків вірних, то у 1903-1913 роках Дора з Яремчею і Ямною нараховували майже півтори сотні римо-католиків.

2.2.31. Яремча

Спочатку парафіяни відвідували дялятинський костел, який спорудили 1857 року та освятили у 1882 році, і лише у 1910-1913 роках у центрі містечка Яремча вони збудували власну муровану каплицю. Наприкінці 30-х років кількість вірних у місті зросла майже до 3 сотень.

Після II св. війни у перебудованій каплиці розмістили заклади громадського харчування, а нині там є банк (збоку споруджено торговий комплекс). 2005 року у Яремчі завершилися реконструкція реколекційного дому для молоді, священиків і черниць, а також спорудження мурованої каплиці *св. Йосипа Більчевського* [1, 2, 3, 4] - першої в Архієпископії під таким титулом (канонізація *архієпископа Йосипа Більчевського та о. Зигмунта Гораздовського* відбулась 23 жовтня 2005 року у Римі). Раніше тут була садиба покійного парафіянина письменника **Антоня Морговського**, яку він передав для церковних потреб. 13 березня 2005 року *кардинал Мар'ян Яворський* освятив новозбудовану каплицю. Сьогодні до парафії Яремча належать також Делятин (*) і Яблуниця (*).

2.2.31. Jaremcze

Письмові джерела свідчать про одне з перших на теренах нинішнього Тернопілля об'єднань державного типу (племені дулібів), яке у VIII ст. очолював **Маджак**. У 907р. дуліби, як і білі хорвати, котрі населяли частину майбутніх Галицьких, Звенигородських (Львівських) та Перемишльських земель, брали участь у поході київського князя **Олега** на Візантію. У складі Київської Русі-України на теренах Тернопільської області виникли удільні Теробовельське (II половина XIст.) і Шумське князівства (середина XIIст.). У 40-х роках XIIст. князь **Володимирко** об'єднав Перемишльсько-Звенигородське і Теробовельське князівства в одне зі столицею у Галиччі, до якого у 50-ті роки приєдналось Шумське князівство. 1199 року князь **Роман**, об'єднавши Галицьке і Володимир-Волинське князівства, утворив могутню Галицько-Волинську державу, до якої пізніше увійшли також усі давньоукраїнські землі на Правобережжі і Буковині.

Через два з половиною століття південні та центральні землі Тернопілля як частини знесиленого боротьбою з татаро-монголами та ослабленого династичними проблемами Галицько-Волинського князівства опинились у складі Польського королівства, а північ відійшла до Великого Литовського князівства. Остаточо у 1387 році вся нинішня Тернопільська область стала частиною Польської Корони, відтак центральні терени охопила заснована 1375 року Галицька (Львівська) архієпископія, північні - Луцька дієцезія, а південні - Кам'янецька. З утворенням деканатів (у Львівській архієпископії 1593 року їх сформуваали сім) лише Теробовельський розмістився повністю на Тернопільських землях, а Золочівський, Устенський (Галицький) і Рогатинський деканати - частково. З 1765 року з дванадцяти деканатів тільки Теробовля та Бучач знаходились на Тернопілі, а Дунаївський (Золочівський) і Кукільницький містили частково його землі.

2.3. Тернопільська область

Найбільші адміністративно-територіальні зміни в Архідієцезії відбулись після розпаду І Речі Посполитої, які завершилися лише наприкінці другого десятиліття ХІХст. встановленням нової структури деканатів та приєднанням частин Кам'янецької та Луцької дієцезій. Остаточо тернопільські землі опинились у складі деканатів Теремовля і Чортків, та частково - Золочів, Бережани і Станіславів. Зокрема у 1783р. австрійська влада ініціювала передачу Львівській архідієцезії деяких парафій Кременецького і Збарзького деканатів Луцької дієцезії (затверджено Святим Престолом у 1796р.). У 1800р. було приєднано галицькі парафії (у тому числі Боршів, Заліщики, Гусятин, Качанівка, Сидорів, Скала, Тарноруда, Товсте, Ягільниці і Язловець) Кам'янецького єпископства (санкціоновано Римом у 1817-1819рр.). Протягом 1811-1815 років, коли значна частина Тернопілля належала Росії, місцеві римсько-католицькі парафії перебували під юрисдикцією Могилівського *митрополита*.

Зміни 1843 року та більш пізні об'єднали архідієцезійні структури Тернопілля у складі деканатів Боршів, Бучач, Підгайці, Скалат, Тернопіль, Чортків, Язловець і частково Бережани, Зборів та Золочів. З відновленням Церкви у 1991 році вся Тернопільська область [1] увійшла до Львівської архідієцезії і складала у 1992 році Тернопільський деканат, південна частина якого 1994 року сформувала деканат Чортків. У 2000 році тернопільську парафію Бережани було перенесено до новоствореного Галицького деканату.

Тернопіль, який дав назву цілому краю, наприкінці ХІХст. набув такого вагомого значення (у тому числі і церковного), що у 1900-1902 та 1920-1924 роках церковна і світська влада будувала плани та приймала рішення щодо виділення зі складу Архідієцезії Тернопільського єпископства, яким не судилося реалізуватися внаслідок несприйняття таких новацій як у Львові, так і в Тернополі.

2.3. Obwód Tarnopolski

2.3. Тернопільська область

2.3. Obwód Tarnopolski

2.3.1. Бережани

Датою заснування давньоруського поселення Бережани вважається рік першої письмової згадки - 1375. З 1387 року воно належить до Польщі. 1530 року його черговий власник **Микола Сенявський** отримав від короля **Зигмунта I** для свого села статус міста і магдебурзьке право. За австрійської влади Бережани

Бережани свв. Апостолів Петра і Павла, Галицький деканат (м. Бережани)

у 1781 році стали центром округи, у 20-30-ті роки ХХ століття були повітовим центром, а з радянських часів є центром району і міс-

том районного підпорядкування.

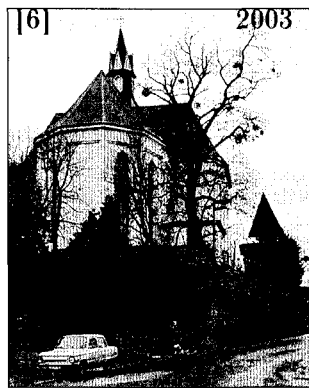
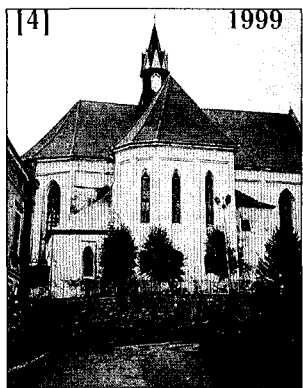
Замковий костел *Пресвятої Трійці* став першою мурованою католицькою святинєю у Бережанах. Центральна однефна готична частина фортечного храму була споруджена **Сенявським** одночасно з побудовою самого замку (1534-1554рр.), а дві ренесансні каплички, які декорували скульптори **Генріх Горст** та **Йоан Пфістер**, з'явились у ХVІІ столітті. У першій половині ХVІст. тут була заснована навіть препозитура.

2.3.1. Березани

Особливою пошаною користувався відомий з 1621 року місцевий образ *Пресвятої Діви Марії*. З XVIII століття храмом опікувались *отці-комуністи (бартошки)*, які з 30-х років мали тут навіть свою семінарію. 1785 року австрійська влада закрила святиню. Більшість костельного майна вивезено до Польщі, а частина його нині зберігається у філії Львівської галереї мистецтв в Олеському замку. Сьогодні як березанський замок, так і костел [1], перебувають у стані руїни.

Від 1600 до 1620 року коштом **Адама Сенявського** за проектом, ймовірно, **Павла Римлянина** тривало спорудження парафіяльного храму, освячення якого відбулось у 1625 році під титулом *Різдва Пресвятої Діви Марії*. Сакральна будівля, оточена кам'яною стіною, стала важливою частиною оборонної системи міста. У 1679-1685 роках костел перебудували у пізньоготичному стилі. 1741 року спорудили муровану дзвіницю. У першій половині 30-х років XIXст. храм отримав титул *свв. Апостолів Петра і Павла*.

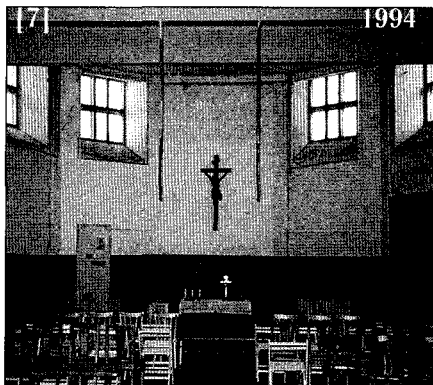

2.3.1. Brzeżany

2.3.1. Бережани

Створення римсько-католицької парафії у Бережанах прийнято датовати 1621 роком. У 1774р. парафія була піднесена до гідності препозитури, якою у 80-х роках опікувались 6 духовних осіб. У I половині XVIIIст. парафія налічувала не більше півтисячі вірних, у II половині - до 3 тисяч, а у I половині XIXст. - до 5 тисяч католиків. Спочатку вона належала до Золочівського деканату, з 1765 року - до Кукільницького, а у 1787 році стала осередком власного деканату. У 1885р. понад 7 тисяч парафіян обслуговував парох *о. Лаврентій Бассарабович*, у 1903-1913рр. парохом був *о. Леонард Солецький*, 1929 року - *о. Броніслав Лімановський*, а з 1931 року - *о. Адам Ланцутський*.

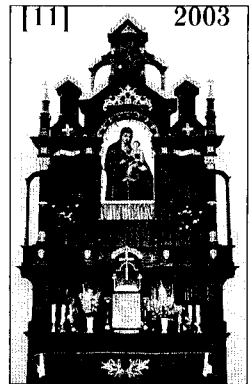
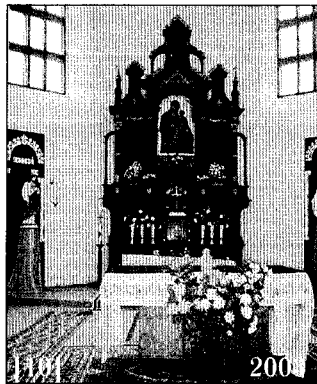
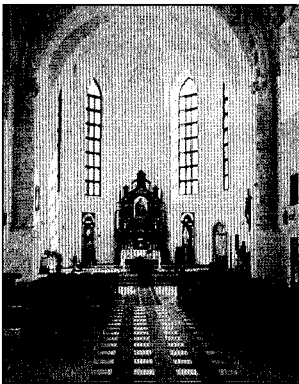
Наприкінці XIXст. до парафії належали села Базниківка, Баранівка, Вільховець, Гиновичі (перша згадка у 1475р.), Дибце (1447р.), Жовнівка, Козівка, Комарівка, Котів, Куропатники (відоме з II половини XIVст.), Лапшин (XVст.), Лісники (XVст.), Мечишів (1438р.), Надорожнів, Нова Гребля, Посухів, Потутори (1453р.), Рай (принаймні, XVIIст.), Рибники

2.3.1. Березжани

(1785р.), Саранчуки (1476р.), Тростянець (1441р.) і Шибалин (1475р.). Філіальні святині знаходились у Раї (приватна), передмісті Хатки (1881р.), Котові (1889р.), Куропатниках (мурована 1892 року, *Різдва св. Йоана Хрестителя*), Мечищеві (1898р.), Шибалині (1900р.), Гиновичах (1905р.), Баранівці (1909р.).

У 1896 році постала парафіяльна експозитура у Куропатниках, яка 1913 року стала самостійною парафією. 1921 року виділився у парафію *Матері Божої Сніжної* Котів з відновленим у цьому ж році мурованим костелом, який було зруйнувано 1913 року. До нього приєдналися села Базниківка, Жовнівка, Мечищів, Потутори, Рибники, Саранчуки і Тростянець. Нарикінці 20-х років за пароха *о. Йоана Гаха* (1925-1939рр.) у Котові збудували та освятили новий парафіяльний храм. Нові муровані святині замінили старі також у Мечищеві (1921р.), Баранівці (1922р.) та Шибалині (1928р.). У 1933-1934 роках зі складу бережанської виділилась парафія *Пресвятої Діви Марії Неустанної Допомоги* у Шибалині разом

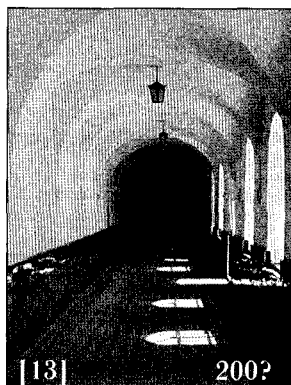
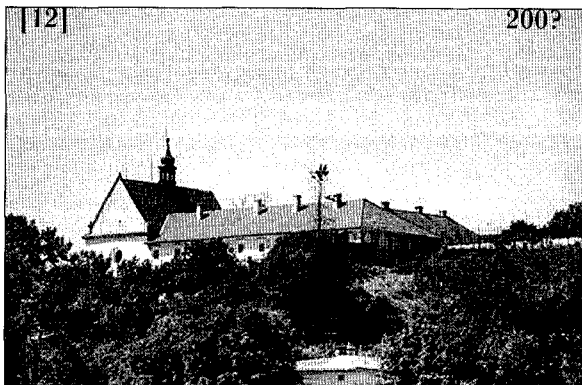
2.3.1. Brzeżany

2.3.1. Березжани

із селами Баранівка і Комарівка (приблизно тисяча вірних), якою з 1933 року опікувався о. **Франциск Желеховський**.

Після II світової війни березжанський парафіяльний костел закрили, перетворивши його на спортивний зал. 1996 року колишню святиню [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11] повернули вірним. У 2003 році було відремонтовано дзвіницю, яка донедавна була котельнею, і Львівський єпископ-помічник **Мар'ян Бучек** освятив дзвони. Сьогодні до парафії належать також Куропатники (*), Підгайці (*) та розташовані на теренах Львівської області Поморяни (*).

У 1630 році у Березжанах на кошти **Сенявських** було збудовано невеликий бароковий костел *св. Миколая*, який з приїздом у 1683 році у місто *отців-бернардинів* перейшов під їхню опіку. Біля нього розпочалося будівництво монастиря, яке завершили у першій половині XVIII століття спорудженням оборонних мурів. Нині у колишньому *бернардинському* комплексі розташована колонія для малолітніх злочинців [12, 13].

2.3.2. Бережанка

Вважається, що село Бережанка засноване у XVII столітті. Його католицька громада латинського обряду належала до парафії *Успіння Пресвятої Діви Марії* у відомому з першої половини XIV ст. містечку Скала (з 1940 року - Скала-Подільська) Язловецького деканату,

Бережанка, Пресвятої Трійці,
парафія Лосяч, Чортківський
деканат (Борщівський район)

утвореної у XV столітті на теренах Кам'янецької дієцезії. У XIX та XX століттях (до II світової війни) у Бережанці проживала приблизно сотня вірних, які

відвідували *Сужби Божі* у Скалі у парафіяльному мурованому костелі, спорудженому 1719 року.

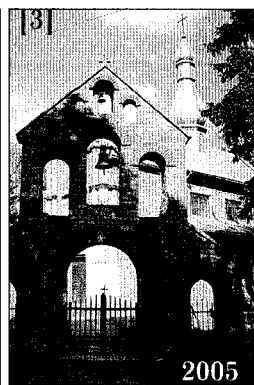
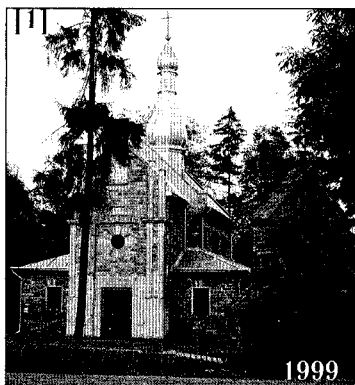
У міжвоєнний період Бережанка разом з материнською парафією у Скалі перейшла до новоствореного Борщівського деканату. Наприкінці 30-х років у селі збудували мурований філіальний храм *Пресвятої Трійці*, який радянська влада закрила 1947 року, перетворивши його на зерносховище та водонапірну башту. У 1993р. костел [1, 2] повернули.

2.3.3. Білий Потік

Римсько-католицька громада села Білий Потік, чисельність якої наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть складала від півтисячі до 8 сотень вірних, належала до парафії *св. Антонія Падуанського* у Хом'яківці Чортківського деканату, довголітнім парохом якої (а згодом і чортківським деканом) був *о. Йосип Гарра*. Католики з Білого Потоку відвідували *Служби* у хом'яківському парафіяльному костелі чи філіяльному храмі у Семаківцях.

І лише 1927 року з ініціативи *о. Гарри* у селі Білий Потік розпочали будівництво власної святині. До фінансування спорудження костелу долучились серед інших добродійців *архієпископ Болеслав Твардовський* і Митрополита Курія. У 1930 році будівництво храму, який представляв собою невелику тринефну будівлю з трьома вітварями та окремою дзвіницею на один дзвін, в основному було завершено. 26 серпня 1933 року

2.3.3. Білий Потік

о. **Гарра** освятив костел під титулом *Матері Божої Ченстоховської*. Спочатку головний вівтар храму був тимчасовим і містив дерев'яний Хрест і скульптуру *Матері Божої Лурдської*, а пізніше у головному вівтарі було встановлено образ *Матері Божої Ченстоховської* та скульптури св. *Мартина* і св. *Станіслава Костки*. Парафіяльний будинок так і не спорудили, тому обслуговувати храм продовжували священники з Хом'яківки. Останню перед закриттям костелу *Службу Божу* було відправлено 1958 року на Великдень (закриття храму аргументувалось потребою колгоспу у приміщенні для зерносовища).

Повернули колишній костел вірним Білого Потоку 26.08.1990р., а урочистість *Матері Божої Ченстоховської* 1997 року тодішній Львівський єпископ-помічник **Маркіян Трофим'як** [4] освятив відремонтований храм. 26 серпня 2000 року Львівський митрополит **Мар'ян Яворський** очолив святкування 10-річчя відкриття костелу [1, 2, 3, 5, 6], який нині обслуговується священником парафії Ридодуби.

2.3.3. Білий Поток

2.3.4. Білобожниця

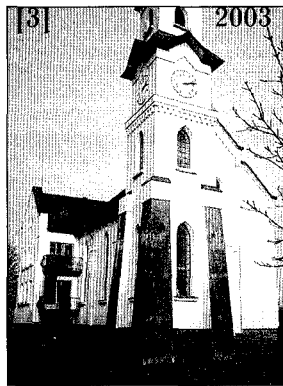
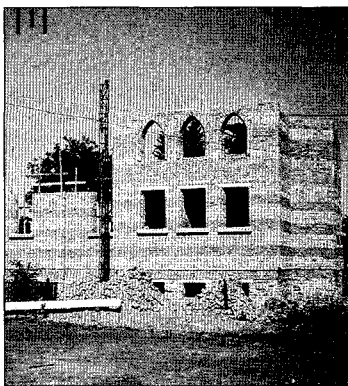
Уперше Білобожниця згадується у документах 1581 роком. Спільнота римо-католиків села, яка наприкінці XIX століття налічувала приблизно 3 сотні вірних, належала до хом'яківської парафії св. Антонія Падуанського Чортківського деканату. У 1907 році тут спорудили

Білобожниця, свв. Апостолів Петра і Павла, парафія Ридодуби, Чортківський деканат (Чортківський район)

мурований неоготичний костел, який і далі обслуговували священники з Хом'яківки, зокрема до 1934 року - довголітній хом'яківський парох і чортківський декан

о. Йосип Гарра, а протягом 1934-1938 років - **о. Тадей Шалайдевич**.

У середині 30-х років у Білобожниці збудували парафіяльний будинок, і місцева католицька громада виділилась з парафії Хом'яківка. З 1938 року вона, налічуючи майже півтори тисячі вірних, перебувала під опікою **о. Йосипа Походи**, який ще й знався на медицині і лікував людей, проте 1942 року був змушений виїхати до Польщі. Останній парох **о. Яків**

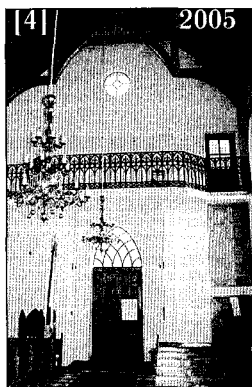

2.3.4. Білобожниця

Мацишин у 1946р. після закриття костелу переїхав до сусіднього села Семаківці (помер у Борщові 1973 року). Радянська влада розмістила у білобожницькому храмі склад контори із заготівлі шкіри, а у парафіяльному будинку - спочатку поліклініку, а потім - аптеку. Втім, у 1979р. костел взагалі розібрали, а на його місці спорудили автобусну зупинку.

Відновлення парафії розпочалося у 1993 році. Громаді вірних повернули уцілілий парафіяльний будинок, який 03.09.1994р. тодішній Львівський єпископ-помічник **Маркіян Трофим'як** освятив у якості каплиці. У травні 1999 року було розпочато будівництво нового костелу, а 29.06.1999р. **архієпископ Мар'ян Яворський** освятив наріжний камінь будівлі. У 2001р. спорудження храму [1, 2, 3, 4, 5, 6] було завершено.

Недавно з Польщі привезли білобожницький образ *Матері Божої* 1936 року з бічного вітаря. Ікона, яку врятували від знищення та вивезли до Польщі у 1946р., у 80-х роках використовувалась польською "Солідарністю" для декорування польового вітаря.

2.3.4. Białoboznica

2.3.5. Борщів

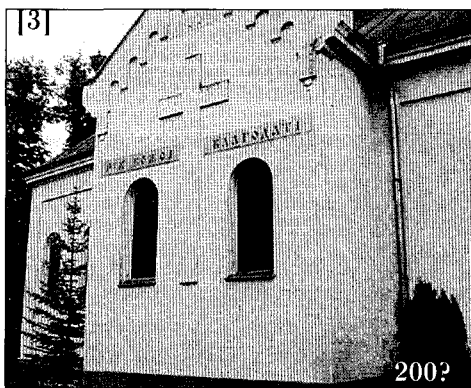
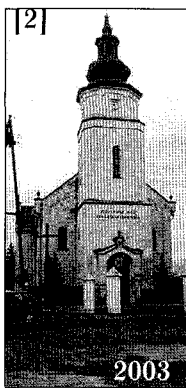
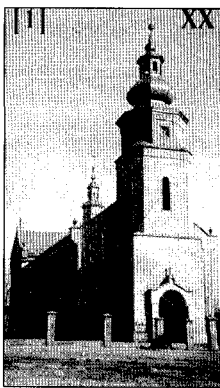
Имовірно, Борщів було засновано ще у руські часи, оскільки уперше він згадується в документах у 1456 році вже як місто, а на його околицях виявлено давньоруські городище і могильник. Окрім того, за свідченнями борщівського пароха І половини ХІХст. о. **Паняка**,

**Борщів, Пресвятої
Трійці, Чортківський
деканат (м. Борщів)**

на старому кладовищі було знайдено хрест з написом "1330 рік". Належало місто до Кам'янецького повіту. 1629 року поселенню надали магдебурзьке право. У 1672-1699 роках воно перебувало у складі

Туреччини. За австрійської влади Борщів спочатку входив до Залщицького, потім - до Чортківського округів, а 1867 року став повітовим осередком та отримав статус міста. З радянських часів Борщів є центром району і містом районного підпорядкування.

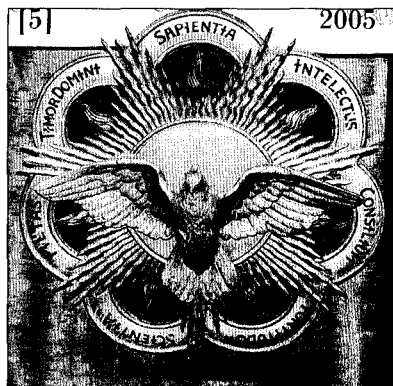
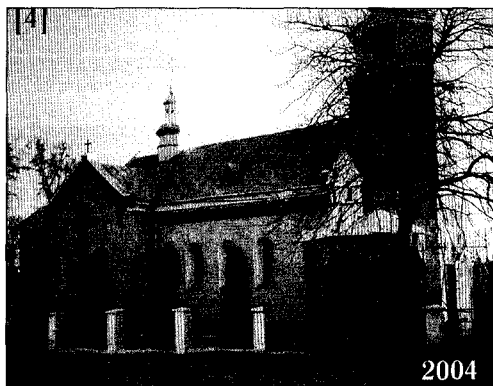
Римсько-католицька парафія у складі Кам'янецької дієцезії була заснована 1663 року власником Борщова **Мартиним Дудінським**. Попередні дерев'яні костели були знищені татарами та турками. У 1763р. тут

2.3.5. Борщів

збудували мурований парафіяльний храм, який освятили 1871 року під титулом *Пресвятої Трійці*. Цікаво, що вежа костелу була перебудована у стилі бароко з оборонної вежі замку, спорудженого **Дудінськими** ще у XVII столітті. У 1928-1930 роках відбулася реставрація храму.

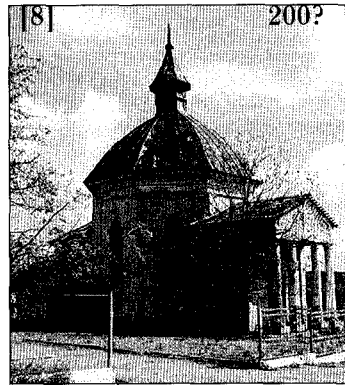
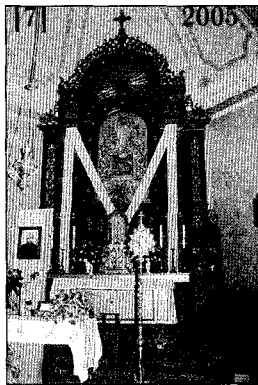
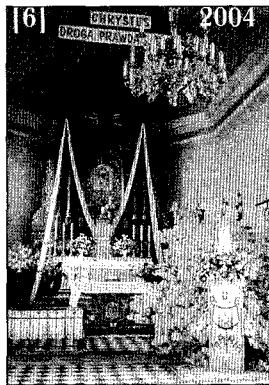
У кінці XVIII - на початку XIX століть австрійська влада ініціювала, а Святий Престол підтвердив, передачу галицьких парафій Кам'янецької дієцезії, у тому числі і Борщова, Львівській архієпархії. У ті часи парафія вже належала до Язловецького деканату і налічувала від 3 до 5 тисяч вірних. 1885 року 5 тисяч парафіян, які проживали також у селах Верхняківці, Висічка (відоме з XVIIст.), Вовківці (у 1964-1990рр. - Дністрове, 1785р.), Козаччина, Королівка, Ланівці (1570р.), Мушкатівка, Новосілка (раніше - Новосілка Костюкова, XVIIст.), Пищатинці, Слобідка (тепер - Слобідка Мушкатівська), Стрілківці (1469р.) та Юр'ямпіль, обслуговував парох **о. Микола Лисенецький**, а 1903 року понад 6 тисяч вірних - парох **о. Франциск Волошинський**.

2.3.5. Борщів

Філіальні святині знаходились у Мушкатівці (освячена 1848 року, зруйнована наприкінці 40-х років ХХст.), Новосілці (каплиця-усипальниця родини **Шелінських** 1854 року, сьогодні частково зруйнована) [8], Висічці (освячена у 1870р., нині частково згоріла та занедбана) [10], Ланівцях (освячена у 1888р., розібрали у 50-х роках ХХст.), Слобідці (освячена у 1893р.), Королівці (мурована 1894 року, *Різдва Йоана Хрестителя*), Стрілківцях (збудована 1899 року і освячена у 1906р., нині занедбана) [9], Юр'ямполі (споруджена 1883 року та освячена у 1894р.), Верхняківцях (освячена у 1902р.) і Вовківцях (освячена у 1902р.), а також у Борщові (освячена 1878 року). Оздоблювальні роботи в каплицях були профінансовані у Висічці - **Тадеем Чарковським**, в Мушкатівці - **Максиміліаном Левицьким**, а проведені - завдяки борщівському парохіві **о. Антонію Смолінському**.

На початку ХХст. у Королівці постала парафіяльна експозитура (потім - парафія), до якої приєднався також Юр'ямпіль, а пізніше - Стрілківці. Багаторічним душпастирем парафії у Королівці, яка перед Ісв. війною

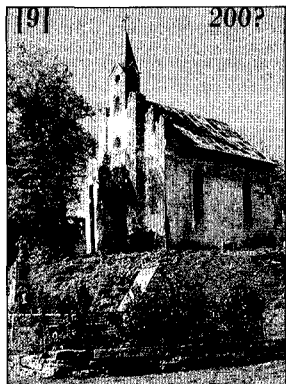

2.3.5. Борщів

налічувала 2 тисячі вірних, був *о. Станіслав Вичесаний*. Перейшло до утвореної 1912 року парафії *Пресвятої Діви Марії Неустанної Допомоги* у Винятинцях також село Новосілка, а в Пищатинцях з'явився філіальний костел [11], освячений 1914 року. Всі борщівські філіальні каплиці постали завдяки язловецькому декану *о. Франциску Волошинському*, котрий майже 4 десятиліття пропрацював на теренах деканату, почавши з парафії *св. Миколая еп.* у Глибочку.

Перед I світовою війною понад п'ятьма тисячами борщівських вірних опікувався парох *о. Смолінський*, а з 1919 року - борщівський декан (парафія стала садибою власного деканату) парох *о. Йосип Маховський*.

Після Псв. війни святиня [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8] продовжувала працювати, і тепер борщівська парафія знаходиться під опікою *отців-михайлитів* і *сестер-михайлиток* та охоплює також села Верхняківці (*), Глибочок (*), Залісся (*), Збручанське (*), Озеряни (*), Пилатківці (*), Пробіжна (*), Цигани (*) і Шманьківці (*).

2.3.5. Borszczów

2.3.6. Буданів

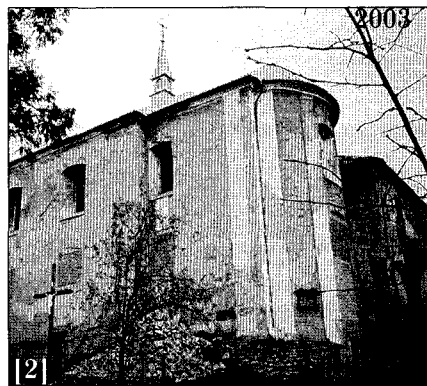
Поселення Буданів (до 1946р. - Будзанів) відоме у джерелах з 1549р., коли отримало міські права. Раніше воно називалось Скоморсь, а нову назву отримало від його власників - родини **Будзанових**.

На початку XVIIIст. вони збудували на місці старого дерев'яного замку

Буданів. Воздвиження Святого Хреста, парафія Теревовля, Чортківський деканат (Теребовельський район)

кам'яну фортецю, яка, зрештою, так і не врятувала мешканців села під час турецького нападу у 1675 році. З тих часів фортеця лежала у руїнах, поки завдяки родині **Потоцьких** у 1765р. не перебудували на костел частину замкових мурів, причому пресбітерія та передсінок спорудили у двох фортечних вежах (дві інші межували з монастирем *сестер милосердя*, збудованим у старих замкових приміщеннях 1846 року). Храм освятили у 1838р. під титулом *Воздвиження Святого Хреста*.

Втім, римсько-католицька парафія у Будзанові, заснована завдяки родині **Ходоровських**, відома принаймні з 1630 року, а первісний муро-

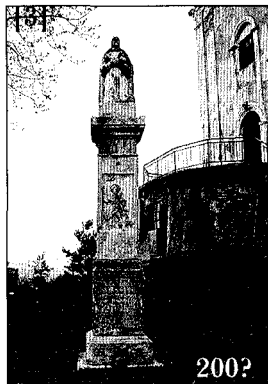

2.3.6. Буданів

ваний костел *Святого Хреста*, ймовірно, був знищений турками у 70-х роках XVIIст. Парафія спочатку належала до Теревовельського деканату, з 1765р. - до Бучацького, а від початку XIXст., налічуючи 2 тисячі вірних, - до Чортківського деканату. 1885 року 3 тисячі парафіян, які проживали також у селах Вербівці, Звиняч (згадка у 1549р.), Ласківці (1448р.) і Скомороше, обслуговував парох *о. Франциск Посуховський*, у 1903р. - парох *о. Йоан Турчанський*. У 1894р. у Вербівцях збудували костел *св. Йоана з Дуклі*, а 1905 року у селі постала парафіяльна експозитура (пізніше - парафія), до якої приєднались Звиняч і Ласківці. Перед Ісв. війною під опікою *о. Турчанського* перебувало лише 2 тисячі католиків.

У міжвоєнний період парафія налічувала півтори тисячі вірних, яких обслуговували парохі: *о. Казимир Рапала* (1929р.), з 1935 року - *о. Степан Уфрієвич*. У 1925р. було споруджено каплицю у Скоморошому.

У 1994р. частину буданівської святині [1, 2, 3, 4, 5], у якій за радянської влади розмістили психіатричну лікарню, повернули місцевим вірним.

2.3.6. Budzanów

2.3.7. Бурдяківці

Перша письмова згадка про Бурдяківці датується 1785 роком. Місцева римсько-католицька спільнота належала до парафії Устиння Пресвятої Діви Марії у відомому з I половини XIVст. містечку Скала (з 1940 року - Скала-Подільська) Язловецького деканату, утвореної у XVст. на теренах Кам'янецької дієцезії. Чисельність бурдяківських вірних у XIX та першій половині XX століть становила від 2 до 3 сотень, а послуговувались вони парафіяльним мурованим храмом у Скалі, спорudzеним 1719 року.

Бурдяківці. Різдва Пресвятої Діви Марії, парафія Лосяч, Чортківський деканат (Борщівський район)

Після I св. війни Бурдяківці разом з материнською парафією у Скалі перейшли до новоствореного Борщівського деканату. Наприкінці 30-х років у селі збудували мурований філіяльний костел *Різдва Пресвятої Діви Марії*, який радянська влада закрила після війни. Повернули храм 1990 року, а 08.01.1992р. костел [1, 2, 3] було освячено.

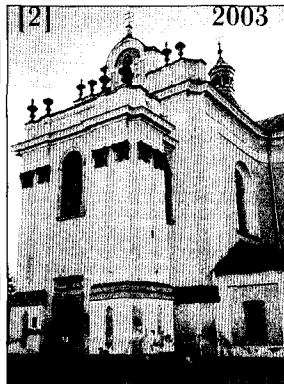
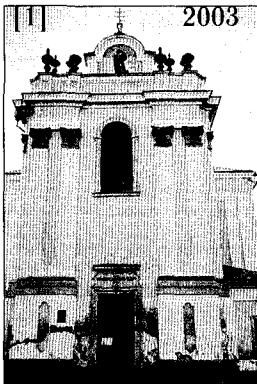
2.3.8. Бучач

Вперше давньоруський Бучач, назва якого походить від старослов'янського слова "буча", згадується у 1260р., з II половини XIVст. поселення належало литовським магнатам гербу **Абданк (Бучацьким)**, які збудували тут потужний замок. До 1434р. Бучач входив до Руського воєводства, пізніше - Подільського. 1515 року отримав магдебурзьке право. У 1672-1683рр. належав Туреччині (18.10.1672р. тут підписали договір, за яким вона отримала

Бучач, Матері Божої Святого Скапулярю, Чортківський деканат (м. Бучач)

Поділля), а з 1772 року - Австрії (за винятком 1809-1815рр. перебування у складі Росії). За радянської влади з 1940р. - центр району.

28.08.1379р. **Михайло Бучацький** заснував римсько-католицьку парафію *Пресвятої Діви Марії*, подарувавши їй село Заривинці, десяту частину своїх доходів та інше майно, а його сини **Теодор і Михайло** у 1401р. поновили та розширили фундацію парафії. Записи жертводавців свідчать, що належала вона до найкраще забезпечених на Україні. Старий

2.3.8. Buczacz

2.3.8. Бучач

мурований костел було споруджено, ймовірно, у XV столітті. Протягом 1709-1710рр. і 1711-1718рр. храм ремонтували після значних ушкоджень в часи турецької облоги 1672 та 1676 років. Завершив відновлювальні роботи та оздоблення костелу парох *о. Олександр Млодкевич*. Цей однонефний костел з двома бічними каплицями, фронтальною вежею та вітварями початку XVIIIст. проіснував принаймні до 1754р., а через кілька років його демонтували.

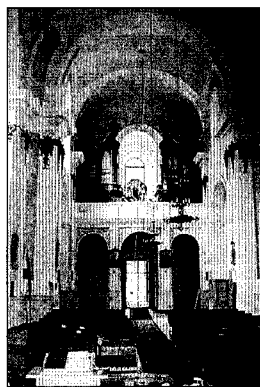
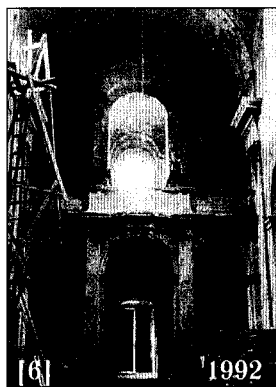
21.03.1761р. власник Бучача **Микола Потоцький** пожертвував кошти для нового храму, який збудували біля підніжжя Замкової гори у 1761-1763 роках. Ймовірно, автором проекту був львівський архітектор **Мартин Урбаник** або навіть відомий архітектор **Бернард Меретин**. 14.08.1763р. *архієпископ Вацлав Сераковський* освятив костел під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. Храм мав дві симетричні прибудови з боків, в яких знаходились захрестя та каплиця *Страстей Господніх*. Окрім головного [9], були ще 4 вітварі - *св. Тадея* [11], *св. Миколая* [12], *Матері*

2.3.8. Бучач

Божої Святого Скапулярію [10] і св. Антонія [13]. Авторство деяких дерев'яних скульптур приписують славетному **Йогану Пінзелю**.

З 1593 року бучацька парафія належала до Устенського (Галицького) деканату, а 1765 року стала осередком власного деканату, який ліквідували у 1809-1811 роках - парафія знаходилась у складі Станіславівського деканату аж до відновлення Бучацького у 1843 році. Чисельність вірних наприкінці XVIII століття становила 3 тисячі, на початку XIXст. - 4 тисячі. У 1885-1903 роках від 8 до 10 тисяч римо-католиків обслуговував парох **о. Станіслав Громницький**, а парафія охоплювала села Джурин, Жизномир, Заривинці (1379р.), Звенигород, Зелена, Лещанці, Медведівці, Нагорянка (нині - частина міста Бучача), Новоставці, Пилява, Пишківці, Підлісся, Підзамочок, Рукомиш (1379р.), Слобідка (нині - Джуринська-Слобідка), Сороки (1457р.), Трибухівці (з 1964р. були Дружною) і Янівка (нині - Мартинівка). Усі 18 сіл входили до бучацької парафії принаймні з 1761 року.

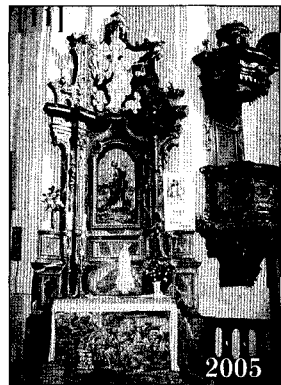
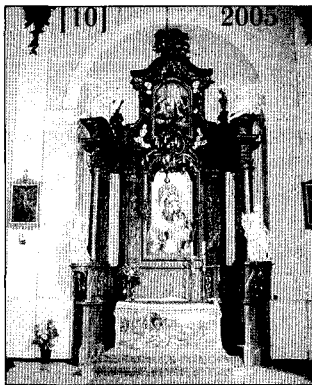

2.3.8. Buczacz

2.3.8. Бучач

Філіальні святині мали села Новоставці (мурована 1882р., св. *Йоана Кантого*), Лещанці (мурована 1886р., св. *Йоана Непомуки і св. Терези*), Звенигород (мурована 1889р., *Святого Духа і св. Йосафата еп. мч.*), Нагорянка (1899р., *Воскресіння Ісуса Христа*), Слобідка (мурована 1902р., освячена 07.09.1905р. під титулом св. *Архангела Михаїла і св. Софії*), Сороки (1903р.), Рукомиш (мурована 1903р.) і Пишківці (дерев'яна 1903р.); була також мурована цвинтарна каплиця у Бучачі. Перед Ісв. війною (парохом продовжував працювати о. **Громницький**) завершилось формування парафіяльних експозитур у Новоставцях (увійшли також Зелена, Медведівці і Пилява) і Слобідці (Джурин), які пізніше стали самостійними парафіями.

У міжвоєнні часи бучацька парафія налічувала приблизно 10 тисяч вірних, якими опікувався з 1926р. парох о. **Йоан Свѣндер**. Тоді були проведені ремонтні роботи після завданої російською армією шкоди костелу протягом Ісв. війни. З'явилися філіальні святині у Підзамочку та Трибу-

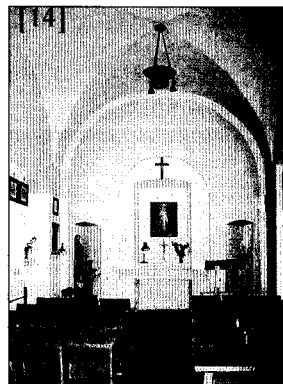
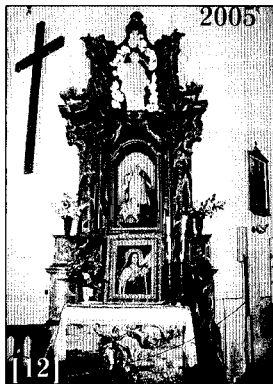

2.3.8. Бучач

хівцях (мурована у 1904-1923рр.). Останнє село 1933 року сформувало свою парафію, "збраши" зі собою Пишківці. У 1944р. бомба, яка впала на парафіяльний будинок, знищила також багатий костельний архів.

У 1945р. парафіяльний храм закрили, перетворивши його на склад та міську котельню. Частину костельного майна вивіз до Польщі останній парох **о. Валентин Опалінський** (нині воно перебуває в Тшемешні Любускім і Олаві). Деякі вівтарні скульптури знаходяться в Олеському музеї. Повернули костел 1991 року, а 24.08.1991р. тодішній Львівський єпископ-помічник **Маркіян Трофим'як** освятив храм [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14] під титулом *Матері Божої Святого Скапулярію*. Сьогодні парафія включає також Золотий Потік (*), Коропець (*), Порохову (*), Старі Петликівці (*), Трибухівці (*), Устя-Зелене (*) та Язловець (*).

У Бучачі були ще інші костели: *домініканський* храм 1652 року, який у 1676р. знищили турки (1789 року залишки були повністю знесені) і, можливо, *кармелітська* святиня.

2.3.8. Buczacz

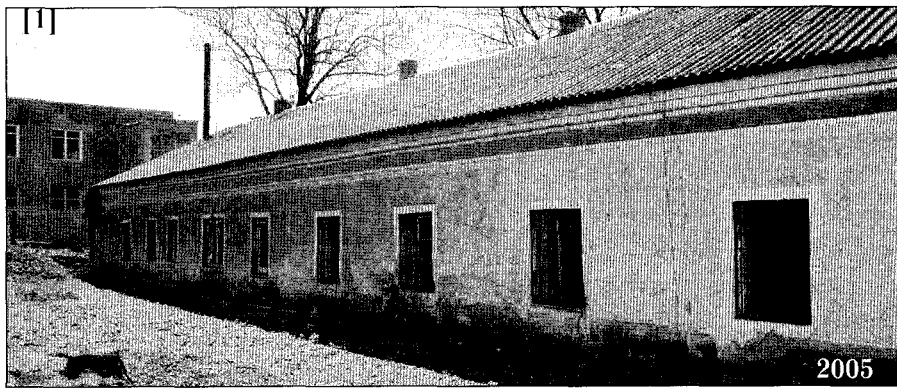
2.3.9. Великі Бірки

Уперше селище міського типу Великі Бірки згадується у 1410 році як Борки чи Борек. У XV-XVI ст. воно належало до Тербовельського староства, а 15.06.1530 р. отримало статус міста та магдебурзьке право. Втім, з 1785 року Великі Бірки знову вважаються селом. За радянської

Великі Бірки. Відвідання Єлисавети Пресвятою Дівою Марією, парафія Тернопіль, Тернопільський деканат (Тернопільський район)

влади селище протягом 1940-1962 років було районним центром.

Римо-католики села належали до парафії Чернелів-Мазовецький (нинішнє Жовтневе), заснованої 1769 року. Мурований парафіяльний костел освятили у 1827 р. під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*. У 1885 р. 4 тисячі парафіян, з яких 9 сотень проживало у Великих Бірках, обслуговував парох о. **Кароль Ринкевич**. До парафії зокрема належали Байківці, згадані у джерелах 1653 роком, та відомий з 1431 року древній Чернелів-Руський, навколо якого знайдено 7 давньоруських курганів.

2.3.9. Великі Бірки

У 1891 році вірні у Великих Бірках збудували власний мурований храм, який було освячено 1901 року під титулом *Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією*. У 1902 році тут утворилась парафіяльна експозитура під опікою вікарія у Чернелові-Мазовецькому *о. Мартина Стефаницького*. Перед Ісв. війною експозитура охоплювала також села Дичків та Смиківці. У 1912 році дві тисячі вірних обслуговував *о. Яків Польняшек*, а 1913 року - *о. Йоан Деренговський*. У 1929 році парафією Великі Бірки опікувався парох *о. Йоан Вальничек*, а з 1935 року - адміністратор *о. Степан Веретчук*. Село Смиківці мало власну муровану святиню 1902 року.

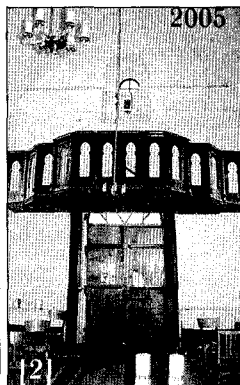
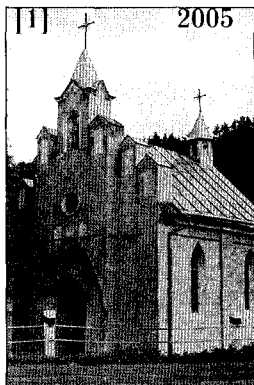
Костел у Великих Бірках не зберігся. 6 лютого 2003 року у селищі була зареєстрована римсько-католицька громада, якій у травні того ж року віддали колишній парафіяльний будинок, що використовувався як лікарня. У ньому облаштували каплицю *Відвідання Єлизавети Пресвятою Дівою Марією* [1, 2], яку 11.06.2005р. освятив єпископ **Леон Малий**.

2.3.10. Верхняківці

Римсько-католицька громада села Верхняківці, налічуючи понад 3 сотні вірних у другій половині XIX століття, належала до парафії Пресвятої Трійці у Борщові Язловецького деканату, заснованої ще 1663 року на теренах Кам'янецької дієцезії, і відвідувала борщівський парафіяльний храм, споруджений 1763 року. На зламі XIX і XX століть у Верхняківцях було збудовано невеликий мурований філіяльний костел, який у 1901 році освятили під титулом *св. Антонія*.

У міжвоєнний період, коли чисельність верхняківських католиків латинського обряду досягла 4 сотень, місцева релігійна спільнота разом з материнською борщівською парафією увійшла до новоствореного деканату Борщів. Сьогодні вірні у Верхняківцях продовжують послугуватись своїм повернутим храмом *св. Антонія* [1, 2, 3], а обслуговують їх *отці-михайлити* з Борщова.

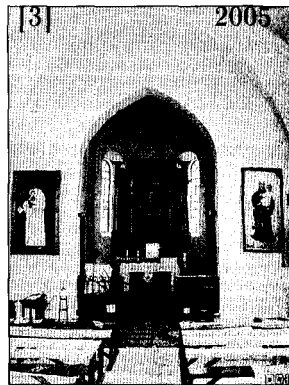
2.3.11. Вільхівчик

Католики латинського обряду села Вільхівчик належали до парафії Різдва Пресвятої Діви Марії в Гусятині Чортківського деканату, заснованої ще на теренах Кам'янецької дієцезії 1610 року, яку протягом тривалого часу обслуговували *отці-бернардини*. Наприкінці

Вільхівчик. Пресвятого Серця Господа Ісуса, парафія Гусятин, Чортківський деканат (Гусятинський район) XIX - на початку XX століть у селі проживало від 5 до 7 сотень вірних, котрі відвідували Служби Божі у мурованому гусятинському костелі, спорудженому у 1625 році та відбудованому 1724 року.

У 1927 році місцева католицька спільнота, чисельність якої у міжвоєнний період не перевищувала тисячі вірних, збудувала у Вільхівчику мурований філіальний храм [1, 2, 3], який нині носить титул *Пресвятого Серця Господа Ісуса*.

Вільховецькими римо-католиками сьогодні опікуються, як і до II світової війни, *отці-бернардини* з Гусятини.

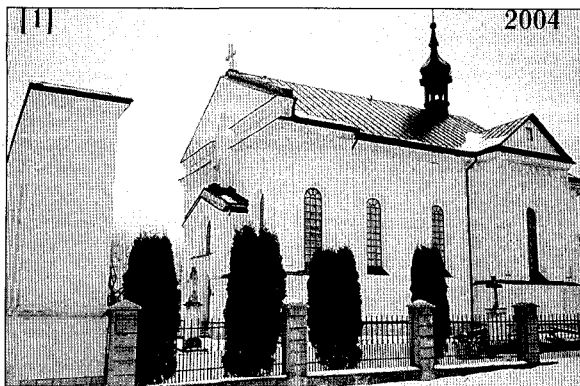

Село Галушинці відоме у джерелах з 1785 року, а місцева римсько-католицька парафія заснована у 1851 році як капеланія. Мурований костел тут збудували у 1868 році і освятили його 1869 року під титулом *Різдва св. Йоана Хрестителя*. У 1885 році парафію, яка належала до Тернопільського деканату та налічувала понад дві з половиною тисячі вірних, обслуговував **о. Гаспар Шафранський**, а 1903 року понад

Галушинці, Різдва св. Йоана Хрестителя, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

трьома тисячами парафіян опікувався парох **о. Олександр Панек**. Парафія тоді охоплювала села Жеребки (Королівські і Шляхетські, перша згадка у 1767р.), Костянтинівка, Малий Ходачків (відоме з 1464р.), Романове Село і Хмелиська.

Після 1903 року у Хмелиськах, які мали власний мурований костел *Воздвиження Святого Хреста*, споруджений наприкінці ХІХст., було утворено парафіяльну експозитуру. Перед Ісв. війною парафію Галушинці,

2.3.12. Галушцинци

яка втратила село Хмелиська та перейшла до новоствореного деканату Скалат, обслуговував парох *о. Андрій Іванчишак*.

У міжвоєнний період зі складу парафії були вилучені села Костянтинівка (приєднали до утвореної у 1912 році парафії *Пресвятої Діви Марії Неустанної Допомоги* у Магдалівці Тернопільського деканату) та Малий Ходачків, яке передали заснованій 1908 року парафії *св. Станіслава Кости* у Колодіївці Скалатського деканату. З 1921 року душпастирем понад трьох тисяч вірних був парох *о. Віктор Малявський*, якого у 1938 році змінив адміністратор *о. Казимир Цешановський*. Єдину на теренах парафії філіальну каплицю у Романовому Селі було споруджено, ймовірно, у 30-ті роки.

Костел у Галушцинях закрили після Псв. війни, проте святиня [1, 2, 3, 4] відновила свою роботу ще у радянські часи - з початку 70-х років. Тоді до галушцинецької парафії належали також села Колодіївка, Полупанівка, Хмелиська та Хом'яківка.

2.3.12. Hatuszczyńce

2.3.13. Глибочок

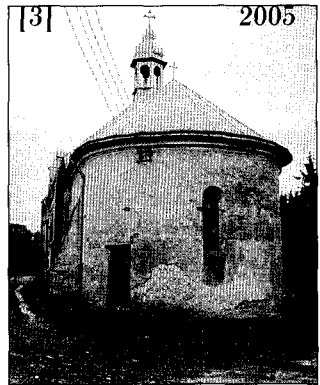
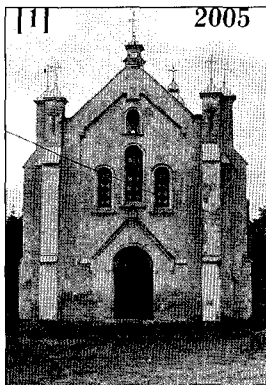
Перша письмова згадка про село Глибочок датується 1785 роком. Місцева римсько-католицька парафія була заснована у 1867 році спочатку як експозитура парафії *Пресвятої Трійці* у Борщові, утвореної 1663 року на теренах Кам'янецької дієцезії. Формально

Глибочок. св. *Миколая і Різдва Пресвятої Діви Марії*, парафія Борщів, Чортківський деканат (Борщівський район)

Глибочок з 1878 року виступає у якості самостійної парафії деканату Язловець, проте у Схематизмах ще тривалий час

згадується як експозитура.

У 1866 році у Глибочку було збудовано мурований костел св. *Миколая еп. мч.* 1885 року понад тисячу вірних, котрі проживали також у селах Більче (поселення, відоме з 1482 року, у 90-х роках отримало назву Більче-Золоте і статус містечка) та Монастирок (у радянські часи - Міжгір'я), обслуговував о. **Франциск Волошинський**. 1903 року католиками у Глибочку, Більче-Золотому і Монастирку чисельністю понад півтори

2.3.13. Глибочок

тисячі опікувався *о. Петро Білик*, а у 1912-1913рр. - *о. Йосип Колодзей*. Єдиний на парафіяльних теренах філіальний костел, споруджений 1895 року завдяки *Сапегам*, знаходився у Більче-Золотому.

У міжвоєнний період до парафії, яка увійшла до новоствореного Борщівського деканату, приєдналось у 20-х роках село Олексинці (відоме з 1448 року) разом зі своєю каплицею, збудованою тоді ж на кошти *Громницьких* і вірних. Парафію у Глибочку обслуговували: у 1929 році - парох *о. Мартин Нікель*, з 1935 року - адміністратор *о. Йосип Похода*, а з 1938 року - адміністратор *о. Тадей Шалайдевич*.

Після II світової війни парафіяльний костел закрили, розмістивши у ньому музей атеїзму. У головному вівтарі знаходилось зображення першого радянського космонавта *Юрія Гагаріна*. Сьогодні повернутим у 1992 році храмом [1, 2, 3, 4, 5] опікуються *отці-михайлити* з Борщова.

Донині зберігся костел у Більче-Золотому [6], проте римо-католикам його не повернули.

2.3.13. Głębozec

2.3.14. Говилів

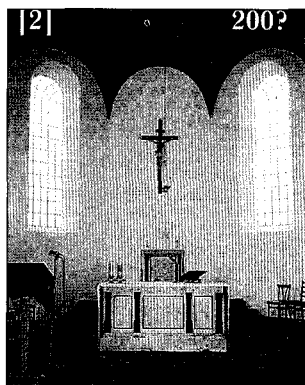
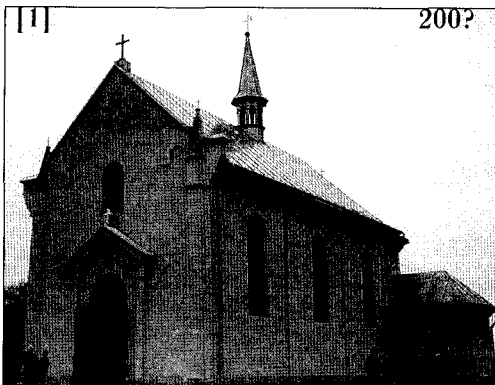
Перша документальна згадка про село Великий Говилів датується 1564 роком, поруч з ним північніше розташоване поселення Малий Говилів. Римсько-католицька громада цих сіл належала до парафії *св. Йосипа* (пізніше - *св. Михаїла*) у Хоросткові Чортківського

Говилів, св. Софії, парафія Хоростків, Чортківський деканат (Теребовельський район)

(згодом - Теребовельського) деканату, заснованої ще XVII століття та поновленої у 1748 і 1851 роках. У II половині XIX - I половині XX століть у Говиліві

(Великому і Малому) проживало від 6 до 13 сотень вірних, які спочатку послуговувались хоростківським мурованим костелом, спорудженим 1859 року. Втім, на кошти **Семенських-Левицьких** у Говиліві було збудовано власну муровану філіальну каплицю, освятили її у 1911 році.

За радянської влади храм спочатку використовувався як склад, а потім він перетворився на руїну. У травні 2003 року відбудовану місцеву каплицю *св. Софії* [1, 2] освятив *єпископ Мар'ян Бучек*.

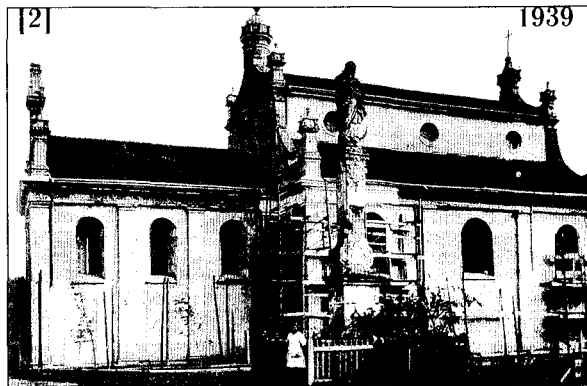
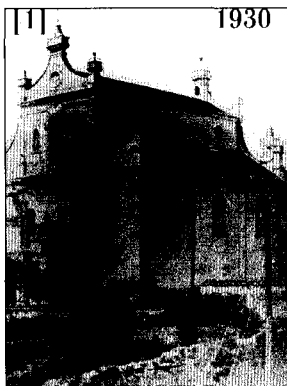
2.3.15. Гусятин

Вперше Гусятин письмово згадується у першій половині XV століття, проте археологічні та інші дані дають підстави вважати давньоруський Всятин або Усятин, як він тоді називався, більш древнім поселенням. 1559 року Гусятин отримав магдебурзьке право і статус міста, у 1672-1683рр. належав Туреччині. 1772 року (за Австрії) річка Збруч розділила колись єдине місто на дві частини, і лівобережний Гусятин увійшов до складу Росії, а нині належить до Хмельницької області (у 1810-1815рр. правобережна частина міста теж належала Росії). У XIXст. Гусятин став центром повіту, за Польщі (1920-1939рр.) належав до повіту Копичинці, а за радянської влади з 1939 року був центром району (у 1961р. став селищем міського типу).

**Гусятин. св. Антонія,
Чортківський деканат
(свт. Гусятин)**

міста, у 1672-1683рр. належав Туреччині. 1772 року (за Австрії) річка Збруч розділила колись єдине місто на дві частини, і лівобережний Гусятин увійшов до складу Росії, а нині належить до

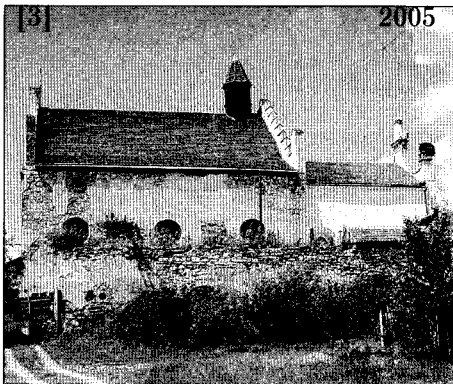
У Гусятині, який колись належав до галицької частини Кам'янецької дієцезії, парафіяльне життя розпочалося ще до початку XVII століття. Проте його розквіт пов'язують з ім'ям тодішнього власника містечка

2.3.15. Гусятин

Валентина Каліновського, який 1610 року збудував дерев'яні костел та монастир для *отців-бернардинів*. У 1623 році його син розпочав спорудження мурованого монастирського комплексу. Через два роки будівництво костелу та частини монастиря було завершено, і в ньому оселились 12 ченців. Оздобою храму став образ *Матері Божої* італійської школи, який подарував **Каліновським** один з папських нунціїв. Також великою пошаною користувався образ *св. Антонія* [11] невідомого походження, розміщений у вітарі лівого нефу.

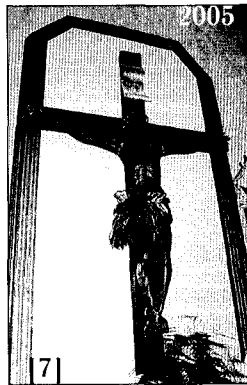
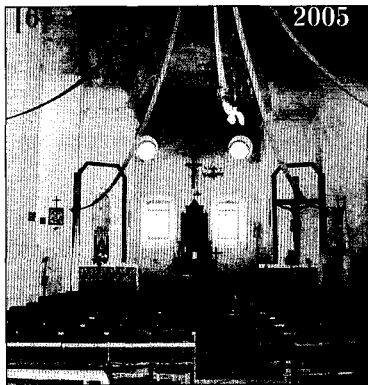
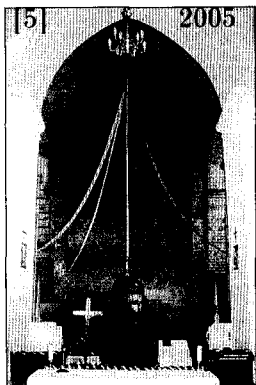
У 1648р. храм та монастир частково знищили козаки (костельні цінності зберегли **Каліновські**), а ченці, остереігаючись турецької загрози, виїхали з Гусятин, який з 1672 року понад десятиліття перебував під турецьким пануванням. Повернулись *бернардини* у монастир лише 1690 року. Майже чверть століття тривали збір коштів та відбудова костелу, і лише у 1724р. завдяки допомозі **Сенявських** (**Каліновські** відмовились від своїх засновницьких фінансових зобов'язань) частково впорядкований

2.3.15. Гусятин

храм почав працювати, до костелу урочисто внесли збережений чудотворний образ *Матері Божої Гусятинської*, а 1727 року храм освятили під титулом *Різдва Пресвятої Діви Марії*. За відсутності парафіяльного костелу душпастирство у Гусятині здійснювали *бернардини*. У другій половині 80-х років XVIIIст. австрійська влада ліквідувала монастир, костел передали світському духовенству, а в монастирських будівлях розмістили парафіяльний будинок та міські заклади. Також було ініційовано процес передачі Львівській архієпископії парафії Гусятин, яка на початку XIXст., перебуваючи у складі Язловецького деканату, налічувала майже півтори тисячі вірних.

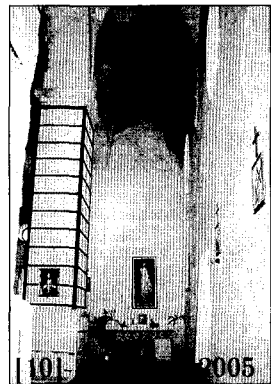
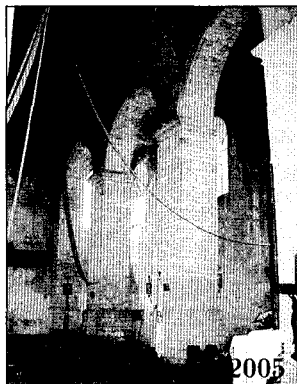
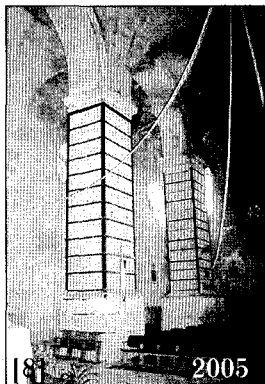
У 1885-1903 роках (парафія вже належала до Чортківського деканату) від 2 до 3 тисяч гусятинських католиків, які проживали також у селах Васильківці (перша згадка у 1573р.), Вільхівчик і Чабарівка (відоме з I половини XVIIст.), обслуговував парох *о. Вінцент Шамоцький*. У 1896 році на кошти вірних було споруджено філіяльний костел у Васильків-

2.3.15. Гусятин

цях, які 1909 року виділились у самостійну парафію *Пресвятого Серця Ісуса*. Перед Ісв. війною гусятинськими парафіянами опікувався парох о. **Мартин Подраза**.

Перша світова війна завдала храму значних матеріальних втрат та пошкоджень, то ж після її закінчення так і не вдалося повернути костел до довоєнного стану, зокрема відновлено було лише 5 з 13 вівтарів (головний - з образом *Матері Божої Ченстоховської* та бічні з образами *св. Антонія Падуанського*, *Пресвятого Серця Господа Ісуса*, *св. Валентина* і скульптурою *Матері Божої Лурдської*). До 1933 року парохом був о. **Владислав Матус**, який розпочав свою роботу на гусятинській парафії ще до Ісв. війни. Його замінив адміністратор о. **Мартин Нікель**, а 15.08.1938р. у присутності численних гостей, у тому числі Львівського єпископа-помічника **Євгенія Базяка**, відбулась церемонія передачі *бернардинам* їх колишніх костелу та монастиря, а разом з ними і душпастирських повноважень у Гусятині. На парафіяльних теренах знаходились філіальні костели у

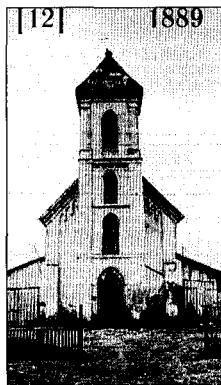
2.3.15. Гусятин

Вільхівчику (1927р.) і Чабарівці (1930р.), а також цвинтарна каплиця *Матері Божої* у Гусятині, яку розібрали за радянської влади.

Гусятинський костел після війни закрили, перетворивши його спочатку на виробниче, а потім на складське приміщення. У часи “перебудови” колишній храм повернули місцевим римо-католикам, після часткового завершення ремонтних робіт костел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10] було освячено 24 листопада 1990 року під титулом *св. Антонія*. 9 червня 1998 року Львівський архієпископ **Мар’ян Яворський** освятив також копію образу *св. Антонія Падуанського*, який до війни був об’єктом числених паломництв. Ця чудотворна ікона [11] (її вивезли до Польщі 1946 року *бернардини*, залишаючи Гусятин) знаходиться тепер у костелі в Оборніках Сілезьких.

Нині до гусятинської парафії, яку, як і раніше, обслуговують *бернардини*, належать також села Вільхівчик (*), Сидорів (*) та Шидлівці (*).

Костели у Васильківцях [12] і Чабарівці [13] збереглися до сьогодні, римо-католикам недавно повернуто лише чабарівський храм.

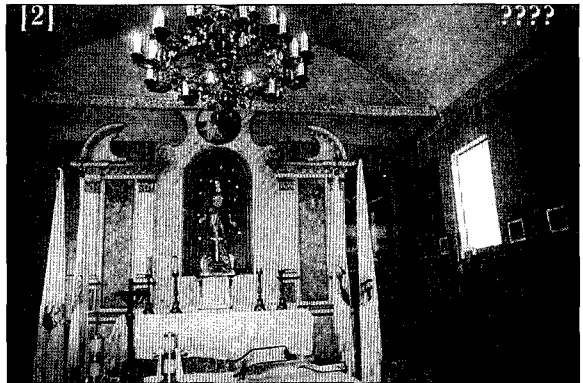
2.3.16. Дорофіївка

Римсько-католицька громада Дорофіївки, чисельність якої наприкінці XIX - на початку XX століть складала приблизно півтисячі вірних, належала до парафії Токи (село відоме з 1573р.) Тернопільського деканату. 1889 року тут збудували дерев'яну каплицю. Перед Ісв. війною

Дорофіївка, св. Станіслава Костки,
парафія Підволочиськ, Тернопільський
деканат (Підволочиський район)

Дорофіївка увійшла до парафіяльної експозитури у Медині, яку разом з материнською парафією Токи перевели до

новоствореного деканату Скалат. У міжвоєнний період експозитура стала мединською парафією *Пресвятого Серця Ісуса*, яку принаймні з 1912 року обслуговував парох о. **Владислав Кулаковський**, а з 1933 року, коли кількість парафіян у Дорофіївці зросла майже до 7 сотень, - адміністратор о. **Антоній Каня**. У 1991р. дорофіївську каплицю повернули вірним, і сьогодні святиня [1, 2], яка носить титул *св. Станіслава Костки*, обслуговується священником з Підволочиська.

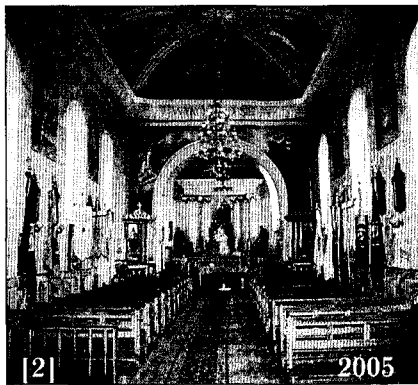
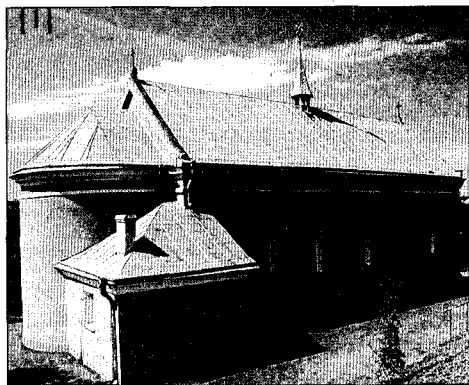

2.3.17. Драганівка

Уперше Драганівка згадується у документах 1758 роком. У 1852р. тут було створено римсько-католицьку капеланію, яка 1863 року стала парафією. Місцевий мурований костел освятили у 1872 році під титулом *Матері Божої Сніжної*. У 1885-1903рр. Драганівку,

Драганівка, Матері Божої Сніжної, Тернопільський деканат (Тернопільський район)

яка разом з Почапинцями (відомі з 1473р. як Тенятинці) налічувала понад 2 тисячі католиків латинського обряду та належала до Теребовельського деканату, обслуговував о. **Мартин Малявський**. Перед Ісв. війною парафія входила до Тернопільського деканату, кількість вірних сягала 3 тисяч, а опікувався ними парох о. **Франциск Вежбицький**. У 1929р. парохом був о. **Франциск Барта**, а з 1931р. - о. **Тадей Відацький**. У 1932р. в Почапинцях збудували філіальну муровану святиню. Після війни драганівський костел [1, 2] закрили, повернули громаді 1991 року. Сьогодні до парафії належить також Петриків (*).

2.3.17. Draganiwka

2.3.18. Жеребки

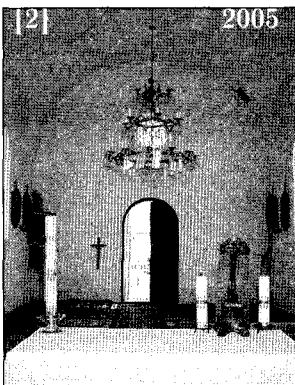
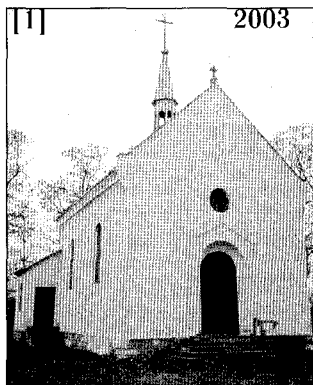
Поселення Жеребки Королівські та Жеребки Шляхетські, які ніні утворюють село Жеребки, уперше згадуються в історичних документах у 1767 році. Місцеві римо-католики (їх у 1885 році налічувалось дві сотні, а 1903 року - три сотні) належали до парафії *Різдва*

Жеребки, свв. Апп. Петра і Павла, парафія Колодіївка, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

Йоана Хрестителя у Галушчинцях Тернопільського деканату, яку перед I світовою війною перенесли до деканату Скалат.

У міжвоєнний період кількість парафіян в Жеребках лише незначно перевищувала 3 сотні, а опікувались ними галушчинські парох *о. Віктор Малявський* (з 1921 року) та адміністратор *о. Казимир Цешановський* (з 1938 року).

Сьогодні каплиця [1, 2, 3] у Жеребках носить титул *свв. Апп. Петра і Павла* і обслуговується священником з парафії *св. Станіслава Костки* села Колодіївка.

2.3.18. Žerebki

2.3.19. Залісся

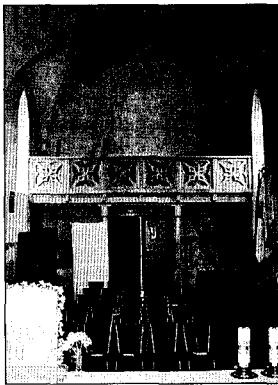
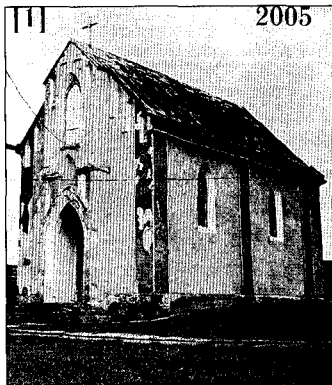
Село Залісся на річці Млинка (не плутати з іншим селом Залісся біля ріки Збруч Борщівського району) відоме у письмових джерелах з 1785 року. Місцеві римо-католики, чисельність яких наприкінці XIX століття майже сягала тисячі, належали до парафії *св. Анни* в

Залісся, Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Борщів, Чортківський деканат (Чортківський район)

Озерянах Язловецького деканату, яка 1854 року виділилась з парафії у Борщові. Обслуговували озерянських парафіян, а серед них і тих,

котрі проживали у Заліссі, *отці-місіонери*.

У 1894 році у Заліссі було споруджено власну філіальну святиню. На початку міжвоєнного періоду громада католиків, яка налічувала понад тисячу вірних, разом з материнською парафією в Озерянах перейшла до новоствореного Борщівського деканату. Після Псв. війни місцевий костел *Успіння Пресвятої Діви Марії* закрили, спочатку тут було зерносховище, пізніше - спортивний зал. Повернули святиню [1, 2, 3] у 1991 році.

2.3.20. Заліщики

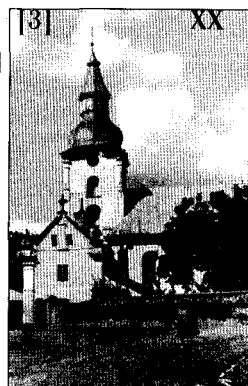
Перша письмова згадка про Заліщики відноситься до 1340 року, проте археологічні дані свідчать про більш древній вік місцевого поселення. У XV-XVI століттях воно згадується як Залісса (Залісче), а з 1578 року застосовують сучасну назву. У 1672-1699 роках Заліщики

Заліщики, св. Станіслава еп. мч., Чортківський деканат (м. Заліщики)

належали Туреччині, а з 1772 року - Австрії (за винятком 1810-1815 років підпорядкування Росії). Нинішнє місто, яке засноване приблизно 1750 року на землях однойменного села, у 1766

році отримало магдебурзьке право, у 1782-1811 роках було центром циркулу (з 1811 року належало до Коломийської округи, а з 1816р. - до Чортківської). За радянської влади у 1940 році стало районним центром.

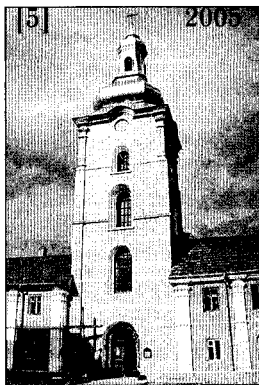
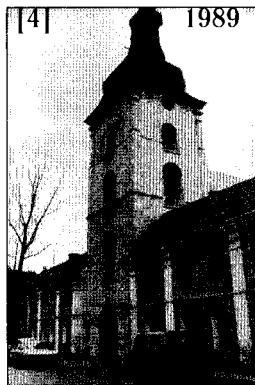
Римсько-католицька парафія (у складі Кам'янецької дієцезії) і дерев'яний костел постали тут 1763 року завдяки тодішньому власнику Заліщиків Станіславу Цюлку Понятовському - родичу останнього польського короля, до якого і перейшли права на місцеві маєтності (місто стало

2.3.20. Заліщики

королівським). Впродовж 1800-1819 років заліщицька парафія, як і інші галицькі парафії Кам'янецького єпископства, перейшла до Язловецького деканату Львівської архієпископії. У 1824 році було завершено будівництво мурованої парафіяльної свягині, яку освятили під титулом *св. Станіслава єп. мч.* Заліщицький костел оздобили фресками з життя святого - патрона храму.

У 80-х роках XVIII століття парафія налічувала 13 сотень вірних у місті і трьох десятках навколишніх сіл, а у 10-х роках XIX століття чисельність католиків складала півтори тисячі, а парафія охоплювала тільки два десятка сіл. У 1885 році понад 3 тисячі заліщицьких парафіян, які проживали також у селах Бедриківці (перша згадка у 1784р.), Блищанка (1784р.), Винятинці (відоме з I половини XVIIст.), Голігради (з 1964р. були Червоноградами, 1784р.), Городок (1784р.), Добровляни (1784р.), Дзвиняч (1784р.), Дунів (1453р.), Дуплиська (1784р.), Жежава (з 1950р. - Зелений Гай, 1784р.), Зозулинці (1773р.), Касперівці (1619р.), Кулаківці (1784р.),

2.3.20. Заліщики

Лисичники (1784р.), Печорна (1784р.), Старі Заліщики (тепер - частина міста), Угриньківці (1442р.) і Щитівці (1784р.), обслуговував парох *о. Антоній Нізьолек*. У 1891 році завдяки *Георгію Дуніну-Борковському* постала мурована філіальна святиня *св. Георгія* у Щитівцях, а 1902 року було споруджено на кошти парафіян мурований костел *св. Гіацинта* в Угриньківцях.

У 1904 році із заліщицької парафії, яку адміністрував *о. Михайло Басцяк*, виділились Щитівці спочатку як парафіяльна експозитура, яка потім стала парафією *св. Георгія*, охопивши також колишні заліщицькі села Винятинці, Голігради, Городок, Дунін, Зозулинці, Касперівці, Кулаківці і Лисичники. Тут постали муровані філіальні святині у Городку (коштом *Дуніна-Борковського* у 1905 році), Винятинцях (1905р.) [10], Зозулинцях (цвинтарна 1905 року), Касперівцях (1910р.) [11], Кулаківцях (1912р.) та інші. У свою чергу, 1912 року була утворена парафія *Пресвятої Діви Марії Неустанної Допомоги* у Винятинцях. Після I світової війни

2.3.20. Заліщики

щитівецьку та винагтинецьку парафії перевели до новоствореного Борщівського деканату.

У 1911 році заліщицьку парафію "залишили" Угриньківці (спочатку як парафіяльна експозитура); до нової парафії *св. Гіацинта* приєдналось також заліщицьке село Блищанка. Значно поріділою парафією у Заліщиках (менше двох з половиною тисяч вірних) перед I світовою війною опікувався парох *о. Антоній Познанський*.

У міжвоєнний період чисельність заліщицьких парафіян складала півтори тисячі, їх з 1924 року обслуговував парох *о. Йосип Адамський*. Свої власні (філіальні) святині мали села Бедриківці (цвинтарна 1904 року), Жежава (цвинтарна 1886 року) і Дзвиняч (мурована 1908 року).

Після II світової війни храм перетворили на склад солі та міські туалети. 1991 року колишній костел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9] у Заліщиках повернули громаді місцевих римо-католиків. Парафією опікуються *отці-михайлити*.

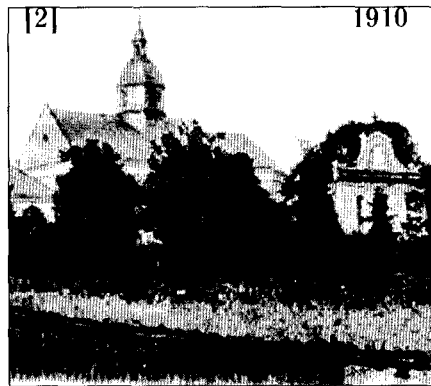
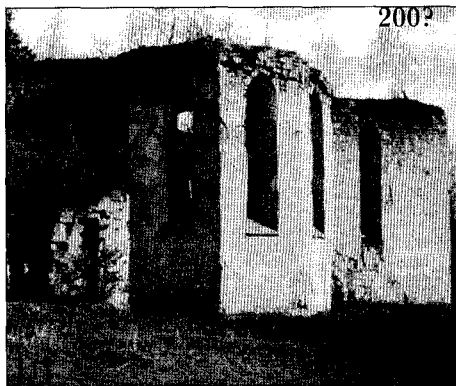

2.3.21. Заложці

Заложці відомі принаймні з XVст., у першій половині XVIст. їх власники **Каменецькі** збудували тут кам'яний замок, а поселення навколо фортеці отримало назву Нових Заложців, які згодом злилось із Старими Заложцями. У 1516р. Заложці стали містечком, а 1520

Заложці, Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, парафія Тернопіль, Тернопільський деканат (Зборівський район) року отримали магдебурзьке право. За Австрії містечко входило до Бродівського, з 1788 року - Золочівського округів, а з 1867р. - до Бродівського повіту. За радянської влади Заложці з 1940 року деякий час були районним центром.

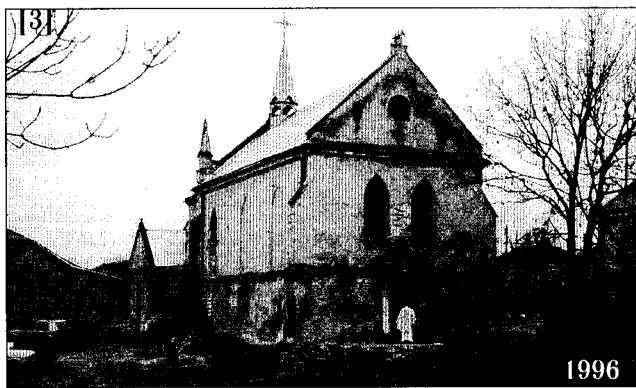
1547 року завдяки родині **Каменецьких** була заснована римсько-католицька парафія. До XVIст. відносять також спорудження поруч із замком готичного костелу *св. Антонія* (нині від храму [1] та фортеці залишились лише руїни). Мурований бароковий парафіяльний костел збудували у XVIIст., а освятили 1738 року під титулом *Непорочного Зачаття Пресвя-*

2.3.21. Заложці

мої Діви Марії. У святині поховано князів **Вишневецьких** та гетьмана **Йосипа Потоцького**.

У 1783р. (1796 року затверджено Апостольською Столицею) Заложці разом з іншими парафіями Кременецького деканату Луцької дієцезії перейшли до Львівської архієпархії. На початку ХІХст. у двох десятках парафіяльних сіл проживало приблизно три з половиною тисячі вірних. У 1885 році парафією, яка належала до Бродівського деканату, опікувався парох **о. Венантій Пелецький**. Понад 7 тисяч парафіян населяли, окрім Заложців, села Білоголови (відоме з 1785р.), Бліх, Вертелка, Дітківці, Гонтова, Гнидава (з 1964р. - Піщане), Городище (перша згадка у 1564р.), Загір'я (1570р.), Мильне (ХVІст.), Мшанець (1463р.), Нетерпинці, Нишківці, Носівці, Обажанці та Заруддя (1463р.), які нині називаються Кобзарівка, Панасівка (1785р.), Підберізці, Плєсківці (нині - частина Чернихова), Ратиці (1785р.), Ренів, Серетєць (1785р.), Тростянець (1785р.) і Чистопади. 1903 року парох **о. Зигмунт Ярош** обслуговував 8 тисяч вір-

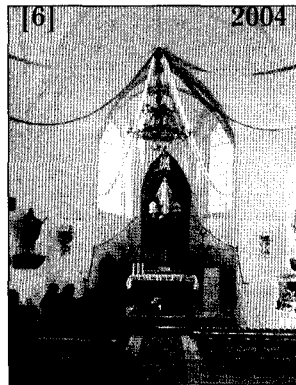
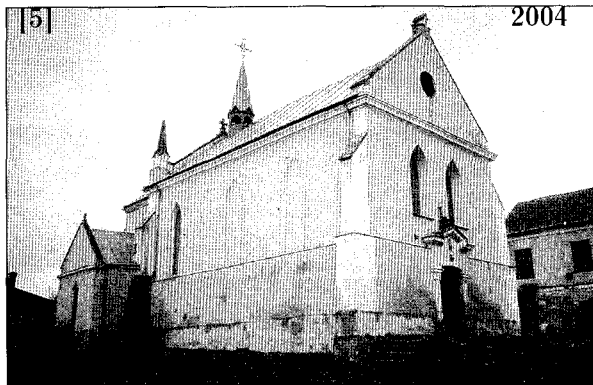
2.3.21. Zalożce

2.3.21. Заложці

них, а перед Ісв. війною, коли були створені парафіяльні експозитури у Мильному (мурований костел 1872 року), Тростянці (мурований храм 1906 року) та Обажанцях (мурований костел 1902 року), він духовно опікав майже 4 тисячі парафіян. У 1929р. три з половиною тисячі вірних обслуговував парох **о. Герард Рахальський**, а з 1932р. (парафія належала до Зборівського деканату) - парох **о. Казимир Гаєвський**. На парафіяльних теренах знаходились каплиці у Заложцях (*сестер Милосердя*, освячена 1889 року) та у селі Білоголови, споруджена 1928 року.

Закритий після Псв. війни парафіяльний костел повернули католикам у 1994р., нині храмом [2, 3, 4, 5, 6] опікуються душпастирі з Тернополя.

В Заложцях також був монастир *августинів*, заснований у 1639р. завдяки **Михайлові Вишневецькому**. Їх костел 1801 року був переданий греко-католикам. У 1801р. згорів заснований 1769 року **Геленою Потоцькою** у Бродях монастир *сестер Милосердя*. Після пожежі його перенесли до Заложців, і *сестри* відкрили у місті притулок для сиріт і немічних.

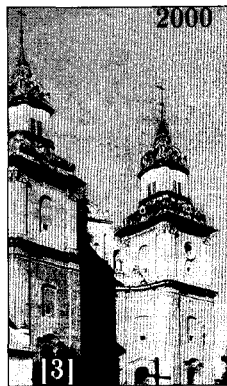
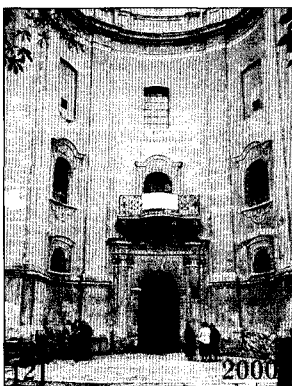
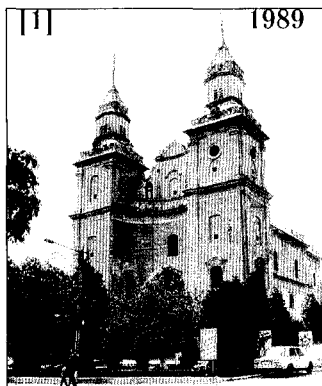

2.3.22. Збараж

Відомий з XIII ст. древній Збараж, який згадується у руських літописах 1211 роком, був одним з найбільш укріплених міст Галицько-Волинського князівства. У польські часи в середині XV ст. місто і землі перейшли до **Дениска Мокосійовича** з роду давньоукраїнських князів (він і його нащадки стали називати себе князями **Збараськими**). Збараж належав до Кременецького повіту Волинського воєводства. За Австрії у 1867 році місто стало повітовим центром, а за радянської влади у 1940 р. - центром району.

Збараж. св. Антонія.
Тернопільський деканат (м. Збараж)

Римсько-католицька парафія у Збаражі була заснована родиною **Збараських**. У XVI ст. **Януш Збараський** привіз до парафіяльного костелу копію образу *Матері Божої Ченстоховської*, намальовану краківським художником олійними фарбами на мідній блясі (ця ікона згодом стала відома як чудотворна *Матір Божа Збараська*). У 1575 р. парафіяльний храм був знищений під час нападу татар, але образ чудом зберігся.

2.3.22. Zbarazh

2.3.22. Збараж

У 1627р. році на запрошення **Юрія Збараського** у Збаражі осіли *отці-бернардини* в дерев'яному монастирі. Одночасно розпочалося будівництво кам'яних монастиря та костелу у стилі пізнього ренесансу, яке закінчилось 1637 року завдяки фінансовій підтримці нового власника міста **Яреми Вишневецького**. У новому храмі розмістили уцілілий образ *Збараської Мадонни*. У 1675 році під час турецького нападу костел і монастир були зруйновані.

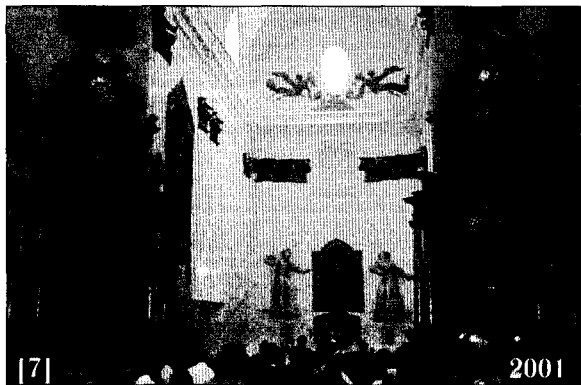
У першій половині XVIIIст. нові власники міста **Потоцькі** заново відбудували *бернардинські* костел та монастир у стилі бароко, а 1752 року храм освятили під титулом *св. Антонія і св. Юрія*. 2 серпня 1755 року консекрацію костелу здійснив Луцький єпископ **Антоній Волович**. Врятований чудотворний образ *Матері Божої* у 1773р. було повернуто до відновленого храму. Під час пожежі наприкінці 80-х років згорів головний вівтар з іншим чудотворним образом *св. Антонія*, проте вівтар з *Матір'ю Божою Збараською* не постраждав.

2.3.22. Збараж

Парафія була осередком деканату Збараж Луцької дієцезії. У 80-х роках XVIIIст. вона (разом з іншими луцькими парафіями) перейшла до новоствореного деканату Бережани Львівської архієпископії, а 1788 року була інкорпорована *бернардинами*. За непідтвердженими даними, пожежа 17.06.1888р. знищила також і відбудований у першій половині XVIIIст. парафіяльний храм, який більше не відновлювали. У 1809-1815рр., коли циркул Тернопіль належав Росії, місцеві парафії знаходились у юрисдикції Могилівського *митрополита*. У першій половині XIXст. Збараж налічував приблизно 8 тисяч римо-католиків, 1885 року (належав вже до Тернопільського деканату) мав майже 11 тисяч, а 1903 року - понад 15 тисяч. Перед Ісв. війною зі збараської парафії були виведені села, які приєднали до новостворених парафіяльних експозитур, тому чисельність у 1913р. парафії зменшилась до 10 тисяч вірних.

1936 року парафія охоплювала півтора десятка сіл, зокрема Базаринці (перша згадка у 1649р.), Вищі Луб'янки (1564р.), Грицевці, Залужжя

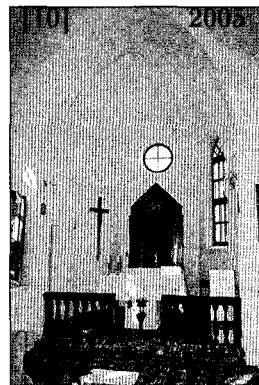
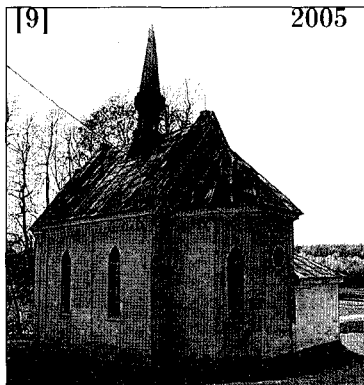

2.3.22. Збараж

(1444р.), Кретівці (відомі з I пол. XVIIст.), Малий Глибочок, Нижчі Луб'янки (1463р.), Новий Роговець, Розношинці, Старий Збараж, Тарасівка, Чернихівці (середина XVст.) і Чорний Ліс. Власні каплиці мали Залужжя (1910р.), Кретівці (1909р.), Чернихівці (1906р.) і Чорний Ліс (1913р.).

Серед костельних речей, які після Псв. війни вивезли до Польщі, був також вже згаданий образ *Матері Божої Збараської* [8]. У 1946р. ікона опинилась у Лежайську, а 1972 року її урочисто встановили у храмі *михайлитів* в Пралківцях поблизу Перемишля. У 1990р. збараський костел у знищеному за роки радянської влади стані (у храмі знаходився склад, а в монастирі - лікарня) повернули вірним, а після часткового ремонту він був заново освячений 25 серпня. Проте костел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7] відновив свою роботу лише після ремонту, який завершився 2000 року. 03.09.2000р. храм освятив *митрополит Мар'ян Яворський*.

Чорний Ліс. У 1936р. тут проживало понад сто вірних. Каплиця [9, 10], споруджена 1913 року, нині носить титул *Різдва Пресвятої Діви Марії*.

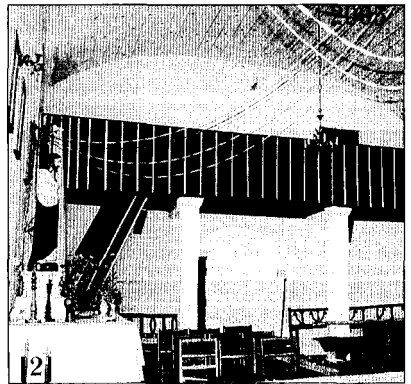
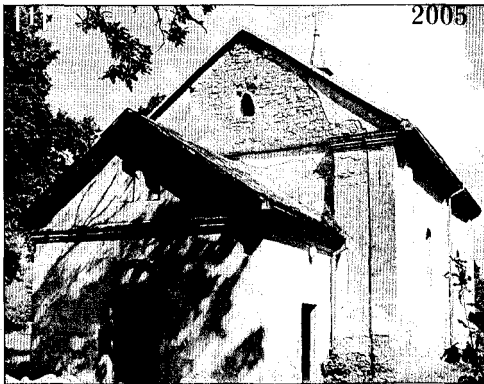
2.3.23. Збручанське

Збручанське, яке до війни називалось Новосілка-Єпископська або Новосілка-над-Збручем, було засноване у давньоруські часи, про що свідчать наявні тут найдавніша на всьому Тернопіллі мурована *Миколаївська* церква кінця XIV століття та залишки давньоруського городища XI-XIII століть.

Збручанське, св. Йоана Непомуки, парафія Борщів, Чортківський деканат (Борщівський район)

Місцеві римо-католики, які знаходились під духовною опікою кам'янецьких *єпископів*, наприкінці

XVIII століття з ініціативи австрійської влади перейшли під юрисдикцію Львівської архідієцезії. Нараховуючи у XIX-XX століттях від 3 до 5 сотень вірних, вони належали до парафії *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії* у Кривчому (село відоме як Оплакане з I половини XVIII ст.) Язловецького деканату, заснованої 1650 року завдяки родині власників Кривчого *Контських* (вони також збудували тут 1639 року оборонний замок, рештки якого збереглись донині). Спочатку збручанські парафі-

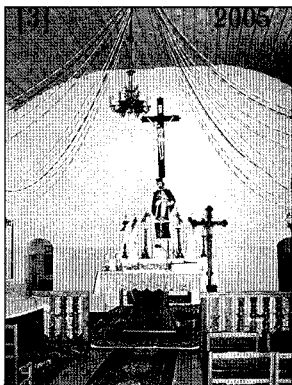
2.3.23. Zabruczańskie

2.3.23. Збручанське

яни відвідували мурований храм у Кривчому, споруджений у часи утворення парафії неподалік замку, а 1867 року збудували власну муровану святиню *св. Йоана Непомуки*.

У 1908-1910 роках у Збручанському було засновано парафіяльну експозитуру, до якої увійшло також Залісся (не плутати із селом Залісся Чортківського району). Перед Ісв. війною вона налічувала понад тисячу римо-католиків, котрих обслуговували *отці-францисканці*: у 1912р. - **Лаврентій Кубас**, а 1913 року - **Йосип Лесняк**. На початку міжвоєнного періоду Збручанське, яке вже стало повноцінною парафією, перейшло до новоствореного Борщівського деканату. У 1929 році місцевих вірних обслуговував парох *о. Йоан Мотика*, з 1933 року - адміністратор *о. Йосип Урицький*, а з 1937 року - адміністратор *о. Йоан Боярчак*.

Нині костелом *св. Йоана Непомуки* [1, 2, 3] у Збручанському опікуються *отці-михайлити* з Борщова, колишній парафіяльний храм [4] у Кривчому католикам латинського обряду не повернули.

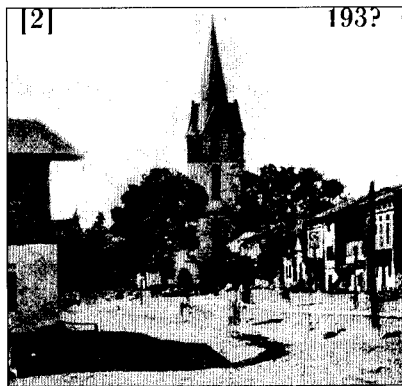
2.3.24. Золотий Потік

Поселення Золотий Потік відоме з XIVст. як Загайполе. У 1570р. воно стало містечком і було перейменоване на Золотий Потік, а 1601 року отримало магдебурзьке право. На початку XVIIст. його власник **Степан Потоцький** збудував тут замок-фортецю та дерев'яний костел для *отців-домініканців*. У 1634р. було споруджено для них мурований барочний храм, який освятили не пізніше 1665 року під

Золотий Потік, *Різдва Матері Божої*, парафія Бучач, Чортківський деканат (Бучацький район)

титолом *Різдва Пресвятої Діви Марії*.

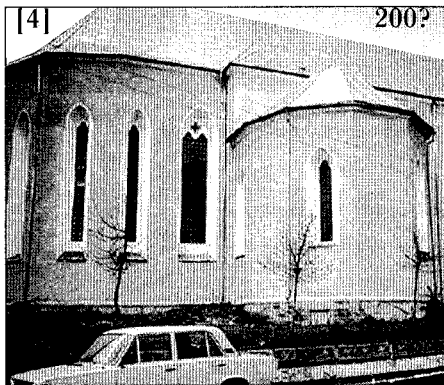
Костел відомий чудотворним образом *Матері Божої*, який вперше згадується у 1723р., коли його отримала з-під Кракова **Єфросинія Островська** із села поблизу Золотого Потоку. 7 липня 1739 року ікона "заплакала", а 7 вересня цього ж року її урочисто внесли до храму. У 1774р. було виготовлено для неї багато оздоблену барокову раму та срібний оклад, а в XIXст. образ коронували.

2.3.24. Золотий Потік

Заснування у Золотому Поточі католицької парафії датують, як правило, другою половиною XVIIст., належала вона до Устенського (Галицького) деканату, а з 1765 року - до Бучацького. Саме у 60-70-х роках XVIIIст. вона була інкорпорована місцевими *домініканцями*. Наприкінці XVIII - на початку XIX століть золотопотоцька парафія налічувала понад 7 сотень вірних, які проживали у 13-14 навколишніх селах. Приблизно тоді ж святиня змінила попереднє пологіє покриття вежі [1] на шпильасте [2].

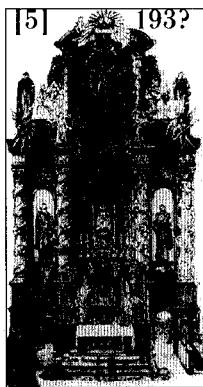
1885 року майже 2 тисячами парафіян із Золотого Поточу і сіл Возилів, Губин, Костільники, Космирин, Лука, Монастирок, Русилів, Рублін (увійшов пізніше), Скоморохи, Сновидів (згадка у 1457р.), Соколів (1462р.), Сокілець, Стінка (1453р.) та Уніж опікувався *о. Донат Садлейський* ОР. На теренах парафії знаходились філіальні святині у Рубліні (мурована 1908-1910рр.), Стінці (*Пресвятої Діви Марії Святого Розарію* 1896р.) і цвинтарна каплиця у Золотому Поточі. Перед Ісв. війною Стінка перейшла до новоствореної парафіяльної експозитури у Пороховій.

2.3.24. Золотий Потік

У 1934р. пожежа знищила бароковий вівтар [5] XVIIIст. фундації **Миколи Потоцького**, проте чудотворний образ не постраждав, а вівтар зусиллями *домініканців* швидко був відновлений [6]. Під час Псв. війни храм втратив свою вежу. У 1945 році виїхали до Польщі разом з частиною парафіян останні душпастирі Золотого Потоку, забравши із собою найцінніше костельне майно, у тому числі образи Хресної Дороги і чудотворну ікону *Матері Божої* (нині цей образ, відреставрований 1963 року, знаходиться у Вабеніцах біля Олесьниці).

Після Псв. війни радянська влада закрила парафіяльний костел, а його будівлю переобладнала під будинок культури. За незалежної України у 1992 році святиню повернули громаді римо-католиків. 21 квітня 1992 року тодішній Львівський *єпископ-помічник* **Маркіян Трофим'як** освятив храм [3, 4, 7] у Золотому Потоці, який нині обслуговують бучацькі священики. 06.06.1993р. з Польщі до Золотого Потоку "повернулася" копія чудотворної ікони [7] пензля **Яна Мацюха**.

2.3.25. Качанівка

Перша відома письмова згадка про село Качанівка датується 1785 роком, а римсько-католицька парафія була заснована у 1792 році завдяки **Ізабеллі Любомирській**. Місцевий мурований костел збудували у 1798р., а освятили 1827 року під титулом *св. Архангела Михаїла*. У I половині XIXст. чи-

Качанівка, св. Архангела Михаїла, парафія Підволочиськ, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

сельність парафії, яка належала до Тербовельського деканату, складала приблизно 3 тисячі вірних. У 1885р. парафію, яка входила до Тернопільського деканату і налічувала понад п'ять з половиною тисяч римо-католиків, обслуговував парох *о. Адам Радзишевський*, а 1903 року понад шістьма тисячами парафіян опікувався парох *о. Станіслав Ющак*. У 1885р. парафіяльний округ охоплював Заднишівку (передмістя Підволочиська), Іванівку (відома з 1785р.), Мислову, Оріховець (нині - Хмельницька область) і Чернівців, а 1903 року ще й Підволочиськ (перша згадка у 1463р.).

2.3.25. Качанівка

Перед Ісв. війною була заснована парафіяльна експозитура у Підволочиську, і в складі парафії Качанівка, яка перейшла до новоствореного деканату Скалат, залишилися лише Іванівка з мурованою святинею 1909 року, Оріховець з дерев'яною каплицею 1899 року і Чернилівка. Парохом продовжував працювати *о. Юшак*. У міжвоєнний період качанівська парафія, яка нараховувала понад 4 тисячі вірних, обслуговувалась у 1929р. парохом *о. Едуардом Шербовським*, а з 1930р. - парохом *о. Тадеєм Залучковським*. 1928 року в Оріховці стару дерев'яну каплицю замінили мурованою, а у 1932р. була споруджена власна мурована святиня у Чернилівці. Протягом двох років після священничих свячень, які відбулись 15 листопада 1942 року, тут працював вікарієм майбутній Кам'янець-Подільський єпископ *Йоан Ольшанський*.

У 1944р. радянська влада закрила качанівський костел, перетворивши його на склад мінеральних добрив. Повернули колишню святиню 1990 року, а 18 вересня 1991 року храм [1, 2, 3, 4] було повторно освячено.

2.3.26. Колодіївка

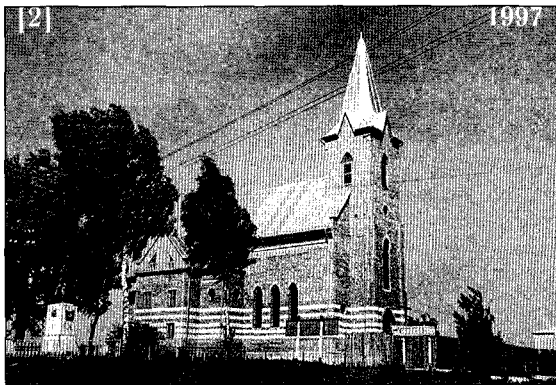
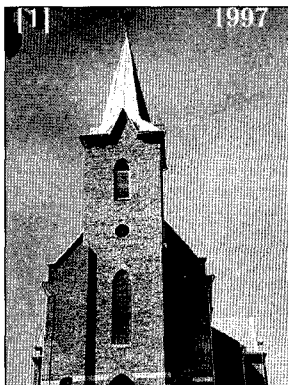
Село Колодіївка уперше письмово згадується у 1581 році. Місцева римсько-католицька громада, яка наприкінці XIX – на початку XX століть налічувала приблизно тисячу вірних, належала до парафії Скалат Тернопільського деканату. У 1907 році в Колодіївці спорудили му-

Колодіївка, св. Станіслава Костки, Тернопільський деканат (Півдолочиський район)

рований костел, який освятили 1913 року під титулом *св. Станіслава Костки*.

1908 року у селі була створена парафіяльна експозитура, яка охоплювала також село Панасівка. Перед Ісв. війною понад дві тисячі місцевих вірних обслуговував **о. Станіслав Тенерович**, а Колодіївка перейшла до новоствореного Скалатського деканату.

У міжвоєнний період парафіяльна експозитура в Колодіївці стала повноцінною парафією, до якої приєднали, окрім Панасівки, ще село Малий Ходачків з парафії Галущинці. У 1929р. парохом продовжував працювати **о. Тенерович**, котрого у 1930 році змінив адміністратор **о.**

2.3.26. Колодіївка

Едуард Патрикевич. Єдина на парафіяльних теренах філіальна каплиця була споруджена, ймовірно, у 30-х роках у Малому Ходачкові.

За радянської влади парафіяльний костел, який стояв у центрі села, знищили, підірвавши його (зараз тут встановлена скульптура *Матері Божої*). Вірні змушені були долати неблизький шлях, відвідуючи храм у сусідніх Галущинцях. Згодом *Служби* стали відправляти у невеликому приватному будинку, а потім - в одному з приміщень колгоспної контори. 24.12.1991р. була зареєстрована парафіяльна спільнота, яка протягом 1993-1998рр. разом з греко-католиками на невисокій горі між селами Колодіївка і Панасівка збудувала новий костел (1995 року **єпископ Маркіян Трофим'як** освятив наріжний камінь храму) [1, 2, 3, 4]. У 1998р. Львівський **архієпископ Мар'ян Яворський** освятив новозбудований храм та висвятив двох дияконів. У 2000 році **єпископ Станіслав Падевський** OFM Сар освятив нещодавно вибудований парафіяльний дім. Нині до колодіївської парафії належать також Жеребки (*).

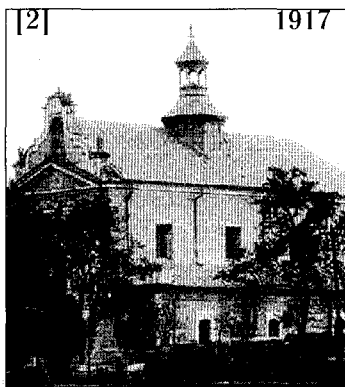
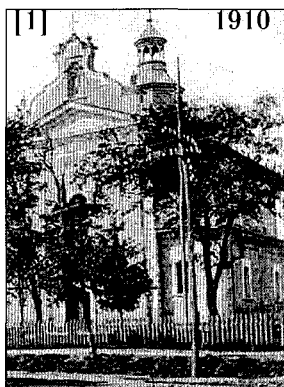
2.3.27. Копичинці

Давньоруське поселення (вперше згадується у письмових джерелах у першій половині XIV ст.), яке нині відоме як Копичинці, за археологічними даними, існувало ще у першому тисячолітті. У 1564 р. Копичинці отримали магдебурзьке право і статус міста. За радянської влади місто навіть деякий час з 1940 р. було центром району.

Копичинці. Успіння Пресвятої Діви Марії, Чортківський деканат (Гусятинський район)

Римсько-католицьку парафію тут за-

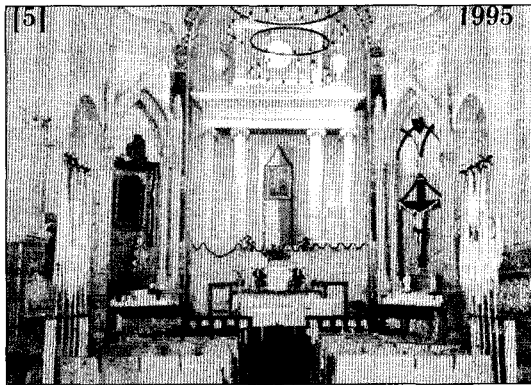
снували у 1443 р. (тоді ж було завершено спорудження місцевого замку). Фундаційний акт парафіяльного костелу 16.08.1443 р. підписали власник села **Яків** та його матір **Оффка**. Святиня отримала титул *Успіння Пресвятої Діви Марії і св. Симона, Станіслава, Климентія м., Катерини, Миколая, Леонарда*. Парафіяльний храм був знищений під час нападу татар і турків у 1618-1620 рр., нову святиню збудували 1705 року. Сучасний мурований костел з'явився у 1805 р., а 1824 року його освятили під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*.

2.3.27. Копичинці

Спочатку парафія належала Кам'янецькій дієцезії, а у XVIст. перейшла до Львівської архидієцезії (деканат Тереховля). Втім, навіть у XVIIIст. (після знищення старого костелу до спорудження нового) душпастирство тут здійснювали кам'янецькі священники. Наприкінці XVIIIст. (чисельність парафіян не перевищувала півтисячі) Копичинці увійшли до Язловецького деканату. 1885 року 4 з половиною тисячі католиків у копичинецькій парафії, яка вже знаходилась у складі Чортківського деканату, обслуговував парох о. **Микола Бялковський**, а 1903 року понад 6 тисяч вірних - парох о. **Владислав Лібревський**. Тоді парафіяльний округ охоплював села Котівка (відоме з II половини XVIIIст.), Коцюбинці (1562р.), Кругулець (1581р.), Нижбірок (до 1966р. - Новий Нижбірок, 1564р.), Оришківці (1579р.), Старий Нижбірок (II половина XVIст.), Сухостав, Теклівка, Целіїв (1458р.) і Яблунів (1414р.).

Після спорудження філіальних святинь у Нижбірку (1886р.), Яблуневі (1901р.) та Коцюбинцях (1902р.) у цих селах на початку XXст. заснували

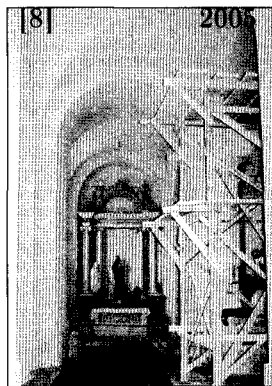
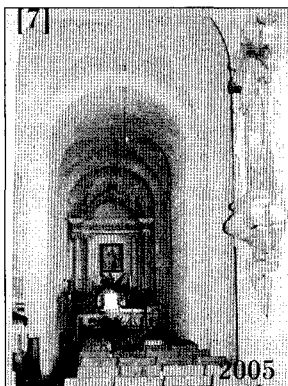
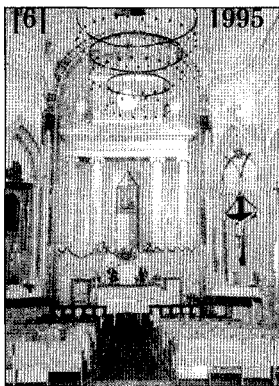
2.3.27. Корусьці

2.3.27. Копичинці

парафіяльні експозитури, які пізніше стали самостійними парафіями. Перед Ісв. війною парафією Копичинці (залишилось лише 3 тисячі вірних і 4 села - Котівка, Крогулець, Оришківці, Теклівка) опікувався парох о. **Фердинанд Маєвський**, а на її теренах залишилась єдина каплиця у Теклівці, побудована ще 1890 року.

Після адміністратора о. **Йосипа Чапрана** копичинецьких католиків, чисельність яких у 20-30-х роках зросла з 4 до 5 тисяч, з 1929 року обслуговував парох і чортківський декан о. **Станіслав Тенеревич**. Після Псв. війни костел закрили, спочатку його використовували як складське приміщення, пізніше у ньому розмістили цех виробництва соку та вина. 1991 року колишній парафіяльний храм повернули вірним. Протягом 1991-1994рр. тривало відновлення костелу [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]. Нині до парафії належать також Коцюбинці (*) і Яблунів (*).

12 жовтня 2003 року Львівський єпископ-помічник **Леон Малий** освятив каплицю у в'язниці у Копичинцях.

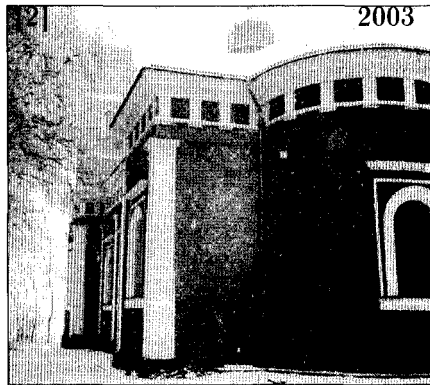
2.3.28. Коропець

Коропець, який уперше в документах згадується 1421 роком, має давньоруське походження, про що свідчать два городища часів Київської Русі в його околицях. У 1453р. містечко отримало магдебурзьке право, а після того, як 1607 року татари зрівняли його з землею,

Коропець, св. Миколая, парафія Бучач, Чортківський деканат (Бучацький район)

тривалий час вважалося селом. За Австрії Коропець входив до Станіславівського, з 1867р. - Бучацького повітів, а від 1940 до 1962 року був районним центром.

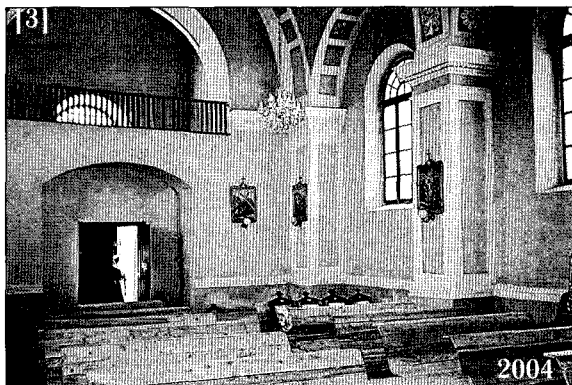
Заснування місцевої римсько-католицької парафії *свв. Миколая і Катерини* королем **Владиславом Ягайлом** відбулось 27.05.1427р. (за іншими даними, храм споруджено 1421 року). Костел отримав село Делеву та інше майно, а парохом став *о. Микола*. З 1593р. парафія належала до Устенського (Галицького) деканату, з 1675 року - Бучацького, з 1787 року - Станіславівського, а пізніше (ймовірно, з 1843 року) - знову до Бучацького деканату.

2.3.28. Коропець

На зламі XVIII - XIX століть парафія, яка охоплювала 5-6 сіл, налічувала менше тисячі вірних. Мурований храм, споруджений на кошти родини **Мисливських** та **Мартина Межвенського**, освятили у 60-х роках XIXст. та консекрували 02.07.1882р. під титулом *св. Миколая еп.* У 1885-1903рр. майже 2 тисячі парафіян з Коропця та сіл Будзин, Вербка (згадка у 1864р.), Вістря (1785р.), Горигляди (1785р.), Делева (1427р.) та Новосілка-Коропецька (нині - Садове) обслуговував парох **о. Владислав Яхимовський**. У 1923р. Делева (костел *Матері Божої з гори Кармель* 1912 року) виділилась у самостійну парафію, приєднавши до себе Будзин, а 1929 року виокремилась Вербка (храм *Пресвятого Серця Ісуса* 1925 року). На теренах коропецької парафії, якою ще до Ісв. війни став опікуватись парох **о. Михайло Папроцький**, залишились муровані святині у Новосілці (1908р.) і Вістрі (1912р.) та дерев'яна у Гориглядах (1927р.). Понад 2 тисячі парафіян з 1930р. обслуговував парох **о. Франциск Сорис**.

Після повернення у 1992р. храм [1, 2, 3, 4] у Коропці реставрували.

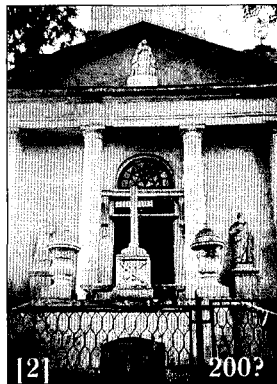
Хом'яківка - це маленьке село, яке нині фактично злилось з сусіднім великим поселенням Косів, відомим ще з 1450 року. Проте римсько-католицька парафія (спочатку - як капеланія) була заснована завдяки **Валерію Подлевському** у середині XIXст. саме у Хом'яківці (тоді ж тут збудували і сучасний мурований костел).

Косів, св. Антонія, парафія
Ридодуби, Чортківський де-
канат (Чортківський район)

За переказами, першим душпастирем був о. **Йосип Кпера**. Храм освятили 1891 року під титулом *св. Антонія Падуанського*.

Споруджений у класичному стилі костел мав головний вівтар з каменю, дерева і гіпсу зі скульптурою *Матері Божої Святого Розарію* і два дерев'яні вівтарі з образами *Матері Божої Святого Розарію* та *Ісусового Серця*, а також дерев'яний амвон.

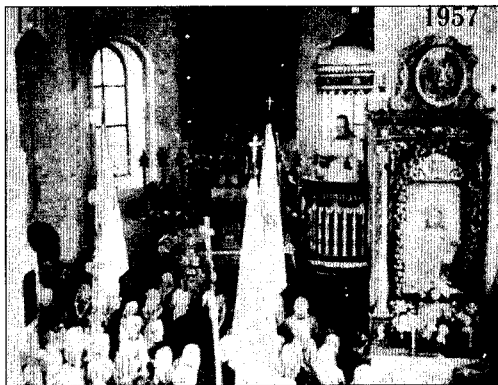
1885 року хом'яківську парафію, яка належала до складу Чортківського деканату і налічувала понад три з половиною тисячі вірних, адміністрував о.-домініканець **Гіацинт Бернат**, а 1903 року понад чотири

2.3.29. Косів (Хом'яківка)

з половиною тисячі парафіян обслуговував парох і чортківський декан о. **Леонард Мочаровський**, причому чисельність косівських вірних у 5 разів перевищувала хом'яківських. До парафії належали також села Бичківці (перша згадка у 1442р.), Білий Потік, Білобожниця (відоме з 1581р.), Калинівщина, Ромашівка, Ридодуби, Семаківці, Скородинці і, звичайно ж, Косів з філіальними святинями у Бичківцях (*Матері Божої Скорботної*, 1897р.), Білобожниці (*св. Апп. Петра і Павла*, 1907р.) і Семаківцях (*Преображення Господнього*, 1895р.).

У 1912р. (за пароха о. **Йосипа Гарри**) постала парафіяльна експозитура у Бичківцях, до якої приєднались також Скородинці. У 1922-1931 роках у селі Ридодуби спорудили власний костел *Успіння Пресвятої Діви Марії*, 1930 року було завершено спорудження храму у Білому Потоці (освятили у 1933р. під титулом *Матері Божої Ченстоховської*), а в другій половині 30-х років з побудовою парафіяльного будинку виділилась у самостійну парафію Білобожниця.

2.3.29. Косів (Хом'яківка)

У міжвоєнний період парафію Хом'яківка продовжував обслуговувати о. **Гарра**, який став чортківським деканом, а з 1934р.- адміністратор о. **Казимир Флейшхакер**, котрий опікувався парафіянами аж до своєї смерті наприкінці 50-х років (лише тоді радянська влада закрила костел, перетворивши його на колгоспний склад).

У 1991 році храм повернули громаді вірних, а 1992 року його освятив тодішній Львівський єпископ-помічник **Маркіян Трофим'як**. Перед входом до костелу [2] залишилися неушкодженими (завдяки парафіянці **Кароліні Терлінській**) скульптури *св. Ап. Петра і Павла*, над входом - скульптура *св. Софії з Вірою, Надією та Любов'ю*. Збереглися також кам'яний Хрест при вході до храму та у подвір'ї скульптура *св. Антонія*, біля якої після закриття костелу у свято патрона парафії щороку збирались вірні. У 2000 році буря пошкодила покрівлю костелу, святиню [1, 2, 3, 4, 5, 6] довелось ремонтувати. Нині храм обслуговує священник з парафії у Ридодубах.

2.3.30. Коцюбинці

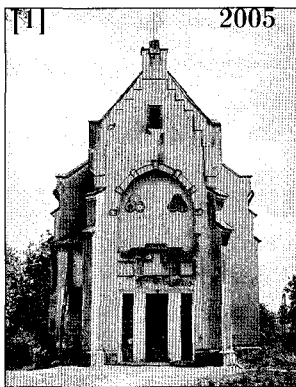
Вперше село Коцюбинці письмово згадується у 1562 році. Його римо-католики належали до заснованої 1443 року ще на теренах Кам'янецької дієцезії парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Копичинцях, яка з XVI по XX століття почергово перебувала у складі

Коцюбинці, свв. Апп. Петра і Павла, парафія Копичинці, Чортківський деканат (Гусятинський район)

деканатів Теремовля, Язловець і Чортків Львівської архідієцезії. У 1885-1903 роках у Коцюбинцях проживало від 5 до 7 сотень впр-

них, котрі відвідували *Служби Божі* у мурованому парафіяльному храмі, спорудженому 1805 року.

Місцевий мурований філіальний костел було збудовано завдяки фінансовій допомозі власників Коцюбинців родини **Городиських** та освячено у 1902 році під титулом *святих Апостолів Петра і Павла*. У 1903-1909 роках у цьому селі, як і в інших селах парафії Копичинці, які спромоглися поставити свої власні муровані святині (Нові Нижбірки - 1886р.,

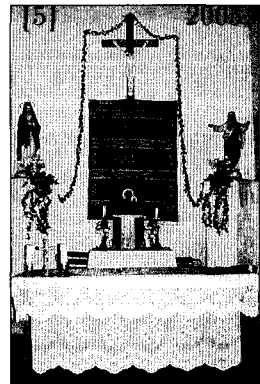
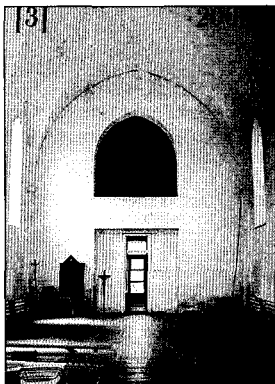
2.3.30. Коцюбинці

Яблунів - 1901р.), відбувався процес формування самостійної парафії спочатку як експозитури. Коцюбинецька експозитура копичинецької парафії, налічуючи перед I світовою війною приблизно дев'ять сотень католиків, обслуговувалась у 1912 році о. **Йосипом Процнером**, а 1913 року - о. **Еміліаном Серетним**.

У міжвоєнний період чисельність парафії Коцюбинці не перевищувала тисячі вірних. У 1929 році нею опікувався парох о. **Франциск Ястжембський**, а з 1934 року її адміністрував о. **Тадей Гайдек**. Парафіяльний округ охоплював також сусідні села Ліски і Чагарі, а філіяльних святинь не було.

Після II світової війни радянська влада закрила парафіяльний костел у Коцюбинцях, розмістивши у ньому сільський клуб. Повернули колишню католицьку святиню [1, 2, 3, 4, 5] у 1992 році.

Сьогодні місцевих римо-католиків, як і понад сотню років тому, обслуговують священники з парафії Копичинці.

2.3.30. Kociubińce

2.3.31. Красне

Село Красне вперше у документах згадується 1564 роком. У 1885р. тисяча місцевих римо-католиків належала до заснованої 1715 року парафії *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії* у Товстому Теробовельського деканату, а обслуговував їх парох **о. Петро Жепінський**

Красне, св. Антонія, парафія Скалат, Тернопільський деканат (Гусятинський район)

(село Товсте - не плутати з Товстим Заліщицького району - відоме принаймні з 1648 року). Мурований парафіяльний храм [3] було освячено у 1869 році.

1893 року у селі Красне збудували на кошти **Антонії Цеглецької** муровану каплицю, яку освятили під титулом *Преображення Господа Ісуса*. У 1903 році душпастирем майже 13 сотень місцевих вірних був парох **о. Філіп Хожемський**. Перед Ісв. війною у Красному вже існувала парафіяльна експозитура (в межах новоствореного деканату Скалат), якою опікувались **о. Станіслав Цебрух** (1912р.) та **о. Йосип Ольхувка** (1913р.), а кількість вірних перевищувала півтори тисячі.

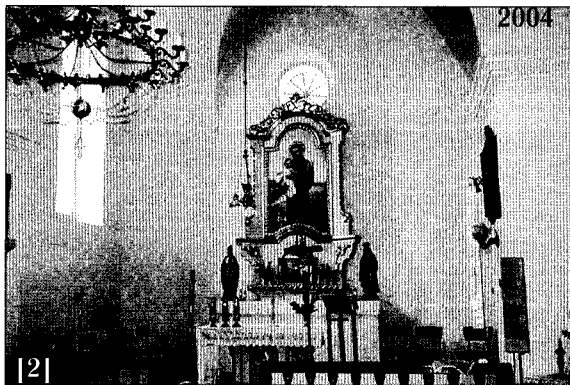

2.3.31. Красне

Лише після Ісв. війни тут фактично постала самостійна парафія (хоча Схематизми подають 1895 рік), до якої увійшли також такі села, як зокрема Волиця, Калагарівка (відоме з 1581р.), Козина, Кокошинці та Ставки, а парохом був о. **Антоній Партика**. Від 1935 року понад двома тисячами парафіян опікувався адміністратор о. **Владислав Вечоркевич**, а з 1938 року - адміністратор о. **Лука Макольондра**. Парафія не мала філіальних святинь, у Красному був осередок *сестер-служебниць* (*Congregatio Sororum Servularum Beatissimae Virginis Mariae*).

Після II світової війни парафіяльний храм у Красному радянська влада закрила, розмістивши у ньому склад отрутохімікатів місцевого колгоспу. 1993 року святиню повернули місцевим католикам латинського обряду, нині вона [1, 2] носить титул *св. Антонія* та обслуговується скалатським священником.

Зберігся також колишній костел [3] у Товстому, проте сьогодні він не належить римо-католикам.

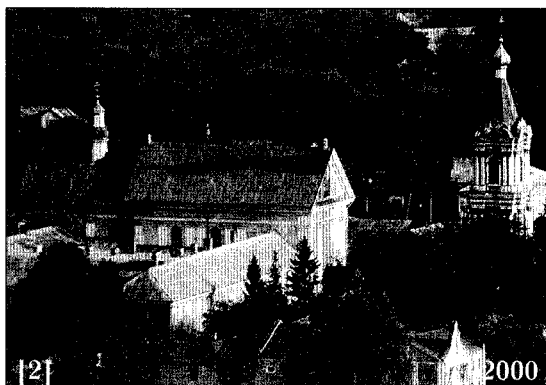
2.3.32. Кременець

Перша літописна згадка про давньоруський Кременець датується 1226 роком, коли він належав до Галицько-Волинського князівства, проте, за археологічними даними, поселення існувало ще у I тисячолітті (у польських джерелах Кременець згадується у 1063

Кременець, св. Станіслава Єп. мч., Тернопільський деканат (м. Кременець)

році). Татаро-монголи не змогли захопити місцеву фортецю, але на їхню вимогу у 1259 році кременецький замок був зруйнований (відбудували його наприкінці XIII століття).

У 1366 році після війни між Литвою та Польщею за Галицько-Волинські землі місто увійшло до Великого Литовського князівства. У 1438 році Кременець отримав магдебурзьке право. З 1569 року (після Люблінської унії) він у складі Речі Посполитої, з 1793 року належав Росії (центр повіту), у 1920 році відійшов до Польщі, а з приходом радянської влади став у 1940 році центром району (1948 року отримав статус міста районного підпорядкування).

2.3.32. Кременець

Протягом XVI-XVII століть за розпорядженням дружини **Зигмунта I** італійської королеви **Бони Сфорци**, якій він подарував Кременець, було споруджено для *отців-францисканців* спочатку дерев'яний монастирський комплекс (1538р.), а пізніше - муровані монастир та костел (1636р.) у готико-ренесансному стилі з елементами української архітектури XVI століття. У XVIIIст. добудували дзвіницю у стилі пізнього бароко. 1832 року (після польського повстання 1830-1831рр.) царська влада передала храм православним, які його реконструювали та переосвятили на Миколаївський собор [1]. Сьогодні він належить громаді УПЦ Московського патріархату.

У 1701р. кременецький староста **Януш Вишневецький** запросив до міста *отців-єзуїтів*, які отримали уніатську церкву та православний Бого-явленський монастир, збудований з елементами ренесансного стилю на початку XVIIст. Протягом 1731-1743рр. вони спорудили у стилі пізнього бароко (з двома вежами та куполом посередині) мурований костел *св.*

2.3.32. Кременець

Ігнатія Лойоли і Станіслава Кости та два навчальні корпуси колегіуму (за проектом архітектора Павла Гжицького). У 1805р. у цих корпусах було відкрито Вищу Волинську гімназію, яку 1819 року реорганізували у ліцей. Після 1831р. ліцей закрили, і в його приміщенні з 1836р. працювала православна семінарія, а у 1901р. тут розмістили переведене з Житомира єпархіальне жіноче училище, яке готувало вчительок для церковнопарафіяльних шкіл. У 1921р. було відновлено Кременецький ліцей, а 1940 року утворено учительський інститут (у 1950р. його реорганізували в педагогічний). Сьогодні у цьому найкращому архітектурному ансамблі Кременця розташована Преображенська церква УАПЦ [3].

1760 року у Кременці збудували монастир та костел *отців-реформатів*. Від початку ХІХст. тут перебували *отці-василіани*, виселені з Богоявленського монастиря (*реформатів* перевели у село Великі Делеркали). У 1838р. монастирський комплекс передали православним, які розмістили у ньому *єпископську* резиденцію. На початку ХХст. було добудовано над-

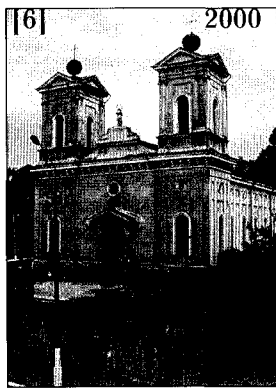

2.3.32. Кременець

ворітну дзвіницю (суміш пізнього бароко з домішками рис псевдоруської архітектури). Нині у цих будівлях - Богоявленський жіночий монастир УПЦ Московського патріархату [2].

Мурований парафіяльний костел у Кременці [4, 5, 6, 7, 8, 9] збудували на кошти вірних у 1853-1857 роках за проектом архітектора **Тона** храму *св. Катерини* у Санкт-Петербургу в академічному стилі з елементами еклектики. Освіятили його у листопаді 1857 року під титулом *св. Станіслава еп. мч.*, 1908 року виконано поліхромію храму. У головному вівтарі було розміщено образ *Богородиці* (копія *Сикстинської Мадонни*) кременецького художника **Аркадія Хіке**. У 1909 році у лівому бічному нефі встановлено бюст великого польського поета, уродженця Кременця, **Юліуша Словацького**, виконаний скульптором **Вацлавом Шимановським** до сторіччя його народження.

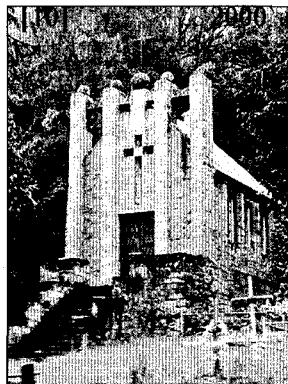
До II світової війни місто було осередком Кременецького деканату Луцької дієцезії. 1935 року понад 3 тисячі вірних обслуговував парох

2.3.32. Кременець

о. Едуард Студзинський, а парафія охоплювала понад чотири десятка сіл, зокрема Бережці (перша згадка у 1545р.), Білокриниця (1438р.), відомі з I половини XVIст. Великі Фільварки (з 1946р. - Пласке), Колосова (1545р.), Людвице (1545р.), Млинівці (з 1964р. - Радянське), Сапанів (1545р.), Стіжок (1073р.), Тилявка (1545р.), Чугалі (I половина XVIст.) і Шпиколоси (1545р.). Муровані каплиці знаходились у Бережці і Подолянах, а дерев'яна - у Смізі.

Костел не припиняв своєї роботи і за радянської влади. У 1975р. парох о. **Маркіян Трофим'як** (майбутній Луцький єпископ) здійснив реставрацію святині. У 1991 році разом з іншими українськими парафіями колишньої Луцької дієцезії увійшов до складу Львівської архієпархії і Кременець (з 1992р. належить до деканату Тернопіль). 22.07.2005р. у кременецькому храмі відпустову Службу відправив кардинал **Мар'ян Яворський**. Нині до парафії входить теж Шумське (*), а на її теренах знаходиться цвинтарна каплиця **Мочульських** [10].

2.3.33. Куропатники

Куропатники відомі з другої половини XIVст., римо-католики села належали до парафії *св. Анн. Петра і Павла* у Бережанах, яка з 1787р. стала осередком деканату. 1885 року їх було майже 9 сотень. У 1892р. тут завершили будівництво власного мурованого храму, який

Куропатники. Різдва св. *Йоана Хрестителя*, парафія Бережани, Галицький деканат (Бережанський район) того ж року освятив Львівський єпископ-помічник **Йоан Пузина** під титулом Різдва св. *Йоана Хрестителя*. 1896 року у Куропатниках постала парафіяльна експозитура, першим душпастирем якої був *о. Марцель Завадовський*, з 1904р. - *о. Ромуальд Тумпх*, а з 1906 року - *о. Станіслав Костуловський*.

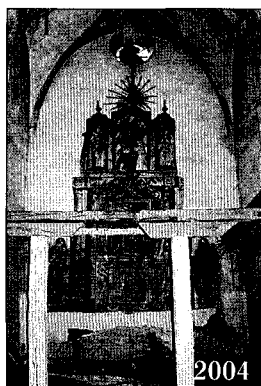
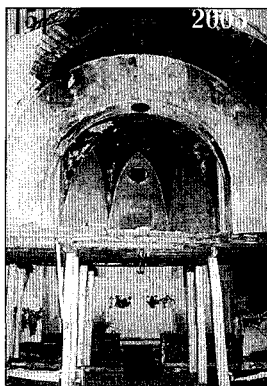
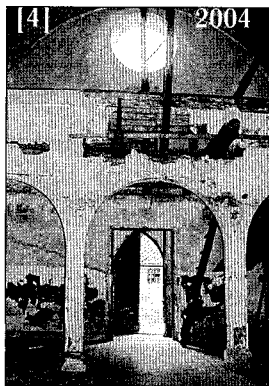
1913 року (вже у статусі самостійної парафії) Куропатники налічували понад 2 тисячі вірних, котрі проживали також у селах Августівка, Бишки, Будилівка (нині - частина Куропатників), Конюхи, Потік і Ценів. Під час Ісв. війни парафіяльний костел знищила німецька артилерія. Відбудували

2.3.33. Куропатники

храм завдяки зусиллям наступного душпастиря *о. Франциска Голясова*, а у вересні 1920 року Львівський єпископ-помічник *Болеслав Твардовський* його освятив. Заслугою *о. Антонія Шварца*, який з 1922р. опікувався парафією, стало спорудження дзвіниці та дооснащення костелу. З 1926р. парафію адміністрував *о. Михайло Карчевич*, який розбудував парафіяльний дім та змінив оздоблення головного вівтаря.

У 1922р. виділилась парафія Конохи з мурованим костелом *Матері Божої Королеви Польщі* 1910 року, до якої приєднались Августівка і Ценів. 1929 року куропатниківська парафія налічувала лише півтори тисячі вірних. Нею опікувався з 1931р. *о. Йоан Паліца* (споруджено два захрестя, а храм оточено муром). З 1934р. парохом був *о. Казимир Флякович*, а з 1936р. - *о. Франциск Ястжембський* (до парафії увійшло село Сеньків). У 1944р. частина парафіян разом з *о. Ястжембським* виїхала до Польщі, а костел використовувався як колгоспний склад. Повернули його 2003 року, у 2004р. відбувся перший етап реставрації храму [1, 2, 3, 4, 5, 6].

2.3.34. Ладичин

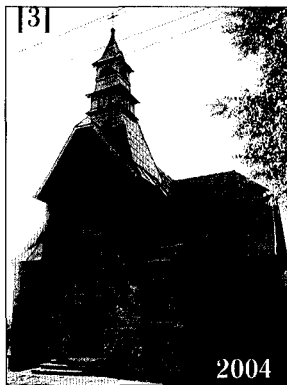
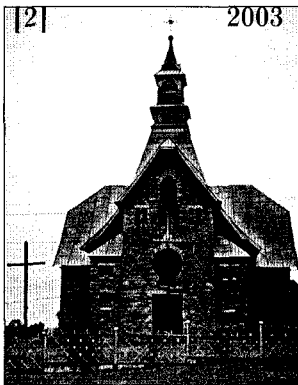
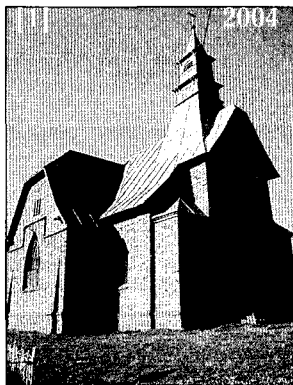
Село Ладичин документально відоме з 1564 року, проте наявність на його території давньоруських поховань дає підстави вважати вік поселення більш древнім. Місцеві римо-католики, яких у 1885-1903 роках налічувалось від 3 до 4 з половиною сотень вірних, і раніше

Ладичин, Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Микулинці, Чортківський деканат (Теребовельський район)

належали до микулинецької парафії *Пресвятої Трійці* Теребовельського деканату, заснованої на початку XVIII століття. Вони

відвідували мурований бароковий парафіяльний храм у Микулинцях, споруджений у 1761-1779 роках.

У 1911 році у Ладичині, який завдяки **Йосипу Рею** отримав мурований костел *св. Казимира*, була заснована парафіяльна експозитура, яка у міжвоєнний період підвищила свій статус до рівня самостійної парафії. До неї увійшло також колишнє микулинецьке село Людвиківка (нині - Дворіччя), що вперше згадується 1785 року. Перед I світовою війною

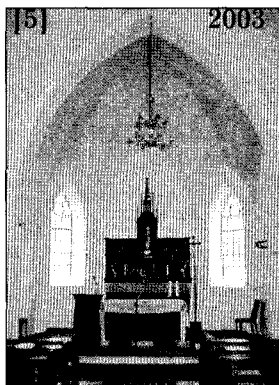
2.3.34. Ладичин

півтори тисячі ладичинських католиків латинського обряду обслуговували о. **Казимир Ромпала**.

У 1922 року костел перебудували заново (або принаймні у храмі завершилися значні реставраційні роботи), а 1924 року відбулось освячення костелу під титулом *св. Казимира*. У 1929 році парохом у Ладичині працював о. **Лаврентій Генджак**, а з 1932 року парафію адміністрував о. **Павло Гарсця**. У міжвоєнний період чисельність місцевих вірних лише трохи перевищувала тисячу.

Після II світової війни ладичинський парафіяльний костел закрили, а будівлю використовували у якості зерносховища. 19 березня 1992 року колишню святиню повернули громаді римо-католиків, сьогодні храм [1, 2, 3, 4, 5] носить титул *Успіння Пресвятої Діви Марії*, а обслуговують його, як і століття тому, священники з Микулинців.

Особливою пошаною місцевих вірних користується образ *Матері Божої Ладичинської* [6].

2.3.35. Лисівці

Лисівці документально відомі з першої половини XVст., проте місцеві городище та могильник часів Київської Русі свідчать про більш древній вік поселення. Римо-католики села належали до парафії *Пресвятої Трійці* у Товстому, заснованої 1717 року ще на теренах

Лисівці, Пресвятого Серця Господа Ісуса, парафія Чортків, Чортківський деканат (Заліщицький район)

Кам'янецької дієцезії. У 1784р. парафію перевели до Львівської архієпархії, що остаточно затвердив Рим 1819 року.

Лисовецькі католики, котрих 1885 року налічувалось 6 сотень, спочатку послуговувались товстівським храмом, спорudzеним у 1741р. та освяченим 1871 року. Сучасний мурований костел у селі збудували у 1887 року (завдяки родині місцевих власників **Зигемберг-Орловських**), а освятили 1907 року під титулом *Пресвятого Серця Ісуса*. У 1906 році Лисівці виділились у самостійну парафію (спочатку - як парафіяльна експозитура) у складі Язловецького деканату, до якої приєдналось відоме з 1785 року

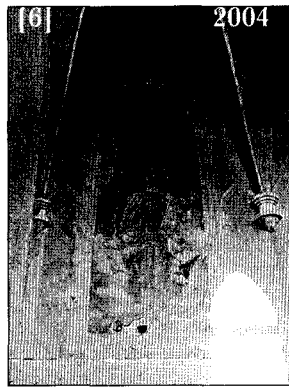
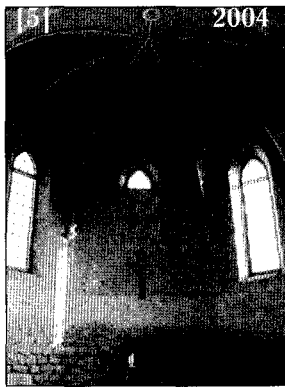
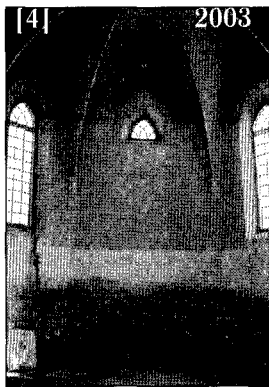

2.3.35. Лисівці

село Капустинці. Перед I св. війною лисівських вірних обслуговували *о. Йоан Ідец*, а з 1913 року - *о. Йоан Дудзик*. Тоді ж розпочали спорудження каплиці у Капустинцях, яке, ймовірно, не завершили, або ж святиню знищила війна, оскільки вона пізніше у Схематизмах не згадується.

У міжвоєнний період лисівська парафія, чисельність якої становила понад тисячу вірних, охоплювала, окрім Капустинців, також села Шершенівка та Шипівці. 1929 року тут парохом був *о. Станіслав Шкодзинський*, а з 1935 року адміністратором - *о. Владислав Ручаевич*. На парафіяльних теренах існували дві філіальні святині - у Шипівцях, мурована коштом **Янковських-Ступницьких**, та Шершенівці, споруджена у 1927-1934 роках.

Нині храм [1, 2, 3, 4, 5] у Лисівцях, який за радянської влади використовувався як колгоспна комора, відбудовується, а місцевих римо-католиків з 2002 року обслуговують чортківські *отці-домініканці*. З розписів майстра **Ставничого** в костелі уціліла лише єдина фреска [6].

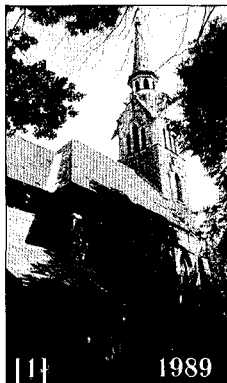

Село Лосяч уперше письмово згадується у 1785 році (раніше там існувало поселення під назвою Рогожна або Рогізне). Католики латинського обряду села належали до парафії *Успіння Пресвятої Діви Марії* у відомому з першої половини XIV століття містечку Скала

**Лосяч, св. Антонія,
Чортківський деканат
(Борщівський район)**

(з 1940 року - Скала-Подільська) Язловецького деканату, заснованої ще на теренах Кам'янецької дієцезії. 1885 року у Лосячі проживало понад 6 сотень вірних.

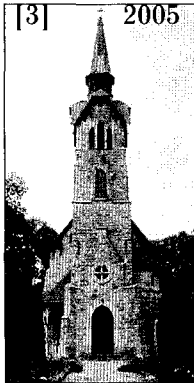
У 1889 році у селі збудували на кошти родини **Голуховських** та освятили під титулом *св. Антонія Падуанського* мурований філіальний костел. 1903 року чисельність парафіян у Лосячі становила понад 8 сотень. У 1904 року у селі була встановлена парафіяльна експозитура, яка перед Першою світовою війною налічувала півтори тисячі католиків, охоплювала також села Босири, Дубівка, Коцюбинчики і Сокиринці та обслуговувалась о. **Йоаном Бобчинським**.

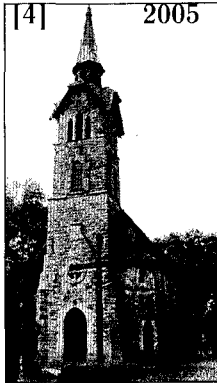
1989

2005

2005

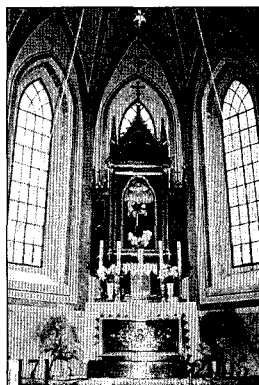
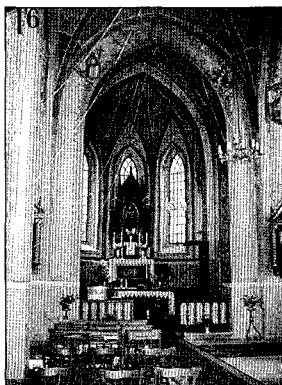
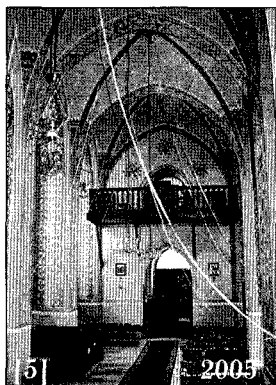

2005

2.3.36. Лосяч

У міжвоєнний період експозитура у Лосячі набула статусу парафії, увійшовши до новоствореного Борщівського деканату. Парохом був *о. Казимир Голицький*, який працював у Лосячі з 1912 року ще за *о. Бобчинського*. На парафіяльних теренах знаходились приватна каплиця *Козебродських* у Коцюбинчиках (освячена у 1931р.) та святині у Босирах 1931 року і Сокиринцях кінця 30-х років.

Ймовірно, після війни впродовж 50-х та 60-х років костел у Лосячі був єдиним діючим храмом латинського обряду у тодішньому Скала-Подільському районі, хоча і залишився наприкінці 60-х років без священика (до 1953 року парафію продовжував обслуговувати *о. Голицький*, пізніше майже десяток років доїжджав *о. Йосип Адамчик*). На початку 70-х років костел закрили, розмістивши у ньому склад запчастин для тракторів та вантажівок. Повернули храм [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7] у 1990р., а освятили 21 квітня 1990 року під титулом *св. Антонія*. Сьогодні парафія охоплює також Бережанку (*), Бурдяківці (*) та Скалу-Подільську (*).

2.3.37. Лошнів

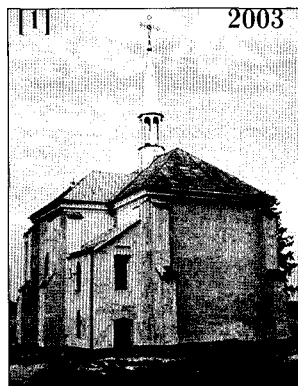
Першим селом на теренах розлогої теребовельської парафії однойменного деканату, де, реалізуючи ідею **о. Станіслава Громницького** про поділ великих парафій, збудували костел, був Лошнів, відомий принаймні з 1564 року. У 1869 році тут постала місцева парафія

Лошнів, св. Йоана Кантога, парафія Теребовля, Чортківський деканат (Теребовельський район)

(спочатку - як капеланія); сучасний мурований костел спорудили у 1873 році на кошти **Віктора Баворовського** та вірних, а освятили його

1890 року під титулом *Різдва Пресвятої Діви Марії*. Раніше парафіяни з Лошнева відвідували *Служби Божі* в Теребовлі у *кармелітському* храмі, який від початку ХІХст. виконував функцію парафіяльного після пожежі у дерев'яному костелі *Пресвятої Трійці*.

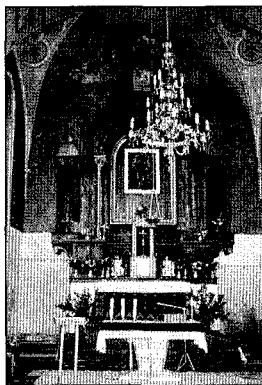
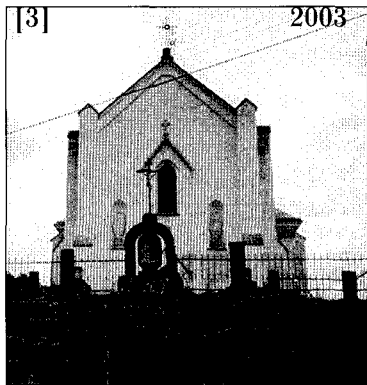
У 1885 році **о. Едуард Карнецький** опікувався понад двома тисячами місцевих вірних, котрі проживали також у селах Остальці і Сушин (перша згадка у 1564р.), а у 1903-1913 роках від двох з половиною до трьох

2.3.37. Лошнів

з половиною тисяч католиків обслуговував парох **о. Людвик Мартинович**. 1913 року у Сушині коштом парафіян було збудовано філіальний храм, який нині передано греко-католикам (до II світової війни тут двічі на місяць лошнівський парох відправляв *Служби Божі*).

У міжвоєнний період 1929 року адміністратором у Лошневі був **о. Матей Франків**, а з 1930р. - парохом **о. Владислав Міхалкевич**. Останній у червні 1945 року разом з частиною парафіян виїхав до Польщі. Їм вдалося вивезти більшу частину костельного майна, зокрема образи *Видіння св. Станіслава Костки* [5] з головного вітваря, *св. Йосипа і св. Йоана Непомуки* (нині - в Куропатниках у Польщі). Інше майно перебуває у костелах Бедричова та Зеленіц біля Стшеліна, а також у Стшеліні. За радянської влади лошнівський костел закрили, розмістивши у ньому склад хімікатів. Повернули святиню [1, 2, 3, 4] 1991 року, нині її обслуговують священники з Теревовлі. У 1998р. з Куропатників привезли копію ікони *Видіння св. Станіслава Костки* роботи **Марії Томашевської** зі Щецина.

2.3.38. Микулинці

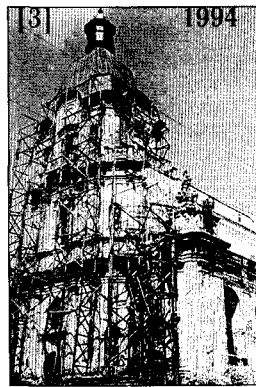
Уперше Микулинці згадуються як Микулин у “Повчанні” князя **Володимира Мономаха** 1096 роком. Заснували поселення ченці, спорудивши на березі Серету церкву *св. Миколая* - звідси і його назва. Микулин входив спочатку до Теревовельського, потім

Микулинці, Пресвятої Трійці, Чортківський деканат (Теребовельський район)

- Галицького князівства, з 1199 року - до Галицько-Волинської держави, а з 1387р. - до Польського королівства. Тоді і став називатися Микулинцями. У середині XVIст.

тут збудували мурований замок-фортецю, залишки якої збереглись до сьогодні. 1595 року Микулинці отримали міські права, а 16.12.1758р. - магдебурзьке право. З 1772р. місто належить Австрії, у 1810-1815рр. - Росії, з 19.09.1920р. - Польщі, а з 1940р. за радянської влади воно стало селищем міського типу і районним центром (до 1962р.).

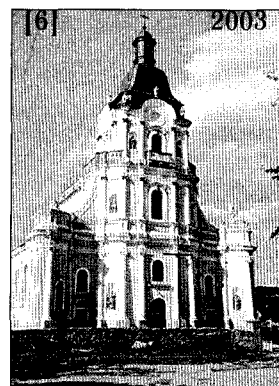
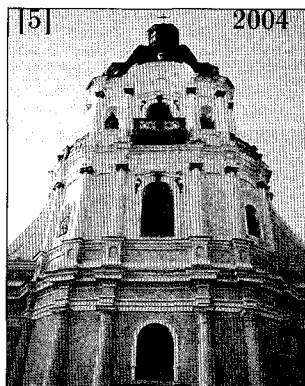
Місцевий костел *св. Анни* тут існував вже наприкінці XVIст. (ймовірно, його спорудила власниця Микулинців **Анна Йорданова**), проте

2.3.38. Микулинці

згадується вперше у 1615р. у складі Тереховельського деканату, до якого Микулинці належали аж до Півн. війни. 1619 року храм знищено під час турецько-татарського нападу. У 1677р. тут була лише каплиця, у якій священники Кам'янецької дієцезії відправляли недільну Службу, а вже у 1718р. - дерев'яний костел *Йоана Хрестителя* (зруб із дуба).

У 1779р. парафію в Микулинцях, яку заснували перед 1715 роком, піднесли до гідності препозитури. 1761 року Львівський архієпископ **Вацлав Сераковський** заклав наріжний камінь під сучасний мурований бароковий костел фундації **Людвіки Потоцької** за проектом архітектора-аматора **Августа Мошинського**. У 1779 році новозбудований храм освятили під титулом *Пресвятої Трійці*. У 1780р. за сприяння та фінансової підтримки **Потоцької** при костелі створено монастир *отців-місіонерів*, яким було довірено парафію та опіку над старим дерев'яним костелом. Проте цісарська влада у 1785 році закрила монастир, якийсь час будинок використовували як притулок для убогих. 16.05.1799р. костел істотно

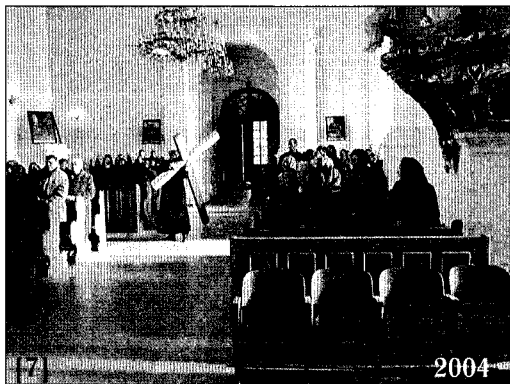
2.3.38. Mikulińce

2.3.38. Микулинці

пошкодила буря, а у 1859р. - пожежа, після якої дах покрили гонтом, а вежу - оцинкованою бляхою. У 1926-1929 роках відбувся останній ремонт храму перед II світовою війною.

У XIXст. до парафії належали села Воля-Мазовецька (нині - Воля), Кнопківка, Кривки, Ладичин (згадка у 1564р.), Лука (нині - Велика Лука, 1473р.), Лучка, Людвиківка (нині - Дворіччя, 1785р.), Мишковичі (1564р.) і Чортория (з 1964р. - Миролюбівка, 1785р.), які разом з Микулинцями налічували від півтори до 4 тисяч католиків. Парафію обслуговували парохі: у 1803-1816рр. - *о. Конрад Рагуель*, у 1885р. - *о. Густав Гренсо*, 1903 року - *о. Йосип Грабовський*, у 1912-1913рр. - *о. Людвик Вайс*.

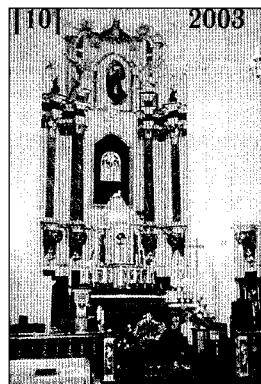
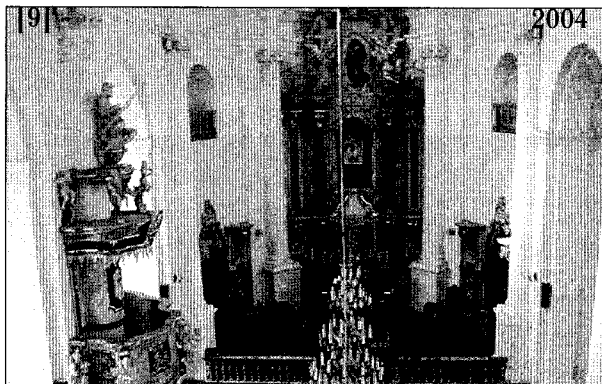
У 1906р. в Мишковичах спорудили на кошти **Віктора Баворовського** костел *Пресвятого Серця Ісуса*, а 1909 року у селі постала парафіяльна експозитура (потім - парафія), до якої увійшли Лука і Чартория. 1911 року виділився Ладичин у парафіяльну експозитуру *св. Казимира*, яка стала парафією, приєднавши Людвиківку. Чисельність микулинецької

2.3.38. Микулинці

парафії перед Ісв. війною зменшилась до 3 тисяч вірних. У міжвоєнний період з 1925 року парохом працював о. **Йоан Недзельський**, а парафія налічувала менше 2 тисяч римо-католиків. У 1926-1929 роках відбулася реставрація костелу під керівництвом професора **Вітольда Мінкевича**. Храм мав, окрім головного, бічні вівтарі *Матері Божої, Пресвятого Серця Ісуса та свв. Йосипа і Антонія*.

Після 1945 року костел у Микулинцях використовували почергово як військові приміщення, зерносховище та склад солі. Частину дерев'яних скульптур перевезли до Львівської картинної галереї в Олеську. 22.12.1989р. храм повернули громаді вірних. На парафії з 1995 по 2001 рік працювали також черниці зі Згромадження *Сестер Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*, а з 2001р. - *сестри-кармелітки Дитятка Ісуса*. Проведено частковий ремонт костелу [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10] за проектом архітектора **Зеновія Логуша**. Сьогодні до парафії Микулинці належать також Ладичин (*), Настасів (*) та Струсів (*).

Перша письмова згадка про село Настасів датується 1581 роком. Місцева католицька парафія у складі Теробовельського деканату, якою опікувались *отці-єзуїти*, була заснована ще до 1701 року (саме цим роком згадується санктуарій *Матері Божої Ченстоховської*

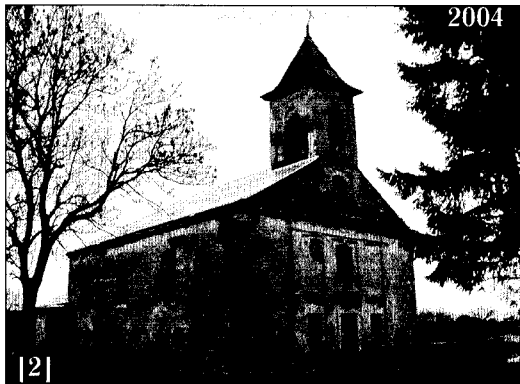
Настасів, Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, парафія Микулинці, Чортківський деканат (Тернопільський район)

у *єзуїтському* парафіяльному костелі Настасова). 1765 року парафію перевели до новоствореного Бучацького

деканату. У 1772р. Настасів обслуговувала колегія з чотирьох *єзуїтів*.

На зламі XVIII - XIX століть парафія, яка знову опинилась у Теробовельському деканаті, налічувала приблизно 4 тисячі вірних, котрі населяли півтора десятка сіл. Сучасний мурований парафіяльний костел освятили 1839 року під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*.

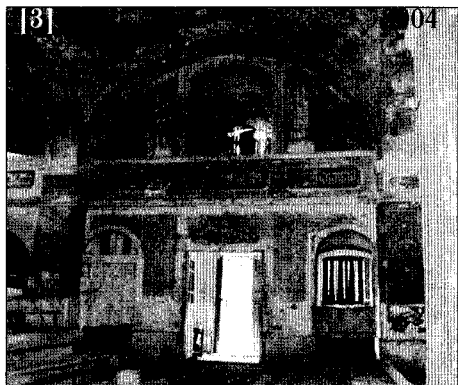
У 1885 році понад три з половиною тисячі настасівських парафіян, котрі проживали також у селах Багатківці (згадка у 1581р.), Буцнів (1504р.),

2.3.39. Настасів

Великий Ходачків (1758р.), Йозефівка (з 1946р. Йосипівка, 1785р.), Купчинці (1564р.), Мар'янівка і Серединки, опікувався парох **о. Петро Пікорський**. У 1890р. у Буцневі освятили мурований костел *св. Адальберта і Різдва Пресвятої Діви Марії*, а 1901 року тут було створено власну парафію, до якої увійшли Серединки. У 1890р. освятили також храм *Пресвятої Діви Марії Утішительки* у Великому Ходачкові, де постала парафіяльна експозитура. Перед Ісв. війною майже 2 тисячі парафіян обслуговував парох **о. Ромуальд Обухович**.

У міжвоєнний період відійшли до інших парафій Багатківці і Купчинці зі своєю мурованою каплицею, а під опікою пароха у Настасові **о. Франциска Кубенського** з 1920р. перебувало до 3 тисяч католиків. Філіальні каплиці мали Йозефівка (1933р.) та Мар'янівка (спільно з греко-католиками). Серед вивезеного до Польщі у 1945р. костельного майна був відомий образ *Пресвятої Діви Марії*, який зараз знаходиться у Гробнікові. Нині у настасівському храмі [1, 2, 3, 4] триває ремонт.

Католицька громада латинського обряду села Новосілка, яка у другій половині XIX - на початку XX століть налічувала 7-8 сотень вірних, належала до скалатської парафії *Успіння Пресвятої Діви Марії* Тернопільського деканату, заснованої 1632 року. Перед Ісв. військовою парафія у Скалаті стала осередком новоствореного деканату.

Новосілка. *Матері Божої Остробрамської*, парафія Старий Скалат, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

1934 року, коли чисельність парафії у Новосілці сягала 9 сотень, тут збудували цвинтарну муровану каплицю - другу на теренах скалатської парафії після цвинтарної каплиці у Скалаті. У 1944 році радянська влада закрила новосілівську святиню, розмістивши у ній колгоспний склад. Повернули її місцевим римо-католикам 1990 року, а 25 серпня 1991 року каплицю [1, 2] освятили під титулом *Матері Божої Остробрамської*. Нині нею опікується староскалатський священик.

2.3.41. Озерна

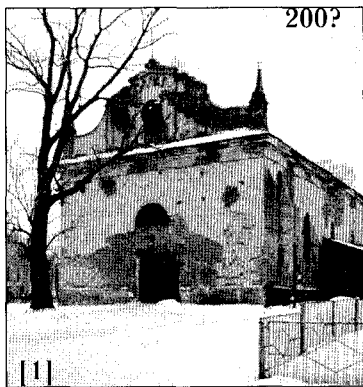
Озерна згадується у документах 1469 та 1472 роками. З часом старе поселення, яке називали Малою Озерною, щезло, а нове (Заозерна, Велика Озерна, згодом - Озерна) продовжувало розвиватись і в документах за 1542 та 1545 роки виступає вже як містечко. У першій

Озерна, св. Йосипа, парафія
Тернопіль, Тернопільський деканат (Зборівський район)

половині XVIIст. (за власника **Якова Собеського**) тут спорудили замок та костел. В австрійські часи Озерна належала до Бродівського, а з 1788 року

- Золочівського округів (циркулів).

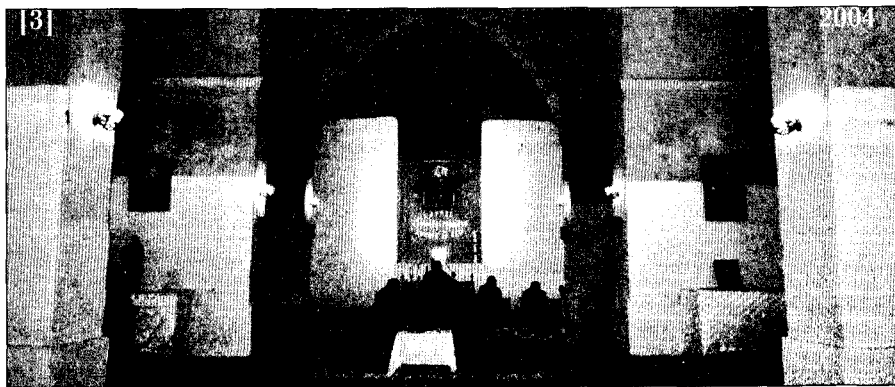
Римсько-католицька парафія в Озерній була заснована у 1636-1637 роках завдяки **Собеському**. У 1864 році місцевий мурований костел освятили під титулом *св. Йосипа*. 1885 року парафією, яка належала до Золочівського деканату та налічувала три з половиною тисячі вірних, опікувався парох *о. Йоан Журавський*. У 1903 році за пароха *о. Томаша Горецкого* кількість парафіян становила понад чотири з половиною тисячі, а

2.3.41. Озерна

перед Ісв. війною (парох *о. Йоан Сродонь*) - майже 4 тисячі. Після війни парафія, яку продовжував обслуговувати *о. Сродонь*, охоплювала села Білківці, Богданівка (відоме з 1785р.), Воробіївка, Данилівці, Конопниця, Мшана, Остапівці (перша згадка у 1784р.), Сировари, Цебрів (відоме з 1546р.) та Яцківці. Філіальні святині знаходились в Озерній (цвинтарна каплиця 1885 року), а також у Білківцях (1895р.), Богданівці (мурована 1912 року) і Цеброві (дерев'яний храм 1926 року замінив знищену у 1915р. стару святиню 1903 року).

У 1927 році Богданівка виділилась у самостійну парафію, а в складі Озерної, чисельність якої зменшилась до 3 тисяч вірних, залишились тільки Данилівці, Остапівці та Цебрів. З 1935 року парафією, яку перевели до новоствореного Зборівського деканату, опікувався *о. Зигмунт Бяловонс*. Нині місцеві римо-католики в Озерній продовжують послуговуватись старим костелом *св. Йосипа* [1, 2, 3], який обслуговують священики з Тернополя.

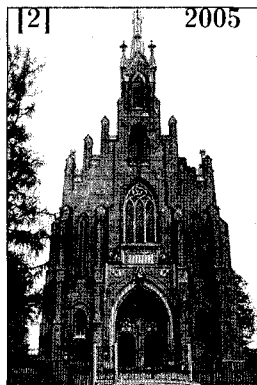

Назву цьому мальовничому селу дали місцеві бездонні карстові озера, які не замерзають у найлютіші морози, а саме поселення відоме в історичних документах з 1565 року. Озерянська римсько-католицька громада належала до парафії Пресвятої Трійці у Борщіві

Озеряни, св. Анни, парафія Борщів, Чортківський деканат (Борщівський район)

Кам'янецької дієцезії, а наприкінці XVIII - на початку XIX століть перейшла разом з борщівською та іншими галицькими парафіями до Львівської архієпископії. У 1854 році був започаткований процес виділення Озерян у самостійну парафію в межах Язловецького деканату. Сучасний мурований неоготичний костел тут збудували завдяки родині власників села Сапегів та освятили 1875 року під титулом св. Анни.

У 1885 році понад 2 тисячі озерянських парафіян, котрі проживали також у селах Грабівці, Давидківці (перша письмова згадка у 1785р.), Жилинці, Залісся (1785р.), Звягель, Капустинці (1785р.), Колиндяни (так

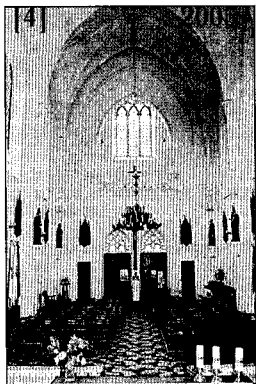

2.3.42. Озеряни

з XVIII ст. стали називати відомий з 1444 р. колишній давньоруський Райгород), Констанція, Пилатківці і Гарнавка (початок XV ст.), обслуговував о. **Йоан Гуравський**. З 1889-1890 років костелом та парафією стали опікуватись *отці-місіонери*, які облаштували тут свій монастир.

На початку міжвоєнного періоду озерянську парафію перевели до новоствореного Борщівського деканату. Її адміністраторами були у 1929 році - о. **Станіслав Дудик** СМ, 1936 року - о. **Йосип Вродарчик** СМ, а в 1939 році - о. **Адам Пясецький** СМ. Чисельність вірних перевищувала 4 тисячі. На парафіяльних теренах знаходились філіальні святині у селах Колиндяни (1870 р.) [6], Заліся (1894 р.), Давидківці (1897 р.), Звягель (1898 р.), Пилатківці (1909 р.) і Жилинці (1910 р.). Наприкінці 30-х років Колиндяни виділились з озерянської парафії.

Після ІІ св. війни храм в Озерянах закрили, зробивши з нього складське приміщення. Повернули костел [1, 2, 3, 4, 5] 1991 року. Було повернуто також те костельне майно, яке зберігалось у людей та в церкві.

2.3.42. Jezierzany

2.3.43. Остап'є

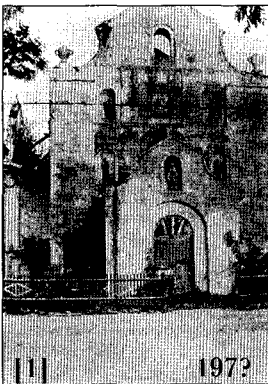
Поселення Остап'є вперше письмово згадується у 1581 році. Місцеві римо-католики, яких у 1885р. було понад 8 сотень, належали до парафії *Пресвятої Трійці* у Гримайлові Тербовельського деканату, заснованої 1609 року, та обслуговувалися парохом *о. Йосипом Зьолецьким*. Відомий з 1600 року Гримайлів у 1720 році отримав право на самоврядування і статус міста, а 1956 року став селищем міського типу. Парафіяльний храм тут спорудили у середині XVIIIст., а освятили 1827 року. Повторне освячення відбулось 1905 року після реставрації. Бароквий костел [1] у стані руїни простояв принаймні до 70-х років ХХст., а потім його знесли.

Остап'є. Матері Божої Неустанної Допомоги і св. Вацлава, парафія Скалат, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

Відомий з 1600 року Гримайлів у 1720 році отримав право на самоврядування і статус

міста, а 1956 року став селищем міського типу. Парафіяльний храм тут спорудили у середині XVIIIст., а освятили 1827 року. Повторне освячення відбулось 1905 року після реставрації. Бароквий костел [1] у стані руїни простояв принаймні до 70-х років ХХст., а потім його знесли.

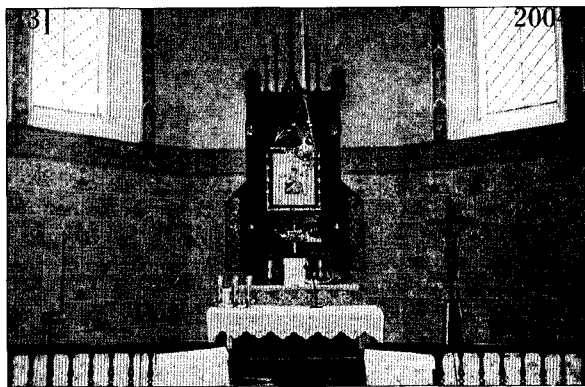
У 1901 році вірні села Остап'є, чисельність яких зросла майже до півтори тисячі, за гримайлівського пароха *о. Олександра Валенти* збудували мурований костел під титулом *Матері Божої Неустанної Допомоги* (то-

го ж року його освятили). Невдовзі у селі була заснована парафіяльна експозитура, яка перед Ісв. війною разом з материнською парафією опинилась у складі новоствореного Скалатського деканату. Хоча рішення про заснування самостійної парафії було прийняте ще 1908 року, проте його реалізація відбулась лише після Ісв. війни (до того експозитурою опікувався о. **Станіслав Пехна**).

У 1929 році парафію у селі Остап'є, яка разом з приналежним їй селом Зарубинці налічувала понад 2 тисячі вірних, обслуговував парох о. **Артур Андлер**, з 1930 року - парох о. **Ісидор Змора**, а з 1938 року - парох о. **Казимир Недзведзький**. Парафії належала філіальна каплиця у Зарубинцях, споруджена 1901 року.

Після Ісв. війни будівлю костелу в Остапійому використовували у якості зерносховища. Після повернення храму у 1992 році його освятили під титулом *Матері Божої Неустанної Допомоги і св. Вацлава*. Нині костел [2, 3, 4] обслуговує душпастир зі скалатської парафії.

2.3.44. Петриків

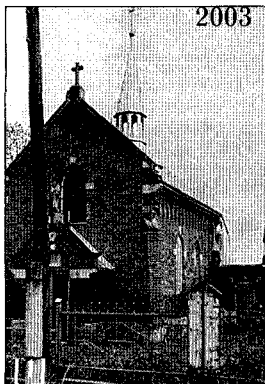
Територія нинішнього села Петриків належала почергово до Теревельського, Перемишльського князівств та Галицько-Волинської держави, а 1387 року увійшла до складу Великого Литовського князівства. Перша відома письмова згадка про поселення датується 28

Петриків, свв. Апп. Петра і Павла, парафія Драганівка, Тернопільський деканат (Тернопільський район)

червня 1458 року. З 1540 року (часу заснування Тернополя) історія Петрикова тісно пов'язана з історією міста.

Римо-католики села, яких у 1885 році налічувалось дві з половиною сотні, а 1903 року - півтисячі, належали до парафії Тернопіль одногоменного деканату. У 1906 році тут постала власна мурована каплиця. У 1936 році (вірних - 6 сотень), ймовірно, споруджено дзвіницю, про що свідчить напис на ній.

Станом на початок 2004 року костел свв. Апп. Петра і Павла [1, 2, 3] обслуговують дієцезійні священники з Драганівки.

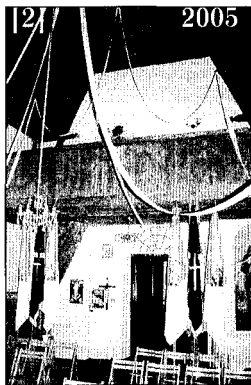
2.3.45. Пилатківці

Римо-католики села, заснованого ще на початку XV століття, знаходились під юрисдикцією кам'янецьких єпископів аж до кінця XVIII століття, коли за ініціативою австрійської влади кам'янецькі галицькі парафії перейшли до Львівської архієпархії. Місцеві вірні належали до парафії св. Анни в Озерянах Язловецького деканату, заснованої 1854 року. У другій половині XIX століття чисельність католиків латинського обряду у Пилатківцях та

Пилатківці, св. Ядвіги, парафія Борщів, Чортківський деканат (Борщівський район)

сусідніх Грабівцях становила від 3 до 4 сотень.

На початку XX століття у Пилатківцях було споруджено філіальний костел, який освятили 1909 року під титулом св. Ядвіги Сілезької. У міжвоєнний період у Пилатківцях та Грабівцях проживало понад півтисячі парафіян. Святиню, яку після війни перетворили у колгоспний склад, повернули місцевим вірним у 1993 році. Нині храм [1, 2, 3] обслуговують отці-михайлиту з Борщова.

2.3.46. Підволочиськ

Ще за часів Галицько-Волинського князівства тут проходив торговий шлях із Заходу на Схід, що перетинав заболочену річку Збруч (купцям приходилось волочити свої вантажі), - так на обох берегах виникли два поселення з назвою Волочище. Розташоване на

**Підволочиськ, св. Софії,
Тернопільський деканат
(м. Підволочиськ)**

правому березі, яке з середини XVIIст. називають Підволочиськом, уперше згадується 1463 року як власність князів **Збараських** (входив до Теревовельського повіту). За Австрії до середини XIXст. Підволочиськ належав до Староміщанської гміни Тернопільської округи (циркулу), потім був гмінним містечком Скалатського повіту. З 1940 року - селище міського типу і центр району.

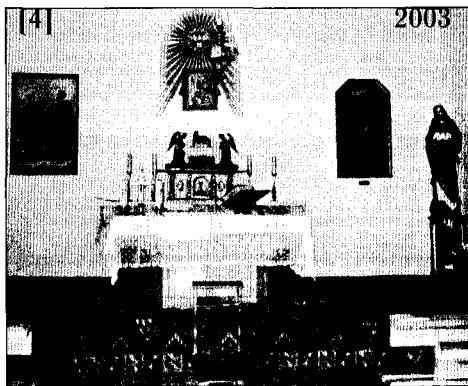
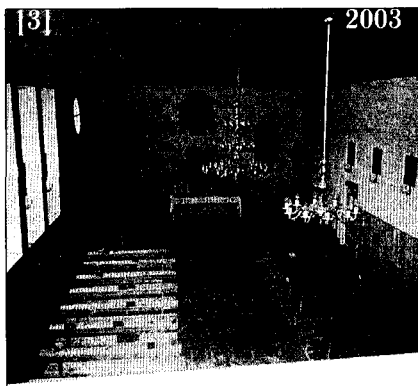
У 1885р. майже 4 сотні місцевих римо-католиків належали до парафії Токи Тернопільського деканату, а 1903 року майже тисяча підволочиських вірних входила вже до парафії Качанівка. У 1909р. у містечку завершили будівництво мурованого костелу, який освятили 1912 року під титулом

2.3.46. Підволочиськ

св. Софії. Перед Ісв. війною у Підволочиську вже існувала парафіяльна експозитура Качанівки у межах Скалатського деканату, яка охоплювала також села Богданівка (відоме з 1785р.), Кам'янки (перша згадка у 1564р.), Мислова, Росохуватець (1785р.), Супранівка, Староміщина (1785р.) та передмістя Заднишівка. Майже 4 тисячі вірних перебували під опікою о. **Владислава Божинського**. Тоді ж були споруджені філіальні святині у Богданівці (1909р.), Росохуватці (1909р.) та Мисловії (1912р.).

Костел у Підволочиську зазнав пошкоджень у 1918-1919рр. і був реставрований протягом 1919-1920 років. У 1929р. колишня експозитура виступила вже як парафія, а обслуговував її парох о. **Исидор Змора** (з 1935р. - адміністратор о. **Андрій Кольбуш**). У 1965р. радянська влада висадила храм [1] у повітря, спорудивши Будинок культури. Останнім парохом був о. **Броніслав Мірецький**, якого у 1986р. поховали у Галущинцях. З 1991р. вірні послуговуються тимчасовою каплицею св. **Софії** [2, 3, 4]. До парафії належать теж Качанівка (*), Дорофіївка (*) і Тарноруда (*).

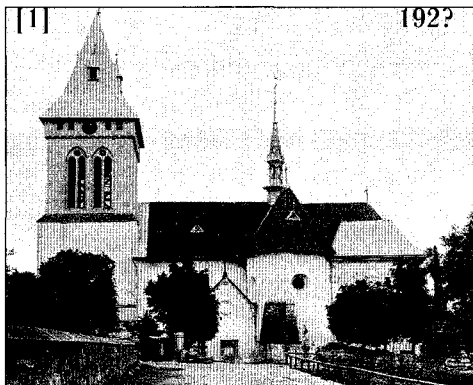

2.3.47. Підгайці

Давньоруське місто Підгайці, яке вперше у документах згадується у 1463 році, входило до Галицького повіту Руського воєводства. Спочатку Підгайці послуговувались руським правом, потім - польським, а 1539 року отримали магдебурзьке право. У 1867р. стали осередком повіту, з 1939 року до 60-х років були районним центром, пізніше входили до Бережанського району. Нині Підгайці знову центр району.

Підгайці. Пресвятої Трійці, парафія Бережани, Галицький деканат (м. Підгайці)

Перший костел у місті постав завдяки його власнику **Михайлові Бучацькому**, котрий загинув у 1438 році. Проте парафія занепала, і 30.09.1463р. його син **Яків** та **Йоан Скарбек** заснували її повторно. Костел отримав титул *Пресвятої Діви Марії, свв. Миколая, Катерини і Варвари*. 30.05.1490р. відбулась чергова фундація парафії **Бучацькими** та **Скарбеками**, внаслідок якої, ймовірно, був споруджений мурований храм *Святого Хреста, Пресвятої Діви Марії, свв. Якова, Юрія, Кишиштофа*,

2.3.47. Підгайці

Варвари і Катерини. Якийсь час ця святиня належала протестантам, а у 20-х роках XVIIIст. була знищена під час турецько-татарського нападу.

У 1634-1635 роках завдяки **Софії Замаховській** (у шлюбах - **Гольська, Лянцкоронська, Тишкевич**) споруджено сучасний мурований костел *Пресвятої Трійці, св. Станіслава, Миколая і Софії*. Він мав дві каплиці - *Матері Божої Святого Розарію* і *св. Анни*, вітвар останньої з'явився 1641 року. Трохи пізніше наступний власник міста **Станіслав Потоцький** добудував ще одну каплицю - *св. Миколая*, у крипті якої його поховали. У 1667 році у храмі відбулось підписання мирної угоди з турками. На початку XVIIIст. костел був відремонтований, мав 7 вітварів (*Матері Божої Святого Розарію, св. Анни, Святого Хреста, Матері Божої Студянської, св. Миколая, св. Антонія*) та вежу з дзвіницею на 2 дзвони. На початку 90-х років XIXст. підгаецький храм зазнав ґрунтовної реставрації, а 1903 року *архієпископ Йосип Більчевський* його освятив. У 1912 році було здійснено внутрішній розпис костелу.

2.3.47. Підгайці

Парафія належала до деканату Дунаїв, потім - до Тербовельського, а з 1765р. - до Кукільницького (за винятком періоду 1787-1843рр. перебування у складі Бережанського), а 1906 року стала садибою власного деканату. 1885 року парох *о. Яків Кершка* опікувався п'ятьома з половиною тисячами вірних, котрі проживали також у селах Beckersdorf (Бекерів, нині - частина Новосілки), Білокриниця (згадка у 1463р.), Божиків (з 1964р. було Привітним, 1455р.), Вербів (1448р.), Галич, Гниловоди (нині - Доброводи, 1785р.), Голендра, Загайці (1463р.), Михайлівка, Мозолівка (1785р.), Мужилів (1476р.), Новосілка (1785р.), Сільце (1466р.), Старе Місто (1463р. як Підгайці), Угринів (1515р.) і Юстинівка. 1903 року парох *о. Микола Трембицький* обслуговував понад 8 тисяч католиків.

Ще 1903 року у Білокриниці коштом *о. Трембицького* і парафіян спорудили мурований костел, який освятили у 1905р. під титулом *свв. Апт. Петра і Павла.*, а 1911 року тут постала парафія (спочатку - експозитура), до якої увійшла Михайлівка. У 1911р. з'явилась своя святиня у

2.3.47. Підгайці

Новосілці-Бекерові, у 1912 році її освятили під титулом *Пресвятої Діви Марії Неустанної Допомоги*), а наступного року тут виникла парафія, до якої приєдналась Юстинівка. Внаслідок цих змін у 1913р. парох *о. Станіслав Валенга* опікувався лише шістьма тисячами вірних.

У міжвоєнний період парафію, яка мала каплиці в Гниловодах (зруйнована у Ісв. війну та відновлена пізніше) і Угринові, а також муровану на кладовищі у Підгайцях, обслуговував з 1926 року парох *о. Станіслав Попкевич*, котрий у 1945р. разом з частиною костельного майна виїхав до Польщі. Храм було закрито і перетворено на складське приміщення. У 70-х роках частково зруйновану святиню планували висадити в повітря, проте її вдалося врятувати як архітектерну пам'ятку. Місцева громада римо-католиків, зареєстрована на початку 90-х років, тривалий час відвідувала *Служби* у приватному будинку, і лише у червні 2005 року влада погодилась повернути колишній костел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8], який потребує капітального ремонту.

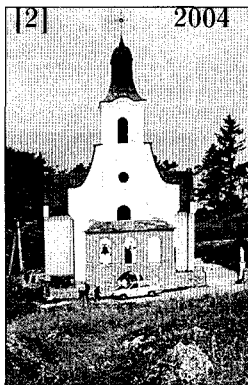

2.3.48. Полупанівка

Римо-католики села Полупанівка у другій половині XIX - на початку XX століть, нараховуючи приблизно тисячу вірних, належали до парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Скалаті Тернопільського деканату, утвореної у 1632 році. 1894 року у Полупанівці збудували мурований костел. Перед Ісв. війною (1913р.) у селі було заснувано власну парафію у складі новоствореного деканату Скалат.

Полупанівка, св. Йосипа, парафія
Старий Скалат, Тернопільський
деканат (Підволочиський район)

1929р. майже тисячу полупанівських парафіян обслуговував парох *о. Костянтин Тужанський*, а в другій половині 30-х років, коли кількість вірних складала приблизно дві з половиною тисячі, адміністраторами парафії були *о. Йоан Вустенберг* (1935-1936рр.) і *о. Франциск Маховський* (з 1936 року). У першій половині 30-х років до полупанівської парафії приєднали також село Старий Скалат з мурованою 1911 року філіальною свяतिцею.

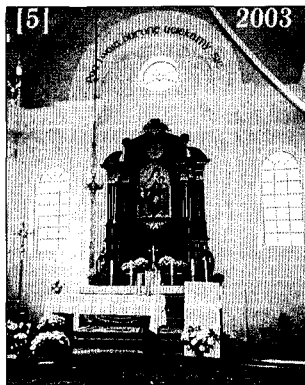
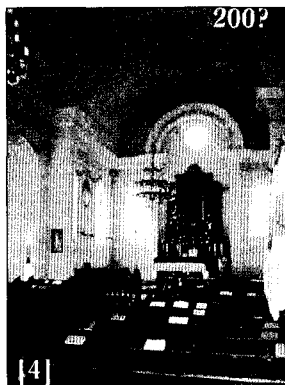

2.3.48. Полупанівка

Після Псв. війни костел закрили, розмістивши у ньому музей. Святиню повернули релігійній громаді наприкінці 80-х років, а протягом 1990-1991 років її перебудували. 18 березня 2000 року Львівський митрополит **Мар'ян Яворський** у полупанівському храмі вручив парафіянинові **Йосипові Божку**, який у повоєнні роки опікувався капличкою (пізніше був паламарем), нагороду **Папи Йоана Павла II** за заслуги перед Церквою - медаль *Pro Ecclesia et Pontifice*.

На Святій горі з цілющим джерелом, де височіють костел та православна церква і, за переказами, у другій половині XIXст. з'являлась постать *Матері Божої*, створюється центр паломництва для християн різних конфесій на зразок Почаєва чи Зарваниці. 16 липня 2004 року кардинал **Яворський** своїм декретом оголосив місцевий костел [1, 2, 3, 4, 5, 6] Санктуарієм *Матері Божої Святого Скапулярію*.

На околиці Полупанівки споруджено будинок осередку *сестер-францисканок Служebниць Христа*, які опікуються незрячими.

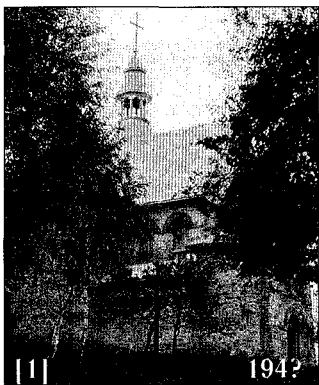

2.3.48. Połupanówka

2.3.49. Порохова

Римо-католики села принаймні від початку ХІХст. належали до парафії *Пресвятої Трійці* у відомому з 1454 року Бариші Бучацького деканату, заснованої **Миколою Бучацьким (Язловецьким)** 1602 року ще на теренах Устенського (Галицького) деканату. Спочатку вони відвідували дерев'яний парафіяльний костел, а потім - мурований храм, освячений 25 червня 1882 року, який відновлювали у 1900, 1905-1906 і 1920-1921 роках. 1885 року бариський парох **о. Альбін Фельштинський** опікувався також двома з половиною сотнями вірних у Пороховій.

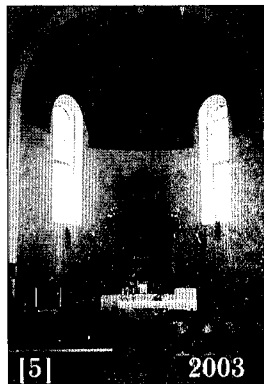
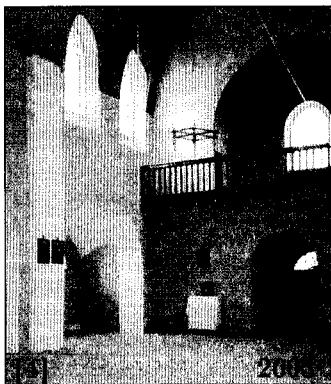
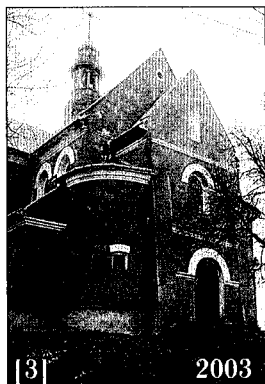
У 1893 році завдяки **Артуру Зарембі-Целецькому** у селі збудували та 26 серпня того ж року освятили під титулом *Різдва св. Йоана Хрестителя* дерев'яний філіальний костел. У 1903р. бариський парох **о. Адольф Зигмунт** обслуговував вже понад 6 сотень католиків з Порохової. 1907 року у селищі була створена парафіяльна експозитура, до якої приєдна-

2.3.49. Порохова

лись села Зубрець (згадка у 1774р.) бариської парафії і Стінка (1453р.) парафії у Золотому Потоці з філіальними каплицями, спорудженими та освяченими у Зубреці (на кошти **Альфреда Мисливського**) 1908 року та у Стінці - 1896 року. До I світової війни майже тисячею парафян у Пороховій опікувався о. Едуард Щепанек.

У міжвоєнний період, коли Порохова стала самостійною парафією, розпочалося будівництво нового костелу з тесаного каменю, яке завершилося у 1929р. за пароха о. **Антонія Кані**, котрий замінив о. **Йоана Григеля**. Храм присвятили *Матері Божій Королеві Польщі*. З 1935р. понад тисячу місцевих католиків обслуговував адміністратор о. **Станіслав Мазак**. У вересні 1945р. виїхав до Польщі останній парох о. **Франциск Розвуд**, котрий вивіз вівтарний образ *Матері Божої*, який знаходиться нині у Лісовіцах біля Легніци, та інше костельне майно. Святиню у Пороховій повернули у 1993р., а 1995 року храм [1, 2, 3, 4, 5] освятили під титулом *Матері Божої Цариці*. Ним опікуються священники з Бучача.

2.3.50. Пробіжна

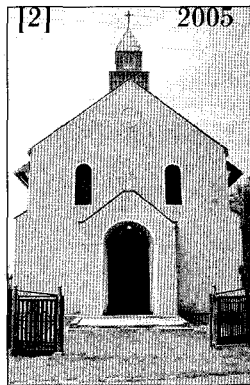
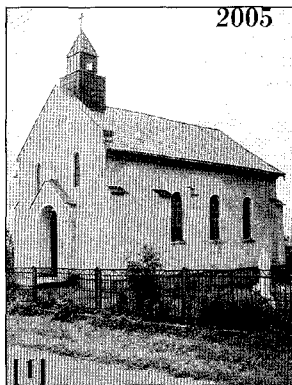
Село Пробіжна уперше письмово згадується у 1785 році. Римсько-католицька громада цього села належала до парафіальної експозитури *Різдва Пресвятої Діви Марії* у Жабинцях Чортківського деканату, яка у 1906 році отримала статус парафії. Мурований парафі-

Пробіжна, Преображення Господнього, парафія Борщів, Чортківський деканат (Чортківський район)

яльний костел було споруджено ще у 1860 році, а освячено 1872 року (1906 року храм розширили і заново освятили у 1907 році).

Наприкінці XIX - на початку XX століть у Пробіжній проживало понад півтисячі вірних, а обслуговували їх 1885 року *о. Казимир Гловінський*, 1903 року - *о. Тит Зайончковський*, а у 1912-1913 роках - парох *о. Станіслав Войновський*.

До парафії у Жабинцях, окрім Пробіжної, належали також відомі з першої половини XVII століття Гадинці (за радянської влади - Комсомольське) і Швайківці. Причому, у цих селах були свої філіальні святині,

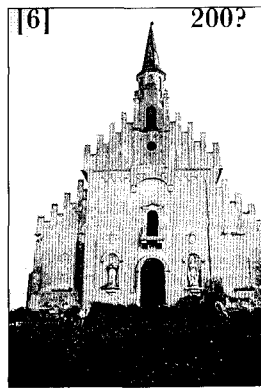
2.3.50. Пробіжна

зокрема у Гадинцях - 1880 року. Власний мурований костел у Пробіжній збудували 1910 року.

У міжвоєнний період чисельність вірних у Пробіжній зросла до семи сотень, а опікувались ними з 1921 року жабинецький парох **о. Йосип Кучинський**, а з 1938 року - адміністратор **о. Мечислав Кшемінський**. До парафії увійшло також село Вигода, а у Гадинцях 1926 року спорудили новий мурований костел, який освятили 12 вересня того ж року.

Після II світової війни костели у Жабинцях та Пробіжній закрили, розмістивши в останньому зерносховище та колгоспний склад. У листопаді 1991 року колишній римсько-католицький храм у Пробіжній повернули спільноті католиків латинського обряду; нині костел *Преображення Господнього* [1, 2, 3, 4, 5] обслуговують *отці-михайлити* з борщівської парафії *Пресвятої Трійці*.

Колишня парафіяльна святиня у Жабинцях [6] перебуває у стані руїни, доля філіального храму у Гадинцях не відома.

2.3.51. Ридодуби

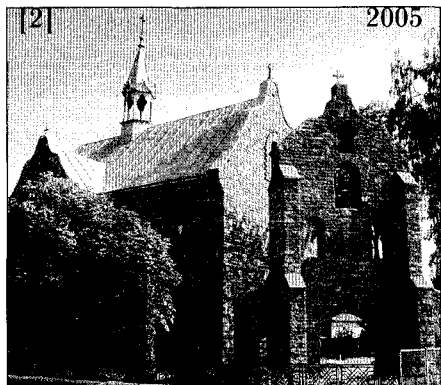
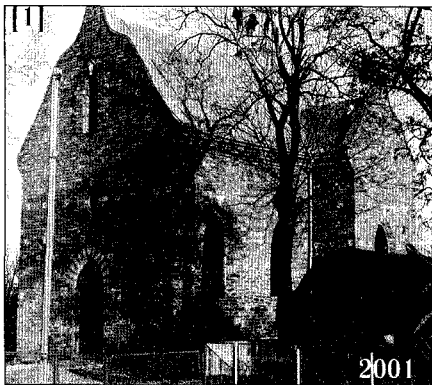
Римо-католики села Ридодуби, чисельність яких наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть становила приблизно півтисячі, належали до парафії *св. Антонія* у Хом'яківці Чортківського деканату, заснованої у середині ХІХ століття. За хом'яківського пароха *о. Йосипа Гарри* ще у

Ридодуби. Успіння Пресвятої Діви Марії. Чортківський деканат (Чортківський район)

1922 році на кошти, частково зібрані від показу поставленої парафіянами вистави "*Життя св. Геновефи*", тут розпочали спорудження власного мурованого костелу.

У 1928 році будівництво храму майже було завершено, а 1931 року його освятили під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. Споруджений у неоготичному стилі костел мав три вівтарі; у головному розмістили образ *Пресвятої Діви Марії з Дитятком Ісусом*. Перед храмом збудували дзвіницю на один дзвін.

З 1934 року ридодубськими вірними, а також парафіянами у Білобожниці, опікувався хом'яківський вікарій *о. Тадей Шалайдевич*. Після

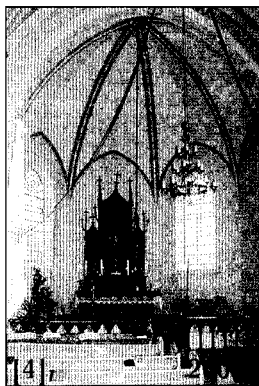

2.3.51. Ридодуби

будівництва у Білобожниці парафіяльного будинку місцева римсько-католицька громада у середині 30-х років виділилась у самостійну парафію *св. Апт. Петра і Павла*, до якої увійшли також Ридодуби. Від 1938 року її адміністрував о. **Йосип Похода**, обслуговуючи також майже шість сотень вірних у Ридодубах.

У 50-х роках радянська влада закрила ридодубський храм на кілька років, розмістивши у ньому зерносховище. Наступне закриття костелу відбулося у 1959-1960 роках після смерті о. **Казимира Флейшхакера**, котрий опікувався ридодубськими католиками латинського обряду. Повернули храм спільноті вірних наприкінці 80-х років, і 23 грудня 1989 року майбутній Львівський єпископ-помічник о. **Маркіян Трофим'як** освятив костел [1, 2, 3, 4, 5].

Сьогодні парафія *Успіння Пресвятої Діви Марії* у Ридодубах охоплює також села Білобожниця (*), Білий Потік (*), Косів-Хом'яківка (*) і Семаківці (*).

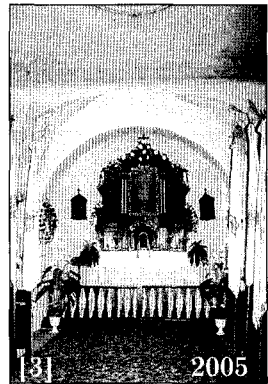
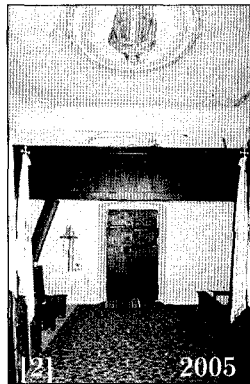
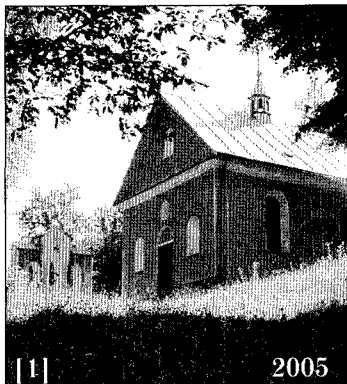
2.3.51. Rydoduby

2.3.52. Семаківці

Римо-католики села Семаківці належала до парафії *св. Антонія* у Хом'яківці Чортківського деканату, заснованої у середині XIX століття. 1885 року тут проживали дві сотні вірних, а 1903 року - дві з половиною. Місцевий костел було збудовано у 1895 році завдяки

Семаківці. Преображення Господнього, парафія Ридодуби, Чортківський деканат (Чортківський район)

о. Леонарду Мочаровському, керівнику гміни **Миколі Дуткевичу** і власнику села **Владиславу Охоцькому**. У ХХст. семаковецьких парафіян почергово обслуговували хом'яківські парохі *оо. Мочаровський, Йосип Гарра та Казимир Флейшхакер*. У селі якийсь час жив останній білобожницький парох *о. Яків Мацишин*, який переїхав сюди після закриття у 1946р. ввіреного йому костелу. Семаковецьку святиню радянська влада закрила тоді ж, як і костел у Ридодубах та Хом'яківці (Косові) - після смерті *о. Флейшхакера*. 31 жовтня 1990 року повернутий храм *Преображення Господнього* [1, 2, 3] було освячено заново.

2.3.53. Сидорів

Сидорів документально відомий з XIV століття, у XVIIст. тут збудували потужну фортецю, залишки якої збереглись до сьогодні. Очевидно, що ще тоді була започаткована певна форма парафіяльного життя, проте датою заснування місцевої парафії (на теренах

Сидорів. *Благовіщення Пресвятої Діви Марії, парафія Гусятин, Чортківський деканат (Гусятинський район)*

Кам'янецької дієцезії) вважається 1726 рік. У 20-30-х роках XVIIIст. на кошти власників Сидорова **Каліновських** було споруджено для

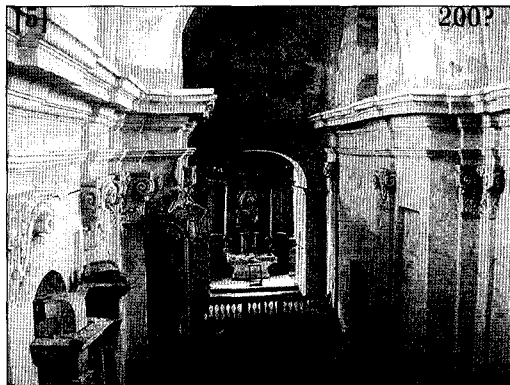
домініканців-обсервантів мурований однефний костел. Варто зауважити, що за початковим проектом, розробленим **Йоаном Вітте**, храм мав бути тринефним, проте його вирішили збудувати так, щоб форма святині нагадувала герб **Каліновських**. Бокові каплички і притвор добудували пізніше. У 1741 році костел освятили під титулом *Благовіщення Пресвятої Діви Марії*. Душпастирське обслуговування сидорівської парафії здійснювали випезгадані ченці.

2.3.53. Sidorów

2.3.53. Сидорів

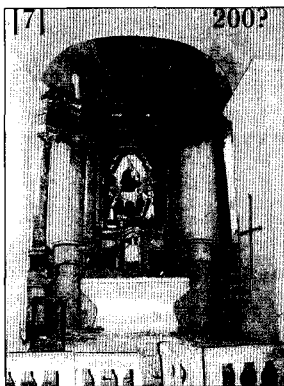
14.04.1787р. австрійська влада ліквідувала *домініканський* монастир у Сидорові; було також ініційовано передачу парафії Львівській архієпископії (Язловецький деканат). На початку XIX століття у Сидорові проживало лише трохи більше тисячі вірних. У 1885 році понад 3 тисячі сидорівських римо-католиків перебували під опікою пароха *о. Ромуальда Вінклера*, а парафія входила вже до Чортківського деканату і охоплювала також села Бондарівка, Васильків, Великі і Малі Чорнокінці (вперше згадується у 1785р.), Зелена, Кривеньке, Суходіл (відоме з II половини XVIIIст.), Товстеньке (1785р.), Чернокінецька Воля (1785р.) і Шидлівці. У 1892р. зі складу парафії виділились Великі Чорнокінці (мурований 1878 року на кошти родини **Волянських** місцевий храм освятили у 1891р. під титулом *Святого Імені Пресвятої Діви Марії*), створивши свій парафіяльний округ з кількох колишніх сидорівських сіл. Таким чином, у 1903-1913рр. наступний парох у Сидорові *о. Фердинанд Басарабович* обслуговував лише дві з половиною тисячі вірних.

2.3.53. Сидорів

У 1923 році самостійна парафія була заснована у селі Товстеньке, яке з 1909 року мало свій мурований храм *Пресвятого Серця Ісуса*. У 1929р. місцевий парох о. **Йосип Садовський** був навіть адміністратором сидорівської парафії, чисельність якої у міжвоєнний період не перевищувала 2 тисяч вірних. З 1935 року парафію адміністрував о. **Антоній Лемпартий**, а у 1938 році її парохом став о. **Віктор Малявський**. Наприкінці 30-х років парафіяльні терени містили лише дві філіальні святині - у селах Суходіл (1909р.) і Шидлівці (1935р.).

У 1992 році святиню повернули сидорівським римо-католикам, проте через відсутність коштів тривалий час костел простояв у частково зруйнованому стані. Поруч з храмом збереглись скульптура *Діви Марії* та дзвіниця, а в самій святині - залишки костельного майна (вівтарів, органа, свічників тощо). Нині храм [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8] у Сидорові, який обслуговують *отці-бернардини* з Гусятина, поступово повертається до культового життя.

2.3.54. Скала-Подільська

Містечко Скала-Подільська, яке до 1940 року називалось Скала-над-Збручем, відоме з першої половини XIV століття. У 60-70-х роках частково знищений татарами місцевий оборонний замок відбудували князі **Корятовичі**. У 1395р. литовський князь **Вітольд Великий** відібрав у них ряд міст, у тому числі і Скалу, а після його смерті місто перейшло до Польської Корони. Було центром повіту Кам'янецького староства. За австрійської влади у 1785 році Скала стала містечком, а в радянські часи - селищем міського типу.

Скала-Подільська. Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Лосяч, Чортківський деканат (Борщівський район)

Створення римсько-католицької парафії у Скалі датують XV століттям (на теренах Кам'янецької дієцезії). Мурований парафіяльний костел було збудовано 1719 року, а у 1724 році освячено під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. У 1922 році храм реставрували та повторно освятили 1924 року.

Створення римсько-католицької парафії у Скалі датують XV століттям (на теренах Кам'янецької дієцезії). Мурований парафіяльний костел було збудовано 1719 року, а у 1724 році освячено під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. У 1922 році храм реставрували та повторно освятили 1924 року.

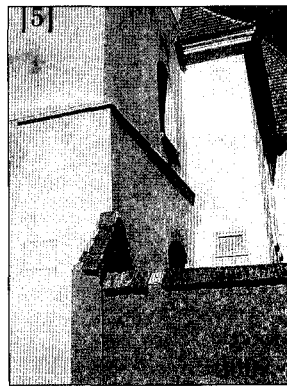
Створення римсько-католицької парафії у Скалі датують XV століттям (на теренах Кам'янецької дієцезії). Мурований парафіяльний костел було збудовано 1719 року, а у 1724 році освячено під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. У 1922 році храм реставрували та повторно освятили 1924 року.

2.3.54. Скала-Подільська

Наприкінці XVIII - на початку XIX століть парафія Скала, налічуючи понад 2 тисячі вірних, разом з іншими галицькими парафіями Кам'янецької дієцезії увійшла до складу Язловецького деканату Львівської архієпископії. 1885 року понад 3 тисячі католиків обслуговував парох **о. Антоній Анджейовський**, а парафія охоплювала два десятка сіл, у тому числі відомі з 1785р. Лосяч і Турильче. У 1903р. 4 тисячі вірних перебували під опікою пароха **о. Йосипа Санойци**. На початку ХХст. були засновані парафіяльні експозитури у селах Лосяч (мурований костел 1889 року) і Турильче (мурований храм 1871 року). Перед Ісв. війною поріділу парафію, у якій залишилось трохи більше 2 тисяч вірних у селах Бережанка (відоме з XVIIст.), Бурдяківці (перша згадка у 1785р.), Гуштин, Гуштинка, Збриж, Іванків (1785р.), Трійця (з 1964р. - Зоряне) і відомому з 1785р. Цигани (Рудка з 1945р.) продовжував обслуговувати **о. Санойца**.

У міжвоєнний період парафія перейшла до новоствореного Борщівського деканату і нараховувала 3 тисячі католиків під опікою з 1922 року

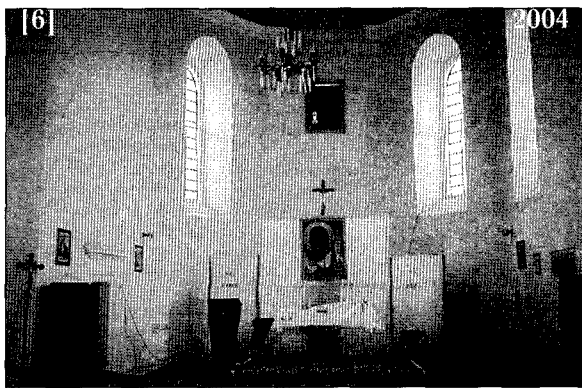

2.3.54. Скала Подільська

адміністратора о. **Степана Бірецького**. На теренах парафії знаходились цвинтарна каплиця родини **Голуховських** у Скалі і муровані костели у Циганах (1900р.), а також у Бережанці, Бурдяківцях, Гуштині і Трійці, споруджені наприкінці 30-х років. У 1937 році зі складу парафії виділилось село Цигани, тому загальна чисельність вірних 1939 року становила менше 2 тисяч.

Після II св. війни костел у Скалі-Подільській радянська влада закрила, використовували будівлю у якості складського приміщення, магазину та електростанції. Повернули святиню у 1989р., перша Служба Божа відбулась 20 жовтня 1991 року, а освятили храм 8 січня 1992 року. Храм [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7], який нині відремонтували та оточили мурованою огорожею, видатний український архітектурознавець **Григорій Логвин** назвав "останнім відлунням готики на Україні".

Нині костел обслуговує священник із села Лосяч - колишньої філії давньої парафії у Скалі.

Відомий з 1564 року Скалат, який входив до Теробовельського повіту Руського воєводства, у 1600 році отримав магдебурзьке право і статус міста. 1630 року **Кшиштоф Віхровський** збудував тут замок (його 4 вежі збереглись дотепер [3]). В австрійські часи у 1867 році Скалат став повітовим центром, а за радянської влади 1940 року містом районного підпорядкування та центром району (до 1962 року).

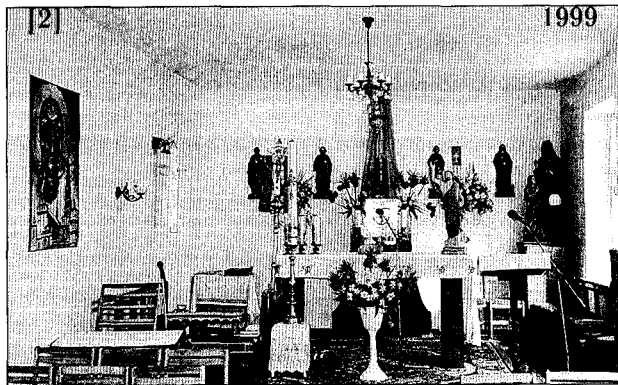
Скалат, св. Анни, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

Римсько-католицька парафія у Скалаті, заснована **Віхровським** у 30-40-х роках XVII століття, належала до Теробовельського деканату. 1643 року у місті було споруджено храм у романському стилі, який після військових руйнувань відбудували заново у 1703 році. Протягом 1816-1817 років тривало спорудження нового костелу, а 1827 року його було освячено під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. У 1898 році костел згорів; новий мурований храм у романсько-готичному стилі з трьома нефами за проектом архітектора **Теодора Таловського**

[1]

XX

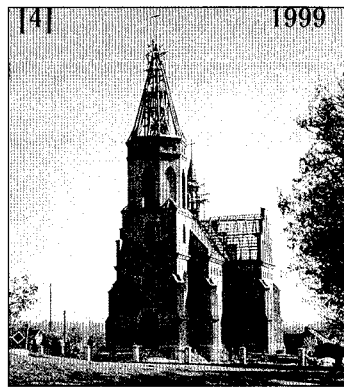
[2]

1999

2.3.55. Скалат

збудували у 1900 році, а 1901 року його освятив *архієпископ Йосип Вебер* під старим титулом. Костел [1] мав 5 вівтарів: головний з образом *Матері Божої Ченстоховської*, бічні з образами *Матері Божої Утішительки* і *св. Терези від Немовляти Ісуса* та скульптурами *св. Анни* і, ймовірно, *св. Михаїла*.

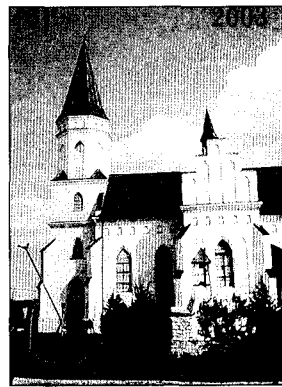
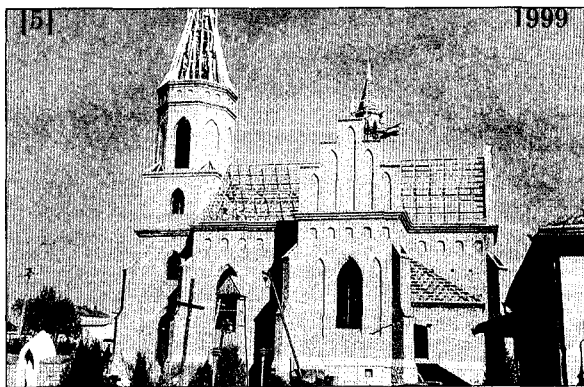
Наприкінці XVIII - на початку XIX століть парафія належала до деканату Бережани, налічуючи у 80-х роках XVIIIст. понад 2 тисячі вірних, а у 20-х роках XIX століття - понад 5 тисяч. 1885 року (Скалат вже у складі Тернопільського деканату) 8 тисяч місцевих вірних обслуговував парох *о. Йоан Моронг*. На початку XX століття парафією опікувався парох *о. Михайло Пйотровський*, до неї належали села Богданівка (вперше згадане у 1785р.), Городниця (1784р.), Кам'янки (відоме з 1564р.), Колодіївка (1581р.), Криве, Мовчанівка, Новосілка, Панасівка, Поділля (до 1959 року - Гнила Пізнанка, перша згадка у 1785р.), Полупанівка, Росохуватець (1785р.) і Старий Скалат (відоме з I половини XVIст.).

2.3.55. Скалат

Перед Ісв. війною Скалат став садибою деканату, до парафії були приєднані Поплави, а деякі села перейшли до інших парафій: Богданівка, Кам'янки і Росохуватець - до качанівської експозитури в Підволочиську, Мовчанівка - до галущинської експозитури у Хмелиськах, Панасівка - до скалатської експозитури в Колодіївці. 1913 року виділилась у самостійну парафію Полупанівка з власним мурованим костелом *св. Йосипа*, спорудженим наприкінці ХІХ століття. П'ять з половиною тисяч парафіян обслуговував парох *о. Франциск Минарський*, який продовжував працювати в Скалаті і у міжвоєнний період. У 1934р. парохом став *о. Йоан Ференс*. В 30-ті роки село Старий Скалат зі своєю мурованою каплицею перейшло до парафії Полупанівка. На теренах парафії знаходились лише дві каплиці (цвинтарні) - у Скалаті і Новосілці.

12.03.1944р. гарматним обстрілом було пошкоджено вежу скалатського храму, проте він продовжував працювати до середини 1945 року, коли зі Скалату змушені були виїхати парох *о. Ференс* та вікарії *оо. Йосип*

Лісовський і Антоній Романчук. Після ІІсв. війни радянська влада тільки в колишньому деканаті Скалат висадила у повітря 38 римсько-католицьких святинь, у тому числі 1959 року і скалатський костел (на його місці збудували універмаг). У парафіяльному будинку розташовувались кузня, пекарня і музична школа.

На початку 90-х років скалатським католикам повернули колишній парафіяльний будинок, у якому вони облаштували каплицю *св. Анни* [2]. 1995 року поблизу руїн замку було закладено наріжний камінь нового неоготичного однефного костелу [3, 4, 5, 6, 7, 8] з двома каплицями, спорудження якого завершили 2002 року. 26 липня 2002 року храм освятив **єпископ Мар'ян Бучек** під титулом *св. Анни*. Зі старого костелу вдалося зберегти лише дзони, а також 4 скульптури *святих* з головного вівтаря, скульптуру *св. Анни* з бічного та образ *Матері Божої Утішительки*. Нині до скалатської парафії належать також католики латинського обряду сіл Красне (*) та Остап'є (*).

2.3.56. Старий Скалат

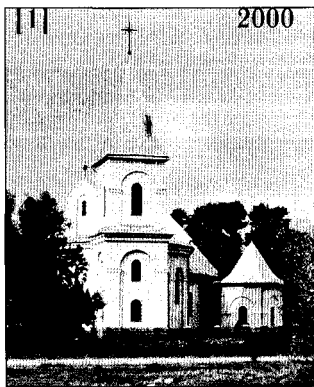
Село Старий Скалат відоме з першої половини XVI століття. Місцева католицька громада латинського обряду, чисельність якої наприкінці XIX - на початку XX століть складала понад тисячу вірних, належала до скалатської парафії Успіння Пресвятої Діви Марії

Старий Скалат, бл. Якова Стрепи, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

Тернопільського деканату, яка перед I світовою війною стала садибою власного деканату. У 1911 році у селі Старий Скалат збудували мурований філіальний

костел, який освятили 1912 року.

У міжвоєнний період село налічувало майже півтори тисячі вірних, котрими опікувався парох о. **Франциск Минарський**, а в проміжку між 1929 і 1936 роками перейшло з парафії Скалат до молоді парафії у Полупанівці, яка 1913 року виділилась із скалатської парафії. З 1936 року староскалатських вірних обслуговував полупанівський адміністратор о. **Франциск Маховський**. Після II світової війни радянська влада закрила

2.3.56. Старий Скалат

місцеву римсько-католицьку святиню лише у 1959 році, розташувавши у ній шкільний склад.

Повернули колишній костел [1] 1991 року у зруйнованому стані. Храм було реконструйовано та утричі розширено за проектом архітектора **Сергія Юрченка** із Козової, а також споруджено новий парафіяльний будинок. 25 вересня 1997 року відновлений костел освятив колишній Львівський єпископ-помічник **Маркіян Трофим'як**, а 19 вересня 1998 року після завершення внутрішніх робіт освячення храму здійснив Львівський митрополит архієпископ **Мар'ян Яворський**. Костел отримав титул патрона Львівської архідієцезії - *блаженного архієпископа Якова Стрепи*. 21 жовтня 2000 року тодішній Львівський єпископ-помічник **Станіслав Падевський** освятив нові різьблені стояння Хресної Дороги у храмі [1, 2, 3, 4, 5].

Нині до староскалатської парафії належать також Новосілка (*), Попупанівка (*) і Хмелиська (*).

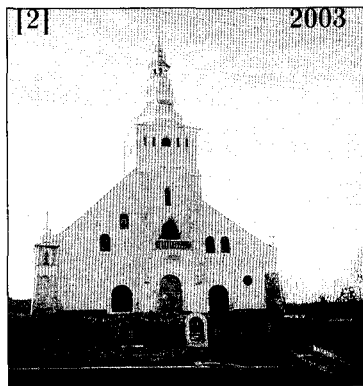
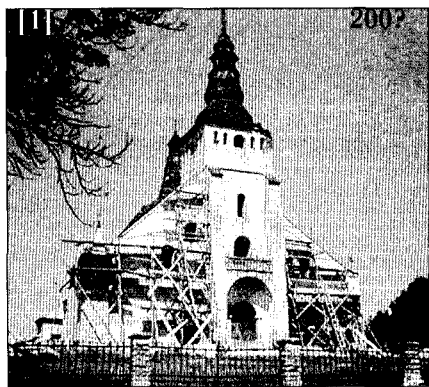
2.3.57. Старі Петликівці

Поселення Старі Петликівці відоме як Петликівці принаймні від 14 серпня 1421 року - дати заснування місцевої парафії *Пресвятої Діви Марії, свв. Миколая, Катерини і Анни*. Саме тоді власник цього містечка **Альберт Бучацький** підписав фундаційний акт, згідно

Старі Петликівці, Різдва Пресвятої Діви Марії, парафія Бучач, Чортківський деканат (Бучацький район)

з яким костел отримав майно як в самих Петликівцях, так і в сусідніх селах Бобулинці, Осівці та Рукомиш. Петликовецька парафія з 1593р. належала до Устенського (Галицького), а з 1765р. - до Бучацького деканатів. Втім, у ХІХст. вона опиняється в деканаті Чортків, з 1900 року - знову у Бучачі, а з 1906р. - у новоствореному деканаті Підгайці.

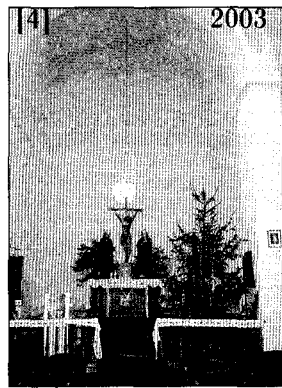
1885 року дві з половиною тисячі вірних, які проживали також у селах Білявинці, Бобулинці (згадка у 1421р.), Киданів, Курдибанівка, Нові Петликівці, Осівці (1421р.) та Переволока, обслуговував парох *о. Едуард Дроздовський*. У 1903р. майже 4 тисячі парафіян перебували під духов-

2.3.57. Старі Петликівці

ною опікою пароха *о. Йоана Гвоздзьовського*. Філіальні святині знаходились в Бобулінцях (мурована 1892р. і освячена 1894р. під титулом *св. Антонія Падуанського*), Киданові (1880р.), Нових Петликівцях (1892р.), Осівцях (1898р.) і Переволоді (цвинтарна 1897р.). 1894 року у Бобулінцях сформувалась парафіяльна експозитура (пізніше - парафія), до якої приєдналось село Киданів. Перед Ісв. війною старопетликовецька парафія, яку продовжував обслуговувати *о. Гвоздзьовський*, налічувала лише 3 тисячі католиків. Останній дерев'яний храм *Різдва Пресвятої Діви Марії* простояв до 1917р. (тоді повністю згорів). У 1928-1935рр. збудували новий мурований костел, який освятили під старим титулом. У 1936р. за пароха *о. Броніслава Скулича*, котрий працював тут з 1926р. до принаймні 1939 року, утворилась парафія *Воздвиження Святого Хреста* у Нових Петликівцях (місцевий храм перебудували у 1923р.).

Нині відремонтований костел [1, 2, 3, 4] у Старих Петликівцях обслуговують священники з Бучача.

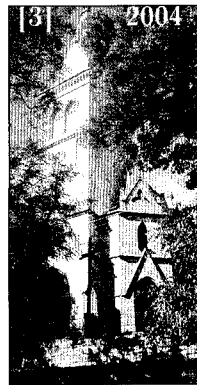
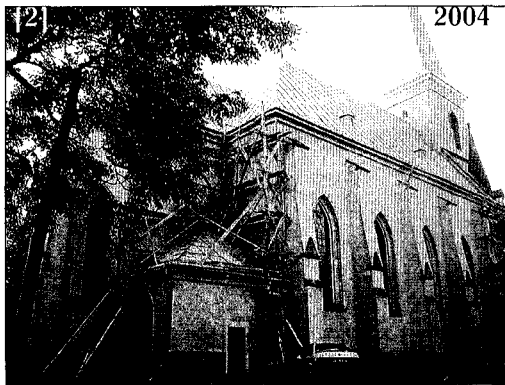
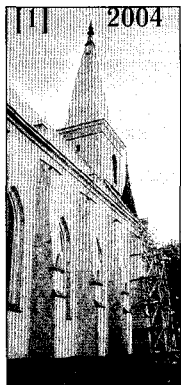
2.3.57. Petlikowce Stare

2.3.58. Струсів

Давньоруське поселення Підбогородичин (Підбогородичне), назване так на честь місцевої церкви *Богородиці*, на початку XVI ст. змінило назву на Струсів - за прізвищем свого нового власника. У 1610р. воно стало містечком, з 1772р. належало Австрії, а за радянської влади протягом 1940-1959рр. було центром району.

Струсів, св. Антонія, парафія
Микулинці, Чортківський деканат (Теребовельський район)

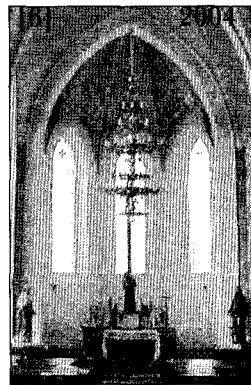
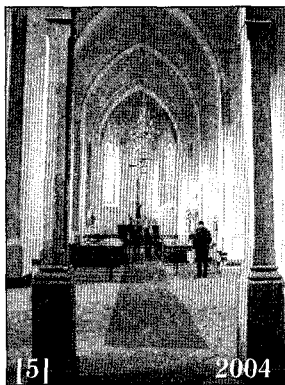
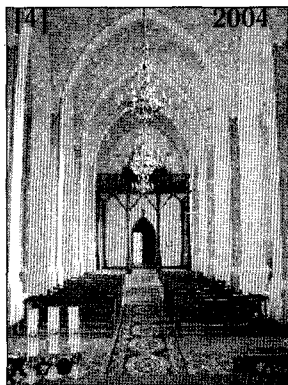
Римсько-католицька парафія тут існувала ще до 1534 року. З 1593 року вона входила до Теребовельського деканату, а Струсів уже мав мурований костел. Проте у 1767 році на кошти **Франциска Потоцького** було споруджено новий мурований храм. Наприкінці XVIII - на початку XIX століть місцева парафія, охоплюючи 7-8 сіл, налічувала понад 2 тисячі вірних. У 1816 році **Людвика Лянцкоронська** (з **Жевуських**) розширила струсівський костел, який отримав титул *св. Миколая еп.* (дата консекрації невідома).

2.3.58. Струсів

У 1885-1903рр. парох **о. Кароль Скшишовський** обслуговував від 5 до 6 тисяч парафіян, котрі проживали також у селах Бернадівка, Варваринці, Дарахів (згадка у 1564р.), Заздрість (1785р.), Налужжя, Пантилиха, Різдяни (з 1964р. було Світанком, 1564р.) і Тютьків. У 1895-1902 роках у Струсові спорудили новий костел, а 1902 року відбулось освячення храму під титулом *Пресвятої Діви Марії Святого Розарію*. Перед Ісв. війною за пароха **о. Адама Пирека** виділився у парафіяльну експозитуру (пізніше - парафію) Дарахів зі своїм мурованим костелом *св. Йоана Хрестителя* 1903 року, приєднавши до себе Тютьків.

До 1930р. струсівськими парафіянами продовжував опікуватись **о. Пирек**, пізніше - **о. Еміль Кобежицький**, а з 1937 року - **о. Зигмунт Вишневський**. Наприкінці міжвоєнного періоду від парафії відокремилась Заздрість з мурованою каплицею 1911 року. Костел у Струсові, який закрили після Псв. війни, розмістивши у ньому зерносковище, повернули вірним у 1990 році. Нині святиня [1, 2, 3, 4, 5, 6] носить титул *св. Антонія*.

2.3.59. Тарноруда

По обидва береги Збруча існує два поселення з назвою Тарноруда. Більше з них (те, що розташоване на лівому березі) лежить на теренах Хмельницької області, а місцевий костел *Матері Божої Святого Скапулярію*, збудований 1643 року та реставрований у 1754 році,

Тарноруда. св. Станіслава єп. мч., парафія Підволочиськ, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

належить Кам'янець-Подільській дієцезії і обслуговується священником з Волочиська.

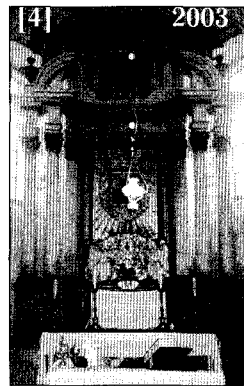
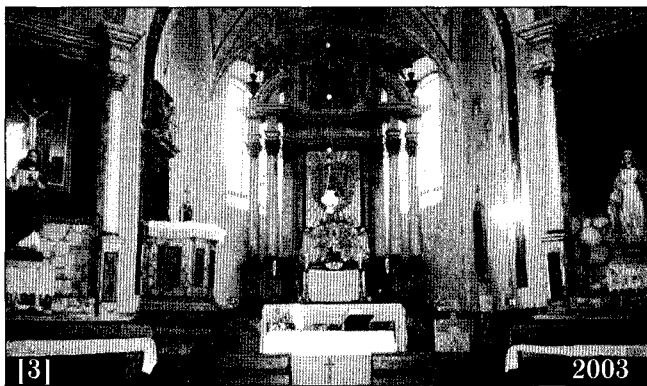
Римсько-католицька парафія у правобережній меншій Тарноруді виникла також 1643 року як капеланія завдяки **Катерині Сенявській**. Наприкінці XVIII - на початку XIX століть парафію перевели з Кам'янецької дієцезії до деканату Бережани Львівської архідієцезії. Сучасний мурований храм спорудили коштом **Єлизавети Чарторийської** та **Станіслава Любомирського** у 1816р., а освятили під титулом св. *Станіслава єп. мч.* 28 травня 1827 року. У 1885р. тарнорудська капеланія належала до Тернопільського деканату, налічу-

2.3.59. Тарноруда

вала понад півтори тисячі парафіян та обслуговувалась о. **Климентієм Постемпським**. На початку ХХст. Тарноруда виступає вже як повноцінна парафія, двома тисячами вірних якої опікувався принаймні з 1903 року парох о. **Михайло Кордецький**. Парафіяльний округ, який перейшов до новоствореного Скалатського деканату, складався із сіл Кокошинці, Мала Лука (вперше згадується у 1564р.), Рожиськ, Турівка (відоме 1581р.) і Фашівка. У 1906р. була споруджена філіальна мурована святиня у Турівці, яку 1907 року освятили під титулом *Пресвятої Діви Марії Неустанної Допомоги*, а 1919 року село виділилось у самостійну парафію.

У міжвоєнний період парафію Тарноруда продовжував обслуговувати о. **Кордецький**, а потім - адміністратори о. **Роман Фіт** (з 1935 року) і о. **Йосип Вальчак** (з 1936 року). У 30-х роках збудували філіальну каплицю у селі Мала Лука. Колишнім парафіяльним костелом [1, 2, 3, 4], який закрили після Псв. війни і повернули вірним у 1990 році, сьогодні опікується священник з Підволочиська.

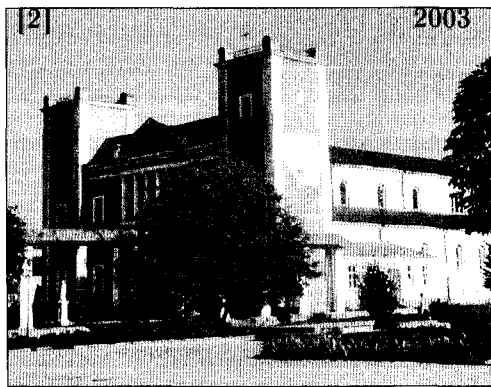
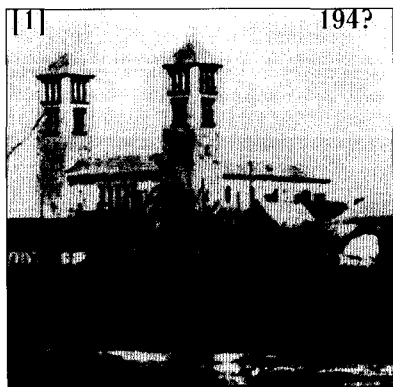

Теробовля відома з ХІст., була столицею давньоукраїнського князівства, до складу якого входили південно-східні землі Галичини, Буковина і Поділля. У 1092-1124рр. тут правив онук **Ярослава Мудрого** князь **Василько**. 1144 року князь **Володимирко** об'єднав

Теробовля, свв. Апостолів Петра і Павла, Чортківський деканат (м. Теробовля)

Перемисьльське, Звенигородське і Теробовельське князівства у Галицьке, яке 1199 року об'єдналось з Волинським у єдину Галицько-Волинську державу. З 1341р. місто належало Польщі, 1366 року тут спорудили замок, а 1389 року Теробовля отримала магдебурзьке право. З утворенням у 1434р. Руського воєводства стала повітовим центром. За Австрії - центр повіту Тернопільського циркулу. У 1810-1815рр. належала Росії, з 19.09.1920р. - Польщі, а за радянської влади у 1940р. стала районним центром.

Перший парафіяльний костел *Пресвятої Діви Марії* у Теробовлі відомий принаймні з 1396 року, а душпастир *о. Генрик* згадується у до-

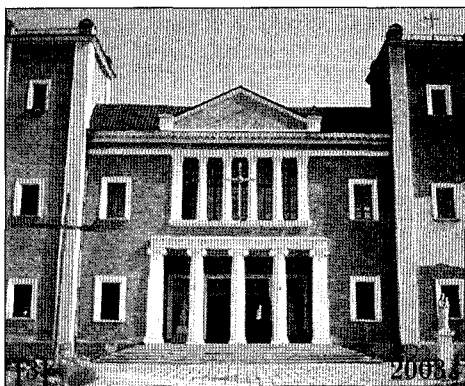

2.3.60. Теревовля

кументі бл. архієпископа **Якова Стрепи** від 15 лютого 1403 року. Проте 16 червня 1423 року відбулася повторна фундація римсько-католицької парафії королем **Владиславом Ягайлом**, яку повністю підтвердив 1588 року король **Стефан Баторій**. Костел отримав у своє розпорядження село Плебанівку та інше майно.

З 1593р. Теревовля була садибою деканату. На початку ХІХст. парафія налічувала понад 7 тисяч вірних, які проживали у двох з половиною десятках сіл. У 1885р. парох о. **Йоан Калинович** обслуговував 7 з половиною тисяч католиків Теревовлі та 18 сіл, зокрема Боричівки, Глецави (згадка у 1581р.), Гумніськ, Завалля, Застіночого, Зеленчого, Зубова, Іванівки (1785р.), Ілавчого (1785р.), Кровинки (1567р.), Малова, Острівця (1471р.), Плебанівки (ХVст.) та Семенова. 1903 року понад 10 тисяч парафіян перебували під опікою пароха о. **Станіслава Коженювського**.

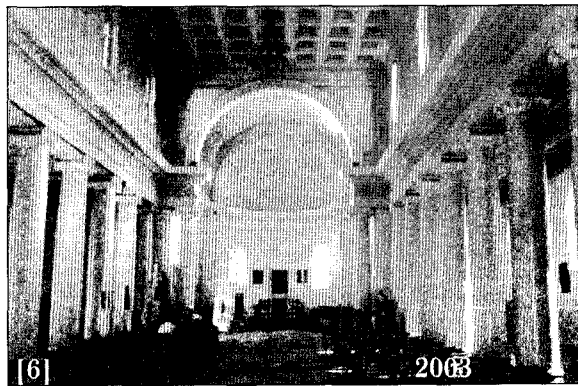
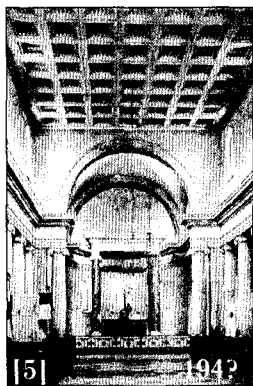
Першу філіальну святиню (муровану) збудували у 1873р. у Лошневі, який ще 1869 року виділився у самостійну парафію *Різдва Пресвятої Ді-*

2.3.60. Теробовля

ви Марії. У 1895р. споруджено мурований храм в Іванівці, де 1897 року виникла парафія св. Станіслава еп. мч. У 1895р. постав мурований костел в Острівці, а 1911 року у селі було засновано парафію Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії. У 1901р. в Хатках поблизу Плебанівки збудовано муровану каплицю. 1901 року споруджено простору каплицю [8] на кладовищі в Теробовлі. У 1907р. отримали власні муровані костели Боричівка (св. Войцеха), Кровинка (бл. Владислава з Гельнова) і Глещавя (Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії).

Дерев'яний парафіяльний костел Пресвятої Трійці, який описується 1784 року як дуже бідний, згорів у часи наполеонівських війн. Вірні збирались на Богослужіння у старому костелі кармелітів. Лише 1908 року споруджено новий храм під титулом свв. Казимира і Ядвіги, проте і його було знищено у Ісв. війну. У 1917р. о. Коженювський встиг збудувати тимчасову каплицю перед своєю смертю. 14.09.1924р. за пароха о. Євстахія Єловецького архієпископ Болеслав Твардовський освятив

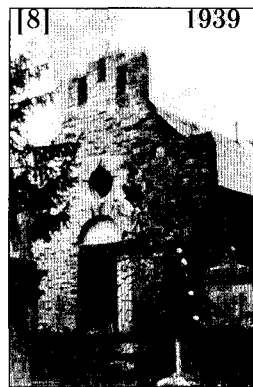
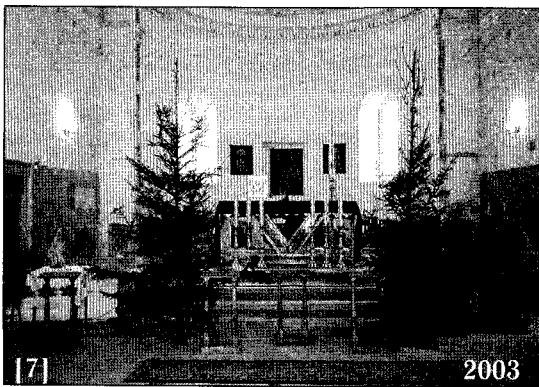

2.3.60. Trembowla

2.3.60. Теробовля

наріжний камінь під першу у Польщі святиню у стилі давніх римських християнських базилік за проектом архітектора **Адольфа Богуша**, а 15.04.1928р. він же освятив збудований з тесаного каменю у 1927р. костел під титулом *св. Ап. Петра і Павла*. У головному вівтарі розмістили привезені з Риму реліквії *св. Йосафата Кунцевича* і *Бенедикта*. 1928 року завершили спорудження нового парафіяльного будинку.

У міжвоєнний період за парохів *оо. Єловецького* (1918-1930рр.) та *Михайла Папроцького* (1930-1945рр.) парафія налічувала лише понад 6 тисяч вірних, з неї виділились у самостійні парафії села Боричівка (1921р.), Кровинка (1922р.) і Глешава (1938р.). У січні 1945 року *о. Папроцький* з групою парафіян виїхав до Польщі. За радянської влади храм, який закрили 1946 року, використовувався у якості зерносховища, а пізніше - як будинок культури. 04.04.1992р. вірним повернули лише частину святині (хори). Нині відбувається ремонт решти костелу [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7], а парафія включає також Буданів (*) та Лошнів (*).

2.3.60. Теревовля

У 1620 році на кошти **Миколи Осінського** *отці-кармеліти* збудували дерев'яні костел та монастир, які 1672 року спалили турки. У XVIIIст. постав мурований оборонний костельно-монастирський комплекс, а 1781 року його освятив Львівський *єпископ-помічник Криспін Цешковський*. Австрійська влада монастир не закрила, оскільки ченці здійснювали душпастирську працю на парафії, яка на початку XIXст. залишилась без свого храму. Справжнім скарбом *кармелітського* костелу став відомий образ *Матері Божої Святого Скапулярію* [11] XVIIIст., який у 1945р. забрали з собою ченці, виїжджаючи до Польщі (нині ікона знаходиться у Гданську). За радянської влади у *кармелітському* комплексі розмістили фабрику ялинкових прикрас, а 1990 року його [9, 10] передали Українській Автокефальній Православній Церкві.

З XV століття у Теревовлі існували *домініканські* монастир та костел *св. Миколая*. Після знищення турками на початку XVIст. їх більше не відновлювали.

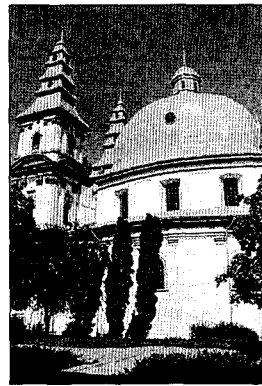
2.3.60. Trembowla

2.3.61. Тернопіль

Тернопіль (до 09.08.1944р. - Тарнопіль) заснував **Йоан Гарновський** у 1540р. на землях поблизу давньоруського укріплення Сопільче (Топільче). У 1548р. завершили спорудження кам'яних стін фортеці, місто отримало магдебурзьке право. Воно стояло на торгових шляхах, і це

Тернопіль. Божого Милосердя і Матері Божої Неустанної Допомоги, Тернопільський деканат (м. Тернопіль)

сприяло розвитку торгівлі, вже у 1566р. тут створили склади для зберігання товарів (як у Львові). У 1663р. підтверджено привілеї, надані місту попередніми королями. 1772 року Тернопіль відійшов до Австрії і став окружним центром. З березня 1810р. по серпень 1815р. місто за умовами Шенбрунського перемир'я належало Росії. 15.02.1843р. останній власник Тернополя **Туркул** продав місту свої права на нього і воно стало вільним (1844 року цар надав йому статус королівського міста). У 1921-1939рр. Тернопіль - столиця воєводства, а з приходом радянської влади - обласний центр (від грудня 1939р.).

2.3.61. Тернопіль

3 травня 1623 року була утворена римсько-католицька парафія у складі Теремовельського деканату та збудовано костел (за іншими даними, храм спорудили раніше) *Благовіщення Пресвятої Діви Марії*. Тут виник санктуарій *Матері Божої Ченстоховської*, образ якої був коронований 1667 року. Парафіяльний храм знищили турки під час нападу 1675 року. Наступний костел (фундатори - канцлер **Томаш Замойський** і його дружина **Катерина Острозька**) простояв до 80-х років XVIII століття і був розібраний австрійською владою у зв'язку з пошкодженням під час нападу турків та появою тріщин у мурі. Ще 1683 року у Тернополі була створена препозитура, існує згадка про існування у ті часи також старого католицького храму *св. Валентина*.

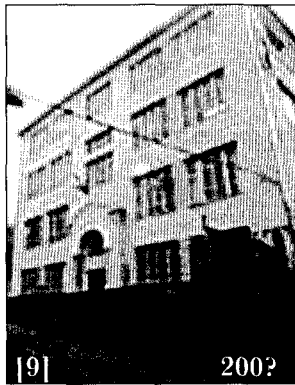
Парафіяльним став *домініканський* костел, який збудували завдяки гетьману **Йосипу Потоцькому** 1749 року з тесаного каменю в стилі пізнього бароко за проектом архітектора **Йоана Вітте** (за іншими даними, до спорудження святині причетний архітектор-аматор **Август**

2.3.61. Тернопіль

Мошинський). У 1777 році склепіння центрального нефу розписав відомий львівський майстер **Станіслав Строїнський**, а фрески бічних нефів належать його учневі - **Йосипу Хойницькому**. 1779 року костел освятив Львівський єпископ-помічник **Криспін Цешковський** під титулом *св. Вінченца Ферарського*. Храм мав 7 вівтарів: головний, *Матері Божої Святого Розарію* з відомим образом [6] XVIIIст. італійської школи, *св. Альберта і Томи Аквінського*, *Господа Ісуса Розп'ятого*, *св. Домініка*, *Яука і Чеслава*, *св. Марії Магдалини* та *св. Теклі*. У 80-х роках XVIIIст. костел став парафіяльним. На початку XIXст. тернопільська парафія, яка з кінця XVIIIст. належала до Бережанського деканату і налічувала понад 3 тисячі вірних, стала осередком власного деканату.

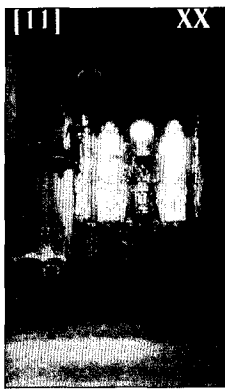
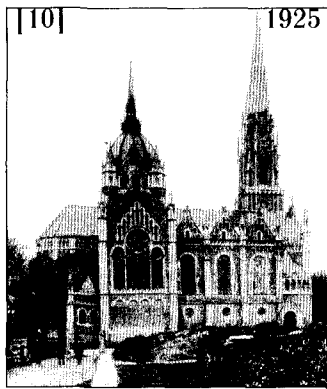
1820 року після закриття монастиря *домініканці* виїхали з Тернополя, а повернулись у 1903 році, розпочавши реставрацію своєї колишньої святині [1, 2, 3, 4, 5], зокрема протягом 1908-1910 років були відновлені купол та розпис інтер'єрів. Храм було реставровано у 1942-1945 роках

2.3.61. Тернопіль

після того, як 19 вересня 1939 року його спалили більшовики. Після війни радянська влада розмістила у ньому картинну галерею Тернопільського краєзнавчого музею (реставрація будівлі відбулась у 1953 році). Нині костел є греко-католицькою церквою *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*.

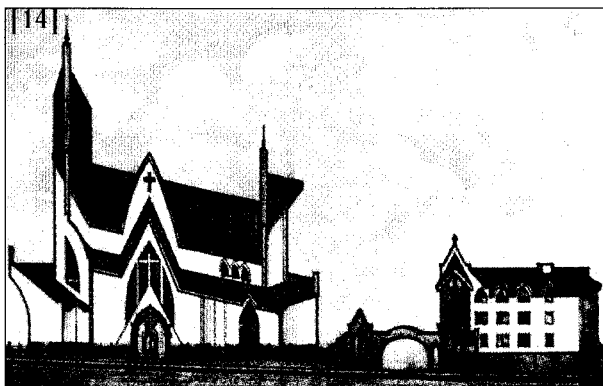
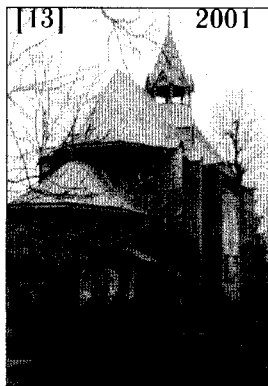
Тернопільський *єзуїтський* костел після закриття монастиря у 1773р. австрійською владою був переданий греко-католикам 1847 року. У 1820р. до Тернополя змушені були переїхати *отці-єзуїти* з Росії, 1864 року вони збудували каплицю [13] на цвинтарі з трьома вівтарями і великим гробівцем. 14.05.1899р. було закладено наріжний камінь під спорудження *єзуїтських* монастиря та костелу, а 29 вересня 1901 року *архієпископ Йосип Вебер* освятив збудований у романському стилі храм [7, 8] (найменший у Тернополі), який мав 5 вівтарів. Костел уцілів під час двох світових воєн, але за радянської влади після численних перебудов тут розмістили швейну фабрику і від храму залишилась лише вхідна арка [9].

2.3.61. Тернопіль

У 1897р. за параха о. **Кирила Яхнера** (1866-1902рр.) розпочали збір коштів на спорудження парафіяльного храму. 07.09.1904р. *архієпископ Йосип Більчевський* освятив наріжний камінь костелу, який зусиллями тодішнього параха о. **Болеслава Твардовського** (1902-1916рр.), майбутнього *архієпископа*, збудували протягом чотирьох років у романсько-готичному стилі за проектом архітектора **Теодора Галовського**. 11.10.1908р. *архієпископ Більчевський* освятив храм під тигулом *Матері Божої Неустанної Допомоги*. Тоді ж у головному вівтарі костелу урочисто помістили образ *Матері Божої Неустанної Допомоги* [12], який у 1904р. *сестри-йосифітки* привезли з Франції (до перенесення знаходився у головному вівтарі *домініканського* храму).

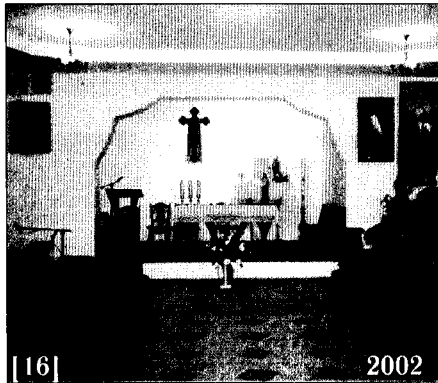
У міжвоєнний період до парафії входили села Біла, Великий Глибочок (згадується у 1529р. як Глибочок, з XVIIIст. - Великий Глибочек), Загробеля, Курівці, Кутківці, Петриків (1458р.), Пронятин та Янівка (нині - Підгородне) з філіальними святинями у Білій (1927р.), Великому Глибоч-

2.3.61. Тернопіль

ку (1904р.), Загробеллі (1840р.), Петрикові (1906р.) і Янівці (1894р.). Вона нараховувала 14-15 тисяч вірних, яких у 1918-1919рр. обслуговували парохі *оо. Євгеній Базяк* (майбутній *архієпископ* народився та був охрещений у Тернополі), у 1919-1921рр. - *Мар'ян Шамота*, у 1921-1934рр. - *Антоній Ратушний*, а протягом 1934-1946 років - *Аполінарій Валенга*.

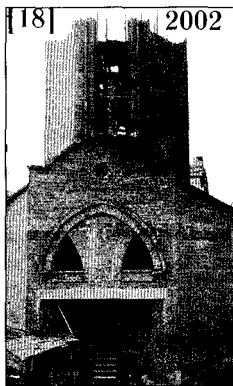
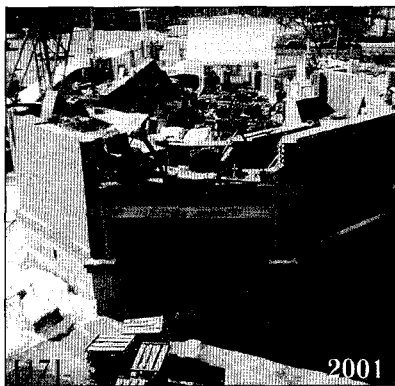
23.04.1933р. *архієпископ Болеслав Твардовський* повторно освятив парафіяльний костел [10, 11] після ремонту храму у зв'язку із пошкодженнями, завданими під час Ісв. війни, і головний вівтар (проект львівського архітектора *Лаврентія Дайчака*). Останній парох *о. Валенга* разом з іншими священиками та частиною парафіян виїхав до Польщі у 1946р., забравши з собою найцінніше костельне майно (зокрема образ *Матері Божої Неустанної Допомоги* [12] нині знаходиться у Вальбриху, а *Матері Божої Святого Розарію* [6] - у Познані). Костел закрили, а пізніше, готуючи місце для будівництва універмагу, за наказом *Хрущова* повністю зруйнували.

2.3.61. Тернопіль

Відродження тернопільської парафії почалось 1991 року, коли парафіяни на чолі з парохом відновили стару *єзуїтську* каплицю на цвинтарі, у якій в радянські часи була майстерня з виготовлення надгробних пам'ятників. У грудні 1991 року її освятили під титулом *Воскресіння Господнього* [13]. На парафії, як і в довоєнні роки, працюють *сестри-йосифітки*.

Спроби повернути колишній *домініканський* храм були марними, тому розпочалося будівництво костелу *Божого Милосердя* [14] та парафіяльного будинку [15]. 01.05.1999р. *архієпископ Мар'ян Яворський* освятив місце під будову та дзвін, а вже 08.03.2002р. у приміщенні новозбудованого парафіяльного будинку почала діяти парафія *Божого Милосердя та Пресвятої Діви Марії Неустанної Допомоги*. 18.05.2002р. *кардинал Мар'ян Яворський* освятив приміщення каплиці [16] всередині парафіяльного будинку, а також усю споруду [15]. Сьогодні тернопільська парафія, до якої належать також Великі Бірки (*), Заложці (*) та Озерна (*), продовжує будівництво костелу [17, 18, 19].

Давньоруське поселення Товсте, яке уперше в документах згадується у 1414 році, назву отримало від прізвища його власника - галицького боярина **В'ячеслава Товстого**. Входило до Червоноградського повіту Подільського воєводства, а 1548 року Товстому надали магдебурзьке право та статус містечка. У

Товсте, св. Анни, парафія Чортків, Чортківський деканат (Заліщицький район)

другій половині XVI століття належало **Михайлові Хмельницькому** - батькові майбутнього українського гетьмана. За

Австрії входило до циркулів Заліщики (з 1782р.), Коломия (з 1811р.) та Чортків (з 1816р.). У 1940 році Товсте віднесли до категорії селищ міського типу та зробили районним центром (до 1962 року).

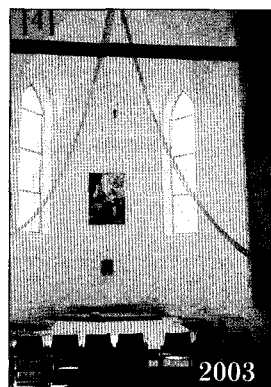
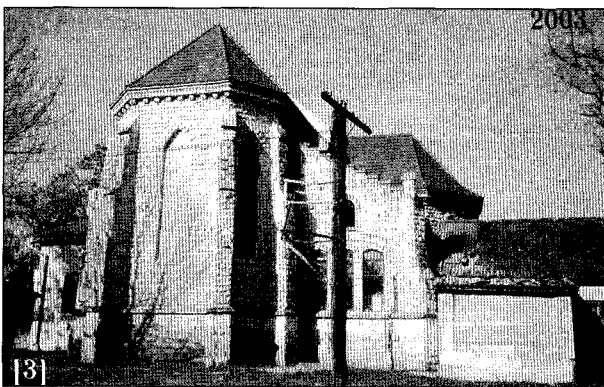
Місцева римсько-католицька парафія була заснована на теренах Кам'янецької дієцезії 1717 року завдяки родині **Лосів**. У 1784р. Товсте разом з Гусятином та галицькою частиною Тарноруди перевели до Львівської архієпархії. Остаточо ці, а також інші зміни кордонів між двома єпис-

копствами були затверджені Святим Престолом у 1819 році, а парафія до Псв. війни належала до Язловецького деканату. Мурований у 1741 році парафіяльний костел у Товстому освятили 1871 року під титулом *Пресвятої Трійці*.

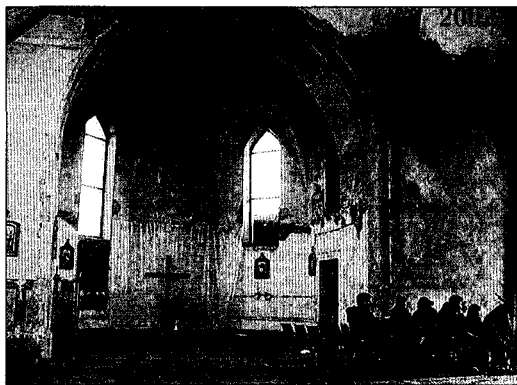
Якщо наприкінці XVIII - на початку XIX століть чисельність парафії не перевищувала двох тисяч вірних, то 1885 року парох **о. Віктор Пухальський** обслуговував понад 3 тисячі парафіян, які проживали також у селах Ангелівка, Антонів, Бересток, Ворвулинці (перша згадка у 1469р.), Гиньківці, Головчинці, Королівка (не плутати з однойменним селом Борщівського району), Лисівці (відоме з I половини XVIIIст.), Мишків, Мушкарів, Олексинці (1448р.), Рожанівка, Свидова (1469р.), Шершенівка, Шипівці і Хартонівці.

У 1887 році у Лисівцях збудували мурований філіальний храм, який 1907 року освятили під титулом *Пресвятого Серця Ісуса*. 1906 року Лисівці виділились у самостійну парафію, до якої увійшли Шершенівка

та (пізніше) Шипівці. Села Бересток, Гиньківці і Хартонівці стали частиною утвореної 1911 року парафії св. *Гіацинта* в Угриньківцях (відомі з 1442р.). Перед Ісв. війною принаймні з 1903 року парафією у Товстому, яка налічувала менше 3 тисяч вірних, опікувався парох *о. Станіслав Адамчик*. За непідтвердженими даними, тоді ж відбулась реконструкція парафіяльного костелу за проектом *Теодора Таловського* (повторно освятили храм у 1932 році).

У 1929р. парохом був *о. Станіслав Колихановський*, а з 1935 року - *о. Станіслав Шкодзинський*. Наприкінці міжвоєнного періоду чисельність місцевих парафіян трохи перевищувала 3 тисячі, а філіальні святині знаходились у самому Товстому (цвинтарна), Мишкові (1900р.) та Ворвулинцях (споруджена 1920 року та освячена у 1925р.), а також у Антонові і Рожанівці, які збудували перед II світовою війною. Нині костел [1, 2, 3, 4, 5, 6] у Товстому отримав титул св. *Анни*, а місцева громада римо-католиків обслуговується чортківськими *отцями-домініканцями*.

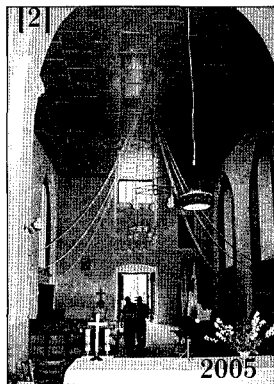
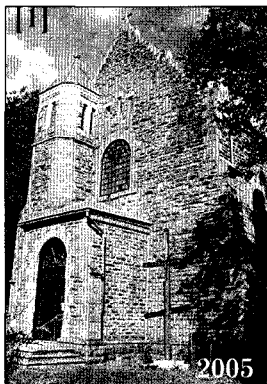
2.3.63. Трибухівці

Трибухівці (з 1964р. називались Дружба) відомі принаймні з 1761р., коли належали до бучацької парафії Пресвятої Діви Марії Устенського (Галицького) деканату. 14.08.1763р. *архієпископ Вацлав Сераковський* освятив новозбудований парафіяльний костел під титулом

Трибухівці, Матері Божої Неустанної Допомоги, парафія Бучач, Чортківський деканат (Бучацький район)

Успіння Пресвятої Діви Марії. У 1885р. у Трибухівцях проживало майже 8 сотень вірних, а перед Ісв. війною - понад тисячу.

Місцевий костел спорудили у 1904-1923рр., а 1933 року тут постала парафія Бучацького деканату, до якої увійшли села Пишківці (здагується у 1761р.), Ріпинці (1785р.) і Цвітова. Її адміністрував о. **Йосип Томашевський** (парафія налічувала понад 2 тисячі католиків). Філіальні святині були у Пишківцях (дерев'яна 1903р.) і Ріпинцях (цвинтарна 1857р., розширена 1892р.). Повернутий у 1992 році католицькій громаді храм [1, 2, 3] носить титул *Матері Божої Неустанної Допомоги*.

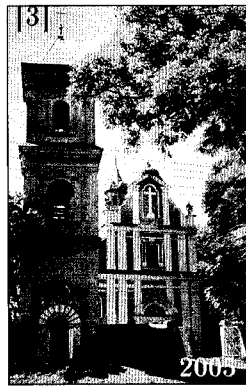

2.3.64. Устя-Зелене

Перша письмова згадка про поселення походить з XIIIст., коли воно належало до Галицько-Волинського князівства. У 1349р. Устя увійшло до Польщі, 1549 року отримало магдебурзьке право та герб із зображенням *єпископа* [1]. Називалось Устя-Зелене або Устя-Горожане. За Австрії з 1785р. належало до Заліщицького, а пізніше - Станіславівського циркулу. Від січня до червня 1940 року було райцентром.

Устя-Зелене. Пресвятої Трійці, парафія Бучач, Чортківський деканат (Монастириський район)

У 1579 році завдяки **Миколі Мелецькому** тут була заснована римсько-католицька парафія. Проте первісний костел (ймовірно, дерев'яний) знищили татари і турки на початку XVII століття. У сучасному храмі є надмогильна плита з датою 1614 року, що може свідчити про спорудження мурованого костелу уже в першій половині XVIIст., а рік 1718, яким Схематизми датують цей храм, можливо, вказує лише на його перебудову у стилі пізнього бароко. Освятили костел 1735 року під ти-

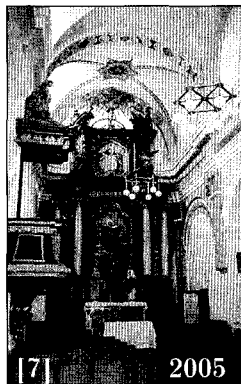
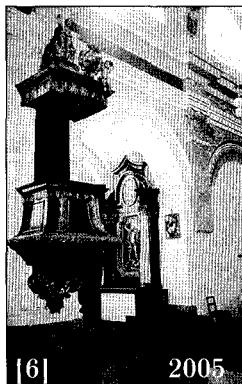
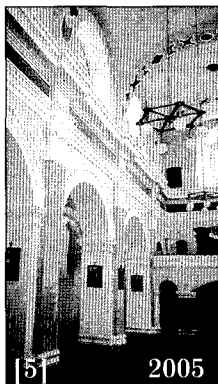
2.3.64. Uście Zielone

2.3.64. Устя-Зелене

тулом *Пресвятої Трійці*. З 1593 року Устя було садибою деканату, який ще називали Галицьким. 1765 року парафія увійшла до Кукільницького деканату, пізніше - до Бучацького.

У 1885-1903рр. за пароха *о. Андрія Конечного* устенська парафія, налічуючи понад півтори тисячі вірних, охоплювала села Баранів (з 1964р. - Гранітне), Бобрівники, Буківна, Довге, Задарів (згадка у 1437р.), Красіїв (1464р.), Кремидів, Лазарівка (1785р.), Лука, Лядське (з 1964р. було Червоне), Межигір'я, Низьколизи (з 1964р. було Барвінкове), Новосілка, Петрилів, Озерце, Сеньків, Тростянці (1785р.) та Яргорів. З 1907 року від майже двох до двох з половиною тисяч парафіян обслуговував парох *о. Ігнатій Ракшинський*. У 1936р. його змінив парох *о. Петро Соколовський*. Філіальні святині знаходились у селах Озерце (мурована 1905р.), Тростянці (1912р.), Низьколизи (1930р.) та Кремидів (1930р.).

Нині устенським костелом *Пресвятої Трійці* [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8] опікуються бучацькі священики.

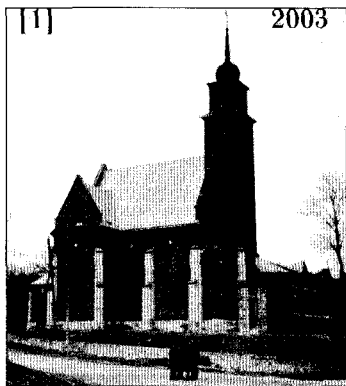

2.3.65. Хмелиська

Село Хмелиська уперше згадується в документах у 1785 році. Місцеві римо-католики у другій половині XIX століття, налічуючи 6-8 сотень вірних, належали до капеланії (пізніше - парафії) *Різдва св. Йоана Хрестителя* у Галущинцях Тернопільського деканату, заснованої 1851 року, та відвідували парафіяльний мурований храм, споруджений у 1868 році і освячений 1869 року.

Хмелиська. Воздвиження Святого Хреста, парафія Старий Скалат, Тернопільський деканат (Підволочиський район)

Власний мурований костел у Хмелиськах було збудовано у 1899 році, а освячено того ж року під титулом *Воздвиження Святого Хреста*. 1903 року майже тисячею хмелиських парафіян опікувався парох о. **Олександр Панек**. Перед I світовою війною засновану на початку XX століття скалатську парафіяльну експозитуру у Хмелиськах новоствореного Скалатського деканату обслуговував о. **Віктор Малявський**. До неї входило також село Мовчанівка зі своєю мурованою каплицею, спорудженою у

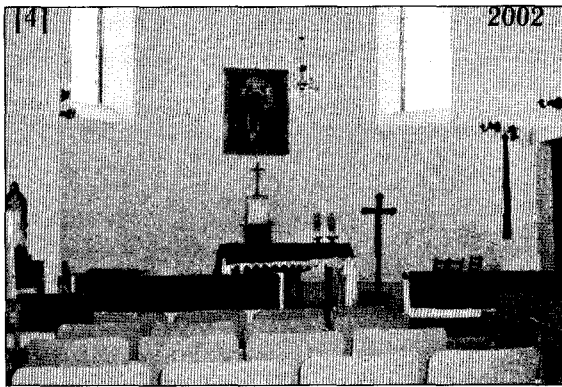
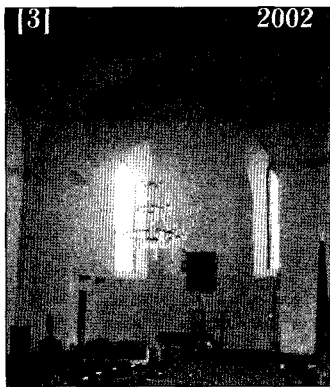
2.3.65. Хмелиська

1902 році та освяченою 1903 року. Кількість парафіян у двох селах не перевищувала чотирнадцяти сотень осіб, з них у самих Хмелиських проживало понад тисячу римо-католиків.

Після I світової війни католицька громада латинського обряду у Хмелиських, чисельність якої сягала півтори тисячі вірних, вже виступає у якості повноцінної парафії. У 1929 році хмелиськими парафіянами опікувався парох *о. Йосип Хмурович*, з 1934 року їх обслуговував адміністратор *о. Казимир Цешановський*, а з 1938 року - адміністратор *о. Станіслав Пизик*.

Після II світової війни радянська влада закрила хмелиський храм, перетворивши його у складське приміщення. Повернули колишній костел [1, 2, 3, 4] місцевій римсько-католицькій спільноті тільки після розпаду Радянського Союзу і здобуття Україною незалежності.

Сьогодні святинею опікується священник з парафії *бл. Якова Стрепи* у Старому Скалаті.

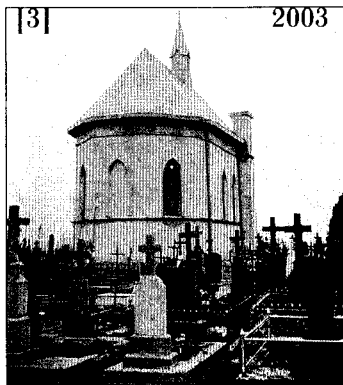
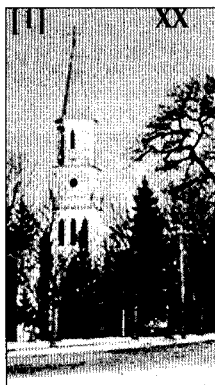

2.3.66. Хоростків

Поселення Хоростків у документах вперше згадується у 1564 році, хоча археологічні знахідки дають підстави вважати його значно старшим. Входило до Теробовельського староства, з середини XVII століття вважалось містечком. За радянської влади Хоростків став селищем міського типу.

Хоростків, св. Архангела
Михайла, Чортківський деканат
(Гусятинський район)

За непідтвердженими даними, римсько-католицька парафія існувала тут вже у XVII столітті; принаймні у ті часи згадується місцевий костел як місце численного паломництва в урочистість св. Миколая, якому святиня була присвячена. У 1748 році Львівський архієпископ **Микола Вижицький** видав декрет про відновлення хоростківської парафії після періоду її занепаду, але вже під титулом св. Йосипа. Проте справжнє відновлення парафії відбулось лише 1851 року спочатку як експозитури, яка у 1855 році стала капеланією, а з 70-х років - повноцінною парафією. У 1859 році тут на кошти родини власників Хоросткова

2.3.66. Chorostków

2.3.66. Хоростків

Левицьких і громади було збудовано мурований парафіяльний костел, який 1862 року освятили під титулом св. *Йосипа*.

1885 року понад три з половиною тисячі хоростківських парафіян, які проживали також у селах Великий Говилів (перша згадка у 1564р.), Верхівці, Карашинці, Ключинці (відоме з 1615р. як Ключініці), Малий Говилів, Мшанець (1785р.), Перемилів (1568р.), Увісла і Хлопівка, обслуговував парох о. **Марко Єзенецький**, а парафія належала до Чортківського деканату. У 1903р. шість з половиною тисяч вірних (до парафії приєдналось село Сорока) перебували під опікою пароха о. **Казимира Гловінського**.

Перед Ісв. війною хоростківська парафія, яку продовжував обслуговувати о. **Гловінський**, перейшла до Теревовельського деканату, на її теренах тоді знаходились святині у селах Говилів (мурована завдяки **Семенським-Левицьким**, освячена 1911 року), Ключинці (мурована у 1894р. на кошти о. **Гловінського**, **Павла Терлецького** та інших, освячена 1895 року), Сорока (споруджена 1896 року завдяки **Семенським-Левицьким**),

2.3.66. Хоростквів

Увісла (збудована у 1893 році на кошти **Флорентини Ценської**, а також цвинтарна каплиця) та мурована цвинтарна каплиця у Хоросткові 1855 року родини **Семенських-Левицьких**.

У 1923-1924 роках виділилось у самостійну парафію *Пресвятої Діви Марії Утішительки Вірних* село Ключинці, приєднавши до себе поселення Верхівці і Сороки. Покинуло хоростківський парафіяльний округ також село Мшанець, перейшовши до парафії *Різдва Пресвятої Діви Марії* у відомому з 1564 року поселенні Кобиловолоки (з 1964 року було Жовтневим). З 1927 року понад шість з половиною тисяч хоростківських вірних мали пароха *о. Йоана Горчицю*, якому допомагали з 1935 року - *о. Франциск Блотницький*, а з 1938 року - *о. Здіслав Семенець*. У 30-х роках відбулася зміна титулу парафії на *св. Михаїла*.

Після II світової війни за радянської влади парафіяльний костел [1] у Хоросткові 1965 року висадили у повітря, а на його місці збудували будинок культури. Після падіння комуністичного режиму місцеві римо-като-

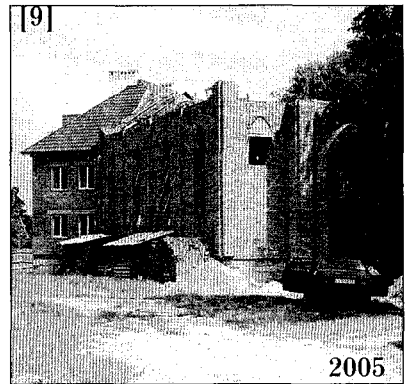
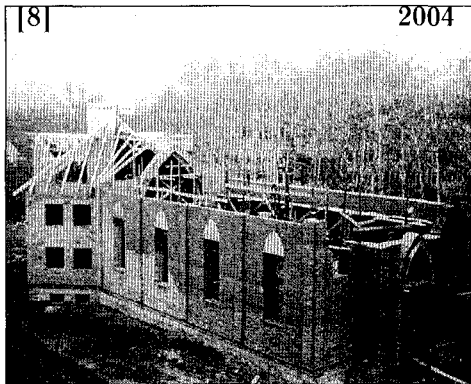

2.3.66. Хоростків

лики з 1993 року послуговуються старою цвинтарною каплицею *св. Михайла* [2, 3, 4, 5] (колишня усипальниця родини **Семенських-Левицьких**), яку було ґрунтовно відновлено.

18 жовтня 2003 року Львівський *єпископ-помічник Мар'ян Бучек* освятив фундамент під новий хоростківський парафіяльний храм [7] та передав подарунок блаженної пам'яті *Святішого Отця Йоана Павла II* - образ патрона парафії *св. Архангела Михайла* [6]. Наріжний камінь для місцевого костелу було освячено *Святішим Отцем* у Львові 26 червня 2001 року під час Його незабутнього Апостольського паломництва до України. Частина парафіян збирається на молитву у спеціально спорудженій тимчасовій каплиці на будівельному майданчику, на якому вже виразно проступають контури будівлі [8, 9] храму та парафіяльного будинку.

Сьогодні до парафії у Хоросткові, як і колись, належить також Говилів (*).

2.3.67. Цигани

Поселення Цигани, яке за радянської влади з 1945р. називалось Рудка, вперше письмово згадується у 1785 році. Місцеві римо-католики належали до парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Скалі-Подільській (до 1940р. - Скала-над-Збручем) Язловецького деканату, заснованої не пізніше XVIст. на теренах ще Кам'янецької дієцезії. У II половині XIX ст. кількість парафіян у Циганах перевищувала 7 сотень.

Цигани, свв. Апп. Петра і Павла, парафія Борщів, Чортківський деканат (Борщівський район)

На зламі століть тут спорудили мурований філіальний костел, який 1900 року освятили під титулом *свв. Апп. Петра і Павла*. У міжвоєнний період парафія Скала-Подільська, а отже і Цигани, увійшла до новоствореного Борщівського деканату. Наприкінці 30-х років чисельність вірних у Циганах (разом з невеличким селом Тересин) сягала півтори тисячі. Після Псв. війни храм закрили, використовували його як склад колгоспу, а 1994 року костел [1, 2, 3] повернули римо-католикам.

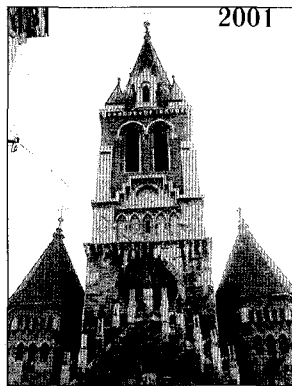
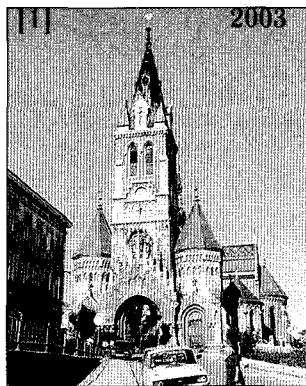

2.3.68. Чортків

Датою заснування цього давньоруського поселення, яке на картах польського короля **Казимира Великого** називалось Чортківці, вважається 1522 рік, коли воно отримало магдебурзьке право і сучасну назву Чортків. Входило до Теревовельського староства Руського воеводства. На початку XVIIст. черговий власник Чорткова **Станіслав Гольський** спорудив тут мурований оборонний замок на місці старих

Чортків, Матері Божої Святого Розарію і св. Станіслава єп. мч., Чортківський деканат (м. Чортків)

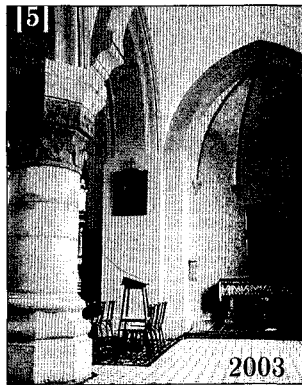
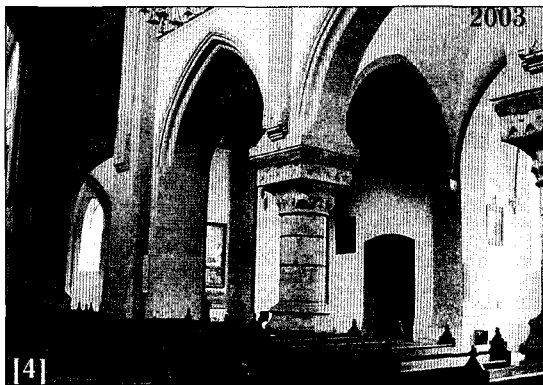
дерев'яних укріплень. У 1672-1683рр. містечко належало Туреччині, з 1772 року - Австрії, за винятком 1810-1815рр., коли воно входило до Росії. Чортків з 1782 року був містечком Заліщицького округу (циркулу), з 1811 року - Коломийського, 1816 року сам став центром округи, а 1870 року отримав права міського виборного самоврядування. У II Речі Посполитій був повітовим містом, а за радянської влади Чортків став центром району (1940р.) і містом районного підпорядкування.

2.3.68. Чортків

Заснування місцевої римсько-католицької парафії теж пов'язане з іменем **Станіслава Гольського**. У 1600-1610рр. він спорудив мурований оборонний комплекс (костел та монастир) для *отців-домініканців*, які 1600 року перебрались сюди із села Шманьківці і з часом стали здійснювати душпастирство у Чорткові. Проте у середині XVIIст. храм був настільки зруйнований, що місцеві парафіяни тривалий час відвідували *Служби* у сусідніх селах. Лише 1731 року відбулось освячення відбудованого храму (під титулом *св. Станіслава еп. мч.*). *Домініканський* монастир у Чорткові не був ліквідований, як більшість інших, австрійською владою у 80-х роках XVIIIст., і *домініканці* продовжували опікуватись парафією.

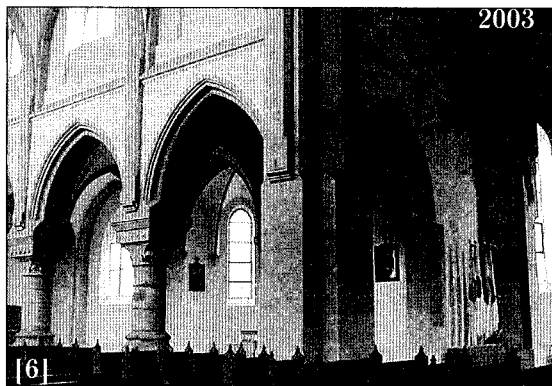
Спочатку чортківська парафія належала до Теремовельського деканату, а з 1765р. - до новоствореного Бучацького. У 1784 році Чортків було передано Кам'янецькій дієцезії як компенсацію за перехід трьох кам'янецьких парафій до Львівської архидієцезії (можливо, це пов'язано з тим, що адміністративний осередок чортківських *домініканців* знаходився

2.3.68. Чортків

у Кам'янці). Проте на початку ХІХст. парафія, налічуючи понад 2 тисячі вірних, вже входила до Язловецького деканату Архідієцезії (затверджено Святим Престолом у 1819р.), за винятком 1811-1815 років, коли Тернопільський край належав Росії, а місцеві парафії знаходились під юрисдикцією Могилівського *митрополита*. Пізніше з чисельністю майже 3 тисячі римо-католиків Чортків став садибою власного деканату.

У 1885р. парафіяльний округ (адмініструвався *о. Гіацинтом Маєвським* ОР) охоплював села Біла (перша згадка у 1442р.), Вигнанка (нині - Горішня Вигнанка, 1581р.), Майдан, Струсівка, Тудорів, Угринь, Черкавщина, Шманьківці (1785р.) і Шманьківчики, які разом з Чортковом налічували понад 4 тисячі вірних (1903 року за адміністратора *о. Томаша Косіора* ОР - шість з половиною тисяч, а перед Ісв. війною - 8 тисяч римо-католиків). Свої філіальні храми мали села Біла (мурований 1899 року), Майдан (освячений 1902 року), Шманьківці (1904р.) та Шманьківчики, існувала також каплиця на цвинтарі у Чорткові.

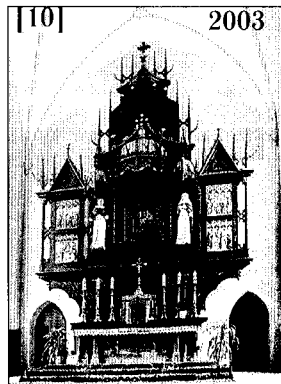

2.3.68. Чортків

У 1910 році було здійснено перебудову парафіяльного храму за проектом професора Львівської політехніки архітектора **Теодора Галовського** (за іншими даними, **Й. Саса-Зубжицького**), внаслідок якої костел позбувся оборонних елементів та отримав сучасний вигляд.

У 1929р., коли чортківська парафія налічувала шість з половиною тисяч вірних та адмініструвалась *о. Іво Кшановичем* ОР, з неї виділилось село Майдан у самостійну парафію *Святої Родини*, до якої приєдналось також село Тудорів. 1939 року, коли адміністратором був *о. Ангель Сібек* ОР, чисельність чортківських парафіян перевищила 8 тисяч. Наприкінці 30-х років ще одну філіальну святиню збудували у селі Черкавщина. 16.06.1946 року *домініканці* змушені були залишити Чортків.

6 липня 1989 року колишній *домініканський* костел після періоду використання святині радянською владою не за культовим призначенням (зокрема як складу мінеральних добрив) знову розпочав свою роботу. У 1991р. у свою колишню парафію повернулись *домініканці*, у тому числі

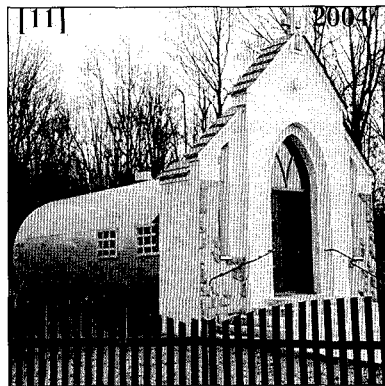

2.3.68. Чортків

о. **Рейнальд Вишневський** ОР, котрий народився у Чорткові 1920 року та вступив до ордену у 1939 році. У храмі [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10] є копія відомого образу *Матері Божої Чортківської*, який нині знаходиться у домініканському костелі св. Яку у Варшаві. Сьогодні до парафії належать також Лисівці (*), Товсте (*), Переходи, Шипівці (*) та Ягільниця (*).

У 1635р. у Чорткові було утворено монастир *кармелітів*, який проіснував недовго. Діяв теж монастир *сестер-милосердя (шариток)*, заснований останнім нащадком родини власників Чорткова **Садовських**, котрий подарував їм свої маєтності разом з чортківським замком.

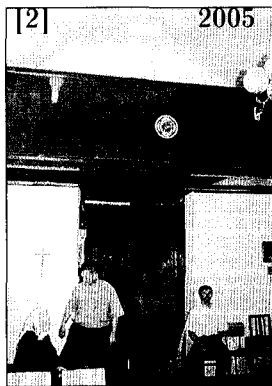
Переходи. Це село, яке ще називають Чорний Ліс, лежить на теренах чортківської парафії. Тут ніколи не було власної святині, і лише у 2001р. приступили до спорудження каплиці св. Яна Непомуки [11, 12], використавши з цією метою велику металеву цистерну, яка служила житлом для сезонних робітників. У жовтні 2003 року **єпископ Мар'ян Бучек** освятив дзвін на розташованій поруч невеличкій дерев'яній дзвіниці.

Римсько-католицька спільнота села Шидлівці належала до парафії *Благовіщення Пресвятої Діви Марії* у Сидорові Чортківського деканату, заснованої 1726 року на теренах ще Кам'янецької дієцезії. Місцеві вірні, чисельність яких наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть не перевищувала чотирьох сотень, послуговувались парафіяльним (колишнім *домініканським*) костелом, збудованим у часи утворення парафії.

У міжвоєнний період кількість римо-католиків у селі становила лише дві сотні. 1935 року місцеві вірні спорудили власну філіальну святиню, яка отримала титул, аналогічний титулу материнської парафії - *Благовіщення Пресвятої Діви Марії*.

Сьогодні повернутим 1992 року храмом [1, 2, 3] у Шидлівцях опікуються *отці-бернардини* з Гусятинна.

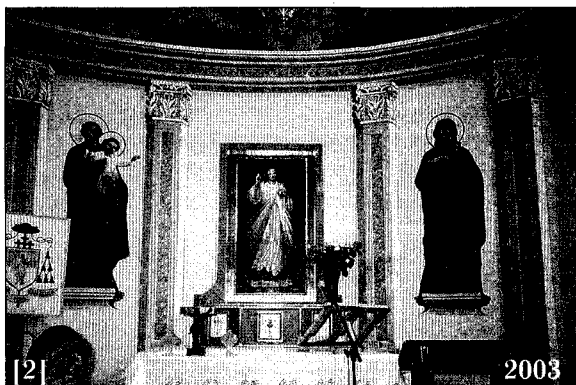
Римо-католики села належали до парафії *Пресвятої Трійці* у Товстому, утвореної ще на теренах Кам'янецької дієцезії 1717 року та переданої Львівській архидієцезії у 1784 році. Наприкінці ХІХ - на початку ХХ століть проживало у Шипівцях від 2 до 3 сотень вірних. У між-

Шипівці, *Божого Милосердя*, парафія Чортків, Чортківський деканат (Заліщицький район)

воєнний період село увійшло до парафії *Пресвятого Серця Ісуса* у Лисівцях, яка виділилась з товстівської 1906 року.

Тоді ж у Шипівцях було споруджено власну муровану каплицю коштом родини **Янковських-Ступницьких**, у якій двічі на місяць відправляв *Сужби Божі* лисецький парох.

За радянської влади святиню перетворили на колгоспний склад. 19 жовтня 2003 року Львівський єпископ-помічник **Мар'ян Бучек** освятив відновлений та доповнений художником **Василем Стецьком** розпис повернутої каплиці [1, 2] (протягом року *отці-домініканці* з Чорткова разом з вірними повністю відновили її внутрішні стіни).

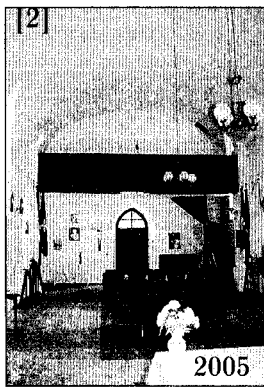
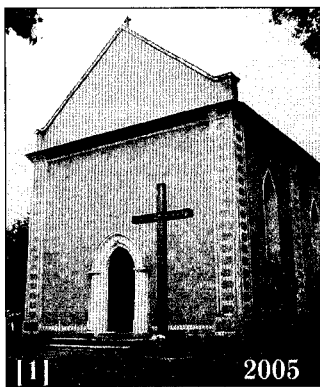
2.3.71. Шманьківці

Римсько-католицька спільнота села Шманьківці чисельністю понад 3 сотні вірних у другій половині ХІХ століття належала до парафії св. Станіслава еп. мч. у Чорткові однойменного деканату, заснованої ще 1610 року, і відвідувала чортківський парафіяльний храм, споруджений у часи заснування парафії та перебудований 1910 року. Католиків села Шманьківці, як і всієї чортківської парафії, обслуговували

Шманьківці, св. Марії Магдалини, парафія Борщів, Чортківський деканат (Чортківський район)

отці-домініканці.

1904 року у Шманьківцях збудували філіальний костел, який отримав титул св. Марії Магдалини. У міжвоєнний період кількість вірних у селі зросла до 4 сотень. Після ІІ світової війни у місцевому храмі радянська влада розташувала зерносховище, а повернуто святиню 1991 року. Сьогодні костелом св. Марії Магдалини [1, 2, 3] опікуються *отці-михайлити* з Борщова.

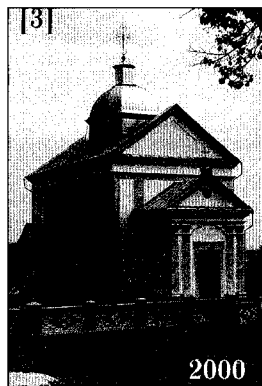
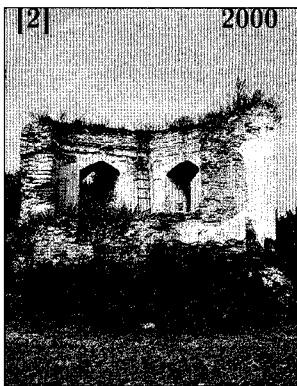
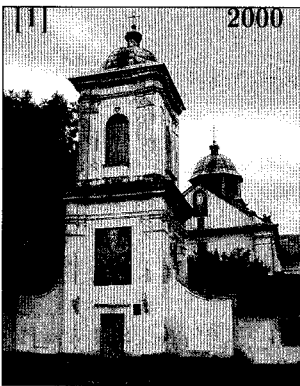
2.3.72. Шумське

Давньоруський Шумськ, який вперше згадується в літописі 1149 роком, у 1157р. став столицею власного князівства, яке пізніше увійшло до Галицько-Волинського; з середини XIVст. належав Великому Литовському князівству. У 1527р. після смерті власника міста

Шумське. Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, парафія Кременець, Тернопільський деканат (сmt. Шумське)

Івана Богуша поселення поділили на два: власне Шумськ з замком XIIIст. і Пігаси, які 1580 року утворили село Рохманів. У 1569р. місто увійшло до Речі Посполитої, з 1793р. - до Росії (волосний центр), а з 1920р. - до Польщі. З 1940р. Шумське деякий час було центром району (у 1960р. стало селищем міського типу).

У 1637 році власник Шумського волинський воевода **Малинський** заснував греко-католицький *василіанський* монастир, якому передали православну церкву XIVст. У другій половині XVIIст. монастир перейшов до *францисканців*, був збудований мурований костел у стилі бароко. 1832

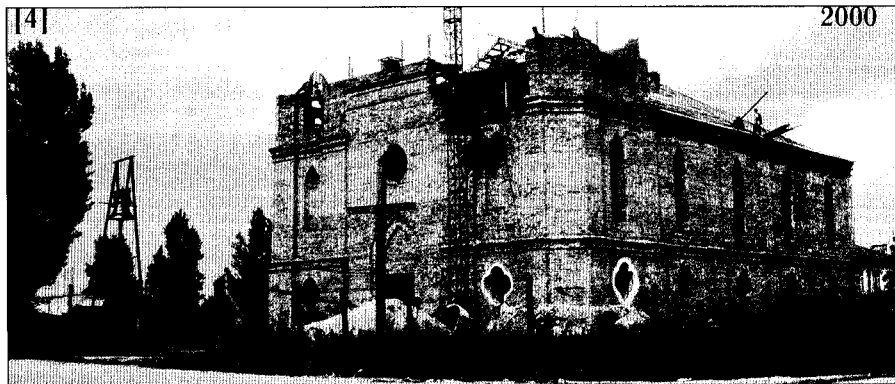

2.3.72. Шумське

року (після придушення польського повстання 1830-1831 рр.) царська влада передала католицьку святиню Православній Церкві, яка послуговується нею і понині [1].

Римсько-католицька парафія у Шумському була заснована у першій половині XVII століття, відомо, що один з парафіяльних костелів спорудили у 1715 році. На початку 50-х років XIX ст. при фінансовій допомозі **Людвиги Менжинської** збудували у мавритансько-готичному стилі мурований парафіяльний храм, який був оточений товстими мурами і носив оборонний характер. У 1861 році Луцький єпископ **Каспар Боровський** освятив костел під титулом *Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії*. У костелі, одному з напрекрасніших на Волині, знаходились образи *Об'явлення св. Петра і Матері Божої Клембовського* та образ пензля **Віктора Бродського**, який зображував *Ангела*.

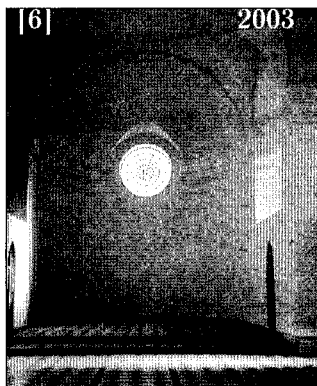
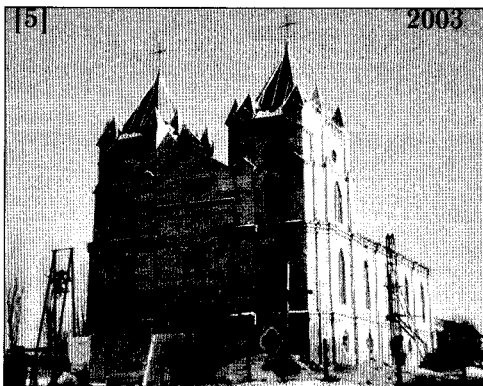
У середині 30-х років XX ст. парафія Шумське, яка належала до Кременецького деканату Луцької дієцезії, обслуговувалась парохом *о. Казими-*

2.3.72. Шумське

ром Нановським та налічувала понад 3 тисячі вірних, котрі проживали у двох з половиною десятках сіл. Єдину філіальну каплицю мав відомий з 1390р. Сураж (була знищена у 1941р., залишились лише рештки стін [2]). У Суражі є також збудований у 30-х роках XVIIIст. бароковий *єзуїтський* костел, який ще царська влада передала православним [3].

Шумський храм працював, ймовірно, до 1948р., хоча більшість парафіян у 1945р. виїхала до Польщі. Потім радянська влада костел закрила, перетворивши його спочатку на складське приміщення, а пізніше - на свинарник. 19.04.1985р. храм висадили у повітря (залишився після нього лише фундамент), а на його місці облаштували "парк відпочинку". У 1994р. римо-католикам повернули територію колишньої святині, і вони розпочали, використавши уцілілий фундамент, відтворення старого костелу, наріжний камінь якого освятив **єпископ Маркіян Трофим'як**. 23 липня 2005 року **кардинал Мар'ян Яворський** освятив новозбудований храм [4, 5, 6] у Шумському.

2.3.73. Яблунів

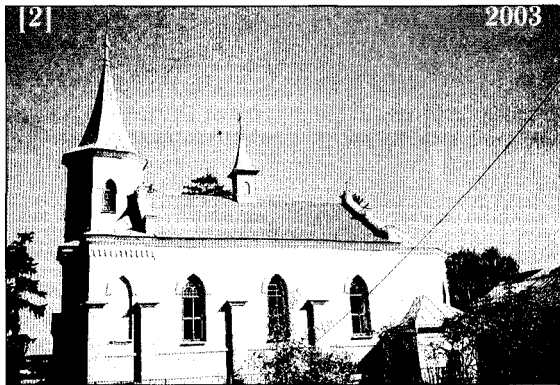
Перша письмова згадка про село Яблунів датується 1414 роком. Місцеві вірні належали до заснованої 1443 року ще на теренах Кам'янецької дієцезії парафії Успіння Пресвятої Діви Марії у Копичинцях, яка з XVI до XX століття послідовно перебувала у складі

Яблунів, св. Єлизавети, парафія Копичинці, Чортківський деканат (Гусятинський район)

деканатів Теремовля, Язловець і Чортків Львівської архієпископії. Наприкінці XIX - на початку XX століть у Яблуневі

проживало від 3 до 6 сотень римо-католиків, які відвідували *Служби Божі* у мурованому парафіяльному храмі, спорудженому 1805 року.

Мурований філіальний костел було збудовано на кошти власниці Яблунова **Флорентини Ценської** та освячено 1901 року під титулом *святої Єлизавети*. У 1904 року у цьому селі, як і в інших селах парафії Копичинці, де спромоглися спорудити свої власні святині (Нові Нижбірки - мурований храм 1886 року, Коцюбинці - мурований костел 1902

2.3.73. Jabłonów

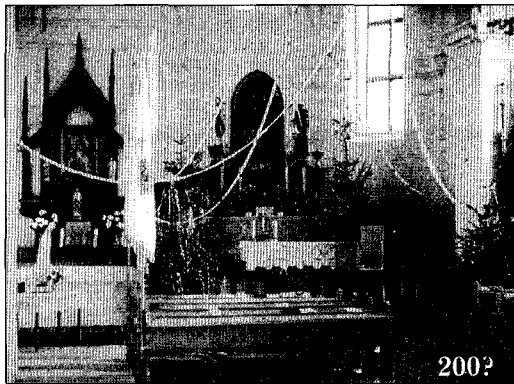
2.3.73. Яблунів

року), розпочався процес формування самостійної парафії спочатку як експозитури. Яблунівська експозитура парафії Копичинці, нараховуючи напередодні I світової війни майже тисячу вірних, перебувала під духовною опікою у 1912 році *о. Матвія Сроки*, а 1913 року - *о. Йоана Венцлава*.

Наприкінці міжвоєнного періоду чисельність римо-католиків парафії Яблунів перевищила 12 сотень, а обслуговував їх *о. Андрій Оберц*, який розпочав тут свою роботу ще до I світової війни. На парафіяльних теренах, що включали також село Сухостав, знаходилась мурована приватна цвинтарна каплиця у Яблуневі.

Після II світової війни рдянська влада закрила яблунівський парафіяльний костел. Повернули місцевим католикам латинського обряду колишню святиню 1992 року.

Сьогодні, як і понад століття тому, храм *св. Єлизавети* [1, 2, 3, 4] в Яблуневі обслуговують священники з парафії Копичинці.

2.3.74. Ягільниця

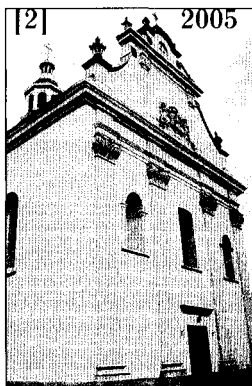
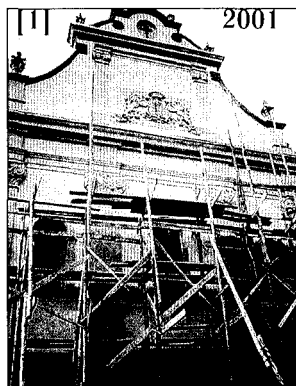
Ягільниця (Ягельниця, Ягольниця) відома у джерелах з 1448 року (входила до Галицької землі Руського воєводства), 1518 року стала містечком. На початку XVII століття місцеві власники **Лянькоронські** спорудили на місці старого новий мурований замок. Протягом 1672-

Ягільниця, Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Чортків, Чортківський деканат (Чортківський район)

1683 років Ягільниця належала Туреччині, у 1810-1815 роках - Росії, а за Австрії (з 1772р.) входила до округів Заліщики (з 1782р.),

Коломия (з 1811р.) і Чортків (з 1816р.).

Місцева римсько-католицька парафія була заснована у 70-х роках XV століття (фундатор - **Зигмунт Ягельницький**) на теренах Кам'янецької дієцезії, патронат над нею здійснювали вже згадані **Лянькоронські**. Наприкінці XVIII - на початку XIX століть тривав процес переходу галицьких парафій Кам'янецького єпископства, в тому числі і Ягільниці, до Львівської архідієцезії (спочатку до деканату Язловець, а потім - Чортків),

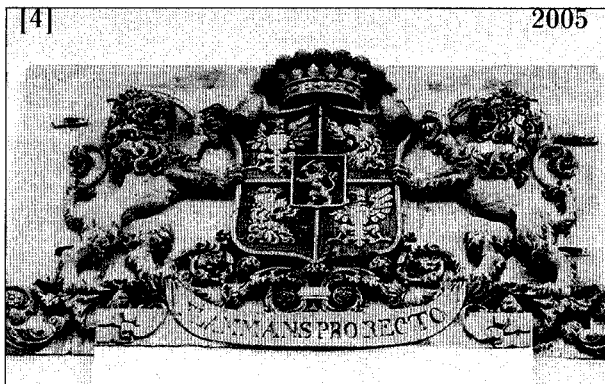

2.3.74. Jagielnica

який завершився 1819 року. У другому десятилітті XIX століття парафія налічувала дві з половиною тисячі вірних та охоплювала півтора десятка сіл. Сучасний мурований у стилі бароко (з королівським гербом на фронтоні) [4] костел було освячено 1842 року під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії* (ймовірно, він був збудований раніше).

У 1885 році три з половиною тисячі парафіян, котрі проживали також у селах Долина, Заболотівка, Милівці, Мухавка (перша згадка у 1469р.), Нагірянкa (1785р.), Росохач (1785р.), Салівка (нині - частина села Росохач), Сосулівка, Стара Ягільниця, Улашківці (1464р.), Шульганівка (1785р.) і Хом'яківка (сьогодні - частина Нагірянки), обслуговував парох **о. Анто́ній Ясі́нський**. 1899 року парафіяльний храм реставрували після пожежі 1898 року. Принаймні з 1903 року до Ісв. війни парафією опікувався **о. Йо́сип Глі́нський**, йому допомагав **о. Ві́ктор Остро́вський**.

У 1908 році в Улашківцях збудували мурований філіяльний костел, який освятили 1911 року під титулом *Різдва Пресвятої Діви Марії*. У

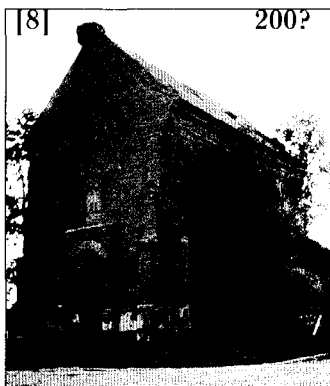
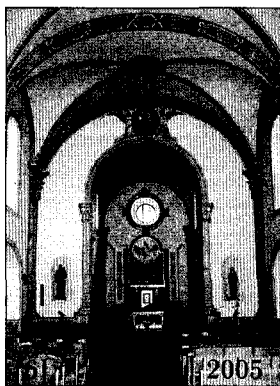

2.3.74. Ягільниця

1912 році у цьому поселенні створили самостійну парафію (спочатку як парафіяльну експозитуру), до якої приєдналися села Заболотівка зі своєю святинєю 1912 року, Милівці із цвинтарною каплицею XIX століття і Сосулівка. Від початку заснування улашковецької парафії і аж до 30-х років душпастирем майже тисячі місцевих парафіян був колишній ягільницький вікарій *о. Островський*.

У міжвоєнний період парафія у Ягільниці налічувала понад 4 тисячі вірних, котрих обслуговували парох *о. Людвик Дембський*, а з 1930 року - парох *о. Йосип Мислівий*. У 30-х роках з'явилась своя філіальна святиня у селі Росохач, у 1936-1938 роках - мурований на кошти *Лянцкоронських домініканський* костел [8] у селі Мухавка, який працював до 1944 року, а потім використовувався у якості складського приміщення.

Закритий за радянської влади ягільницький храм повернули громаді місцевих римо-католиків у 1992 році. Нині відреставрованим костелом [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7] опікуються *отці-домініканці* з Чорткова.

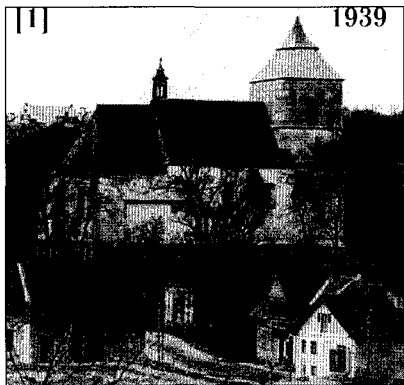

2.3.75. Язловець

Авньоруське поселення Язловець, яке у 1947-1991рр. називали Яблунівка, згадується у джерелах I половини XIV століття. У I половині XVIст. містечко отримало права на самоврядування (підтверджені також у 1712р.), а згодом стало великим торговельним містом Поділля. У 1672-1684рр. належало Туреччині, а з 1772 року - Австрії, за винятком короткого періоду 1810-1815рр. перебування у складі Росії.

Язловець. бл. Марцеліни Даровської, парафія Бучач, Чортківський деканат (Бучацький район)

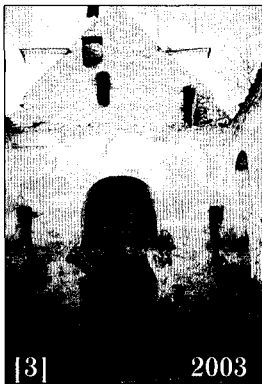
Акт заснування на теренах Кам'янецької дієцезії парафії св. Марії Магдалини був підписаний власником Язловця **Теодором Бучацьким** 3 лютого 1436 року - костел отримав село Жнибороди та інше майно. У XVIст. інший власник (з роду **Бучацьких**, частина яких стала **Язловецькими**) **Юрій** віддав парафію кальвіністам, а його син **Микола** 1583 року повернув її Католицькій Церкві. Наприкінці XVIст. завдяки **Язловецьким** було споруджено мурований костел та монастир для *домініканців*.

2.3.75. Язловець

Всі храми міста, у томі числі і католицькі, зазнали суттєвих руйнувань за турецького панування. На початку XVIIIст. відновили роботу *домініканці*, з 1717 року язловецьку замкову каплицю стали обслуговувати *пауліни*. У 1731р. о. **Адам Оранський** відкрив новий парафіяльний костел - було придбано готову будівлю і пристосовано її під храм. У 1777р. занепалий Язловець залишили *пауліни*. 1783 року перемістились у Чортків *домініканці* (їх монастир став військовим складом, а костел закрили). Повернулись вони аж у 1828р. і відновили свій колишній костел у якості парафіяльного - стару адаптовану святиню було зруйновано. 1838 року храм освятили під титулом *Успіння Пресвятої Діви Марії*. У XVIIIст. до ренесансно-готичного костелу добудували дві симетричні напівкруглі каплички, а в XIXст. спорудили четвертий ярус вежі (у стилі романтизму).

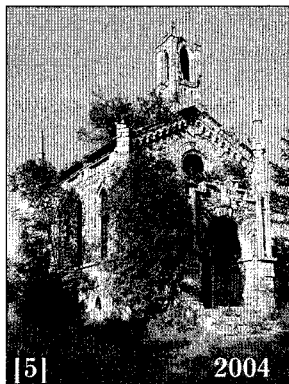
Язловецька парафія разом з іншими галицькими парафіями Кам'янецької дієцезії остаточно опинилась у складі Львівської архієпископії наприкінці 10-х років XIXст. і з тих часів аж до IIсв. війни була садибою

2.3.75. Язловець

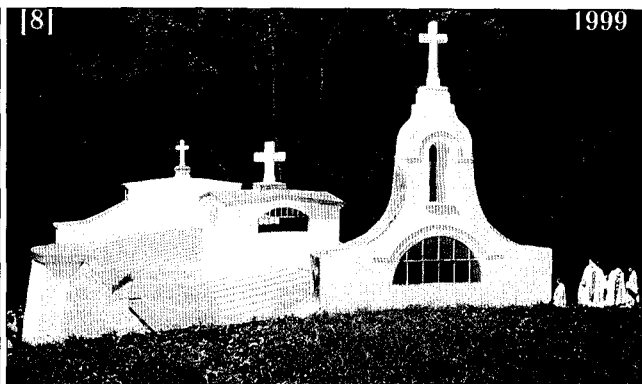
деканату. У 1885-1903рр. парох *о. Калікст Туркул* разом з вікаріями обслуговував від 4 з половиною до 6 тисяч парафіян, котрі проживали також у селах Базар (згадка у 1785р.), Берем'яни (1785р.), Броварі, Буряківка, Дорогочівка (відоме з II половини XVIIст.), Дуліби, Жнибороди, Заліщики (не плутати з "великими" Заліщиками), Криволука, Литачі, Новосілка, Палашівка (1785р.), Передмістя, Помірці, Полівці, Попівці, Ріпинці (1785р.), Свершківці, Слобідка, Хмелева (1456р.) і Цвітова.

Філіальні храми знаходились у Берем'янах (мурований у 1884р., освячений 1891 року під титулом *Стигматів св. Франциска*), Буряківці (мурований у 1881р., *св. Йосифа*), Жнибородах [6], Дулібах (1883р.), Литачах (1887р.), Палашівці (1904р. на кошти *о. Туркула*), Полівцях (завдяки власнику *Скарбеку-Міхаловському*), Слобідці (1883р.), а цвинтарні каплиці - у Базарі, Ріпинцях (1857р., розширено 1892 року) і Язловці (готична, мурована *Блажовським* у середині XIXст., її руїни збереглись донині [5]). Ще наприкінці XIXст. розпочався процес формування пара-

фіяльних експозитур у Берем'янах і Буряківці, який завершився у ХХст. створенням самостійних парафій. Перед Ісв. війною язловецька парафія, якою продовжував опікуватись о. Туркул, охоплювала лише десяток сіл та налічувала тільки 4 тисячі вірних. 1929 року парохом працював о. **Йосип Сцісловський**, а з 1934р. - о. **Андрій Красницький**. Після II св. війни парафіяльний костел [1, 2, 3, 4] перетворився на руїну - уціліла лише надгробна плита "батька" польської церковної музики **Миколи Гомулки**, котрий жив при дворі Язловецьких.

У вересні 1862 року у пошуках місця для створеного 1857 року Згромадження *Сестер-Непорочниць* з Рима до Язловця приїхала **Марцеліна Даровська** [7] - їй віддали місцевий занедбаний палац. І вже 04.11.1863р. на освяченні парохом о. **Йоаном Калиновичем** каплиці, перебудованої з колишньої палацової бальної зали, були присутні сім приїжджих *сестер*, які склали ядро майбутнього монастиря [9]. Були створені, зокрема безоплатні навчально-виховні заклади для дітей з навколишніх сіл та

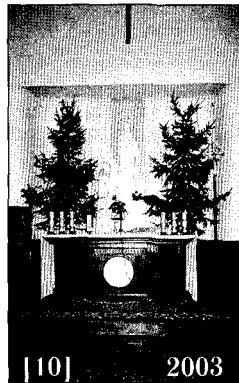
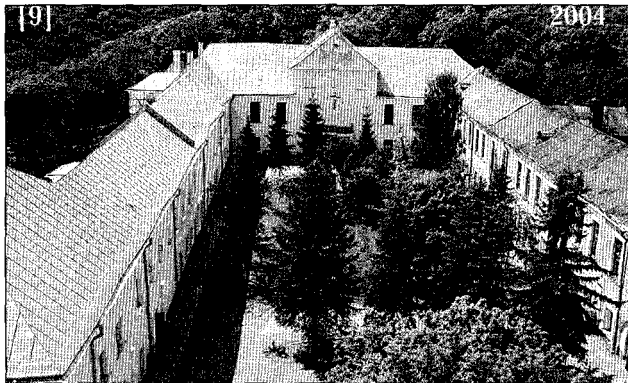

2.3.75. Язловець

містечок. Блаженна **Марцеліна** сама навчала релігії, причому, послуго-
увалась як польською, так і українською мовами, надаючи особливого
значення єдності між народами та релігіями.

У 1873р. збудували гробівець, в якому поховано 83 сестри, могили кот-
рих місцеві жителі врятували у радянські часи. 10.08.1883р. *архієпископ*
Зигмунт Щенсний-Фелінський освятив привезену з Рима мармурову
скульптуру *Непорочної* роботи **Оскара Сосновського**; 02.07.1930р. *архі-*
єпископ **Болеслав Твардовський** надав їй титул *Пресвятої Діви Марії Яз-*
ловецької, а 09.07.1939р. *кардинал* **Август Глонд** коронував її. **Марцеліна**
Даровська померла 05.01.1911р., похована у язловецькому гробівці [8].

У 1946р. сестри змушені були залишити Язловець, і лише з 1988 року
розпочалося відродження святині. 06.10.1996р. **Йоан Павло II** беатифіку-
вав *матір* **Марцеліну**. 22.08.1999р. *архієпископ* **Мар'ян Яворський** освя-
тив відновлену язловецьку каплицю *сестер-непорочниць* [10], а Декретом
від 01.09.1999р. проголосив її санктуарієм *бл. Марцеліни Даровської*.

2.4. Чернівецька область

Північна Буковина (нинішня Чернівецька область) у X-XIV століттях входила до складу Київської Русі, Галицького та Галицько-Волинського князівств. Пізніше Буковина була поневолена Золотою Ордою, а в середині XVст. частково опинилась під угорським контролем, з-під якого її вивів воевода **Богдан**, заснувавши 1359 року Молдавське князівство зі столицею у Сереті. Нова держава, як і Велике Литовське князівство, перебувала під значним давньоукраїнським (руським) культурним впливом. Північна частина Чернівеччини (так звана "Шипинська земля" - територія між Дністром і Прутом), яка у 1349 році була приєднана до Польщі, 1499 року також увійшла до складу Молдавії. У 1388р. столицю держави перенесли до Сучави, а в XVIст. - до Ясс.

З початку XVIст. Молдавська держава змушена була стати протектором султанської Туреччини, після поразки якої у війні з Росією 1768-1774 років Північна Буковина відійшла до складу Австрійської імперії, а Хотинські землі (нинішні Кельменецький, Новоселицький, Сокирянський і Хотинський райони) 1812 року - до Росії. У 1786р. Буковину було приєднано до Галичини (з 1787 року як її 19-й циркул), а у 1849-1861рр. вона стала окремою провінцією зі столицею у Чернівцях. Після розпаду Австро-Угорщини у 1918р. Буковина увійшла до Румунії, 1940 року - до складу Української РСР, а у 1991р. стала частиною держави Україна.

Ще 1370 року завдяки зусиллям *францисканців* та *домініканців* у колишньому руському Сереті **Папою Урбаном V** була заснована перша на буковинських землях дієцезія (першими *єпископами* були вихідці з Польщі - *францисканець Андрій Ястшомб* та *домініканець Йоан Сарторіус*). XIV та XV століття можна вважати золотим часом католицизму у цих краях, оскільки його розвиткові сприяв той факт, що тоді Молдавія була васалом Польського королівства. На початку XVст. столицю єпископства перенесли у Баків, у 1491р. у зв'язку з мусульманською загрозою його

2.4. Obwód Czerniowiecki

2.4. Чернівецька область

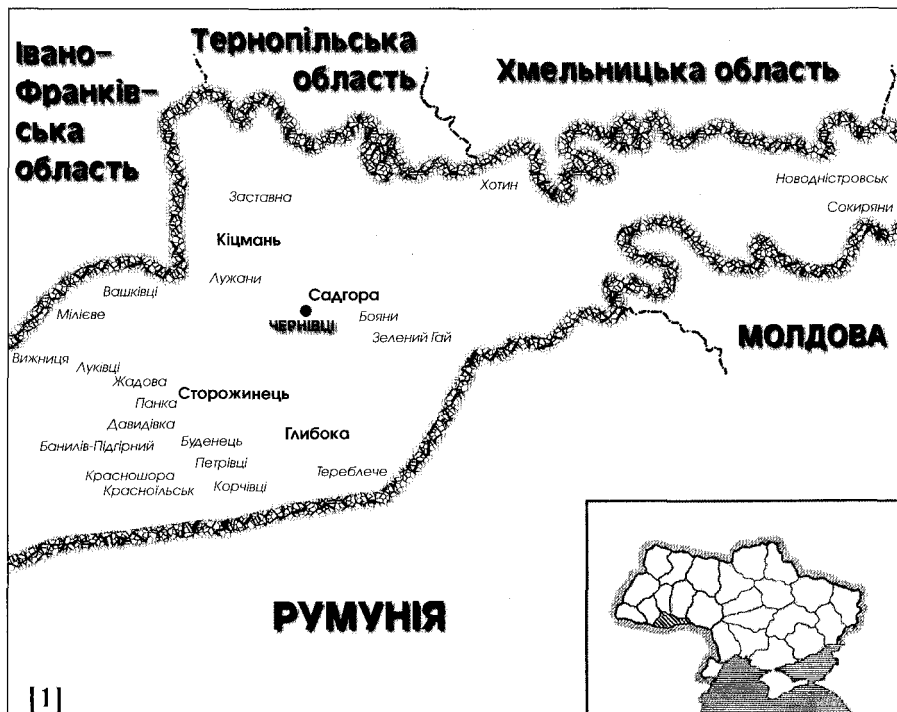
діяльність була призупинена. Відновили дієцезію 1611 року, 1751 року *Папа Бенедикт XIV* переніс її столицю до Снятина, а у 1785-1786рр. за рішенням австрійської влади дієцезія припинила своє існування (останнім баківським єпископом був *о. Карвосецький ОР*), увійшовши до складу Львівської архідієцезії як деканат Чернівці (у 1796р. Святий Престол затвердив передачу цих парафій).

Спочатку деканат Чернівці мав лише дві засновані 1777 року парафії у Садгорі та Сереті, у 1815р. парафій та капеланій було вже значно більше, зокрема у Боянах, Вашківцях, Вижниці, Заставній, Кіцмані, Красній, Садгорі, Сереті і Чернівцях. Буковинські парафії у 1843р. сформували два деканати - Сучаву і Чернівці, а на початку ХХст. з'явився деканат Радівці. У 1922 році ці три деканати були об'єднані у Генеральний Вікаріат Буковини, а у 1929-1930рр. увійшли до складу Яської дієцезії, яку *Папа Лев XIII* утворив у 1884р. спочатку як Апостольський Вікаріат Молдавії зі столицею у Яссах, а 1888 року - як повноцінне єпископство.

У 40-х роках ХХст. чисельність буковинських католиків суттєво зменшилась внаслідок репатріації насамперед німецького та польського населення; тільки в Чернівцях з 20 тисяч парафіян залишилось лише трохи більше тисячі. Репресії комуністичного режиму проти Церкви (зокрема у 1945р. арештували та вислали до Сибіру Генерального вікарія Буковини *о. Куморовича Т*) були спрямовані на її остаточне знищення, проте вона вистояла. І нині на теренах Чернівецької області [1] розташований Чернівецький деканат Львівської архідієцезії. Втім, попри формальну приналежність до деканату Чернівці, римо-католиків Вижниці та Мілієва раніше обслуговували священники з Косова (Івано-Франківський деканат), а вірних у Хотині, Сокирянах та Новодністровську до цього часу - душпастирі Кам'янець-Подільської дієцезії, під юрисдикцією якої раніше перебувала західна частина теперішньої Чернівецької області.

2.4. Obwód Czerniowiecki

2.4. Чернівецька область

2.4. Obwód Czerniowiecki

2.4.1. Банилів-Підгірний

Село Банилів-Підгірний до 1946 року мало назву Банила над Серетом або Молдавський Банила (щоб відрізнити його від Руського Банилова, розташованого північніше), а до 1963 року - Банилів. Відоме воно в джерелах з 1428 року. Після входження Буковини до складу Австрії у село прибули польські поселенці, а 1830 року німецькі колоністи заснували на околицях Банилова поселення Augustendorf. Спочатку римо-католики Банилова та його присілків, зокрема Augustendorf, Дунавця і Лавренки, належали до парафії Стара Красношора (німецька назва - Althutte) одного з буковинських деканатів - Радівці. У 1904р. була створена парафіяльна експозитура в Augustendorf, до якої увійшли серед інших села Банилів та Давидівка з присілками. 23.11.1911р. було прийнято рішення про заснування парафії, яку чисельністю від 2 до 3 тисяч вірних принаймні у 1912-1929рр. обслуговував

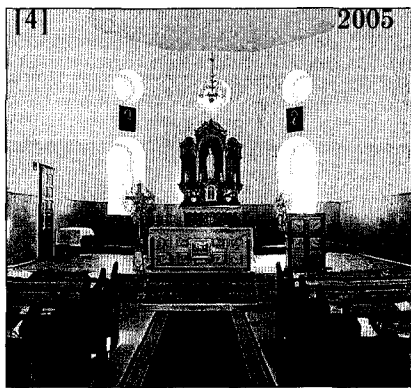
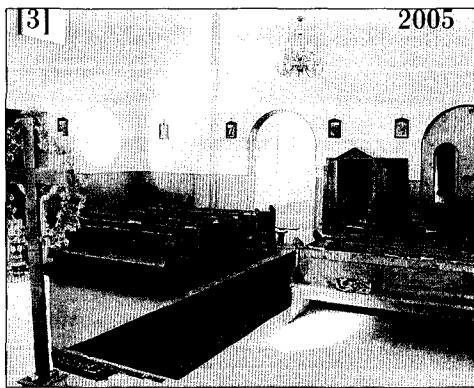
Банилів-Підгірний, Пресвятої Трійці, парафія Сторожинець, Чернівецький деканат (Сторожинецький район)

2.4.1. Банилів-Підгірний

о.-тринітарій **Атаназій Зоннтаг**. У 1929-1930рр. Банилів разом з іншими буковинськими парафіями увійшов до складу дієцезії Ясси.

Дерев'яний костел в Augustendorf освятили 1881 року. У 1907р. був збудований мурований храм (і монастир) австрійських *отців-тринітаріїв*, який 1908 року освятили під титулом *св. Мартина*. Філіальні костели у Банилові-Дунавці (*св. Лаврентія*) та у Банилові-Лавренці (*Матері Божої Святого Скапулярію*) не збереглися, на відміну від монастирського комплексу у Банилові-Березині (румунською - Mesteceni, німецькою - Augustendorf). Тепер у монастирі розташовано інтернат для сиріт, а в костелі [1, 2] було влаштовано спортзал та навчальні приміщення. Частину храму (спортзал) у 1993 році повернуто громаді вірних, які раніше ходили на *Служби Божі* до храму у Давидівці-Центрі. 1994 року з костелу у Старій Красношорі повернули вітвар, який знаходився там у місцевому храмі після закриття костелу у Банилові. Нині в іншій частині святині завершені ремонтні роботи [3, 4].

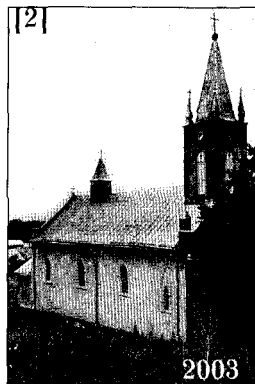
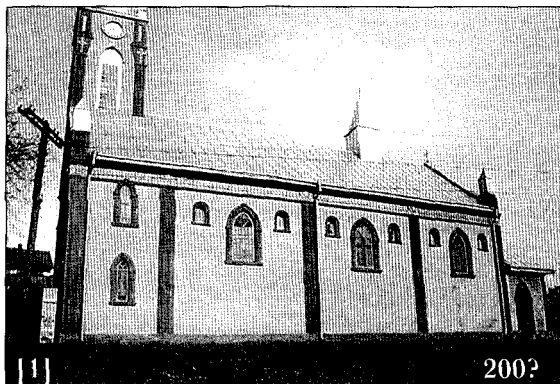

За даними археологічних досліджень, поселення Бояни виникло у ХІІст., проте вперше у молдавських документах згадується 1523 роком. Після приєднання Буковини до Австрії Бояни з часом стали торговим прикордонним містечком. У 1786 році тут була заснована римсько-католицька парафія (спочатку - як капеланія). Мурований костел збудували 1884 року, а освятили 2 червня 1887 року під титулом *св. Йона Непомуки*. У Боянах 1842 року народився *Слуга Божий о. Войцех Баудісс SJ*, котрий провів реформу греко-католицького Чину *василіан*.

Бояни, св. Йона Непомуки, парафія Садгора, Чернівецький деканат (Новоселицький район)

У Боянах 1842 року народився *Слуга Божий о. Войцех Баудісс SJ*, котрий провів реформу греко-католицького Чину *василіан*.

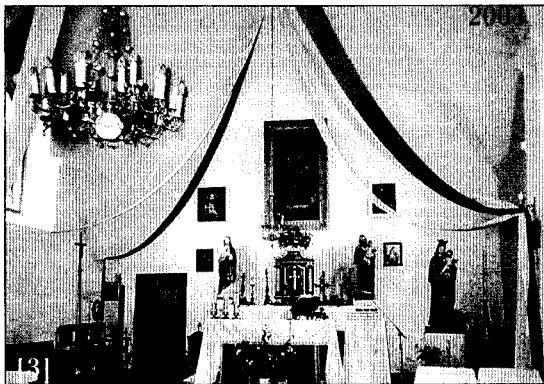
Принаймні з 1885 по 1913 роки понад тисячею вірних опікувався парох *о. Яків Цвинарський*, а парафія, яка належала до чернівецького деканату, охоплювала, зокрема Легучени-Тевтул (нині - Зелений Гай, згадка у 1754р.), Луковицю, Новоселицю (згадується у 1456р. як Шишківці), Рідківці (відомі з ХVІІІст. і до 1946р. як Раранча), Топорівці (1412р.).

2.4.2. Бояни

Наприкінці 20-х років ХХст. за адміністратора *о. Ігнатія Куклі*, який обслуговував 12 сотень вірних, парафія належала до складу Апостольської Адміністрації Буковини, яку очолював Львівський *архієпископ*, і лише у 1929-1930рр. увійшла до Ясської дієцезії. На її теренах знаходились філіальні святині у Боянах (цвинтарна 1860 року), Новоселиці (дерев'яна 1902 року, знищена у Ісв. війну; 1956 року було розібрано незакінчений храм, будівництво якого розпочали у 1936р.) та Рідківцях (дерев'яна 1866 року, зруйнована після Ісв. війни).

Боянівський костел [1, 2, 3] закрили у 60-х, а повернули - у 90-х роках. Парафіяни зберегли частину костельного майна, зокрема скульптуру *св. Йоана Непомуки*, яка у довоєнні роки була об'єктом паломництва з усієї Буковини. 04.10.2003р. *єпископ Мар'ян Бучек* освятив відремонтований парафіяльний будинок [4]. Вже третій рік в урочистість *св. Йоана Непомуки* відбуваються піші прощі з Чернівців на відпуст до Боян. Тут проживає священник, який обслуговує ще й Зелений Гай (*) та Садгору (*).

2.4.2. Boiany

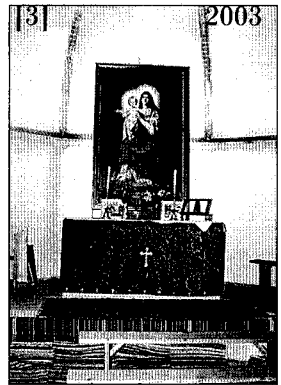
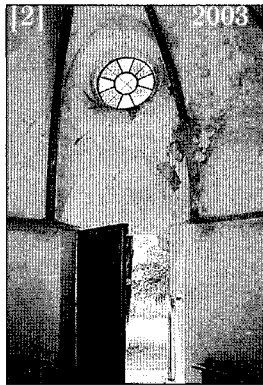
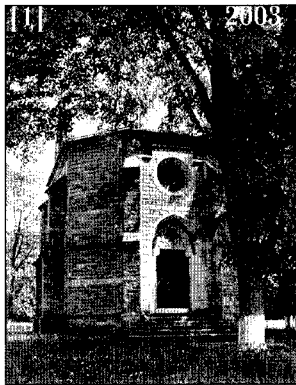
2.4.3. Буденець

Село Буденець вперше згадується у документах 18 жовтня 1435 року. Тут ніколи не було костелу, проте ще за австрійських часів у 1891 році спорудили невеличку публічну каплицю на кошти **Марії де Петріно**. У цій каплиці до Псв. війни відправляли *Службу Божу*

Буденець. Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Сторожинець, Чернівецький деканат (Сторожинецький район)

один раз на рік в урочистість *Успіння Пресвятої Діви Марії*, а саме село, у якому проживало понад півсотні вірних, належало, як і сьогодні, до парафії *св. Анни* у Сторожинці Чернівецького деканату (спочатку - Апостольської Адміністрації Буковини, а з 1930 року - Яської дієцезії).

Після II світової війни капличку занедбали через відсутність господаря. У 1994 році святиню [1, 2, 3] повернули невеликій спільноті місцевих католиків латинського обряду, духовні потреби яких обслуговують *отці-місіонери* зі Сторожинця.

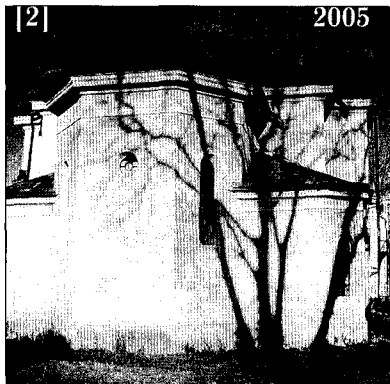
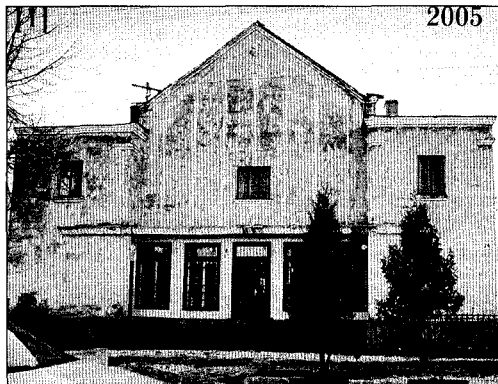
2.4.4. Вашківці

Перша письмова згадка про Вашківці (від імені Васко) відноситься до 30-х років XV століття (інші джерела називають 1651 рік). Римсько-католицьку парафію (спочатку - капеланію), яка увійшла до складу Чернівецького деканату, було утворено у 1784 році, а мурований костел освятили 1826 року

Вашківці. Успіння Пресвятої Діви Марії, парафія Чернівці, Чернівецький деканат (Сокирянський район)

під титулом Успіння Пресвятої Діви Марії. 1885 року понад 17 сотень вірних обслуговував о. **Вінцент Свобода**, 1903 року адміністратором був о. **Вінцент Рокицький**, у 1912-1929 роках понад двома тисячами парафіян опікувався парох о. **Марцель Завадовський**.

До парафії належали римо-католики таких сіл, як зокрема Банилів (до 1946р. - Руський Банилів; відоме з XVст.), Бобівці (згадується у 1421р.), Брусниця (до 1946р. - Барбівці, 1558р.), Верхні Станівці (XVIIIст.), Волока, Глиниця, Драчинці (1459р.), Замостя (1433р.), Зеленів, Кальнівці, Карап-

2.4.4. Waszkowce

2.4.4. Вашківці

чів, Костинці (1608р.), Нижні Станівці (1596р.), Остра, Слобода-Банилів та Чорторія. Філіальні святині знаходились у Банилові (1944 року каплицю закрили, а потім - зруйнували), у Карапчеві (у муровану каплицю при палаці **Кшиштоловичів**, в якому зараз розташована місцева школа, кожної другої неділі доїжджав вашківський парох; 1944 року її закрили, а у 60-х роках розібрали на матеріали, з яких збудували шкільну їдальню) та у Нижніх Станівцях (каплицю *Серця Господа Ісуса*, споруджену завдяки родині **Дзедушицьких** у 90-х роках ХІХст. також закрили 1944 року, у 50-х роках розібрали, а матеріали використали при будівництві клубу у сусідньому селі Волока).

Парафіяльний костел *Успіння Пресвятої Діви Марії* радянська влада закрила 1949 року, розмістивши у ньому кінотеатр. Нині повернутій місцевій громаді римо-католиків храм [1, 2, 3, 4] розпочинає нову сторінку свого культового життя. З 2005 року у костелі відправляють *Богослужіння* також греко-католики.

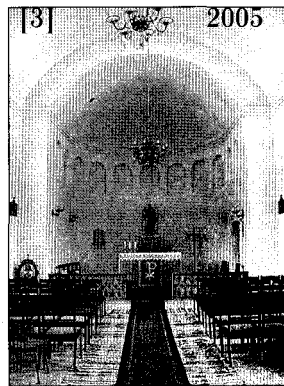
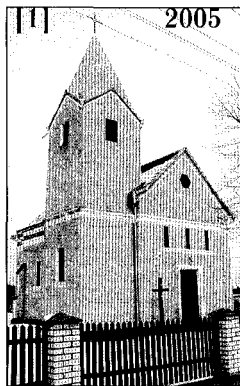

2.4.5. Верхні Петрівці

Верхні та Нижні Петрівці, які сьогодні утворюють фактично два окремих села, раніше вважались одним поселенням під назвою Petrouitz. Про поважний вік Верхніх Петрівців говорить той факт, що на пагорбі поблизу збереглися залишки фортеці XIV століття.

Верхні Петрівці, Преображення Господнього, парафія Сторожинець, Чернівецький деканат (Сторожинецький район)

Місцева римсько-католицька громада, яка налічувала від майже двох сотень вірних у 1885-1903 роках до трьох сотень католиків перед I світовою війною (1913 рік), належала до парафії *Семи Скорбот Пресвятої Діви Марії* у Старій Красношорі (колишня назва - Стара Гута або Althutte) Чернівецького (від початку XX століття - Радівецького) деканату, заснованої 1812 року. Відповідно парафіяни Петрівців відвідували *Служби Божі* у мурованому старогуцькому храмі, спорудженому 1836 року та освяченому у 1857 році, а також у каплицях сусідніх сіл.

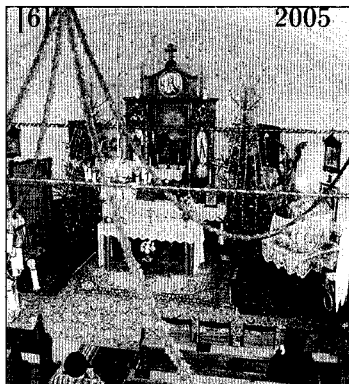
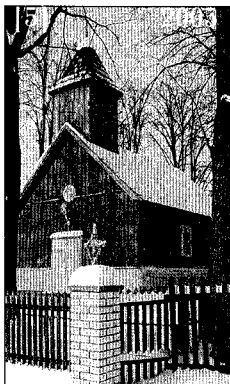
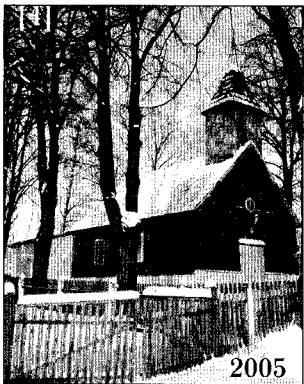
2.4.5. Górne Piotrowce

2.4.5. Верхні Петрівці

У 1907 році римо-католики Верхніх Петрівців збудували власний мурований костел *св. Антонія*, у якому раз на місяць відправлялась Свята Меса. У 60-х роках ХХ століття радянська влада храм закрила, перетворивши його на клуб, бібліотеку та сільраду. Колишню католицьку святиню після її повернення місцевим вірним 1994 року у знищеному стані було відремонтовано.

Нижні Петрівці. Село вперше згадується в історичних документах 11 липня 1610 року. Дерев'яний костел *Преображення Господнього* у Нижніх Петрівцях (у присілку Аршиця) збудували та освятили 1925 року. У комуністичні часи храм не був закритий, але лише з 70-х років ХХ століття тут регулярно відправлялись *Святі Меси*.

Нині як костелом *св. Антонія* [1, 2, 3] у Верхніх Петрівцях, так і храмом *Преображення Господнього* [4, 5, 6] у Нижніх Петрівцях, опікуються священники із Згромадження *Отців-Місіонерів св. Вінцента де Пауло* парафії *св. Анни* у Сторожинці.

2.4.6. Вижниця

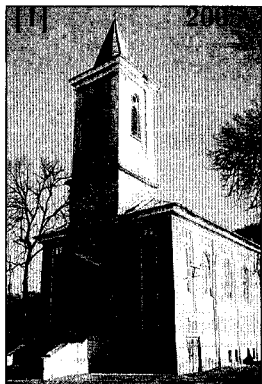
Поселення Вижниця, яке вперше згадується у молдавському літописі 1501 року як таке, що вже існувало наприкінці XV століття, у 1787 році отримало статус торгового містечка. 1855 року стало повітовим центром, з 1940 року місто є центром району.

Вижниця, свв. Апостолів Петра і Павла, парафія Чернівці, Чернівецький деканат (м. Вижниця)

У 1812 році тут виникла римсько-католицька парафія (спочатку - як капеланія). Дерев'яний костел зруйнувала пожежа 1866 року, новий му-

рований храм було споруджено завдяки фінансовій підтримці одного із власників міста **Григорія Айваса** у 1876 році та освячено 1887 року під титулом *свв. Апостолів Петра і Павла*.

Вижницька парафія належала до Чернівецького деканату. У 1885-1913 роках від однієї до двох тисяч вірних обслуговував парох *о. Климентій Ензінгер*, а 1929 року адміністратором парафії, яка налічувала півтори тисячі римо-католиків, був *о. Марцель Завадовський* - парох села

2.4.6. Wiżnica

2.4.6. Вижниця

Вашківці. Парафія охоплювала також сусідні села Берегомет (до 1946 року - Бергомет над Серетом; вперше письмово згадується у 1696р., хоча виникло наприкінці XVст.), Виженка (відоме з XVIIIст. як Верхня Вижниця), Дихтинець (1774р.), Довгопілля (1607р.), Іспас (XVст.), Конятин (1774р.), Луківці (1428р.), Межиброди, Мигове (у 1776р. відокремилось від Луківців), Мілієве (1445р.), Петраші, Путила (також Путилів, 1501р.), Розтоки (1501р.), Черешенька, Шпетки та відомі з XVIIIст. Підзахаричі, Устя-Путила, Черногузи і Яблуниця. На теренах парафії знаходились філіальні святині у Берегометі (дерев'яна каплиця 1923 року, якою послуговувались як римо- так і греко-католики, згоріла у 1944р.) та муровані у Луківцях і Мілієвому.

Вижницький парафіяльний храм у 1948 році закрили (останнім часом там була лазня) і повернули місцевим римо-католикам на початку 90-х років. Громада вірних здійснила ремонт костелу [1, 2, 3, 4, 5]. Раніше Вижницю обслуговують священники з Косова, нині - з Чернівців.

2.4.7. Глибока

У долині на Чорній Полянї, де зараз розташована Глибока, у 1359 і 1497 роках відбулись битви між молдавськими та польськими військами. Вперше у джерелах Глибока згадується 1438 роком. За Австрії у 1857 році тут з'явились перші німецькі колоністи, у румунські

**Глибока, Матері Божої
Скорботної, Чернівецький
деканат (смт. Глибока)**

часи (1919-1940рр.) Глибоку називали Адинката. З 1940 року - центр району, а з 1956р. - селище міського типу.

Місцеві римо-католики належали до створеної 1777 року парафії у давньоруському Сереті, який нині знаходиться на території Румунії. Мурований парафіяльний костел збудували у 1816 році, а освятили 1826 року під титулом *Різдва Пресвятої Діви Марії*. Серетська парафія входила до Чернівецького деканату. У 1885 році дві сотні глибоцьких вірних у складі 4 тисяч серетських парафіян обслуговував парох *о. Марцель Хмура*, а в 1903-1913 роках 5 тисячами вірних опікувався парох *о. Мавритій Колянкевич*. До парафії належали

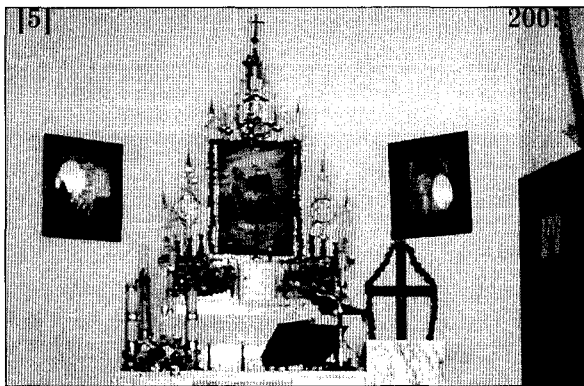
2.4.7. Gliboka

2.4.7. Глибока

серед інших села Багринівка, Кам'янка (XVст.), Опришани, Петричанка, Тарашани (вперше згадується у 1588 році), Теремблече (з 1946 року - Порубне, відоме з XVст.) з власною мурованою каплицею кінця ХІХ століття та Черепківці.

На початку ХХ століття у Глибокій завдяки родині **Скібневських** спорудили власну святиню, а 1910 року тут була створена парафіяльна експозитура, якою став опікуватись у 1913 році о. **Йосип Янішевський**. У 1929 році глибоцьку парафію, яка налічувала понад тисячу вірних, адміністрував о. **Леопольд Швайгер**, а на її теренах знаходилась філіальна мурована каплиця 1913 року у Тарашанах, яку висадили у повітря у 1940 році.

У 1944 році костел у Глибокій закрили, у його будівлі розташовувались спочатку адміністрація енергозбуту, а потім - архів. Повернули храм [1, 2, 3, 4, 5] у 1992 році. Нині до глибоцької парафії належить також Теремблече (*).

2.4.8. Давидівка

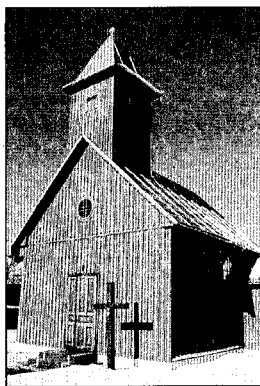
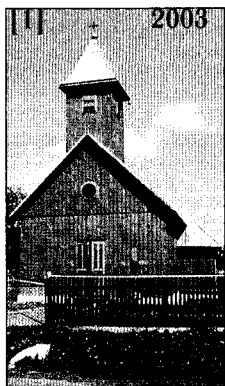
Селище Давидівка (раніше - Давидени), яке отримало свою назву від імені першого поселенця, відоме з XVIII століття. Його римсько-католицька громада спочатку належала до парафії *Семи Скорбот Пресвятої Діви Марії* у Старій Красношорі (Старій Гуті, німецькою - Althut-

Давидівка - Центр. св. *Рози з Ліми*. **Давидівка** - Зруб. Пресвятого Імені Марії, парафія Сторожинець, Чернівецький деканат (Сторожинецький район)

те) Чернівецького деканату, заснованої 1812 року як

капеланія. У 1885 році вірних у Давидівці було 4 десятка, а 1903 року - 12 десятків. Їх парафіяльною святинею став мурований костел у Старій Гуті, збудований у 1836 році та освячений у 1857 році.

У 1904 році Давидівка увійшла до складу новоствореної парафіяльної експозитури (потім - парафії) св. *Мартина* у Банилові-Березині (Augustendorf) Радовецького деканату, яку обслуговували *отці-тринітарії*. Чисельність місцевих вірних напередодні Ісв. війни зросла до 23 десятків.

2.4.8. Dawideny

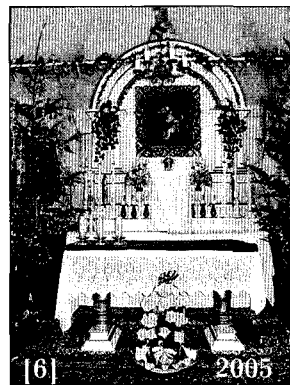
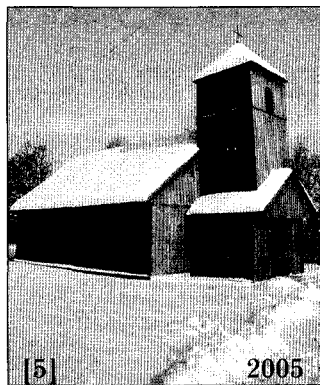
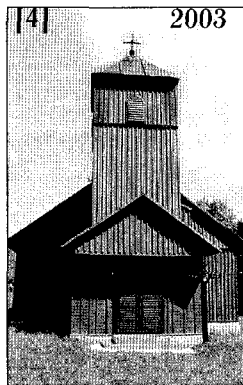
2.4.8. Давидівка

Спочатку вони відвідували парафіяльний костел у Банилові, споруджений у 1907 році та освячений 1908 року. Проте у румунський період, (найімовірніше, з Ісв. війни до 1929 року) у Давидівці-Центрі і Давидівці-Зрубі (різні частини села Давидівка) були споруджені власні дерев'яні святині. У 1929-1930рр. давидівські парафії разом з материнською банилівською парафією у складі Генерального Вікаріату Буковини перейшли під юрисдикцію Яської дієцезії.

Костел у Давидівці-Центрі [1, 2, 3], який закрили у 60-х роках ХХ століття, використовувався за комуністичного режиму як колгоспний склад та сіносховище. Колишній храм повернули у 1990 році, а 23 серпня того ж року він був освячений під титулом *св. Рози з Ліми*.

Костел *Пресвятого Імені Марії* [4, 5, 6] у Давидівці-Зрубі радянська влада не закривала, лише деякий час храм залишався без священика.

Нині давидівськими святинями опікуються *отці-місіонери* із Сторожинця.

2.4.9. Зелений Гай

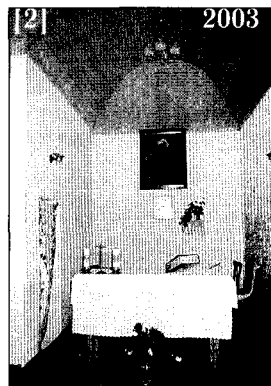
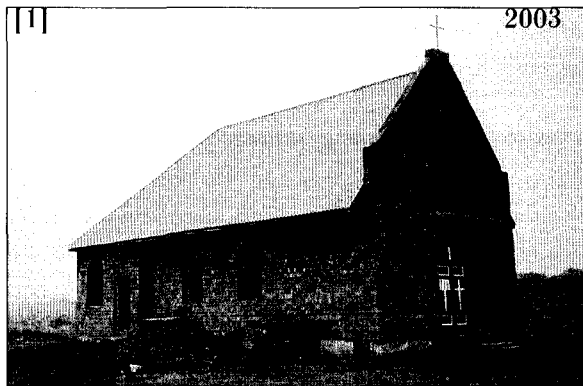
Село Легучени-Тевтул (колишня назва Зеленого Гаю) вперше згадується в історичних документах 1754 року (раніше воно було частиною села Припруття). Місцева римсько-католицька громада входила до парафії св. Йоана Непомуки у Боянях Чернівецького деканату, заснованої 1786 року

Зелений Гай. Пресвятого Серця Господа Ісуса, парафія Садгора, Чернівецький деканат (Новоселицький район)

як капеланія, і відвідувала мурований боянівський костел, споруджений 1884 року

та освячений у 1887 році.

Чисельність парафіян тут була порівняно значною: 1885 рік - понад сто, а перед Ісв. війною - понад півтори сотні. Село Зелений Гай ніколи не мало власної святині, з середини 90-х років ХХ ст. Службу Божу для місцевих вірних відправляли у дошкільному закладі. І лише нещодавно тут збудували муровану каплицю Пресвятого Серця Господа Ісуса [1, 2], яку обслуговує священник, котрий проживає у Боянях.

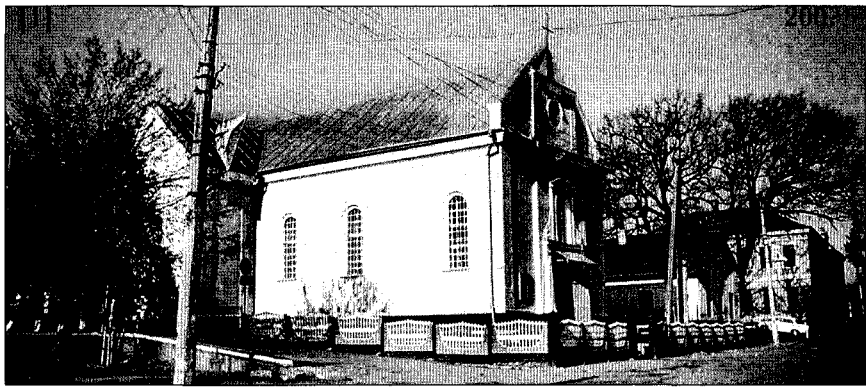

2.4.10. Кіцмань

Заснована не пізніше ХІІст. Кіцмань вперше письмово згадується 1413 року. Була повітовим центром, а у 1940р. стала центром району. Латинську парафію, яка належала до деканату Чернівці, утворено у 1812-1813рр. як капеланію, мурований парафіяльний храм освятили 1826

Кіцмань, Матері Божої Цариці, Чернівецький деканат (м. Кіцмань)

року під титулом *Воздвиження Святого Хреста*. У 1906р. відбулись реконструкція та розширення храму. 1885 року понад 2 тисячі вірних обслуговував настоятель *о. Кароль Пельц*, у 1903-1913рр. парохом був *о. Йосип Штайнбах*, а 1929 року - *о. Йоан Курек*. До Ісв. війни парафія охоплювала поселення Валява (згадка у 1413р.), Витилівка, Іванківці (1452р.), Кліводин (1503р.), Лашківка (1503р.), Лужани, Малятинці (XVст.), Неполоківці (1425р.), Оршівці (1638р.), Опихліби (1410р.), Ставчани (1582р.), Шипинці (ХІІст.) та інші. Філіальні каплиці знаходились у Валяві (дерев'яну 1927 року *Пресвятої Трійці* закрили у 1945р., а 1965 року розібрали), Витилівці (мурована цвинтарна), Лужанах

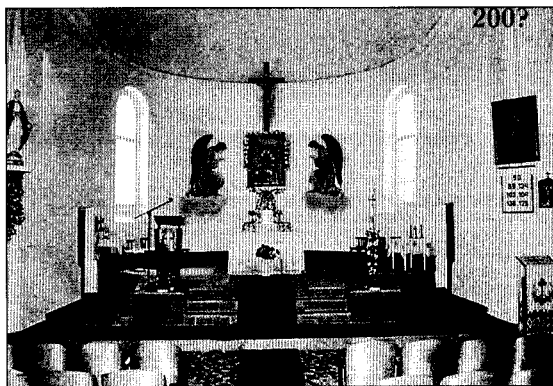

2.4.10. Кіцмань

2.4.10. Кіцмань

і Ставчанах (споруджену у 1910р. також розібрали у 60-х роках). У кінці 50-х років храм закрили та переобладнали на шкільний спортивний зал. 1990 року костел повернули католикам обох обрядів, протягом 3-х років його використовували спільно. Нині свяतिною [1, 2, 3] послуговуються лише римо-католики, опікуються нею, а також Заставною, Лужанами та колишнім *єзуїтським* костелом у Чернівцях, *отці-єзуїти*.

Заставна. Письмово згадується у 1589р., від 1940 року є центром району. Капеланія виникла у 1812р., 1826 року було освячено мурований костел під титулом *свв. Апостолів Петра і Павла*. 1885 року понад півтори тисячі вірних обслуговував *о. Климентій Свобода*, у 1903-1913рр. парохом був *о. Антоній Саєвич*, а 1929 року адміністратором - кіцманський парох *о. Курек*. Парафія, яка також належала до Чернівецького деканату, охоплювала серед інших села Бабин (згадується у XVIIст.), Боянчук (1551р.), Борівці (XVIIст.), Брідок (XVIIIст.), Василів (1230р.), Васловівці (1662р.), Вербівці (1448р.), Веренчанка (1589р.), Вікно (1652р.),

2.4.10. Кіцмань

Горошівці (1617р.), Добринівці (1636р.), Дорошівці (1617р.), Звенячин, Кадубівці (XVIст.), Киселів (XVIIст.), Кострижівка (1780р.), Малий Кучурів (раніше - Кучурник, 1448р.), Онут (1213р.), Погорілівка (1442р.), Прилипче (XVIIст.), Репужинці (1453р.), Самушин (1636р.), Товтри (1551р.), Чуньків (1546р.) і Юрківці (1448р.). Філіальні святині знаходились у Веренчанці (муровану каплицю закрили у 1945р., потім тут був склад, а згодом - розібрали), Звенячині (закрили 1945 року, а наприкінці 60-х років знищили), Малому Кучурові (каплицю св. Анни 1892 року закрили у 1945р., перетворивши її на магазин; розібрали у 60-х роках) та Погорілівці. Парафіяльний костел свв. *Апп. Петра і Павла* закрили у середині 60-х років, а у 80-ті, зруйнувавши храм, збудували на його місці Палац урочистих подій. Місцеві римо-католики облаштували каплицю у частині будинку магазину (колишній Польський Дім).

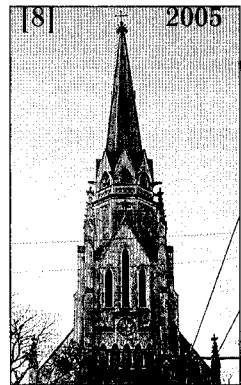
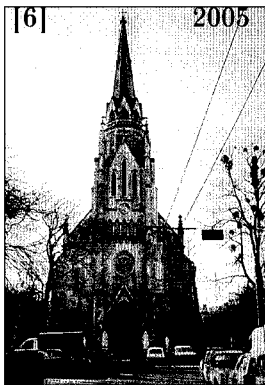
Дужани. Вперше поселення згадується у 1453р., з 1968 року - селище міського типу. Місцеві католики, котрих наприкінці XIXст. - на початку

2.4.10. Кіцмань

XXст. було понад двісті, а 1913 року - понад півтисячі, у 1879р. спорудили дерев'яну каплицю, яку, як свідчить напис на фронтоні храму, 1914 року замінив мурований костел (1926 року його реставрували). Закрили святиню на початку 60-х років, використовувалась вона як меблевий магазин. У 1992р. костел *Різдва Пресвятої Діви Марії* [4, 5] повернули вірним.

Чернівці-СJ. У 1891-1894рр. в Чернівцях було споруджено *єзуїтський* монастирський комплекс з неоготичним костелом за проектом директора Школи мистецтв **Йосипа Ляйцнера**. 1894 року *архієпископ Северин Моравський* освятив храм під титулом *Пресвятого Серця Господа Ісуса*. До Псв. війни це був головний осередок *єзуїтів* у Румунії. У 1945р. разом з частиною костельного майна виїхали з Чернівців останні ченці, зокрема **о. Казимир Якубовський SJ**, а сам храм держава передала Православній Церкві (пізніше тут розмістили Державний архів Чернівецької області [6, 7, 8], а у колишньому монастирі - училище культури). Нині громада вірних добивається повернення відібраної святині.

2.4.10. Кіцмань

2.4.11. Луківці

Луківці, які до 1960 року поділялись на Луковець Горішній і Луковець Долішній, вперше згадуються у документах 16 лютого 1428 року. Місцеві римо-католики належали до вижницької парафії *св. Апостолів Петра і Павла* Чернівецького деканату, утвореної 1812 року; відвідували Служби Божі у мурованому костелі Вижниці, спорудженому 1876 року. Чисельність спільноти у 1875-1903 роках становила приблизно півсотні, а 1913 року - понад три з половиною сотні вірних.

У 1904-1909 роках у Луківцях збудували муровану філіальну каплицю. Після Псв. війни вона була знищена - на її місці стоїть Хрест. Нині місцеві римо-католики послуговуються каплицею *Матері Божої Святого Розарію* у приватному будинку [1, 2], а опікуються ними сторожинецькі священики зі Згромадження *Отців-Місіонерів св. Вінченца де Пауло*.

Перша письмова згадка про поселення Мілієве (у галицьких судових актах) належить до 1445 року. Місцева римсько-католицька громада, яка належала до парафії *св. Апостолів Петра і Павла* у Вижниці Чернівецького деканату, заснованої 1812 року, налічувала

Мілієве, *св. Анни*, парафія
Чернівці, Чернівецький деканат
(Вижницький район)

1885 року - півсотні вірних, а перед I світовою війною - 8 десятків. Парафіяни відвідували мурований костел у Вижниці, споруджений у 1876 році та

освячений 1887 року. У 1927 році у Мілієвому збудували свою муровану каплицю *св. Анни*, яку радянська влада відібрала у парафіян у 1944 році, перетворивши її на сільський музей.

У 1994 році колишню святиню повернули римо-католикам у Мілієвому. Відремонтований костел *св. Анни* [1, 2, 3] раніше обслуговували священники з Косова, хоча формально він належив до парафії у Сторожинці, а нині ним опікуються душпастирі з Чернівців.

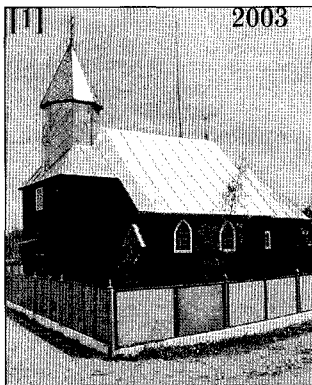

2.4.13. Панка

Село Панка (у радянські часи - Клинівка) згадується у документах за 1428 рік. Порівняно численна римсько-католицька спільнота села, яка належала до парафії *св. Анни* у Сторожинці Чернівецького деканату, заснованої 1864 року, налічувала 1885 року три сотні вірних, а перед I св. війною - чотири сотні.

Панка, св. Архангела Михаїла, парафія Сторожинець, Чернівецький деканат (Сторожинецький район)

Спочатку парафіяни Панки послуговувались мурованим сторожинецьким храмом середини XIX ст., а у 1882 та 1923 роках відповідно у Панці та Панці-Зрубі були споруджені дерев'яні святині. Костел у Панці не закривався, проте лише з початку 70-х років тут відбувались регулярні Служби. Села Панка-Зруб, яке колись населяли переважно словаки, вже немає, храм знищений. Нині костел *св. Архангела Михаїла* [1, 2] обслуговують сторожинецькі священики із Згромадження *Отців-Місіонерів св. Вінченца де Пауло*.

2.4.14. Садгора

До Псв. війни Садгора, яка нині є частиною Чернівців, була окремим поселенням ще з часів Київської Русі, яке пізніше отримало статус міста. Католицька парафія латинського обряду була створена у 1777-1778 роках, а у 1815р. тут збудували мурований парафіяльний костел і освятили його 1826 року під титулом *св. Архангела Михаїла*. У 1897р. храм було розширено та повторно освячено 1898 року.

Садгора, св. Архангела
Михаїла, Чернівецький
деканат (м. Чернівці)

Садгірська парафія, яка належала до Чернівецького деканату, у 90-х роках XVIIIст. налічувала дві сотні вірних, у I половині XIXст. - приблизно тисячу, а 1885 року - півтори тисячі католиків, яких обслуговував парох *о. Михайло Пйотровський*. У 1903-1912 роках (за пароха *о. Олександра Хжановича*) чисельність парафіян становила майже три тисячі. У 1929р. настоятелем був *о. Кароль Махецький*. Перед Ісв. війною парафіяльний округ охоплював села Буда, Жучка Нова та Стара (сьогодні - передмістя Чернівців), Задубрівка, Ленківці

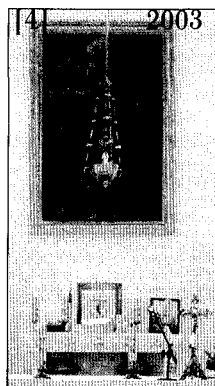
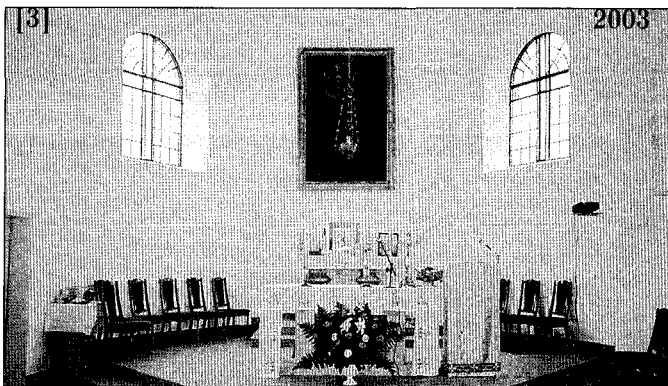

2.4.14. Садгора

(згадується з 1559р. під назвами Макарова Лука, Линкова, Ленк'уць та Ленковць), Магала (XVIIIст.), Остриця, Рогізна (нині - передмістя Чернівців), Чорнівка (1412р.), Ширівці (1476р.), Шубранець (відоме з 1435р. як Собранець). Філіальні святині знаходились у селах Чорнівка (у каплиці 1889 року після Псв. війни був магазин, нині вона опустіла та перебуває у дуже зруйнованому стані) та Жучка (Денисівка).

Парафіяльний костел закрили у 60-х роках, розмістивши у ньому склад продовольчих товарів. Колишній храм, який було повернуто на початку 90-х років, відремонтували та освятили під титулом св. *Архангела Михаїла* [1, 2, 3, 4]. 4 жовтня 2003 року Львівський єпископ-помічник **Мар'ян Бучек** освятив також відновлений розпис костелу. Опікується місцевими вірними священник, який проживає у Боянах.

У багатоетнічній та поліконфесійній Садгорі зовсім поряд стоять православний, греко- та римсько-католицькі храми, які ніби самим своїм розташуванням закликають своїх вірних до терпимості та злагоди.

2.4.15. Стара Красношора

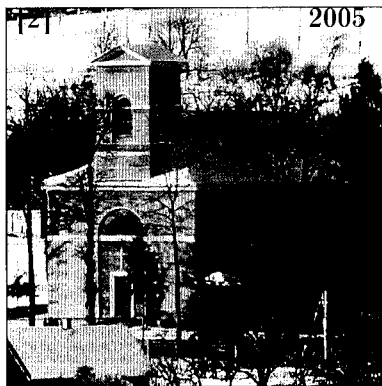
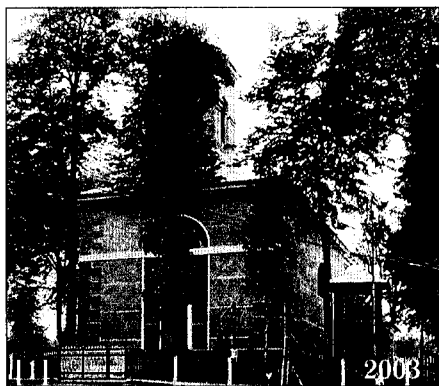
Перша письмова згадка про Красну датується 1431 роком. Село поділялось на дві частини - нижню, Красну Путну, яка належала Путнянському православному монастиреві, і верхню, Красну Їльську (належала різним власникам, а після того, як її у 1696 році придбав

Стара Красношора. *Семи Скорбот Матері Божої*, парафія Сторожинець, Чернівецький деканат (Сторожинецький район)

О. Їльський, стала називатись Красною Їльською). У XVIIIст. сюди переселились німецькі колоністи,

котрі 1793 року заснували поблизу гуту - так виникло село Красношора (раніше - Гута або німецькою мовою - Hutte), яке з появою північніше Нової Гуті (Neuhutte) стали називати Старою Гутю (Althutte).

Римсько-католицька парафія (спочатку - капеланія) у Старій Красношорі була утворена 1812 року, коли чисельність місцевих вірних не перевищувала 7 сотень, котрі проживали у майже двох десятках сіл. Проте вже у 1820 році кількість парафіян становила понад 12 сотень. У 1836р. у

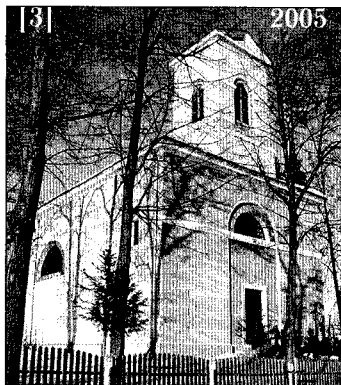

2.4.15. Стара Красношора

Старій Гуті спорудили мурований парафіяльний костел, який освятили 1857 року під титулом *Семи Скорбот Пресвятої Діви Марії*.

Старогутська парафія належала до Чернівцького деканату, а на початку ХХ століття увійшла до новоствореного деканату Радівці. У 1885 році понад дві з половиною тисячі вірних обслуговував о. **Валерій Веселовський**, а 1903 року майже п'ять з половиною тисяч парафіян - о. **Валентин Пухала**. У 1912-1944 роках парохом був о. **Йоан Мостиський** (похований неподалік костелу).

Перед Ісв. війною до парафії належали села Їживці (згадка у 1428р.), Корчівці (1462р.), Красна Їльська та Красна Путна, Купка (1429р.), Межиріччя (до 1946р. - Чудин або Чудей, 1707р.), Нова Гута та Петрівці, а у міжвоєнний період - також Аршиця. Філіальні святині знаходились у селах Аршиця (1925р.), Красна, Нова Гута, Петрівці (1907р.) та Чудин (мурований костел 1867 року закрили у 1940р., нині у ньому - столярня майстерня). У 1929-1930рр. парафія увійшла до складу Яської дієцезії.

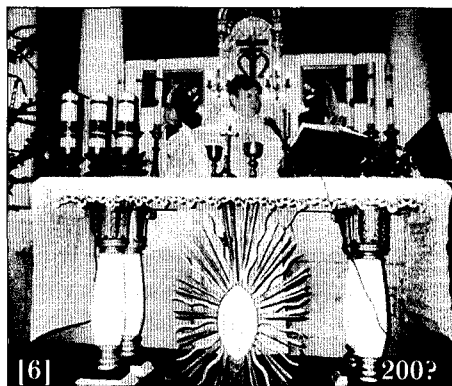
2.4.15. Stara Krasnoszora (Stara Huta)

2.4.15. Стара Красношора

За радянської влади парафіяльний храм у Старій Красношорі не закрили, протягом 1970-1989 років сюди доїжджав о. **Франциск Краєвський** з Чернівців. 1990 року у храмі [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7] провели ремонтні роботи. У 1995 році було викуплено колишній парафіяльний будинок (там розташовувалось поштове відділення), а 1996 року його частково відремонтували. У січні 2000 року сталася пожежа, яка залишила від будинку лише чотири стіни.

Корчівці. Уперше село Корчівці (Korczenie, Korczeszty) письмово згадується 1462 роком. Нечисленна громада місцевих вірних (приблизно десятків римо-католиків) ніколи не мала власної святині. Вони відвідували костел у Старій Гуті, а також каплиці у сусідніх селах. Нині католики латинського обряду у Корчівцях послуговуються каплицею *св. Йосипа* [8], облаштованою у приватному будинку.

Красноїльськ. У 1947 році згадані вище села Красна Путна та Красна Їльська злились у єдине поселення Красноїльськ, яке 1968 року стало

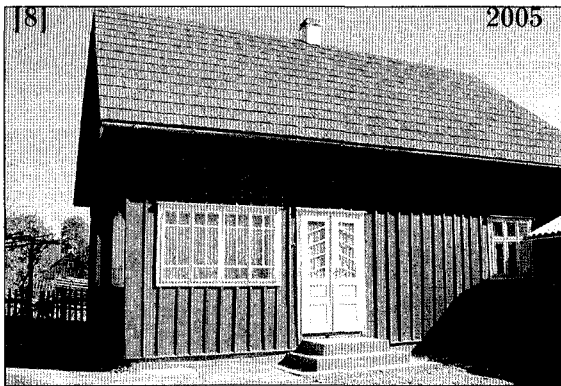
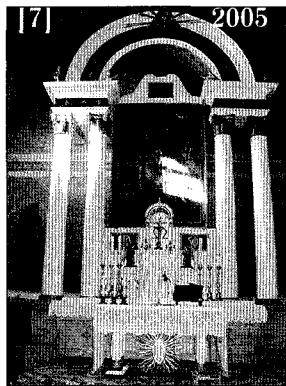

2.4.15. Стара Красношора

селищем міського типу. 1913 року у двох селах проживало майже дві сотні католиків латинського обряду. Каплицю у Красній, збудовану, ймовірно, 1924 року, було закрито радянською владою у 1940 році, а 1991 року її знищили, спорудивши на її місці православну церкву. Місцеві римо-католики збираються на *Служби Божі* у каплиці *Божого Милосердя* в приватному будинку.

Нова Красношора. Дерев'яний костел у згаданій вище Новій Красношорі (Гуті, німецькою - Neuhutte) закрили 1944 року, а у 70-х роках ХХ століття святиня була знищена (на її місці збудували медпункт). Сьогодні вірні послуговуються каплицею *св. Катерини Laboure* у приватному будинку.

З 1991 року спільноти католиків латинського обряду у Красноільську, Корчівцях, Новій та Старій Красношорі обслуговують священики Згромадження *Отців-Місіонерів св. Вінцента де Пауло* сторожинецької парафії *св. Анни*.

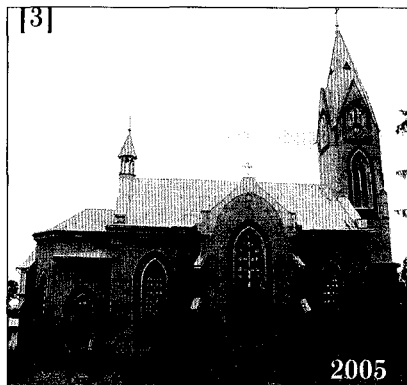
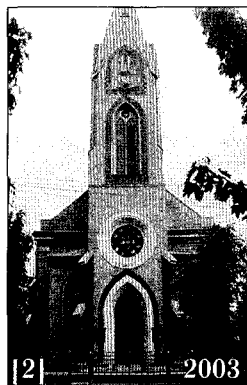
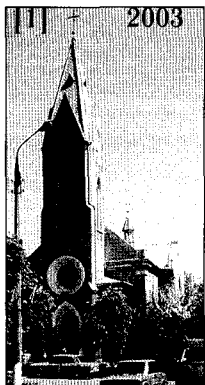

2.4.15. Stara Krasnoszora (Stara Huta)

2.4.16. Сторожинець

Сторожинець - одне із найстаріших міст Північної Буковини (перша писемна згадка про нього датується 18 лютого 1448 року). На березі стрімкого Серету стояв сторожовий пост древніх русичів - звідси і назва поселення, яке від 1854 року вже називали містечком, а 21 травня 1904 року стало містом. Сторожинець був повітовим центром (під час румунської окупації отримав назву Флондорень - за прізвищем місцевого землевласника **Флондора**), а з 1940 року є центром району.

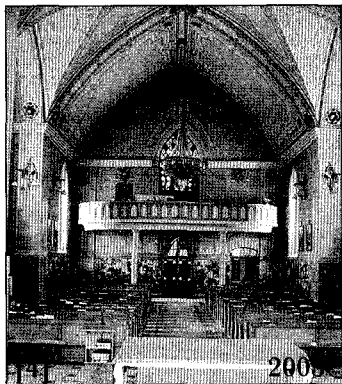
Ймовірно, що дерев'яний костел тут збудували 1794 року, а у 1853-1857 роках на кошти одного з двох власників містечка **Георгія Флондора**, *о. Ігнатія Барти* (душпастиря з Красної-Althutte) та парафіян спорудили мурований храм *св. Анни*, який було розширено 1880 року. У 1905 році костел освятив Львівський єпископ-помічник **Йосип Вебер** (з 1901 року - титулярний архієпископ).

2.4.16. Сторожинець

Сторожинецька парафія, яка була заснована у 1864 році як капеланія, належала до Чернівецького деканату. У 1885 році вона налічувала півтори тисячі вірних та адмініструвалась о. **Франциском Ліком**. У 1903-1913 роках, коли парохом був о. **Андрій Пташинський**, кількість парафіян сягала трьох тисяч, а 1929 року майже 4 тисячі вірних обслуговував адміністратор о. **Франциск Волошук**.

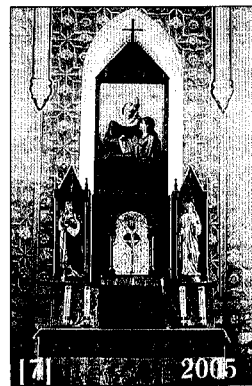
У 1885-1913 роках до парафії належали сусідні села Буденець, Бросківці (вперше згадуються у 1448р., нині - Старі Бросківці), Жадова (1490р.), Йорданешти, Карагчів (1573р.), Комарівці (1610р.), Панка (1428р.), Просокиряни, Ропча (1448р.), Сучевени та Череш. Філіальні каплиці (переважно - дерев'яні) на теренах парафії були споруджені у селах Буденець (1891р., мурована), Жадова (1895р.), Жадова-Дібрівка (1913р.), Панка (1882р.), Панка-Зруб (1923р.), Ропче (1926р.) та Череш (30-ті роки ХХст.). У 1929-1930 роках Сторожинець, як і інші буковинські парафії, увійшов до Ясської дієцезії.

2.4.16. Сторожинець

Після Псв. війни радянська влада відібрала у середині 60-х років костел *св. Анни*, і, відремонтувавши, перетворили його на концертний зал. У 1990 році колишній храм [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7] повернули місцевим вірним у хорошому стані, віддали також частину парафіяльного будинку. Від початку 90-х років відродженню парафії сприяли ченці із Згромадження *Отців-Місіонерів св. Вінцента де Пауло* разом з черницями зі Згромадження *Сестер Милосердя св. Вінцента де Пауло*. 30 липня 2005 року Львівський єпископ-помічник **Леон Малий** відправив у Сторожинці відпустову *Службу Божу* з нагоди сторіччя парафіяльного храму.

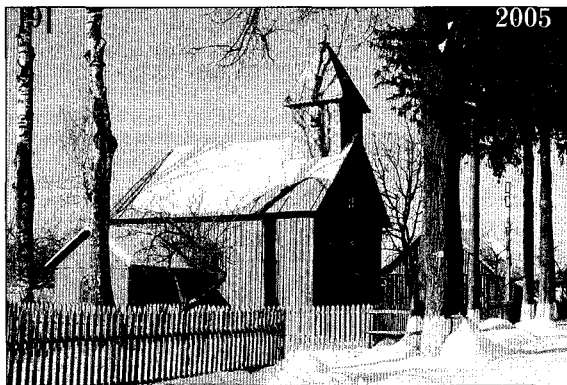
Нині парафія охоплює римо-католиків таких сіл і міст, як Банилів-Підгірний (*), Буденець (*), Верхні Петрівці (*) з Нижніми Петрівцями, Давидівка (*), Панка (*), Стара Красношора (*) з Корчівцями, Красноільськом та Новою Красношорою, Нова Жадова, Черещ, Хотин (*) з Новодністровськом і Сокирянами. Донедавна до сторожинецької парафії належали також Вижниця (*), Луківці (*) і Мілієве (*).

2.4.16. Сторожинець

Нова Жадова. Поселення Жадова (тепер - Стара Жадова) вперше згадується у грамоті молдавського воєводи **Стефана III** від 15 березня 1490 року. Римо-католики села, чисельність яких становила 1885 року - 2 десятка, у 1903р. - понад 4 сотні, а 1913 року - понад 6 сотень, власну дерев'яну каплицю спорудили 1895 року. У 1913 році була збудована ще одна дерев'яна каплиця - у тій частині села, яка називалась Жадова-Дібрівка. Святині у Жадовій після Псв. війни закрили і використовували зокрема у якості колгоспних складів. Їх так і не повернули вірним Жадової, котрі облаштували у Новій Жадовій каплицю *Навернення св. Павла* у приватному будинку.

Череш. Місцеві вірні, котрих до Ісв. війни було майже дві сотні, відвідували *Святі Меси* у сторожинецькому костелі. Дерев'яний костел *свв. Апостолів Петра і Павла* у Череші, споруджений у 30-х роках ХХст., відібрали у спільноти в 1945 році. Будівлю використовували як спортивний зал, повернули святиню [8, 9] 1993 року.

2.4.17. Теремблече

Вперше село Теремблече (Терембляч), яке за радянської влади називалось Порубне, згадується у документі XV століття. Місцеві римо-католики належали до парафії у Сереті (нині - румунська територія) Чернівецького деканату, заснованої у 1777р. (мурований костел збудували у 1816р. і освятили 1826 року під титулом *Різдва Пресвятої Діви Марії*). Серет також відомий тим, що саме тут у 1370р. було утворено

Теремблече, свв. Апостолів Петра і Павла, парафія Глибока, Чернівецький деканат (Глибоцький район)

перше на буковинських землях католицьке єпископство.

Сучасну муровану святиню у Теремблечому збудували у 80-х роках XIX століття, тоді (за пароха *о. Марцеля Хмури*) чисельність вірних, як і перед Ісв. війною (парох - *о. Мавритій Колянкевич*), становила приблизно 6 сотень. Після Ісв. війни костел [1, 2, 3] не закрили, проте *Богослужіння* відбувались рідко. З 70-х років ХХст. *Святу Месу* у храмі регулярно відправляв *о. Франциск Краєвський*.

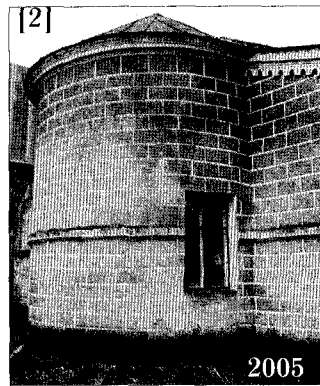
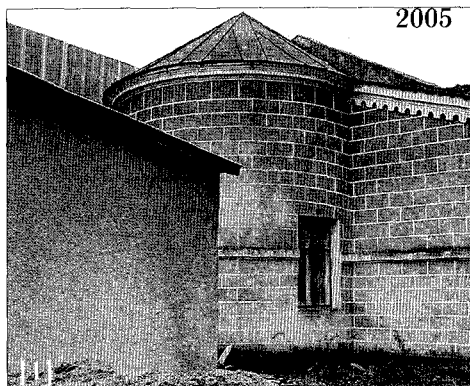

2.4.18. Хотин

Хотин, Сокиряни, Новодністровськ представляють регіон України, який у X-XIст. входив до складу Київської Русі, у XII-XIVст. належав Галицькому та Галицько-Волинському князівствам, потім був під молдавським, польським і турецьким контролем, у 1812р. відійшов до Росії, а у 1918-1940 роках перебував у складі Румунії. Нечисленних римо-католиків обслуговували душпастирі Кам'янецької дієцезії, яку 1866 року приєднали до Луцько-Житомирської. Після окупації цих земель Румунією духовну опіку над місцевими вірними здійснювали священики з Чернівців.

Хотин, приватний будинок парафія Сторожинець, Чернівецький деканат (м. Хотин)

Вважається, що римсько-католицьких храмів тут не існувало, за винятком костелу у Хотині, відомого принаймні з початку XX століття, який був частково знищений під час II світової війни (нині у збереженій та добудованій частині колишньої сакральної споруди знаходиться спортивна школа [1, 2]). Вірними цих міст, як і раніше, опікуються свя-

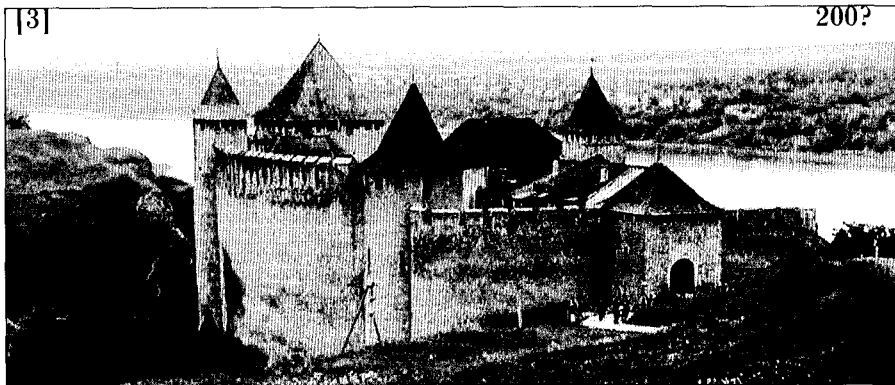

2.4.18. Хотин

щеники Кам'янець-Подільської дієцезії, які відправляють *Служби Божі* у приватних будинках.

Хотин виник не пізніше XIст., у XIIIст. за наказом **Данила Галицького** спорудили фортецю [3], яка стала однією з найміцніших у Східній Європі. Поблизу Хотина сталося чудо, пов'язане з іконою *Матері Божої Сніжної* з краківського костелу *Пресвятої Трійці*. 03.10.1621р. у Кракові відбулась процесія з цим образом, у якій взяло участь все місто, благаючи *Богородицю* про допомогу військам, до яких приєдналися 40 тисяч запорізьких козаків, у битві з переважаючою турецько-татарською армією. Цього ж дня мусульмани зазнали нищівної поразки. Хотин з 1711р. був центром раю, потім - повітовим центром, а з 1940р. є центром району.

Новодністровськ, Сокиряни. Заснований у 1973р., Новодністровськ отримав статус міста 1982 року. Секуряни (до 1944р.) вперше згадуються у 1666р., після 1812р. були центром волості; у 1940р. стали районним центром, у 1960р. - селищем міського типу, а з 1966 року є містом.

2.4.19. Чернівці

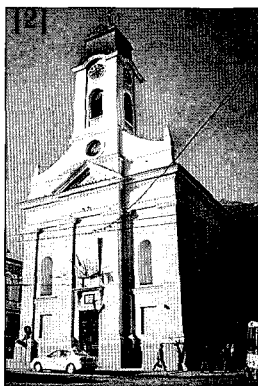
Місто Чернівці (Черн) відоме з XIIст., коли давньоукраїнські буковинські землі були частиною Галицького та Галицько-Волинського князівств. У середині XIIIст. Чернівці “перемістились” з лівого берега Прута на правий, а зі середини XIVст. поселення (і вся українська

Чернівці. Воздвиження Святого Хреста, Чернівецький деканат (м. Чернівці)

Буковина) увійшло до складу Молдавської держави. Восьмим жовтня 1408 року датується перша письмова згадка про Чернівці, які у 80-х роках XVст. стали центром повіту

та отримали статус міста. У 1774-1775рр. Чернівці разом з іншими буковинськими землями увійшли до Австрійської імперії спочатку у складі Галицької провінції як її 19-й циркул (з 1787 року), а з 1849-1861рр. були столицею окремої Буковинської провінції; у 1940р. після об'єднання Чернівецького та Хотинського повітів стали обласним центром.

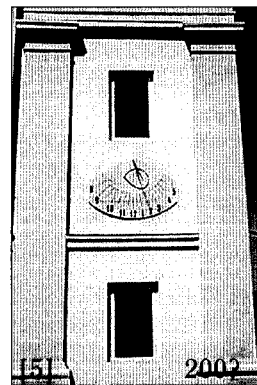
Буковинські римо-католики, в тому числі і вірні у Чернівцях, належали до утвореної 1370 року у Сереті дієцезії, садибу якої на початку XV

2.4.19. Чернівці

століття перенесли у Баків. У 1611 році це єпископство було відновлене після періоду бездіяльності протягом XVIст., спричиненої мусульманською загрозою. У 1751 році його столицю перенесли до Снятина, а з приходом австрійської влади дієцезію ліквідували, а її територію, в тому числі і Чернівці, ввели до складу Львівської архидієцезії як Чернівецький деканат.

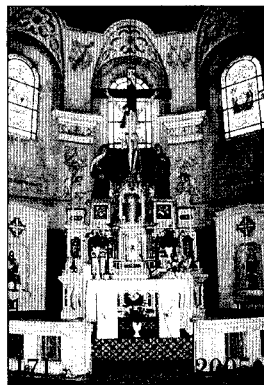
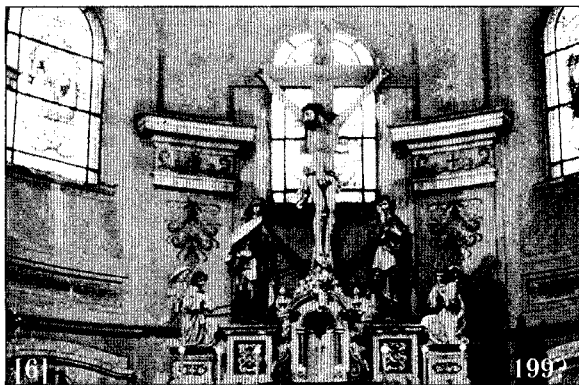
1778 року чернівецька влада залучила австрійських солдатів-католиків до будівництва першого у місті католицького храму (дерев'яного). Служби *Божі* відправляв військовий капелан. У 1786р. цісар **Йосиф II** під час свого перебування у Чернівцях обрав місце для нового мурованого костелу (на площі навпроти дерев'яного храму). Будували його майже 30 років, і 29 липня 1814 року освятили під титулом *Воздвиження Святого Хреста*. У 1866 році пожежа знищила вежу, яку відбудували, відтворивши її попередній вигляд. У 1909-1910 роках відбулася подальша розбудова костелу.

2.4.19. Чернівці

Заснування парафії у Чернівцях датується 1786 роком (колишні католицькі інституції у цих краях не збереглися - навіть парафія у давньому центрі дієцезії Сереті вважається утвореною лише 1777 року). У 1786-1810рр. чисельність парафіян становила приблизно півтисячі (без врахування військових), а в другому десятилітті ХІХст. (за пароха *о. Теодора Лаврецького*) - тисячу. У 1843 році з Чернівецького деканату виділили деканат у Сучаві, а на початку ХХст. було створено третій деканат у Радівцях. У 20-х роках їх об'єднали спочатку у Генеральний Вікаріат, а у 1929-1930рр. вони стали частиною Ясської дієцезії.

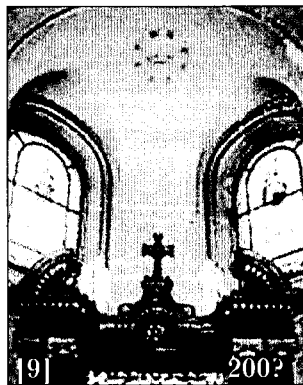
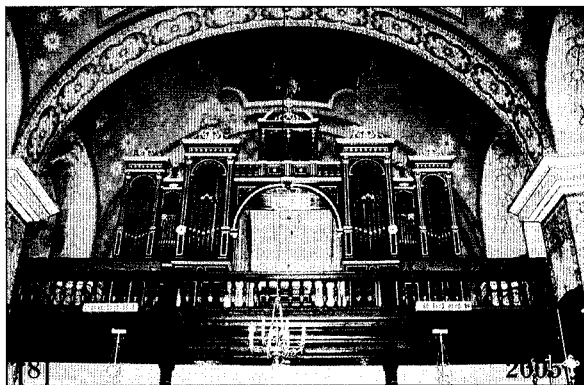
Першим парохом чернівецької парафії був *о. Венцель Кекерт* (1775-1822рр.). Пізніше тут працювали парох *о. Антоній Копенштайн* (1822-1864рр.), *о. Ігнатій Корницький* (1865-1888рр.), при якому чисельність парафіян досягла 15 тисяч, та *о. Кароль Тобічек* (1889-1893рр.). Найвідомішим став *о. Йосип Шмідт* (1893-1921рр.) - почесний громадянин Чернівців, який володів усіма мовами краю та проповідував міжетнічну

2.4.19. Чернівці

злагоду. У 1913 році, коли кількість вірних складала майже 24 тисячі, до парафії належали поселення Біла, Бурдей, Волока (згадується у XVIIIст.), Кам'яна (XVIIIст.), Кучурмаре (нині - Великий Кучурів, 1422р.), Михальча (1490р.), Остриця (в давнину - Клішківці, 1434р.) Ревне, Стрілецький Кут (XVIIIст.) та чернівецькі передмістя Гореча, Каличанка, Клокучка (Червоне) і Роша.

У 1918р. Буковину приєднали до Румунії, а наступними парохами були о. **Климентій Свобода** (1921-1928рр.) та о. **Адальберт Грабовський** (1928-1939рр.). 1929 року парафія налічувала понад 20 тисяч вірних. На її теренах знаходились *єзуїтський костел Пресвятого Серця Господа Ісуса*, філіальний костел *св. Антонія*, каплиці на Роші (біля цвинтаря, якою по-слуговувались католики німецького етнічного походження, була закрита у 1940р., а в 70-х роках її віддали баптистам), у Великому Кучурові (закрили 1944 року, перетворивши на зерносховище, а у 80-х роках віддали п'ятидесятникам) і *Успіння Пресвятої Діви Марії* в Денисівці (закрили у

2.4.19. Чернівці

1945р., а пізніше - зруйнували), а також кілька закладів *сестер-черниць*, зокрема *феліціанок* та *францисканок* *Родини Марії*.

У 1940 році внаслідок репатріації вірних німецького походження чисельність парафії зменшилась до 8 тисяч, 1945 року після від'їзду польського населення залишилось трохи більше тисячі парафіян, а з усіх священиків - лише *оо. Франциск Краєвський* і *Йосип Єнджеєвський*, котрі продовжували обслуговувати чернівецьку святиню [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]. На початку 60-х років *о. Краєвському* заборонили працювати у костелі, і лише після смерті *о. Єнджеєвського* у 1970 році дозволили здійснювати душпастирство. До парафії у Чернівцях, яка з 1992 року знову є осередком деканату, належать також костел *св. Антонія* та *Вашківці* (*), а віднедавна - *Вижниця* (*) і *Мілієве* (*).

Костел св. Антонія закрили у 1945 році і використовували його у якості клубу. Святиню [11] віддали 1991 року греко-католикам, а римо-католики лише інколи відправляють у ній *Служби*.

Нижче наведено літературу українською, польською та латинською мовами, а також електронні джерела, опубліковані в Інтернеті, які з почуттям глибокої вдячності їх авторам були використані при підготовці цієї книжки.

- **Abraham W.**, *Początki arcybiskupstwa łacińskiego we Lwowie*, Lwów 1909.
- **Брыkowski R.**, *Kołomyja. Jej dzieje, zabytki*, Warszawa 1998.
- *Бурштин*, <http://burshtyn.fr.if.ua>.
- **Бучек М., Седельник І., Статкевич Н.**, *Римсько-Католицька Церква в Україні. До візиту Папи Йоана Павла II*, Львів, 2001.
- **Hlebowicz A.**, *Kościół odrodzony (Katolicyzm w państwie sowieckim 1944-1992)*, Gdańsk 1993.
- *Городенка*, <http://www.gorodenka.if.ua>.
- **Грушевський М.**, *Історія України-Руси*, тт. 1-11. Київ, 1991.
- **Dzwonkowski R.**, *Kościół katolicki w ZSSR 1917-1939. Zarys historii*, Lublin 1997.
- **Dzwonkowski R.**, *Losy duchowieństwa katolickiego w ZSSR 1917-1939, Martyrologium*, Lublin 1998.
- **Długosz T.**, *Arhidiecezja Lwowska obrządku łacińskiego*, mpis.
- **Жарких М.**, *Храми Поділля*. <http://myslenedrevo.com.ua/studies/xramypod/index.html>.
- *Історія Костьола в Чернівцях*, <http://www.dizzyweb.cv.ua/czernowitz/history/index.html>.

- *Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область*, Київ, 1971.
- *Історія міст і сіл УРСР. Тернопільська область*, Київ, 1973.
- *Історія міст і сіл УРСР. Чернівецька область*, Київ, 1969.

- *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis Archidioecesis Leopoliensis ritus latini pro anno Domini 1885, 1903, 1912, 1913*, Leopoli.
- *Коломия*, <http://www.kolomyia.if.ua>.
- **Котляр М.**, *Галицько-Волинська Русь*. Київ, 1998.
- **Kowalski S.**, *Jazlowiec. The town lost in history*, <http://www.personal.psu.edu/users/w/x/wxk116/sjk/jazlow.html>.
- **Krętosz J.**, *Organizacja Archidiecezji Lwowskiej obrządku tacińskiego od XV wieku do 1772 roku*, Lublin 1986.
- **Krętosz J.**, *Archidiecezja Lwowska obrządku tacińskiego w okresie jozefinizmu (1772-1815)*, Katowice 1996.
- **Kukiz T.**, *Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w Archidiecezji Wrocławskiej i w Diecezji Legnickiej*, Warszawa 1999.
- **Kukiz T.**, *Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w Diecezjach Polski (poza Śląskiem)*, część I, Warszawa 2000.
- **Kunzek T.**, *Przewodnik po województwie tarnopolskim*, Tarnopol 1936.

- **Leszczyński M.**, *Akcja katolicka w Archidiecezji Lwowskiej obrządku tacińskiego*, Lublin-Pelplin 1996.

- *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*. Redakcja naukowa **J. K. Ostrowskiego**. Część I. Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego, tt. 1-11, Kraków 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004.
- **Маурітссон М.**, *Католицьке віровчення*, Київ, 1998.

- **Markunas A.**, Uczitiel T., *Terminologia kościelna. Mały słownik opisowy polsko-ukraiński i ukraińsko-polski*, Poznań 1995.
- *Пам'ятки України*, <http://kingdom.kiev.ua>.
- **Панас К.**, *Історія Української Церкви*. Львів, 1992.
- *Парафіяльна Газета*, Київ, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.
- **Перфецький С.-Р.**, *Історія королівства Галичини до року 1264*, Львів, 2004.
- **Полонська-Василенко Н.**, *Історія України*, тт. 1-2. Київ, 2002.
- *Polski przewodnik katolicki*. Pod redakcją **A. L. Szymańskiego**, Rocznik 1-y, Warszawa 1927.
- **Пуряєва Н.**, *Словник церковно-обрядової термінології*. Львів, 2001.
- **Пустиннікова І.**, *Замки і храми України*, <http://www.castles.com.ua/>.
- *Радість віри*. Львів, 2004, 2005.
- *Rzeczpospolita wirtualna*, <http://rzech-pospolita.com>.
- *Świątynie na Wołyniu*, zdjęcia: **J. Walczewski**, idea i tekst: **J. Wołczański**, Kraków 2000.
- **Skalski T.** *Teror i cierpienie, (Kościół katolicki na Ukrainie 1900-1932)*, Pod redakcją **J. Wołczańskiego**, Lublin-Rzym-Lwów 1995.
- **Слободян В.**, *Храми Рогатинщини*. Львів, 2004.
- **Стахів М.**, *Христова Церква в Україні (988-1596)*. Львів, 1993.
- *Stowarzyszenie Kresowian z Kuropatnik*, <http://kresowianiezkuropatnik.republika.pl>.
- *Схематизм Мукачівської дієцезії Римсько-Католицької Церкви 2000, 2002*. Мукачеве.

- *Schematismus Archidioecesis Leopoliensis ritus latini 1929, 1936, 1939*, Leopoli.
- *Schematyzm Archidiecezji Lwowskiej 1994, 2000, 2001*, Lwów.
- *Schematyzm Archidiecezji Lwowskiej 2003 / Схематизм Львівської Архидієцезії 2003*, Львів.
- **Szetelnicki W.**, *Arcybiskup-wygnaniec Eugeniusz Baziak metropolita lwowski*, Kraków 1992.
- **Szetelnicki W.**, *Trembowla. Kresowy Bastion wiary i polskości*, Wrocław 1992.
- *Sztuka kresów wschodnich, Materiały sesji naukowych: marzec 1994, maj 1995, październik 1996*, pod redakcją **J. K. Ostrowskiego**, tt. 1-3, Kraków 1994, 1996, 1998.
- **Tarnawski M.**, *Arcybiskup Józef Bilczewski. Krótki rys życia i prac*, Kraków 1991.
- **Tylus S.**, *Fundacje kościołów parafialnych w średniowiecznej archidiecezji lwowskiej*, Lublin 1999.
- **Urban W.**, *Sluga Boży Bilczewski Arcybiskup Metropolita Lwowski (1860-1923) i jego działalność duszpastersko-naukowa*, mps, 1972.
- *Jazłowiec i jego dzieje*, 1999.
- **Яровий В., Ілюшин І., Лиман С., Рудяков П., Шумило В.**, *Історія західних і південних слов'ян*. Київ, 2003.

Упокажчику використані наступні скорочення: *св.* - *святий, бл.* - *блаженний, єп.* - *єпископ, аєп.* - *архієпископ, кард.* - *кардинал.*

Августинович Йоан, *аєп.* 23
Августинович Яків, *аєп.* 92
Адамський Йосип 167
Адамчик Йосип 208
Адамчик Станіслав 273
Ангер Генрик 40
Анджейовський Антоній 245
Андлер Артур 223
Базяк Євгеній, *аєп.* 10, 64, 158, 269
Баєвський Андрій 48
Барта Ігнатій 337
Барта Франциск 161
Басарабович Фердинанд 242
Басарабович Лаврентій 126
Басцяк Михайло 73, 166
Баудісс Войцех 310
Беляк Йосип 35
Бенедикт XIV, *nana* 110, 306
Бервіт Франциск 53
Бернат Ґацінт 189
Білий Мартин 114
Білик Петро 153
Більчевський Йосип, *св. аєп.* 9, 64, 120, 229, 268

Більчевський Казимир 64, 65
Бірецький Степан 246
Бішак Франциск 18
Блізинський Франциск 87
Блотницький Франциск 281
Блядовський Едуард 48
Блядовський Йоан 96
Бобчинський Йоан 207, 208
Богдан Йосип 49
Божим Ігнатій 19
Божинський Владислав 227
Болеславський Леон 82
Борковський Кароль 82
Боровський Каспар, *єп.* 293
Борчовський Григорій 105
Бохенек Йоан 65
Боярчак Йоан 176
Будка Микита, *єп.* 17
Бучек Мар'ян, *єп.* 8, 79, 94, 97, 100, 117, 128, 154, 250, 282, 288, 290, 311, 332
Бялковський Микола 185
Бяловонс Зигмунт 219
Вайс Людвик 213
Валенга Аполінарій 269
Валенга Станіслав 231
Валента Олександр 222
Вальничек Йоан 147
Вальчак Йосип 258

Показчик духовних осіб

- Вебер Йосип, *аеп.* 248, 267, 337
Вежбицький Франциск 161
Вежхлейський Франциск, *аеп.* 17
Венгжин Євгеній 82
Венцлав Йоан 296
Веретчук Степан 147
Веселовський Валерій 334
Вечоркевич Владислав 195
Вижицький Микола, *аеп.* 22, 104, 279
Виробек Антоній 35
Вичесаний Станіслав 137
Вишатицький Франциск 40, 100
Вишневський Зигмунт 256
Вишневський Рейнальд 288
Відаєвич Адам 24
Відацький Тадей 161
Вінклер Ромуальд 242
Вінярський Йоан 94
Войнарович Антоній 54
Войновський Станіслав 236
Войтила Кароль 9, 10
Войцеховський Тадеуш 112
Волович Антоній, *еп.* 172
Волошинський Франциск 135, 137, 152
Волощук Франциск 338
Вродарчик Йосип 221
Вуйцик Франциск 77
Вустенберг Йоан 232
- Вьонцек Владислав 102
Гаєвський Казимир 170
Гайдек Тадей 193
Гарбич Йосип 54
Гарра Йосип 130, 131, 132, 190, 191, 238, 240
Гарця Павло 204
Гарчинський Валентин 50
Гаш Йоан 127
Гвоздзьовський Йоан 254
Генджак Лаврентій 204
Генрик 259
Герман Едуард 21
Глінський Йосип 87, 298
Гловінський Казимир 236, 280
Гловінський Самуель, *еп.* 23
Глонд Август, *кард.* 304
Голицький Казимир 208
Голясов Франциск 202
Гораздовський Зигмунт, *св.* 28, 120
Горечий Томаш 96, 218
Горський Антоній 59
Горциця Йоан 281
Грабовський Адальберт 347
Грабовський Йосип 213
Гренсо Густав 213
Григель Йоан 235
Григорій XI, *nana* 37
Громницький Станіслав 143, 144, 209
-

Гуравський Йоан 221	Зволінський Кароль 25
Дембський Людвик 299	Зеленський Томаш 67
Деренговський Йоан 147	Зелінський Костянтин, <i>аеп.</i> 62
Длугопольський Франциск 35	Зигмунд Адольф 234
Долежало Юрій 100	Змора Ісидор 223, 227
Долек Кароль 28	Зоннтаг Атаназій 309
Домбровий Тадей 87	Зьолецький Йосип 222
Дренгевич Йоан 96	Зьолковський Аімо 20
Дроздовський Едуард 253	Іванчишак Андрій 151
Дудзик Йоан 206	Ідец Йоан 206
Дудик Станіслав 221	Інокентій XI, <i>nana</i> 62
Дулик Кароль 82	Йоан Павло II, <i>nana</i> 4, 8, 9, 10, 233, 282, 304
Дунас Михайло 106	
Ензінгер Климентій 317	Калиневич Йоан 260, 303
Єзенецький Марко 280	Каня Антоній 160, 235
Єзерський Станіслав, <i>еп.</i> 111	Карвосоцький Домінік, <i>еп.</i> 111, 306
Єловецький Євстахій 261, 262	Карнецький Едуард 209
Єнджеєвський Йосип 348	Карчевич Михайло 202
Желеховський Франциск 128	Касцинський Леопольд 111
Жепінський Петро 194	Кекерт Венцель 346
Журавський Йоан 218	Керницький Рафаїл, <i>еп.</i> 45
Завадовський Марцель 201, 313, 317	Кершка Яків 230
Зайончковський Тит 236	Климентій XIII, <i>nana</i> 15
Залучковський Тадей 181	Кляйн Адальберт 71, 72, 73
Замойський Йоан, <i>аеп.</i> 31	Кобежицький Еміль 256
Заремба Іполит 28, 54	Коженьовський Станіслав 260, 261
	Колихановський Станіслав 64, 273
	Колодзей Йосип 153

Покажчик духовних осіб

- Кольбуш Андрій 227
Колянкевич Мавритій 319, 341
Конечний Андрій 276
Конопка 58
Копенштайн Антоній 346
Кордецький Михайло 258
Корницький Ігнатій 346
Корчинський Йоан 27
Косіор Томаш 286
Костуловський Станіслав 201
Косятій Каетан 21
Кпера Йосип 189
Кристин, *еп.* 37
Краєвський Франциск 335, 341, 348
Красницький Андрій 303
Красовський Йоан 63
Кренн Курт, *еп.* 41
Кромер Мартин 104
Кросновський Микола, *аеп.* 14
Кубас Лаврентій 176
Кубенський Франциск 216
Кукля Ігнатій 311
Кулаковський Владислав 160
Куморович 306
Курек Йоан 324, 325
Кусневич Лука 23, 24
Кучинський Йосип 237
Кшанович Іво 287
Кшемінський Мечислав 237
Лаврентій 51
Лаврецький Теодор 346
Лазаревич Йосип 102
Ланцутський Адам 126
Лев XIII, *papa* 306
Лемпартий Антоній 243
Лесняк Йосип 176
Лисенецький Микола 135
Лібрєвський Владислав 185
Лік Франциск 338
Лімановський Броніслав 126
Лісовський Йосип 250
Лісовський Франциск, *еп.* 17, 25, 54
Лончинський Тадей 94
Мазак Станіслав 235
Маєвський Гіацинт 286
Маєвський Максиміліан 82
Маєвський Фердинанд 116, 186
Макольондра Лука 195
Малачинський Адам 87
Малачинський Кароль 87
Малий Леон, *еп.* 147, 186, 339
Маявський Віктор 151, 162, 243, 277
Маявський Мартин 161
Маморош Деодат 111
Мартинович Людвик 210
Матиясик Владислав 97
Матус Владислав 158
Махарський Франциск, *аеп.* 10

Покажчик духовних осіб

- Махецький Кароль 331
Маховський Йосип 137
Маховський Франциск 232, 251
Мацішин Яків 133, 240
Мефодій, *св.* 12
Микола 187
Микутьський Степан 76
Минарський Франциск 249, 251
Мислівий Йосип 299
Мізера Альберт 20
Мірецький Броніслав 227
Міхалкевич Владислав 210
Млодкевич Олександр 142
Момоцький Казимир 34
Моравський Северин, *аєп.* 327
Моронг Йоан 248
Мостиський Йоан 334
Мотика Йоан 176
Мочаровський Леонард 190, 240
- Наварецький Болеслав 35
Нановський Казимир 294
Недзведзький Казимир 223
Недзельський Йоан 214
Нікель Мартин 153, 158
Нізьбек Антоній 166
Новицький Леон 59
- Оберц Андрій 296
Обухович Ромуальд 216
- Ольхувка Йосип 194
Ольшанський Йоан, *єп.* 181
Ольшовський Войцех 33
Опалінський Валентин 145
Оранський Адам, *єп.* 92, 301
Островський Віктор 298, 299
- Павловський Зигмунт 77
Падевський Станіслав, *єп.* 183, 252
Паліца Йоан 50, 73, 202
Панек Олександр 150, 277
Паняк 134
Папроцький Михайло 188, 262
Партика Антоній 195
Патрикевич Едуард 183
Пашковський Фідель 32
Пелецький Венантій 169
Пельц Кароль 324
Перенц Станіслав 100
Перлицький Альберт 104
Петро 114
Пецяк Людвик 77
Пехна Станіслав 223
Пизик Станіслав 278
Пирек Адам 256
Пій VI, *nana* 15
Пій X, *nana* 68
Піскорський Михайло 34
Піскорський Петро 216
Піштек Франциск, *аєп.* 23, 52, 92

- Піщур Франциск 116
Пйотровський Михайло 248, 331
Плащія Степан 21
Подраза Мартин 158
Познанський Антоній 167
Поліцький Йоан 73
Польняшек Яків 147
Попкевич Станіслав 231
Постемпський Климентій 258
Посуховський Франциск 139
Похода Йосип 132, 153, 239
Процнер Йосип 193
Пташинський Андрій 338
Пузина Йоан, *еп.* 9, 44, 201
Пук Йоан 112
Пухала Валентин 334
Пухальський Віктор 272
Пшеджимірський Адольф 105
Пясецький Адам 221
Пяскевич Йосип 64
- Рагуель Конрад 213
Радзишевський Адам 180
Ракшинський Ігнатій 276
Рапала Казимир 139
Ратушний Антоній 269
Рахальський Герард 170
Ринкевич Кароль 146
Розвуд Франциск 235
Розлепіло Михайло 59
- Рокицький Вінцент 313
Романчук Антоній 250
Ромпала Казимир 204
Ручаєвич Владислав 206
- Сава Франциск 115, 116
Садлейський Донат 178
Садовський Йосип 243
Саєвич Антоній 325
Саковський Зигмунт 87
Санойца Йосип 245
Сапега Адам, *кард.* 9
Сарторіус Йоан, *еп.* 305
Свобода Вінцент 313
Свобода Климентій 325, 347
Свюндер Йоан 144
Семенець Здіслав 281
Сераковський Вацлав, *аєп.* 23, 31, 43, 81, 87, 98, 142, 212, 274
Серетний Еміліан 193
Сібек Ангель 287
Скалуба Йоан 20
Скальський Антоній 39
Скарбек Йоан, *аєп.* 15, 42
Скарга Петро, *аєп.* 104
Скотницький Ярослав, *аєп.* 37
Скулич Броніслав 254
Скшишовський Кароль 256
Сліпко Йосип 28
Смагович Йоан 85

Показчик духовних осіб

Смаль Вінцент 85	Трофим'як Маркіян, <i>єп.</i> 29, 54, 100,
Смачняк Йосип 93	107, 131, 133, 145, 179, 183, 191,
Смолінський Антоній 136, 137	200, 239, 252, 294
Смолюк Генрик 54	Тужанський Костянтин 232
Собейко Михайло 48	Тумпук Ромуальд 201
Соколовський Петро 276	Туркевич Йосип 39
Солецький Леонард 126	Туркул Калікст 302, 303
Соліковський Йоан, <i>аєп.</i> 12, 86, 91	Турчанський Йоан 139
Сорис Тадей 54	Тшебуња Томаш 93
Сорис Франциск 188	Урбан V, <i>papa</i> 305
Сродонь Йоан 219	Урицький Йосип 176
Срока Матвій 296	Уфрієвич Степан 139
Станкевич Станіслав 24, 32	Фельштинський Альбін 234
Станковський Томаш 111	Ференс Йоан 50, 249
Стасінський Станіслав 24, 25, 32	Ференсович Йосип 65
Стауфер Людвик 59	Фіт Роман 258
Стефаницький Мартин 147	Фішер Йоан 111
Стрепа Яків, <i>єп.</i> 260	Флейшхакер Казимир 191, 239, 240
Студзинський Едуард 200	Флякович Казимир 202
Стшелєцький Адольф 39	Франків Матеї 210
Сцісловський Йосип 303	
Табачковський Едуард 116	Харбицький Степан, <i>єп.</i> 108
Тарновський Йоан, <i>аєп.</i> 62	Хжанович Олександр 331
Твардовський Болеслав, <i>єп.</i> 10, 130,	Хмура Марцель 319, 341
202, 261, 268, 269, 304	Хмурович Йосип 278
Тенерович Станіслав 182, 186	Хожемський Філіп 194
Тобічек Кароль 346	
Томашевський Йосип 274	Цвинарський Яків 310
Трембицький Микола 230	Цебрух Станіслав 194

Покажчик духовних осіб

- Цешановський Казимир 151, 162, 278
Цешинський Йоан 70
Цешковський Криспін, *еп.* 15, 263, 266
Чапран Йосип 186
Черкавський Йосип 25
Чернятович Йосип 50
Шалайдевич Тадей 132, 153, 238
Шамота Мар'ян 269
Шамоцький Вінцент 157
Шанявський Домінік, *еп.* 111
Шатко Станіслав 87
Шафранський Гаспар 150
Швайгер Леопольд 320
Швайгер Людвик 98, 99
Шварц Антоній 202
Шелігевич Йосип 73
Шклярчик Віктор 102
Шкодзинський Станіслав 206, 273
Шленжак Йоан 111
Шмідт Йосип 346
Штайнбах Йосип 324
Щедзинський Андрій, *еп.* 91
Щенсний-Фелінський Зигмунт, *аеп.* 304
Щепанек Едуард 235
Щербовський Едуард 181
Ющак Станіслав 180, 181
Яблонський Антоній 93
Яворський Мар'ян, *кард.* 9, 10, 25, 41, 60, 66, 79, 83, 107, 113, 118, 120, 131, 133, 159, 174, 183, 200, 233, 252, 270, 294, 304
Якубовський Казимир 327
Яневський Бруно 21
Янішевський Йосип 320
Ярош Зигмунт 169
Ясінський Антоній 298
Ястжембський Павло 99
Ястжембський Франциск 193, 202
Ястшомб Андрій, *еп.* 305
Яхимовський Владислав 188
Яхнер Кирило 268

Покажчик парафій

Lista zawiera **mejscowości**, w których znajdują się kościoły parafialne i filialne oraz inne pomieszczenia przystosowane do sprawowania *Mszy św.*

Baniłów	308
Bereżanka	129
Białobożnica	132
Biały Potok	130
Bohorodczany	19
Bojany	310
Bolechów	22
Bołszowce	14
Borki Wielki	146
Borszczów	134
Brzeżany	124
Buczacz	141
Budyniec	312
Budzanów	138
Bukaczowce	26
Burdiakowce	140
Bursztyn	30
Ceniawa	117
Chmieliska	277
Chocim	342
Chorostków	279

Cygany	283
Czarny Las	174
Czeresz	340
Czerniowce	344
Czerniowce-SJ	327
Czerniowce-św. Antoniego	348
Czortków	284
Dawideny	321
Delatyn	49
Dolina	51
Dolne Piotrowce	316
Dorofijówka	160
Draganówka	161
Głęboczek	152
Głęboka	319
Górne Piotrowce	315
Gwoździec	42
Halicz	36
Hałuszczyńce	150
Horodenka	46
Howylów	154
Husiatyn	155
Iwano-Frankiwsk(Stanisławów)....	61
Jabłonów	295

Покажчик парафій

Jabłunica	118	Ładyczyn	203
Jagielnica	297	Łosiacz	207
Jaremcze	119	Łoszniów	209
Jezierna	218	Łukawiec	328
Jezierzany	220	Łużany	326
Jazłowiec	300	Łysiec	89
Jezupol	55	Mikulińce	211
Kaczanówka	180	Milejów	329
Kałusz	69	Nadwórna	91
Kamionka Wielka	34	Nastasów	215
Kicmań	324	Nowa Krasnoszora (Huta)	336
Kociubińce	192	Nowa Żadowa	340
Kołodziejówka	182	Nowodniestrowsk	342
Kołomyja	74	Nowosiółka	217
Kopyczyńce	184	Obertyn	95
Korczeszty	335	Olchowczyk	149
Koropiec	187	Ostapie	222
Kosów	80	Otynia	98
Kosów (Chomiakówka)	189	Panka	330
Krasne	194	Petlikowce Stare	253
Krasnoilsk	335	Petryków	224
Krzemieniec	196	Pińatkowce	225
Kuropatniki	201	Podhajce	228
Kuty	84	Podilia (Sarnki Dolne)	101
Lipówka	86	Połupanówka	232
Lisowce	205		

Покажчик парафій

Podwołoczyska	226	Tłuste	271
Porchowa	234	Trembowla	259
Probużna	236	Trybuchowce	274
Rohatyn	103	Uście Zielone	275
Rydoduby	238	Waszkowce	313
Sadogóra	331	Wierchniakowce	148
Sidorów	241	Wiźnica	317
Siekierdy	342	Zabłotów	58
Siemakowce	240	Zabruczańskie	175
Skała Podolska	244	Zalesie	163
Skałat	247	Zaleszczyki	164
Słoboda	109	Założce	168
Stara Krasnoszora (Huta)	333	Zastawna	325
Stary Skałat	251	Zbaraż	171
Storożyniec	337	Zielony Gaj	323
Strusów	255	Złoty Potok	177
Szmańkowce	291	Żerebki	162
Szumsk	292		
Szydłowce	289		
Szypowce	290		
Śniatyn	110		
Tarnopol	264		
Tarnoruda	257		
Tereblacze	341		
Tłumacz	114		

Довідкове
історико-релігійне видання

Єпископ **Мар'ян Бучек, Ігор Седельник**
Львівська Архідієцезія Латинського Обряду
Ілюстрована розповідь
ТОМ 1 **ПАРАФІЇ, КОСТЕЛИ ТА КАПЛИЦІ**
(Івано-Франківська, Тернопільська і Чернівецька обл.)

Літературне редагування та коректура **Н. Статкевич**
Дизайн та верстка **І. Седельник**
Дизайн суперобкладинки **М. Купчак**

ISBN 966-8800-05-2

Курія Львівської Архідієцезії
Латинського Обряду,
79008 Львів, вул. Винниченка, 32,
(032) 240-37-47, rku@lviv.farlep.net

Підписано до друку 31.01.2006. Формат 60x84/24
Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 15,17. Зам. 1. Наклад 100 прим.

ТзОВ "Кольорове Небо"
Свідоцтво держреєстру ДК № 1948 від 21.09.2004
а/с 10221, 79006 Львів, (032) 297-56-29